

pendit, si de hac inst. Alex. and. emf. 54. wt. 2. Rod. Zuar. in tract.  
de capit. - volum. - fil. 3. sc. & legantur incertum fideia doctis  
valer. I. fil. 3. fidei de patre, pra dicta tamen non probantur in d.  
I. Theopompi. cum ibi nihil sit collatum in voluntatem alterius,  
sed mandatum sicut amico telesio eius mensit con-  
scio, ut cum opus fuerit, eius mensit fidem faciat ita  
Cum. coinf. triv. Alc. lib. 1. partit. 19. & wt. 1. ff. sub. 18. ff.  
de verbis.

- 234 *¶ Quibus tamen addendum est, non c' st' standum affectu illius cuius testator commisit voluntatis proprijs relatuionibus, nisi afficerat eam fuisse testatoris voluntate, que ex coniectione apparentibus verotim illius est: alioquin faciliter in alterius liberorum voluntatem conferri posset caususque testatoris ultima dispositio, sic Bart. in *Id. I.* Thespo-  
nidem explicata, & post eum Pan. & Imio in *Id. II.* infra-  
ff. d' heredit. vñf. *edam* 4. Alexad. in *Le corporatio*, col. 2. penult.  
*C.* de refam. milit. March. Affid. *disf.* 371. Caro. Ruin.  
*can. 11. secund. 10. 10. 2.**

EX CAPITE OFFICIL.

## SYMMARIA.

- Quae pars ex quibus debetur Episcopo, & a quibus, ubi sicut intellectu, ex qua parte de fratre-priore.
  - Legatum credidisse redditum quando compensatio cum debito concurrit, non legalis.
  - Compensatio non fiat ad quantitatem. Cm. ut. 16.
  - Legatum Episcopo nullum non impatur in canonum partem, & haec non ratiōne sed iustitiae.
  - Intellectus ad Regiam, an legatum uixi a marito redditum impatur ne  
legato?
  - Legatum fratris quodammodo fatuo impatur in dividenda.
  - Legatum mariti ad uxorem non impatur in legale vel Statutario dividendo.
  - Legatum uixi a marito non impatur in lucrum legale, & illud ratione ad. Regiam. 16. Tauri.
  - Legatum redditum parvissimi Ecclesie, an impatur in quartum eidem Ecclesie circa debito?
  - Legatum redditum sui herbi, ut nihil exigat legatus nisi de bonis eius, an impatur in quartum?
  - Legatum filii a patre, ne amplius ex bona sua perire possit, et possit donare, ut filius deinde disponatur ergo, item in testamento. Non. si ut supra resaudi, & si libet ff. ex oper. labor.
  - Donatio fuit uox non impatur in debitum legale.
  - Legato d'aperte pro mortuorum filio, & raffigurando ab ipso patre uocata tradita, constituta datur in quantoque, an aliquae quoniam potest impatur?
  - Legato ad aliam personam quoniam si perficit in iure adiutorium, dimicetur actionem per reditum.
  - Das atri pugni confundere materialis.
  - Quando ex voluntate legatus fiat compensatio. Et ibi bonis causis intellectum.
  - Compensatio legitim cum debito quantum admittatur.
  - Quoniam ratiōne patris, ut debetur Episcopo ex legatis frumentis aliis.
  - Confutatio de frumentis unde est ea dicta

CAPVT XI V:

### *De legatorum imputacione in debitum.*

exente Pontificis nulla sit circa hanc portionem quartum certitudine; siquidem quando maior, quandoque minor, Episcopio solitari, et crucifixis de sepe. Constat cependit a canonibus quartam hanc portione et tamen non numerari. Vnde certe confluentia, cuius memini Romanorum Pontifices in die coronacionis episcopatus in throno pontificatus quarta probat Regia, ut i. 3. p. 1. & idem ad precepitionem quod adactus Episcopio in cuius parte levata est obiciuntur, titulus est necessarius, e. de presb. p. 1.

Hec vero quarta portio, quæ Episcoporum legatis loco profici posse competit, ab ipsa Ecclesiâ, ab eo loco pio, sed non à hæredi testamento debetur. **Abl. hic.** s. **an. Innoç.** & **Albas** *in. de. b. de. sepi. Lam. in hisq. ad delinquentia. S. in omnibus. ap. 1. C. de episc. & cleric. dicens hanc portionem ab Ecclesiâ non ab hæredi exigendam. Solit tamen in plerisque diecubibus antiquis confundendine, ex bonis & rebus a diecubus relatis, dai Episcopo, vel parochiali presbytero, ne diecubus velitis, aut was aliquod argentum, seu alia res, quam ipsi Episcopos vel presbyter elegerint cum confundentibus propria scientia et iudicio compotobus Rota prætori, telle, *Caladore, decil. vniuers. de conf.**

*Porro ad huius capit. fintellecam ex iure ciuiti prempto quantitatem ad debitorum creditorum legatum minime compensari cum ipsa debita quantitate. Creditorum s. legatus. cuius. pulcher text. u. m. s. facilius. C. de r. et r. o. al. qui bus tamen oblati tex. In Ambris. et reter. C. de v. et r. x. ex quo legatum a mortali vxori factum impetratur in ilam portionem; s. q. vxori ex bonis mariti debetur. Regia l. 17. s. 1. p. 1. b. Ad idem et l. 16. con. datus. s. p. ser. s. fol. m. n. vbi legatum factum filii à parte , qui deteni filii à genito exegit, cuiusque causa debitor filii erit, compensatur cum ipsa dote à parte ex ea.*

Est igitur necessarium hac iuria intelligere: quod ab ideo conductum plurimum distinguere debitorum in contentiouse, cundemnare quod voluntarum, ab initio a debitoris legali codicte inuitio. In eodem enim non est admittenda compensatio, si ipse creditori aliquam quantitatem legauerit. Quod confit. ex d. 1. stat. em. 6. et d. 5. s. iur. 15. adiuncta praeferunt omnia verius iuris interpretatione, que adeo procedit, ut si huius gratia per fidem communis illi iustitiae, aliquam pecunie quantitatatem, aut aliquam rem, c. dictio Tito legente in diuersis, aut quantitate aliquam, non conseruat animo compensandi legali, quod nota. Aymon confit. 3. stat. 6. fidei. contra Anan. conf. 3. nam hic testator non tenet ex debito legali, sed ex voluntate locum testatoris, vi confat. Quod quidem communis opinio locum libi vendicari, quando testator poterat cogi a iudice debitorum illud solvere. Quod si ipse qui legat, in iudicio condemnatur non poterat, atamen tenebat ut fulhere pro exoneranda conscientia, et nunc legauerit, in hac dubitatione compensatio admittenda est; et hinc eleganter docet Aret. et conf. 29. r. 11. leg. 1. et 2. cui subseribunt Iul. 1. et 2. deif. 6. ac cateri doniores et. 4. art. 1. cui p. 1.

In secundo autem debitore, qui quidem in iustis est leges, cogente diuersum sensum: legamus enim ab eo creditur relatum, animo compensandi diniusum videatur & obd compensationem locis est. *vita statuenda praeceps.* & d. p. p. r. qui rationem habet ex legi obligatione, quapar reneui filium iterum dotare, vñ explicant Decius & Cure, junior in d. *sab. p. ex. r. et. al. 10. 10.* tamque rationem differen- tia existimat esse, quod less inducens obligationem aliquo immuto, eidem beneficio hoc largianit, ut legatum ab eo factum in debitum filium quantitate ex lege imputetur, a finili argumento *laminio.* & *leg. ad annua. c. de insi- tissim. quibus in legitimam filiorum portionem legitima imputantur, licet ab hac frequenti illorum distinctione discedat.* Corasius *d. m. sellam.* 3. 4. Et illigitor iure receptum, legatum in debitum legali imputari, quod procedit ut fada compensatione speciei cum quantitate, vel quantitatissimum spe- cie. Alexan. Des. & Iacob. *adher. patesc. I mol.* & Alexan. in s. h. p. r. *Agabus* plene differt, ex co quod speciei cum quantitate nisi sit cōficiatio. *l. s. vbi glo. recepta communiter.* C. d. *temp. aquit.* *fr. coenam.* *l. s. p. r. actio. optimus fere in certe tenuit. l. s. f. medius. d. de obd. pra- leg. l. place. s. f. si non corporis. s. de legatis primis. s. f. obd. de sollicitatione hispicius opinios, quam aduersus Inolam, Alexan. & alios sequor author est Bart. in *l. b. inuid. g. com- pater* s. de legatis primis quem lafon parum libi consultis sequen-*

tur in §. in locis suis, ut illis de illis sumatur. 67 & omnino Socinus  
confitit. 93. vol. i. col. m. peccat. dicens non est sic ab hac opinio-  
ne recessum in iudicando, ne in confundendo. tandem  
probac Rodericus. Zuar. 10. l. p. i. m. sit de artis. Foro legū. vers. i.  
sed pote quiescamus idem tenet Baldus in Quaest. in prisib. C.  
de iure. testam. vltim. colum. Item hinc iuri putatio legati in id,  
quod ex legis obligatione debetur, fieri debet, siue legatu-  
m ex eo, cui omnis ex lege incumbit, sive ab illius barcede,  
qui succedit in eadem obligacione legali, ex eadem ratione.  
Anchar. confid. 26. t. 2. Paul. Castr. iust. 33. vol. 2. Aymon. em-  
pli. 53. colum. pen. L. quamvis Philip. Corn. in contraria fuerit  
scientia, pen. colum. 2. 92. vol. 1.

Illud vero prætermittendum non est, si maxime compensationi locus non sit, quando aliquid à legante legari debetur ex spontanea & voluntaria continectione, ut disimus, tamen eadem compensatio admittenda est, si ex concordia aliquo appareat animo & voluntate cōpensandi relatum fuisse legatum. Abb. s. vii. 1.1.1. v. 1. Corin. conf. 11. 5. et pen. volum. 4. notiorio in d. Asaph. præterea. Aymon. 49. f. 149. duodecim communares coniechuras, ex quibus prestatam voluntatem deprehendere possumus.

\* His eidem præmissis, apparet minime coenire inter hunc canoneum, & dictatura ciuila, ino maximum discrimen esse, siquidem legatum Episcopo factum non imputatur in canonicanum portionem, que ex lege Poniticia ipsi Episcopo debetur, vt in hoc capite facilius est. Vnde Abbas & Doctor hic, communiter iura ciuila intelligent, quando debitus legale ab ipso testator legatario debetur, tunc etenim compensatio hi fecit vero, quando debitum legale non debetur a testatore, sed ab alio, quamvis ex causa ipsius testatoris: sicut quanta canonica porcio non debetur Episcopo a testator, sed ab Ecclesijs , quibus ipse testator legavit. Eiusdem intellectu sequuntur Sal. Alex. Iaf. xxii. 20, Dec. num. 3. in d. ab presb. et Rod. Zuar. in d. l. 1. versua, sed post questionem . dicens hanc opinionem collamnam contra Barb. hic.

¶ Ex quibus plura decineantur & primum intellectus ad Regiam. i.1. s. de artificiis. 5. F. qui quidem cautum est, i. o. matrimonio absque prole, carceris, integras vxori competere: ex vero soluto filiuspc liberis, quartam arrarum partem vxoris esse, reliquias vero tres portiones filii eiusdem matrimoniis debent. Nam si marius uxori legauerit certainam quantitatatem, hoc legatum imputatur in artis, quas vxori maritus promulgit, quia lucrum arrarum a lego vxori deteretur, nec marius est voluntarius debitor, seu necessarius, ex legi regia decisione, ita hanc quationem definitius Roderic. Tunc si d. i. res ipsa sed pmi. quoniam ad hoc ipsum Roderic. citatus, in t. s. isti datur. S. si patet, s. solut. mari. qui dicit, legatum factum ab uxore marito, cui ex lege aut statuo deferatur soluto matrimonio teria pars datus, non imputari in ilam partem datis, quod marito ex legi competit, ergo plane, si maritus artas uxori non cantum promulgit, sed & tradidit, ut ipse vponex vxori fint, ab hac Roderici opinione dilectio suorum in hoc casu artis non debentur a marito, sed fint apud ipsam uxori. Vnde non opere quartare de com penfauore, quod exprimunt notat locum Lupi in Rubr. de donis. §. 27. 40. statut. Quod si arti promulgit sint, & non tradidit, auctor opinor, compensationi locum non ede, non enim casus acquiritur vxori ex legis dispositione, sed ex donatione facita a viro uxori in primum praedictis virginibus aut viridalibus: quo fit, vt a voluntate marii promulgatione hec obligatio procedat, quam tamen promulgatione Regia lex approbat: minime vero lex ipsa lucrum deterret: quod manifestius constituit ex l. 1. 2. s. 2. a. 2. b. 3. F. 1. 50. cum seq. Tali & explicita ipse Roder. Zuar. in d. i. in pmi. res quecum obser- de ciliis Hart. in d. i. §. 4. p. 2. pmi. qui loquuntur in loco sotus, quod a lege soli deferratur uxori etiam non dat datur, ut ea marito acquiratur. Marius vero in his regnis artas doceo- ne quadrani legi recepta & percutita pernire, ut a voluntate, vexatione maritino consummato in iudicio praesumtur queratur. Igitur compensatio hac in re non est ad minenda, auctor. Alphonso Montalvo in l. 1. a. quo Rodericus difecit, non latit in le, n.e. ego fallo: atque ita ex ifsum, o. I. Lup. in d. i. 27. hanc opinionem, quam ipse elegi, mea sententia est, inveniatur.

**Secundo**, ex his ratio dicendi colligitur ad Regiā. I. 15. Tauri. [ibidem. 7. iit. 9. lib. 5. recipit.] quæ statui legarum factū à marito uxori, non imputariū illam dimidiā partem,

qui vxori ex Regis competit, ex acquisitionis matrimonio constante, & tamen non a patre, ex legem deseruit. Curigit compensatione locum non habet? nempe ex eo, quod illa pars ista superiore a legi vxori deseruit, ut ei statim acquisitione res dicatur debita a marito, sed propria ipsius vxoris: pars & acquisitione matrimonio constante communia sunt vita & vxori: nra ergo tempore, quod mariatus legit vxori, est illi dimidiat pars debitor: & ideo non est tractandum de compensatione.

2. etiā *modus* *tunc* *contat.*  
Quarto, quoties compensatio legati cum debito legali admittenda fore, eadem cesserat, si testator in legando ac esset viis forma: *Lego centum ex bonis meis non enim habeo et tunc autem compendiundi cum bonis deducito esse pieno.* I. s. *Hippocrate, &c., deus, &c., de trib. genit. Ergo* *suo debito agi, soluerunt idem legatum et ex extris bonis: quamobrem compensationem non est locutus. Bald. iud. i. f. cum s. pater. Alex. & Ias. i. 20 & Corn. a. d. Aut. pateritate, celi, & i. c. *quoniam de prof. ip. 4. et. Karb. l. 11, ann. 11. Hippol.* 16. 2 quibus refragari ratio illa, quod appellatio eorum a testatore pi olate, ipsius hereditas comprehendendit. L. *Malib. & f. f. & I. p. 1. f. T. Testicula. nam quod c. 1. l. cog. cod. 11. inceat hanc. In 1. f. de hereditate pess. hereditas antea eum s alienum continet, ut contat. Ignoramus bis verbis non sensutis testator recedere a compensatione, que à iure conceditur. Quia fortia à filiis recedunt. *Cant. 11. d. f. s. p. 1. retin. & Dec. in d. Aut. pater. ann. 13.* Ex eadem ratione exigitur sententia Bart. i. 1. & uisbarandi. *f. uislibet. ss. op. 11. quicseripit filium posse ab hereditibus patris donum***

- maternam petere, etiam si pater filii, ultra portionem legitimam, opumani quantitatem legauerit, & adiecerit le velle, ut filii nihil aliud petat de bonis suis, ipsius inquam patri. Nam si simpliciter si dicit pater, *In voto re filia mea ultra amplius petas.* conculeret voluntate compensationem fieri datur maternam cum legato: quia vero dixit, vnitib; aliud petere de bonis meis, non conculeret voluntate hanc compensationem fieri. Bald. in l. libet libertate. C. de oper. liberet. & Corn. conf. 31. id. sol. va. 1. sed ex ratione quia Bald. paulo antea reprobaro. & hec Bartol. opinio non procedit, secundum Iuan. Cro. in l. s. consil. 2. id. sol. 7. f. de filiis matrum. & Intra. Campag. de do. part. 1. quest. 35. Poteret vero liberet locutus fententia Bartol. etiam si testator dixisset, *re filia re natus petat,* quando dos materna conlaret ex rebus mobilibus aut immobilibus, quatum dominium mortua matre trahieret filiam, licet potuisse penes partem efficerent enim verba illata fletanis non sive referenda ad actionem realem: argumento texus. in l. Aurelii S. Mariae ss. de liber. lego. a quo glofia. & Doctores deducunt, liberacionem nimis curariorum, administratores legatum non comprehendentes actionem realem Bartol. in l. re. s. emend. 1. & accepta. Et ad id dicunt pre dictam gloriam in d. s. Maud. singularem est Baldus in l. can. necepsit. de fiduciamque notari. Isto in princip. testis. de alibi. n. numer. 10. idem in l. s. prob. praetextu. 2. c. de translat. colam. notari Bartol. in l. nov. l. f. f. s. de liber. lego. Alexan. conf. 173. circa primam. 2. et ultimam. 3. Socin. conf. 190. colam. prout. & fin. 1. Rom. conf. 20. Balb. de praef. 2. cap. 1. 3. prius principia. question. 14. colam. pendl. Felini in exp. de praef. etiam. 1. tradit. Alexan. conf. 102. ultimam. 2. hisp. super primam. colam. 5. Sic ergo clausilla illa, *re filia mea etiam.* Quod vel ipsam a filii amplius petere, non excludit filii a rem vindicatione, qui ex competet pro rebus maternis, quas pater possebat.

21. Verum enimvero, licet legatum impetraret in debitum legale, sicut per primis ex Amb. praetexta. C. de vir. & vix. non sic donatio inter viros, l. s. nam. f. s. de filiis liberi. f. s. si non matris. f. s. re. res. caron. f. s. red. 11. notari Socin. conf. 93. id. sol. 1. colam. quamvis id. contrarium tenet in d. Amb. praetexta. vnu. 10. Cuius opinio procedere, vbi in certam causam esset legatum directum, & ad eandem causam donatione facta sufficiens, rei exemplum est apud lutesconfut. & Bartol. L. L. in l. s. de leg. 2. aquilam elegante questione tractat: patre legante filii mille aureos pro ea manitanda, eodemque parte post illud refutarennuntia tridenti marito fidem, confituta dono quinqentorum auctorum, an possit filia mornu narte reliquos quinqentorum aureos petere? In quo 31 videtur quibusdam petitioni locutum non esse a ratione, quod causa, ob quam milles fuerunt legata, per ipsum testamentum sit minori impedio executioni tradita, & ob id recelum sit primo legitato.

22. Ex eo enim, quod legata ad <sup>1</sup> alimenta certa quantitate in testamento, ab eo legato recessum conseruit, si minor quantitas ad eandem causam codicillis legare fuerit, id. libet. in s. pr. s. de liber. & lib. lego. aque ita in pramilla questione respondit Dymus, quem tunc nominat Paul. Cafren. Cum. & Inol. in d. L. L. in idem l. nov. l. b. f. s. de liber. & s. s. pat. f. de leg. 1. idem in l. f. f. s. de liber. & lib. lego. Intra. Campag. de do. part. 1. quest. 36. Ruris existimat ali opinionem Dyni procedere, quando testator legare pro filia manitanda fecit vero si 25 legata pro filio dote, nam constituta matrimonio dos au geri ponet signum quod reliquum ex legato ad dos aug men tum petat. Bartol. in l. L. L. in quem in hunc fententia referunt Paul. & L. L. Bald. Angel. Sal. & Corn. in leg. f. s. de leg. 1. Bartol. bar. 1. 4. post Anch. in f. s. de liber. & lib. I. L. L. in s. pat. re. f. de do. 3. notari. 9. 12. licet a Bartol. discesserint ex his pluriusq. Bartoli, tamen script. Et hoc potest, verba ista ad Dynm sententiam referunt. Ali vero, quod potius placeat, hec Bartoli verba referunt ad Oldrid, qui affert indistincte, filiam administranden esse ad petendum reliquos quinqentos aureos ex legato. Bartolus etiam cum Oldrid sententiam reculifert, & eius rationem, nempe quod legatum certa quantitatibus non minuarat ex adiectione. N. d. c. vnu. 5. f. s. m. lib. 1. l. L. L. in s. de liber. & lib. lego. subdit, Et hoc puto bene dictum, quod nam Oldrid, probans, quando testator discepit pro filia manitanda, finita est causa. Quando autem testator dixit pro donec non distinguuntur, sed eandem affectiorem approbant, vnitib; Barto. alia ratione, quod causa legati finita non sit, quia dos augmentum recipere potest. Eiusdem quinque Barto. ab quo distinctione

Odra. conferunt, in hunc sane sensum Bar. verbis retulere. I mol. in dictis locis, Alex. in d. L. b. f. s. tam pat. col. pm. Jacob. a. S. Geogio in d. l. f. Dec. conf. 5. s. s. col. pm. Quia & hec Oldrid. opinio senior est. Nam confusa legati contingere potius confirmare legatum, quam id extinguit, aut diminuat. L. f. s. tam f. s. L. L. in d. l. f. s. f. s. de liber. & lib. & ita Oldrid. sequitur Alex. id. s. s. col. pm. Bartol. Ang. Sady. in l. f. s. & l. f. in d. l. f. Dec. d. d. 8. 1. Anch. & bar. b. in d. l. f. s. f. s. lib. f. s. f. s. Albert. in d. L. L. Socin. conf. 1. id. 2. vnu. 3. dicens hanc spem suam non esse, quod etiam fatetur Jacob. in d. l. f. s. Nec obstat lib. liberet, quia ibi secunda dispositio facta fuit in actua ultima voluntatis: & ideo tollit primam, & preferret eius superbia secunda dispositio, si primam non tolleret, cum in secunda unius etiam quantitas quod mensura alimenta, quam in prima, qua in re Bart. non exacte sensum illius legis perperat dicens, ibi in secundo legato contineri plus, quam in primo: quod verum est afflumen legarum ex diuersis rationibus in ultima dispositione factum: fed considerando legatum secundum reliquum ex ea causa, quia primum, minus est secundum legatum quam primum, & ideo a primo recessum eadem lex expellit. Hinc infero, legata quantitate milli antecepit pro confusione Ecclesi. ap. si testatore confusum quinqentos auris canem coniuncte, nihilominus reliquos quinqentos aureos peti & exigebat herede. Cui illusioni non obstant ea que totuimus me, 3. d. m. l. f. s. numer. 10. cu. ibi tractetur de quantitate legata ad oratorium, cuius formam testator designaverit.

23. Glos. nob. videtur duo adductiuniis ciuidis capit. aduersus istud, quorum primum, nempe, l. v. s. de liber. f. s. procedit speciali quadam ratione ad excidendum querelam in officiis testamenti, quae odiosa est, secundum g. l. ar. & communis opinione in d. l. vnu. 9. f. s. Dd. b. gl. 2. Dd. m. f. s. legatum. f. s. f. s. qui pu. f. s. ff. de his qui. id. Secundum vero, quod est l. f. s. de liber. f. s. lego. Falsid. excolit, quod testator ipse posuerit debitum imputari in Falcidiam, & ut ibi explicat gl. & Dd.

Ad intellectum res. f. s. res. huius cap. est denique prae notandum, rem legatum ad debitos creditoris, hoc adiecio no deratione, ut et si pro fatis factio debitis quantitatibus contentus, etiam si minoris valoris, debitus ipsum exequire, si per legatum legatum ipsum accepit. s. f. s. m. d. u. r. i. u. a. g. lib. f. s. f. s. Quid si quantitas legetur creditori, cui speciei debetur a testatore. Eadem facit voluntate, idem erit. Si vero testator creditori legauerit certatam quantitatem, & addiderit se vel debite quantitati ex hoc satisfactum censeri, compensatio tantum admittitur concurrente quantitatibus, ita ut residuum quod excederit, & a creditore peti poterit, & ei tenetur heredes foliue. leg. Imperator. g. c. vnu. f. de leg. 2. Sed si testator creditoris, cui quantitas debetur, speciem legauerit simpliciter pro debito, etiam recepto legato, solum si compensatio speciei legate cum quantitate concurrente, & residuum petenduntur est. text. reguleg. m. l. p. 9. q. p. f. s. de liber. & lib. lego. Idem enim ex legata quantitate pro specie debitis non enim insufficit simplex hæc legandi forma, ut locus sit d. l. Imperator. f. c. vnu. Sed oportet testatorem addere, ut omnino sit ex hoc legato debito satisfactum: quia forma canon hic vnius.

Ex quibus potuerit deduci aliquot assertiones, quæ huic capituli necessaria sunt vniuersitatis. Prima, legatum s. f. s. c. i. c. relatum. Episcopo a testatore pro quarta portione episcopali, compenfar aequaliter quantumque quantitatibus cum ipsa quarta portione. Evidem crit, si legetur Episcopo quantitas certa pro quarta portione, quia in specie constituit. Quod si dictum a testatore fuerit vtroque calu, se legamus. Episcopo relinquere, vt nihil petat portione quarta Episcopali, etiam si dispar sit legatum a quarta portione, nec omnino inegra compescatio & computatio: nec potest Episcopum excessum alimationis exigere. Secunda conciliatio, legatum certa quantitatibus pro quarta canonica portione Episcopo reliquant, utcunq; conceperis verbis, ad concurrentem vise quantitatitem imputatur, ita ut excedens arbitrio ad Episcopo perire possit.

Erit denique exemplum a. vnu. 1. res. quando testator in fraudem, ne Episcopus quartam portione legatorum, que Episcopis ipse relinquat, obninet, cunctip. legata omnia ita formam canonis ultima batus tali, præter quodiam

modicis quantitatibus leganim, quod ita plane expressum, ut episcopo ex eo quartam portione debetur, & in huius quartae portione compensationem, Episcopo testator legavit certam quantitatem, qua contentus esset: illucque quidem fratre non impedit, quin Episcopus posset partim integrum est reliquis legatis petere. Ioan. Andr. Ant. & Incol. hic. art. 6.

¶ Vt inquit, hic est inquirendum, an debeatur Episcopo quartam canonica portio ex his, qui legamus fraterritibus, qui congregatorem quandam praetexti pietatis preterferunt. Et quibusdam placet non debet Episcopo ex his legatis quartam portionem: non enim fuit hoc legata locis suis, sed personis, c. seq. & alijs rationibus, quas congerit Abbas, hoc approbat, conf. 31. vol. 1. Feder. conf. 29. Bald. l. 1. quia ad deindeam s. in annib. 6. cap. 4. & cleric. num. 19. Incol. & Abb. hi. Lauren. Calc. conf. 1. vol. 2. quibus refragari, quod ut canonica hac portio debeatur, est fata pia esse legata, c. seq. & c. seq. nro. 11. Hac vero legata plebatis causa fuit, ut constat: igitur ex ea quarta debetur: quod Calder. sensit conf. 25. haec sit. Nec etiam negiri potest, piis fraterritibus, collegiuni pietatis causa contributore, ex his, qui uotantur m. t. C. de sauro. testis. & in l. 1. gl. de colleg. illis. Vnde quartam hanc Episcopo debet afferunt Anchar. & Barb. num. 7. Petr. Perul. in tract. de qua. can. epist. 1. q. primum, late hanc dubitationem expendens. Eadem opinionem sequitur Barb. conf. 1. vol. 4. vbi num. 8. post diligenter disputationem hanc esse communem proficit, cui & ipse libenter subscrivo. Sed & de hac questione multa tradit diligenter politteriam huius operis editionem Iacob. Menoch. in 15. remis receptaque postea & quæst. 5. Hic vero illud obiter adnotandum est, auctore budaeo in l. 1. de off. quæst. 5. q. 10. has quas 19. vulgo dicimus & confratrias, ex codenominant, quod Phætrix apud Aritorelium in Politia dicunt hominum consuetus, propria libi sacra pecuniarium habentum. Hi enim homines communie putoe vtebantur, quod Grace dicitur p. 1. his accedit, quod p. 1. apud Gracos dicitur consueta, continetur: sicuti tradit tex. in contraria. num. 11. q. 1. Vt in que haec dictione Socrates Gracuus auctor lib. 6. histor. c. 1. q. 4. dicit meministi coniunctionis cuiuslibet aduersus Iom. Chrysostom. Sed & auctore Dionysio Halicarnasse lib. 2. apud Athenieses q. 1. s. dicebantur, quæ a Romanis Curæ, in quæ a Romulo populus suicidium. Ex Homer autem in interprete Iliad. 9. g. proprie dicebatur terius pars tribus. Ego quidem non damno diligenter hanc non nisi & vocis deductionem: opinor tamen in Christiana religione eos qui primum has pias congregaciones constituerunt, ad profanam hanc conseruandam minime adiuvare: immo potius dici confraternitas existimo ex eo, quod à Cypriano, Hieronymo, Ambroso, ac Tertulliano, fratres pro Christianorum collegio accipitunt, sicuti Rhenanus adiutauit ex Tertulliano in libro de velanda virginitate, & ex libro ad martyrum. De collegiis autem, quæ uictoria quandoque in Rebus publicis, & quandoque permittuntur, legito Baldwinum in leg. 6. duodecim tabularum, post jurisconsultos. in Rubro collegio illiciunt.

### EX CAPITE REQVISISTI.

#### SVM M ARIA.

1. Nomini proprii ab appellatione diffinis, ut alii reali vel personali inde erint, si quis omnia ex causis suis quia uolens deprendere possit.
2. Instrumentum praefitum alieni ex translati ad suos successores, vel eius ei praefitum & num. 4.
3. Votum instrumentum causa nostra domino resuente tenetur.
4. Legatio inter fratres relativa sunt tenus debet, qui uocerat tempore testis mortis.
5. Legatio aquilae vel aquila ex quatuor effigiea valde differ. & ibidem istellina quod principi g. de leg. 1.
6. In Ecclesiast. 1. conf. ecclesiast. non est legato videtur.
7. Compromissum ex parte fratris, ex translati ad suos successores.
8. Expressum in locutione iudicis iuramentum, ab eius successore fieri posset.
9. Promissum vel iurans obirendi inde ipsius nomine proprio excepto, tenetur ex promissione incognitis compitare.
10. Legatio faciebat per testem vel reliquum videtur.
11. Legatio pro parte fratris vel reliquum videtur.
12. Legatio pro parte reliquum an Ecclesiast. reliquum videtur.
13. Amicorum fiduciam non possunt comparare.
14. Legatio ipsius ab extraneo, contra Ecclesiast. reliquum, & inibz knus pro parte obirendi.
15. Donatum multi confessum est ei donatum intelligatur.
16. An obirendi hucus uos protinus in donatione inter se uisa fuisse.
17. Compromissum ab aliquo gradum consideratur.
18. Legatio uicinorum reliquo vel taxacione auctoritate acquiritur, non Ecclesiast.
19. Legatio uicinorum reliquo vel taxacione auctoritate dimidatur.

### CAP V T XV.

#### De legatis praefundis.

**T**rafacta in hoc capite Innocentius III. an legatum regium Episcopo confecatur reliquum prate atque Ecclesie & dignitatis, in ratione personæ ipsius Episcopi, ut subinde constet, cui competit hoc legatum, Ecclesiæ ac Episcopi hereditibus. Et quamvis ad cognitionem huius & similius questionum soleat tradi distinctio illa nominis proprii & appellativi siquidem actus cunctus expresso nomine proprio, ipsi personæ tribuitur: ille vero qui gelitus fit expressum nomine appellatio dignitatis, ipsi quidem digitato competit, ut celebris in e. quoniam ebb. de off. deleg. & ibi Doct. I. seruorum communis fidei stipul. fern. Alex. per text. ibi int. 3. §. 5. filius. c. 1. ff. de lib. & p. 1. Bald. l. 1. q. 2. C. de liber. preter. Pau. in l. 1. f. 3. primis de lib. & p. 1. Bald. in forem. Bald. in proxim. ff. 1. 2. Primi tamen quam habeat regulam attendamus, oportet conieciuras quilibet perpendere, ex quibus vel crux dispositio judicanda realis vel personalis quo probat elegans text. adnotante Panor. Nam & li in legato expressum fit nomen Episcopali dignitatis, confetur praetexte perforce reliquum, quando de testator effet consanguineus Episcopi, notatus Abb. Fe. lin. & Dec. in d. cap. quoniam Abbas. Ale. exp. reg. 1. de praef. 28. præfut. pulchre Soc. conf. 34. lib. 3. col. 2. ad idem text. sing. & ibi Bartol. in l. 1. f. 1. de lib. dub. cui conuenit Regial. l. 25. lib. 5. part. 5. dicit illum rex sing. Pau. Cafr. ibi & Baldus in d. cap. quoniam Abbas. vn. de licet plurima deducere, quo regula ista rectius intelligatur.

¶ Primum hinc constat ratio glo. in e. ff. ad fin. hor. tit. in 6. vbi in nominatione executoris testamentarii, expresso nomine dignitatis facta, sunt attendenda coniectura, ex quibus deprehendi possit, executionem testamenti commisum esse personam potius quam dignitati, quam gl. præter Doct. ibi dicit sing. lat. in §. 3. int. de lib. fern. in addit. Fernum & not. Abb. m. 1. 93. vel. a. idem Abb. in l. c. quoniam Abbas. col. 3. vbi F. & Dec. idem afferunt, idem Dec. in e. cap. 1. vol. 1. de tonit.

Scundo apparet, iuramentum f. præstitum alicui ex expresso nomine proprio, in re tamen ad dignitatem pertinenti, ad succellosum dignitatis transfir: quod probatur ex precedebus & ex his qui flatim subieciam, maxime ex c. servitu. deuinit. vbi cauter iuramento in præstitum in re, qui ad dignitatem attinet, habentium illam dignitatem, vires etiam habere respectu illius & succelorum in candem dignitatem: quia in re, ni fallor, errat gl. *commissarii* recepta, secundum lmo. dicens esse necessarium in instrumento fieri mentionem succelorum, vt illud iuramentum transeat in succellos illius, cui præstat. Eodem pacto errant Ant. Card. Abb. & Dd. in d. c. venit. exigentes ipsius saltem dignitatis expressam mentionem, vt iuramentum extenderit, ari potius dedicatur ad succellos in dignitate. Quibus ego non afferior, quippe qui ex hoc canone videa frequenter colligi, actum aliquem ex conjectura deprehendi, ad dignitatem pertinere. At que maior huic rei coniectura esse poterit, quam quod auctus ipse hat prætextu rei ad dignitatem pertinens? Vnde repetito iuramenti quad succellosum necessaria non est: quia adhuc qui iurauit & viuit, iuramenti religione adstringunt, tametsi non inficer, iuramenti ratione feudi teneri renouare in 3. uelutur a novo domino, & recognoscere se eius feudatarum esse. longinquitate. 12. q. 2. c. 1. g. præterea de prob. feu. sl. pp. Fred. notarii Bal. Henric. & Card. in d. c. venit. Hinc etiam fallum est, iuramentum ex parte eius cui præstat, personale esse: ficit id afferant Bald. & Iugl. & Rom. in l. f. 1. de lib. g. de in ius. 1. 9. quibus accedit, et si dubius, maxime Curt. lun. in l. ff. quis maior. 11. 2. 5. C. de translat.

¶ Tertio, ex his probatis iuramentum ab aliquo præstum, ipsius præstantis heretem ab succelosum minime percursum obligare, etiam si contractus, quo præstat, ad heredes vel succelosum pertinet. Non enim panitur iuramenti religio, que animam adstringit, vt iurantem egreditur ipsius iuramento vinculum. Abb. & Doct. in d. c. venit. lmo. And. in s. f. de lib. Baldus & Pau. in reg. legato, ff. de leg. 1. Bald. in l. f. C. de lib. 1. 4. Bartol. & Bald. in generat. C. de reb. reb. & Card. 1. 2. 4. 9. 11. 12. Ale. in e. cap. conting. de inscr. num. 1. 20. & ibi Incol. num. 18. licet ipse habet ex dlo contractu teneatur: etiam si contractus is a iuramenti adiectione

*etione vires accepit: quamuis ab bacteria illatione aliquantulum discesserint Abb. in d. c. cum censigar. S. & Soc. transf. 3. col. 1. volum. 3.*

¶ Quare, eadem primis regula defendit optimam opinionem Bal. m.l. iat. 3. C. de iude. r.1. n.1. quidixit, legum: *Familiæ vxori sub nomine tamen appellatur, non debet ies- cundæ uxori, quam post testamento mortua prima testator accepte cui sententia iusfrangat ex parte. n.1. si quid errat. s. j. f. ss. de leg. 3.* At que prioris iugis, uxori es causâ patratus sum, ut posteriori debentur, hi etiam dignata sunt: quia non illa est de posteriori uxori cogitatur, cum pararentur. Ecce igitur qualiter coniuge curia ducunt I.C. vte sylvestrum, sub nomine appellatio personam tantum, non dignitatem colliderari oportere, ad idem tex. a. l. *Sexto anno.* in præce de annis leg. l. p. 1. *De annis.* *De annis.* *De annis.*

Et Bal. sequitur Dec. de d. quoniam dicitur. 16. 12 al. in diuinis  
q. quid in una pen. est. s. fol. m. iust. And. Tiraq. in l. vii. magis. C. de  
resu. dnm. in p. n. c. 104. factitiorum text. in l. bnes. s. de verb.  
f. nota. Crescent. in fig. 8. sed si tefator nulla habet  
tempore transiit in vxorem, legatum vxori relatum non  
tantum prim. sed & secunda aut terz. vxori debetur, cu  
& auctus hic fit fauorabilis : & ideo ira erit intelligendus,  
maxime celantibus dicta conieulta affectionis eius vxoris,  
quam tunc habebat tefator. Alex. c. 171. vol. 1. Pala. à mon  
te Pico ml. Tiraq. testem. 6. Tusa. fol. 122. col. 2.

¶ Quinto, haec conclusio, quano ex hoc Innocentii tertio  
6 responso collegimus, comprobatur eis ius confituto in l.  
quod principi. In d. Auguſt. de l. g. 2. vbi, quod Augusti relin-  
quit, dignitati reliquiā esse ceterū: quod vero Auguſt. non  
significat dī feſon legatur, nulla ſancticlaratione  
quād quod expōſto nomine dignitatis, alii arguuntis  
coniecamur diſcremā maximā ſubelle, cū dignitas co-  
nominē significata proprieſtate Auguſt. non tam Auguſtus  
qua inde hoc nome habet, quod vxor Auguſt. ill. Erid Bar-  
animaduertitur in d. Auguſt. principi.

**Sexto;** his manefactis et ratio eius, quod notauit Abb. per tex. iiii. & dicitur ist. *de foro comp. dicens.* <sup>7</sup> in re Ecclesiasticis competenter actum centri gestum sumus in Ecclesiis, siue exprimatur nomen proprium, siue appellatum. Et adhuc hanc esse communem opinio, quia singuli probatur in hoc cap. attenta regula, quam ex eo pot. Abb. collegimus. Idem sententia Bart. iiii. p[ro]p[ter] motu. g. vbi ad p[ro]p[ter] et expressis text. si quando ex falso iur. Domin. iec. si grecis et t[er]ris de resti. lib. ii.

¶ Septimò litter copromissum ad successores non trans-  
eat, nec ad heredes, fin. ab. *item posse.* §. i. l. si inter  
¶ plurimum, et cum tamē si *compromissum* statum sit  
præalio super re ipsius Ecclesiæ, etiam non iacta successores  
mentione, ad successorem transit rex. & ibi *Ab. v. prefatis*  
*tac.* de res. etiam si factum sit nomine proprio prælati ex-  
prefatio quod ibi adnotatum Aretin. 1. 16. *Qnq. & ipsi illuc*  
*cap. conclusionis intelligi, etiam si compromissum statum*  
*inter Ecclesiæ, aut prælatum, super re ecclesiæ, & priuatus*  
*aliquam, nam quamvis hoc compromissum non transcat*  
*ad heredes sibi priuatus, transit tamē ad successorem*  
*paradixia nomine Ecclesiæ censetur factum, qui morte non*  
*extinguitur. & *gratia* de *rescripto*, in. 6. 12. q. 2. liberti. Nec plac-*  
*cer Aret. sententia, qui in. d. *prefatis*. scrip*tim* textu-*  
*mum procedere in compromissu facto inter duas Ecclesiæ,*  
*non inter Ecclesiæ & priuatus, non contractus ipsi in*  
*equali. Mouetur etiam ex d. *fd. simper ipsius*, §. fin. vbi Baldi*  
*idem in hac quæstione asserit, ex eō textu qui probat, com-*  
*promissum solu' morte cuiuslibet ex litigatoriis, quamvis*  
*ab altera dumtaxat parte mentio debet facta sicut enim*  
*coenunt quoad heredes ita queat esse compromissum. Ve-*  
*rum tamen lex illa locum habet, quando ex conventione*  
*partium danū in qualitatibus: nos vero loquimur, quando ab*  
*ipsa legge deducitur hac in qualitatibus. Nec obstat quod con-*  
*tractus hic sit inqualit., id estenim non est absurdum, &*  
*speciali ratione contingat, ut in hac specie contulat: si quod*  
*de Ecclesiæ morte non extinguitur. & idcirco nec compri-*  
*missum ab ea factum extinguitur: ut si cum ea contulat,*  
*et ac item sit, morib. libicetus est ei, & cum ea, si moriat*  
*ante lacam ab arbore fecundiam, cessat & extinguitur*  
*compromissum.*

¶ Octu[m] ab eadem radice infero, verum esse, quod Bal-  
scribit in e. 1. vol. 3. de morti in mer. fact. cui accedit Felen d. p. 72.  
separata. col. 1. ex quibus constat, facta compromissio in Hilpa-  
niarium regem dignitatem nomine expedito, ea mortuo mis-

nime id munus successor i competere, cum ex compromis-  
tentium voluntate & consensu electa sit industria & pru-  
dentialia ipsius Regis, non dignitatis qualitas. Sic e contrario,  
si dignitas consideretur, parum refert nomen proprium  
exprimi. illa. iur. 1. §. preterea nota. 2. de prob. studi. alien. per sed.

**N**on interdictionem habent sententia Bar. qui in termi-  
**nate.** C. de fruct. & ut expens. id. z. dicebat, indice referuntur  
sibi taxationem expensarum sine nomine tantum pro-  
prio, sive appellatio, posse ab eius successore in indicando  
muniencia expensas taxari, ex dicta reservatione. idem Bar.  
in l. 16 ex parte, i. p. 19, ff. apud. notarii notiones in l. 16, inter papu-  
lament. f. 1. sed tertia. ob. id est ad l. 17, praesertim, f. 1. id. Hoc  
etiam refutatur si respectu munieris indicandi, & non  
privatae causa, & ob id transit ad futurum indicem ex  
successione.

Decimò, ab hac regula & illud procedit, an promittens obediē*judicis*, vel eius *lentente* *flare*, teneat *succellici* ipsius *judicis* obediē*aut* *fententiā* *flaccilore latet*? om̄i-  
nīs partē & *flare*, & gl. m. t. d. h. *de qua timet utique eam*, *post*  
*& in ex parte de sente*, *ex parte* *hanc* *uram* *tenerin* *tantum* *ipm* *judicis* *obedire*, *sed etiam* *succesori* *notari* *Abb.*  
*in c. ad. in z. 2. appt. Albe. Ang. & Doc.* *ml. cum sp. ff.*  
*solu*, *quid quid* *dixerit* *Fran.* *m. ad. ac. in intellectu d. gl.*  
*ex parte* *dicens* *eas* *esse ordinariā* & *notabilem*. *Idem*  
*erit*, *si* *uram* *huc* *pzelium* *fit* *expresso nomine* *pro*  
*ipm* *judicis*-*Abb.* *m. t. d.* *quod* *ex omnibus*, *qui* *ha-*  
*stantia* *adduximus*, *manifessitum est*. *Non obstat* *d.*  
*civis* *epid.* *quam Bal.* *comendat* *in Rub.* *de appellaz.* *quæque* *prob-*  
*batur* *slipulacionem* *à Sempronio* *inducere* *foliundi*  
*non committi*, *si non foliundi*, *quod iudex* *appellacionis*  
*ab ipso Sempronio* *propose* *re* *judicare*. *Quia* *non agitur*  
*de succellicore* *flaccilore*, *quam de* *quid* *alterius* *audiente* &  
*pratorii*: & *præterea* *ipse Sempronius* *absolutus*, & *licet*  
*condeinmare*, *non tamen* *est* *locus* *slipulationi*, *ali* *tra-*  
*detaret* *de ipsius Sempronio* *fententiā* *executio* *mandan*  
*da*. *Bar.* *Pau.* *Caiſten.* *Bar.* *D. & D. ibidem*, *quo fit*, *ve*  
*in hac præsentia* *questione* *nulla* *libet* *ex illa* *decisione* *du-*  
*bitatio*.

Vnde in modis, ex hoc text. Bartol. inl. 2. ss. de reb. dub. insert intellectum ad gloss. ibi, quæ dixerat. legatum + sacerdoti in parochiali censeri reliquum ratione ecclesiæ: est enim id ve-

parcerunt centuri reliquias ratione ecclesie: et enim ad verum, si legamus ab extraneo, fecus verò lib. vii ipsius prefbyteri confutacione, quod ibi carteri Dicit, concedent.

¶ Quidocimmo, si item ratione accedens glost. hic, *ter. praefatur*, di. vi. legatum t'elium praelato etiam ab extraneo 12 valde tamen animico, praeceptio reliquum videri. S. prasumi, occasione ipsius Episcopi. non ecclesia. Cui conclusioni contentum non nimis hic. Nam & amicitia t' confanguntur similia est, atque idem affectionis vinculum habet. I. nemo dicit laetus, si de heret. myth. nimis. li. pater. C. dicit. And. Abb. in e. fin. col. 2. de postulatis. A. b. & alij de. quamam Abbas. A. lecit. de preceptis. rem. t. p. presumpt. 2.8. Hanc etiam Opinione glo. Committit esse fale- tentur ac fecuti Stucin. et pen. & Ludouic. Lufitan. fil. 4. col. 1. 2. g. de reb. fab. quibus addi debet glo. m. i. regalitate. fil. 4. de fiduciamq. liber. qua sing. est secundum Hippo. m. i. mica. C. de pat. reg. mag. 207. late. And. Trauers. in s. si quiam. C. de tenevac. dana. vera. heresi. nam. 75. Catell. Cota in Memorial. in verb. Amic. locum. Est tamen necessaria amicitia maxima, vt non sufficiat quisvis glo. hic, quam valde commendata Barb. in e. sum. M. de confit. lumen. 14. nota. Alcian. lat. 6. amic. Et de verb. fin.

Postremo, ex his deducitur intellectus huius cap. ut legamus reliquum episcopo ab anno centenario gratia Ecclesiae suorum omnium, etiamque exprimere tamquam nomine proprio Episcopi conceptum sit gaudi. hic, rebus, nos scilicet quam Abb. & alii equatur, magis communiter, tamen Card. eam intelligat, quando vtrumque nomine fuerit exprellum, quod non est admittendum. Is enim, qui collute affectione amicitia & consanguinitatis legit Petro, quem licet esse Episcopum, centetur Ecclesiasticam, cui preest, considerare. Quibus ex parte perspectis textis hic probat, donatione fidam a consanguineo etiam militi factam cuncti potius ratione fanguinis, quam militis. Tertio. s. quia tuorum, ff. de exsuffta. Nec obterret, heret. ff. de Causis, post cum in eo caludonato facta fuerit consanguineo & connubitioni, post communione, id est, post initia militis societatem: unde mirum non est, ut illius contemplatione facta intellegatur, ut vobis loquitur Cora. Ita scilicet, et cetera.

- ¶ **Gloss.** In verbo scis, queritur, quare ex legato Ecclesiæ relicto quarta portio Episcopo debetur: ut ex legato contemplatione plenaria personæ Episcopi relata non debetur quarta portio Ecclesiæ; qua in eis ultima ratio gl. melior est, secundum Abbatum. & idem sententia aliij doct.

¶ **Gloss.** Intra, scilicet, in celo sit text in 7<sup>o</sup> legato dicens scimus esse in donatione inter vires, quia donatio predicta etiam ab extraneo facta non debet senseri facti contemplatione Ecclesiæ, sed personæ. Et licet hi si sensi gloss ipsam Bernardi incepit mouit questionem, quippe qui permitit magnam amicitiam inter testantem & Episcopum, ac demum dicat aliud esse in legato, quam in donatione, cum prima sit amicitia idem sit in legato, quod in donatione, ut animaduertatur Abbas sol. quoniam non est vera glossa in principio opinionis per textum hunc ibi datur: & ideo contrarium probant Hohenf. Ioan. And. Imol. n. 33. & Barbat. num. 21. scilicet suffraganius. Sammuni. 1. quod. 2. Eadem vero glossa dicit contra hunc text. sc. Sammuni & alii ita, t. intelligenda, vt dicta iura procedat in dabo, celsus argumentum & concretum, ex quibus pollici dictum præsumi, secundum Abb. & Causenianum.

¶ **Gloss.** Non nobis, proprie, dicit quo ad decisionem huius cap. confanguntur tam ad quartum vique gradum considerandum, cuius opinio Communis est, vt vel sicut in l. mol. 18. & Petrus Perusal. in tracta de quarta canon. episcop. c. 4. q. 3. idem notat gloss. m. 12. q. 3. & in authentico, per text. i. c. de episcop. & ceteris. Quis autem non videt, si res ita ex conjectura ristrastra est, latius cùc hoc arbitrio indicis relinquenter Anton. & Barb. hic m. 24. Sed an ecclesie apud patrem habebus in cunctis probatio affectionis, confanguitatis, & concurrit qualitatibus, tractat Alciat. in al. p. 4. p. 1. 2. 8. ¶ **Que** verò portio ex his legis que Ecclesiæ relinquitur, aut rursus prælati gratia Ecclesiæ, competit Episcopo & Ecclesiæ, dubium est: sed tamen hinc boni causa alia res Ecclesiæ diuidenda sunt, d. sc. Sammuni. Abb. hrcf. scilicet.

¶ **Gloss.** Verba quæta, probat presbyterium aliquipius Ecclesiæ inferioris non dici de gremio Ecclesiæ, quoniam sit Ecclesiæ inferior in ea ciuitate, in quibzis ad eam ecclesia superior. & ad hoc ipsum commandat illam gloss. Velut. m. 1. sc. 1. in 2. rot. de finem.

¶ **Ex** versifico vlomo colligimus, legatum reliquum canonicum aliquipius Ecclesiæ, etiam ad extraneo, integrè ipsi acquiri, non Ecclesiæ. Aliud tamen dicendum erit, ut legatum reliquum sit canonicum aliquipius Ecclesiæ: na id Ecclesiæ acquiri adnotauit Bart. m. 1. f. 2. de lib. sub. ab illa text. lumen ratione ex eo quod legatus cuius ipi ciuitati reliquum censetur item Petrus Perusal. in tracta de quarta canon. e. cap. 4. p. 4. Tertio principalius, hanc etiam opinionem afferit communem esse Barbat. m. 1. rot. 4. q. 6. quam defendit Ludovicus Lutitius. m. 1. 2. Sed contra hanc sententiam, immo legatum reliquum canonicum aliquipius Ecclesiæ, ipsi canonicis acquiri, non Ecclesiæ, probat gl. hic, verba scilicet, cui simili est in e. Pascif. 12. quod. 3. quoniam dicit ordinariam Abbas mecp. 2. col. 3. de deinceps, idem in 1. 30. 4. deprob. Et probatur ei per exceptionem de prole, q. b. vbi aliud exterraneum Ecclesiæ, aliud exteraneum Ecclesiæ. Vnde in hac questione legatum reliquum canonicum, ipsi competit, non Ecclesiæ, atque hoc ipsum notant Anton. Abb. scilicet. Barbar. m. 2. 3. post alios hic Socini. m. 1. 2. qui numeri 1. hanc opinionem afferit Communem etiæ quod estiam fateretur hic Lutitius. scilicet. Nec obstat illi d. 2. quia ibidem ab ipsi citibus nota ciuitas representatur, à canonico vero non representatur Ecclesiæ, sed simul & prælati & ab aliis clericis.

Hac tamen opinio communis est ita intelligenda, vt si collegio canonico um acquiratur hœ legatum, non canonico ut singulis, idem sentit Barber. cui adiungit Lutitius. m. 1. audita de prefro. m. 1. 2. Abb. & Cardib. p. 9. licet Socini. d. 1. 2. col. penul. post alios, quos ipse refert, tenere velit hoc legatum center reliquum canonicum ut singulis: quod plurimum refert: nam reliquum legatum canonicum ut linguis inter canonicos ex quo diuiditur, nulli confidetur distinctione qualitatibus. At legatum collegio canonico ut est diuidendum ex eo patio, quo cetera ipsius collegi boni uidi solent, & plus vir canonicus, quam alterius datur habito respectu ordinis faci, antiquitatis, alteriusque qualitatibus, cuiusque ex statu ipsius Ecclesiæ confiderantur. Imol. m. 36. Contineat deniq; inter Abb. Car. & Imol. ex hoc legato debet in quartam canonicam portio nec Episcopo.

EX CAP. RAYNTIVS.  
S V M M A R I A.

1. Legitima in utilitate tanto, ut libet relinqua. ann. 32.  
2. Ille fons pretorius, gravis infra preventio causa, habet in decido nullum reipublicanum patrum.  
3. Præterire præmissorum causa est quod exhortare, neque sed proprii præterire est, ut patrum præterire exhortare transire, quod causa invenientur non sit, ceteris, intellectus L. 1. C. de liber. pester.  
4. Falsum remansit ipsa causa infra preventio causa non nullis tempore, ut habeat contraria rationes, quod patrum causam in contra tabulari.  
5. Falsum remansit preventio nulla in infra causa habet in decido nulla tellementum patrum.  
6. Emerituperit & fuitur differentia, ut hodie dicitur obiectum.  
7. Falsum exhortatus nullus causa infra preventio causa dicitur nullum tempore patrum, ut non sit causa, quod patrum causam in preventio causa est. Breviditer.  
8. Ingerit in infra causa non refutat plenum a fuisse sine preventio causa, ut quis se fratre.  
9. De non non contente, ut hinc obligari possit in donatio, ut frater non sit deus, ut si frater per boni spoliari possit.  
10. Frustratur istius deus, ut si frater per boni spoliari possit.  
11. Falsum præterire causa infra preventio causa, si frater possit, mezcitur per deus.  
12. Ingerit in infra causa, ut quis se fratre.  
13. Falsum an posse, patrum defensio patria violentia manu infere.  
14. Falsum voxem patrum preventio causa non posse exhortare.  
15. Falsum patrum accusari publico iudicio exhortare patell.  
16. Falsum voxem exhortare patell. p. 7. & quod patrum vocat.  
17. Ingerit preventio causa in patrum ac deinde exhortare causam.  
18. Falsum accedit, considerat ad voxem aut patrum causam, exhortare non precepit.  
19. Si dicitur, q. filia patrum ergo non damnum obire.  
20. Si dicitur patrum non possit patrissit.  
21. Falsum meritorum & patrum exhortare potest.  
22. Mater meritorum exhortare causam non posse.  
23. Falsum exhortare patell. ex suis tangi, q. si similes sint expressio in iure.  
24. Exhortare voluntaria fidelis in collator ex amissa possumad: iner patrum & filium voluntaria.  
25. Ingerit in amissa remittit patrissit.  
26. Preventio causa remittit in formam operatur de libri remissione, non tamen talis exhortare iudic: utram.  
27. Preventio causa remittit se ferre ab ecclesiastis iudic: non impedit preventio iudic: se ferre.  
28. Ingerit quod si remittit, Religionis profectio.  
29. Falsum matrimonium concubinatus causa patris exhortare possit, & iudic: in matrimonio aliud. Regno. Taur. 49.  
30. Patrissit exhortare possit & filius voluntaria.  
31. Accedit ipsi.  
32. Sicut & iusta iuris causa, libet inter marit. & feminas, & ratis.  
33. Præterire causam bona quoniam uniuersitas a Graecis annuntiata.  
34. Si dicitur legi ipsa, & ut deponit alzianum Theophilus. Alius expedit.  
35. Remittit in se ferre, ut si remittit se ferre.  
36. Remittit in se ferre, ut si remittit se ferre parentum, ut regni, & auge primogeniti & uice de Salute.  
37. More, feminae preferuntur, & subi. de librum dignitate.

C A P T U X . I.

De exhortatione & præteritione liberorum,

N On difficeret, candide Lectio, huius constitutionis inrellatum ita pacim apud iuris ciuilius interpretes traxit, ut noster hic labor minime necessaria quibusdam decipi posset: & id maxime, perquam strenuo contumaciam diligentia Guelielmus Benedictus, multa letiosus ac in praxi peritissimus vir, hoc munus assumpit. Verum, enimeruo cum multa sit, quod adhuc dubia censeantur, vel falem compendio & summa indigent, non potum hunc responsum interpretacione in omittere, in quallidu nobis omnibus efficeret, ut quæ sece obliterant, ad certum, velex aliorum viri inique iurius Doctorum placitis, iudicium & exaudiendicantur, sic sane fieri non omnino inutilis nostra haec capitis celebrassimus & electio.

Primum, Raynaldi testamento illud opponitur, quod filias proprias heredes testamento non instituerit. Inse etiunus ciuitatis legitima portio filii debetur in bonis parentum, & est, in illo iurisdictio in reliquenda, ut probat Nodella Intimian. 1. 1. in artib. vii. cap. de appell. reg. f. lib. 1. p. capitulum, col. 2. glori. C. Contraceptio in aut hominibus, C. de morte, & p. 1. vobis omnes in hanc sententiam conuenienter relataur lib. 1. col. 4. siquidem filii suis, aut ex influentibus, aut ex reddendis, ut p. 1. p. 1. testamento, q. filii, lib. 1. filii ipsius, f. lib. 1. & p. 1. f. lib. 1. m. 1. vobis omnes in C. de liber. præter. Quod si filii suis præteritis, habet in decido nullum testamento patris. 1. more etiunus, f. de lib. & postibl. 1. & 1. p. 1. p. 1. p. 1. scilicet, regia l. 1. S. pat. 6. estiam ut patrissit sit infra preventio causa. Bartol. m. 1. ann. ex causa, num. 1. t. Co- duce de lib. præter. g. in artib. de hered. & falso & exhortare, ut lib.

*proposito.* que singu. est secundum Alex. in auth. non licet. C. de liber. præter. col. 4 & 1. s. m. d. auth. ex causa. 8. & cundem in l. in arenar. causam. C. de missis testis. dicentem virtutib[us] banc esse Communis. Opinionem. Idem alterum Soci. Joan. C. rot. fol. 8. causam. 1. & Galian. n. 45. analog. Gallar. 6. & quid si tamen. ff. de lib. & p[ro]f[es]s[io]n. cuius opinioni & plerique alii. Dic. acceulit m. d. auch. ex causa. vbi Cur. Ion. num. 36. dicit eam communem, & probatur ea ratione, quod in predicto. 9. alud quoque capitulo. dum filius in statu ex heredato requiritur, manifeste discrimen fiat inter præteritionem & exheredationem, causa adiecta facta; idem out Barz. m. 1. p[ro]m[iss]a s. p[ar]ent. qui sue. manu. idem in d. l. filio præterito. num. 19. & ibi mol. 3. num. 19. quibus omnibus refragatur text. regg[ist]ri in l. 3. C. de lib. præter. Si quis, inquit, plaus proponit ut ex heredatu, illa filia mea aliena mea sufficiat sua, tali filia ex b[on]o ergo verborum concepit non præterito sed exhereditatio intelligatur. Cum enim missis testis est sensus reflector, verborum interpretatio non quam tenet ualeat, si melius sensu existat. Haec enim verba legis. Nec obicitur dicere illa uera sit, siens mea sufficiat sua, est propria exheredationis, nam cur obsecro illa magis ex heredatione inducit, quam b[on]e. Filiu uicem non misere, aut filium nisi Sempermissus præterito, quia me verbaverunt nomine & ita manifeste, nili quis ex profilo peruerterat intellegit exheredationem demonstrant? quamobrem communis opinio corruit, & potissimum exuerit ab ipsa Nouella constitutione, que vetat patrem filios præterire & exhereditare, nili clausa legitima adiecit sit. Igitur ex ea causa ex prefissa facta præterito admittitur. Cuius ergo paria est filium exhereditare & præterire infra causa legitima, quod aduersus communem probant Aret. & d. & quid si tandem. num. o. Crot. s. i. fol. 2. vbi alias rationes adducunt, ex quibus dubia redditum communis opinio, que procedet, quando pater nulla facta mentione institutio[n]is, nec ex heredatione, adiecit causa filium præteritum per verbam exheredationem minime significativa ha[bit]a forma, Sempermissus filium meum non instituit heredem, ut præterito, quia me verbaverunt: quid enim referuntur an verbis aliis exheredatio fiat? quod in d. l. 3. probatur, & ita communem intelligunt Joan. Ignem in auctor. ex causa. C. de liber. præter. num. 7. & Vigilius in g. emancipatis. Inflati ex hered. h[ab]it. num. 4. nam & initio hereditatis debet nominari, & tamen confitit equilibet verbis pollo quem hereditem inlinu, nempe his verbis: Titus hereditatis mea dominus esto. l. his verbis. ff. de hered. inflati. aut Sempermissus ut bonorum omnium dominus. & satem iulitut de m[od]o. Regia l. 6. sicut. 3. p[ar]. 6. Sic etiam exhereditatio non est necessaria ut superfluitas verbis concipienda: quin & valeat hac forma conceptionis, Non inflatus placet mem[ori]e, quia me verbaverunt: aut præterito filium meum. quod fit, ut communis opinio non sit omnino tua.

4. **Filius** vero **emancipatus** **præteritus** **nulla** **adiecta** **causa** **ios** **habet** **dicensi** **nullum** **etiam** **hodie**, in quo à suo non differt: cum pro forma testamento requiratur expressio causa textu[m] d. g. ch[ri]st. quoque capitulo. & licet huius rei sit diligens disputatione apud Iaf. m. f. C. r[ati]o regium. num. 8. Joan. Ignem in d. auctor. ex causa. s. 6. & ibi Curt. num. 4. haec denique est communis sententia secundu[m] l[et]ta. & Curt. h[ab]et fatecur Vigilius in d. g. emancipatis. 1. col. & idem in princip. de missis testis. num. 3. col. ab ea tam[en] dissenties. Sed c[on]tra Bart. alterum in d. auth. ex causa. n. 12. & in d. filio præterito. m. 19. post gloss. illa celebre in d. exhereditato. Ex quibus si frequetissimo omnijs iudicio standum est, confitit intellectus ad gloss. m. l. si emancipati. C. de sicut. & in d. auth. ex causa. quas ubique Doctor.

approbat, & maxime in d. g. & quid si tandem, dicentes, ex testamento adhuc hodie esse discrimen inter suos & emancipatos, quoad auxilia & remedia aduersus parentem testantur, licet ab intellato sublata sit differentiæ b[on]i text. in g. nullam in auctor. de hered. ab intit. vt h[ab]et opinio procedat, quando fit præteritu infra causa: nam si ea non fuerit infra præteritu, nulla est hodie danda differentia inter suos & emancipatos, si quidem utr[um]que competit ius dicendum nullum ex quo maximè extenditur decisio. l. missi. r[ati]o. C. de lib. præ. & f[ac]te. ex qua illa singula singula referantur, ius dicendum conuenienti sui præteritu, bonorum possesso contra tabulas emancipatis, aduersus communem. Si vero utrumque auxilium ibidem expellum admixtum intelligatur, communis sententia suffragatur. Nec parui momenti est exilimanda præcedens resolutio, cum bonoru[m] possesso contra tabulas vito anno expiret. l. i. g. legio. ff. de f[ac]te. edit. ius ciendi nullum exigit annis, ut notatur in d. lib. C. de in. deb[et]. querela vero ad quinquennium tantum extendatur. l. faciem in d. missis. testis.

Vero si filius sit simpliciter exhereditanus causa ingratitudinis non expresa, que legitima sit, posse dicere nullum testamentum, plerique probant ex d. g. alud quoque capitulo, quo requiritur ad exhereditatione per formam exproficio causa legitima. Vnde si haec causa adiecio de dicta, testamentum erit nullum, non tantum ex præteritione, sed exhereditatio ne, admodum in auctor. non licet. C. de liber. præ. vbi duo necessaria sunt ut testamentum valeat, ex hereditatio quidem & ex proficio causa, notant Aret. & alij in auctor. non licet. Bart. in d. auctor. ex causa. m. 12. vbi Curt. num. 42. dicit hanc Opinio[n]em esse Communem. Bartam d. l. filio præterito. m. 19. Aret. dicens hanc Communem m. 1. col. 3. filio. in ac ceteri Doct[or]i. d. auth. ex causa. p[ar]l[us] idem probant, & statuerunt idem probantes pot[est] bar. in emancipatis filiis, tamen in querela differat emancipatus a filio, cum emancipato querela inoficio testamenti non competat, nili præmia bonorum possessione causa filii agnoscedat, etiam tunc nouiter, secundum Communem m. 1. C. vnde legit. & in l. 2. C. de missis testis. vbi in mentio huius bonorum possessionis, & in l. 1. Apolloniu[m] 6. 1. g. de missis testis. qm pra[et]er exierit explicat Vigilius in g. s. t[em]p[or]e. Inflati de missis testamento, meminit & Alciat. 8. parerg. 12. 4. nec mirum hoc discrimen videri debet inter suos & emancipatos, cum ex testamento causa expressa maneat adhuc distinctio emancipati a suo, sicut superius uidimus.

Displacet tamen quibusdam id, quod paulo ante dividimus, nempe filium exhereditatum nulla causa expresa, habere ius dicendi nullum, non querelam, caratione, quod iure antiquo ex hereditate, etiam sius, non competit aut ius dicendi nullum querela, ut constat: & id non corrigitur in Justin. Nouella, igitur querela etiam hodie locum habet, non ius dicendi nullum. Nouella etenim constituit, cui communis opinio innititur, id tantum dicit, non posse filios a parentibus exhereditari, nili ex causa ingratitudinis, intelligi fore potest, ut non posset filius exhereditari, quin habeat locum aduersus testamentum querela. Vnde ex his verbis, que hunc sensum recipere possunt, non est ita facile admittenda correccio, & ideo maxime, quod in edicto Nouelle. in auctor. h[ab]et observata non fuerint, in Graco & Latino Codice sunt verba, que offendunt, testamentum potius esse refendendum, quam ipso iure nullum. Nec Iustinianus eadem constitutionem sanxit, ut nouiter statuerit præteritum filium, vel exhereditatum sine causa, potius ex dico dicere nullum testamentum patri: sed ut causam ingratitudinis speciatim exprimeret, ac cetera contenta in testamento rescribo, aut irito ex causa exhereditationis aut præteritionis, præter ipsum hereditis institutionem, firmâ esse fanciet. Ergo si utre antiquo filium exhereditans causa non expressa habeat querelam, ita & hodie eam habet, non ius dicendi nullum, quod aduersus communem affert Imola post gloss. ibi. l. 1. col. 2. ff. s. natalis, Vigilius in princip. Inflati de missis testis. m. 2. colam. & Joan. Ignem in d. auctor. ex causa. num. 7. 3. & præcedens. & num. 24. Sed communis opinio plurimum suffragantur Regis leges, vna quo 10. est m. 7. altera. 4. 6. 8. part. 6. nisi dixeris in his legibus tantum id probari, querelalocum esse omnino facta exhereditatione, & probata causa ingratitudinis, quae tamen à testatore nominata non fuerit: quod Imol. & sequaces minime negant.

Ceterum, quærela t' proposita & ex ea rescisso testamento, eo quod causa ingratisudinis nominata non fuerit à testatore, poterit filius exheredari, agens ex intestati causa ad patris hereditatem, repellere exceptione ingratisudinis obiecta, & ipsa ingratisudinis probata. Ang. in auth. de nuptijs & ingratisudinibus, per illi textu, dicens successores ab intellectu repellere ex causa ingratisudinis aduersus testamem vel defunctum commissa, ad idem facit l. 3. §. viii. ff. ad admend. legat. vbi legatum censeatur ademptum tacita voluntate testamenti, si legatarius posttestamentum sit factus intime testator. Ange. opinionem sequuntur Iaf. in auth. nuptijs. num. 17. C. de translat. idem in auth. ex causa, colum. 3. & in absentia, non licet. colamus, per. C. de lib. prescr. Corfe. in sing. verbo, ingratisudine. Hec tamen opinio Ang. falsa est manifeste ex d. §. aliud quoque capitulo, quid ad excludendum filium à patris hereditate exiguit duo filium, causam ingratisudinis à patre in exhereditatione nominari, & cum probari acque idem Regis leges paulo ante adducte expressum statuerunt: sicut non erit factis ingratisudinem à filio commissam esse, nisi pater ob eam in testamento ipsum filium exheredit. id etiam probatur in fin. C. de reue. donat. & cap. fin. de donat. quibus concunitur.

9 Regia. l. p. 4. part. 5. donatio etenim t' ob ingratisudinem non renocetur ab herede donatoris. Esi denique aduersus Ang. insignis text. m. 1. nuptijs. C. de mortis test. & in. in absentia. Cred. iiii. vii. b. Iaf. ab illo textu Ang. reprobatur in hac affectio, quia discedunt Areti. in l. 3. §. filii. 2. col. ff. lib. & postib. 1mo. l. filii p. 1. nuptijs. n. 31. atque idem Bart. ibidem. 18. ff. in. nuptijs. rup. idem Bart. in d. auth. ex causa. l. 13. exprefsis Alex. rel. p. 47. & Curt. junior. num. 17. in d. auth. non licet. & Ripa in l. fin. quillo. 47. C. de resonant. deuina. Non obstat. 3. §. ff. ff. de admendo legit. quia procedit in ademptione legatorum, que tacita voluntate & presumptu fit: cum ab eodem testamente legata ex voluntate ad mortem vique recuocabili processerint: hic vero agitur de tollenda hereditate, qua à lege defetur: qui quidem solito locum habet co magis, quid legata nulla quadam voluntate adimini possunt, & facilius quam hereditas. Item non probat Angelii opinionem, rotexitus in d. s. ingratisudinem. & auth. de nupt. ex quo Frater t' ingratisudinis causa excluditur a fratri successione: sed ille textus sibi vindicat in successione quadam, que fratri iurequodam specialiter defetur ab illa constitutione, nempe quando frater admittitur ad successionem integrum bonorum, que frater defunctus à patre habuit, matre secundum nuptia, exclusa ab corundem bonorum proprietate: non autem in successione, que iure ordinario competet fratri in bonis interfratris: à qua non excluditur ex ingratisudinem, ut p. 1. Areti. aduersit, notant Bart. & Dd. Communiuit. vel. fratre, C. de mortis testamento. arque ita hanc opinionem contra Angel. extulimus Communem esse loan. à Garro. in ambient. ex testament. C. de secunda nuptijs. num. 40. licet stipe hac in re dubius. Verum & hoc ipsum probat textus optimus in Logatu. ff. inde cogn. ipse Ang. parum fidelis hoc idem approbat. l. 1. ff. de mortis testamento. & ibi labo. reprobantes gloriam. in d. s. ingratisudinem, quæ contrarium dixerat. sic l. mon. in cap. ff. de postib. glor. ibi improbat, quæ simili est glor. in d. s. ingratisudinem. quamvis vitra que sit digna commendatione: leges vero Regis Paritatum maximè coadiuvant hanc sententiam, quam aduersus Angel. probamus, arque eas quidem leges paulo superius induximus.

11 Sed & si causa ingratisudinis t' pareat expressa probetur vera, quærela effectum concilium non habebit, ut Communum consensus est in dicta l. filii p. 1. & in d. auth. ex causa. Imo filio suo præter causa infra dictu ipsius ingratisudinis viris affluitum testamentum, si causa illa vero probeatur, Angel. in d. auth. non licet Bart. num. 12. Pau. Saly. Iaf. colam. 3. Curt. junior. num. 39. in d. auth. ex causa. à qua opinione non est recessum in praxi, secundum Iacob. in d. auth. non licet, in fin. quam etiam sequitur Galat. in d. §. & quid si sum. num. 46. Nam quamvis ob præteriuco ut in testamentum sit nullus, tamen nihilominus causa in præteritione expressa, si probetur, operabitur hunc effectum, ut testamentum vires accipiat. Sed si vera est illa communis opinio, quæ dicit, testamentum, in quo filius in postelate fit præteritus, etiam infra dicta causa, esse ollum ipso iure, good superius trasfutus, minime arbitrabimur posse opinionem Ang. defendi: & ita eam reprobatur. Alex. in d. auth. non licet. col. p. & fin. parum etenim prodest probatio causa ingratisudinis, si nec

præterito, inserta etiam causa illa, non habet vim exhereditationis, cum ipse filius nee fuit institutus nee ut debuit exhereditare probatus. Sic & Corne. in d. auth. ex causa. m. 28. rocer aduersus Angel. dicens esse opinionem Angelii contra communem: quod etiam sensit Curt. junior. in d. auth. non licet. num. 15. quinimum Angelo aduersus Barto. in d. auth. ex causa. num. 12. refut. ex prædicto. dum dicit te. in d. §. aliud quoque capitulo. procedere in præteritione matros aut paterni, filii tamē emancipiati, quasi dicat, in præteritione filii sui parum refut causam exprimi & probari. Quid si vera est sententia Aret. dicens, præteritionem, filii familiæ expressa causa factam, censeri exhereditatioem, absque dubio Angelii opinio admittenda erit.

Causa vero t' ingratisudinis diligenter exprefsis, in Iulianus in d. s. aliud quoque capitulo. glori. 2. Quia talis de iure. Regis legi. 4. §. 6. & in. 7. part. 6. Cart. Mol. in consuet. Paris. tr. 1. 30. 9. 37. quarum aliquot breui quadam adnotacione explicabimus: quandoquidem locos hi expofit iure optime tractatae de filiis inseparabili, & exhereditandi, de quæ coram legitima successione.

¶ Prima agitur à Iulianiano exprimitur, quando filius manu violenti in iure patrem. Dignus enim est, ut p. 1. patre exhereditetur. Nam & Exod. 21.21. scribitur, quæ patre patrem suum aut matrem, morte meritor. Erit tamen hoc intelligendum, nisi filius patrem perculserit, scipium defensus, quia perculserit non est, qui se defendere perculset alium, quia perculserit si fecit, notat in hac specie Ripa in l. fin. C. de reue. donat. 19. & Ger. f. 1. atque idem erit, si filius t' patrem perculserit defensus ipsam patriam. l. minime. ff. de relig. & temp. f. 1. Abi. in. p. 1. de immunit. a. cert. Ripa in d. fin. 23. Dec. in. que in ecclaejam. n. 1. 2. de consu. Fortun. in l. velut. ff. de infit. & in. sol. 9. Si quidem patris potius subuenientur est, quam patris in pari periculo & necessitate, vii nostrarum tradunt in d. velut. ff. de infit. & in. & potellimum fortu. hic colam & fin. idem admonet Plat. Cratone, cuius & aliorum in hanc rem pulchra verba congesit Stoeb. sentent. 37. optimus text. in l. 1. §. & generaliter ff. de ventre in possib. mutuo. dum dixit. Qui & si non tantum parent. ministrare distet, non etiam repulsa negatur. Sic & Cicer. lib. 1. Oficiorum inquit, non enim nati sumimus, etiam in nobis parentis patris vendicat. Ex Platone in epistola ad Archytan. & Demostheni in oratione de Corone. ad idem insignis text. in l. postib. 1. ff. fin. ff. de capi. & postib. 1. & fin. & in. 4. quidque refut. si quæ patruis. Idem Cicer. Philippa. 2. Atticus. inquit, est patris patrem, quem suum occidere. idem Cicer. lib. 3. de Offic. scribit in hunc modu. Ad exterritum, si perducatur patris vel. perculset patris subuenientem sapientem filium patris. Minim. & Plutarchus in Parallelis p. 2. & sequenti. Darij. Brut. & aliorum, qui ob tutelam patris filios proprios occiderunt. Non sicut opinor, a filio post patrem bannitum, ut nunc loquimur, occidi: quod aduersus Bart. Fortun. in l. velut. probat, & nos tradidimus in Epistles. 2. part. 7. 5. 7. 10. 5.

¶ Eadem ingratisudinis ratio t' ferre deducunt ex eo, quod filius Novemcam vienem patrum perfringit, aut falest ratione grauius iniurie, que patre à filio inferatur ex hoc crimine. l. 1. item & ff. que adeo ff. in. notat eleganter Ripa in d. l. fin. q. 18.

¶ Secunda ingratisudinis causa t' appareat ex eo, quod ff. 15. l. mon. accusatur publico indicio detinente, quod non sit contra Principem vel rem publ. licet pater vere crimen committerit. rex. in d. §. aliud quoque quod locum haberet, si ex accusatione patris effici posuerit poena mortis, exilio, vel infamia. Regia. l. 4. iii. 7. part. 6. & idem erit in pena amissionis membris. l. 3. ff. 9. lib. 3. f. 3. acque in alia corporali poena, argumento deducitur à l. 1. Tert. [ & 5. iii. 17. lib. 8.] Et sic agitur bac causa intelligenda in crimine, qui probato, patre aliquo harum penarum dignus esset. Imo si in his criminibus filius aduersus patrem sponte non coactus ducere Testimonium, idem erit ex gloss. venient. in d. de officiis. text. in l. qui cum maior. ff. scilicet non accusauerit, ff. de bona liber. Bar. post gloss. lib. 1. p. 1. p. 1. ff. hec vero. ff. de his quib. in. indig. Rip. in d. l. fin. 28. lib. 2. vbiq. 9. idem aduersit. ff. filius est aduersus. contra patrem in hisce criminibus. gloss. in d. s. item fiduciator, que sue. prima. cau. leat. amit. in. fundo. aut. ff. filius tux. in eisdem criminib. per imperitiam iniquum feotentiam aduersus parentes tulerit, cum posset peritosse consilere, idem Rip. q. 10.

¶ Tertia

- 16 Tertia causa sufficiens est, si filius + tam proficiunt ut beneficiis amissione ita docet tex. m. d. 5. abid queque. Regia l. 5. s. 7. part. 6. intellige verò venificios con quoque, sed eos, qui incantatione magican artem exercent perniciose, ut docet Carol. Mol. in confus. Part. i. t. 5. 30. 37. Ego verò ex Graeca nouellarum litera, non tantum *Intestinatorem*, qui Magister appellatur, intelligo, sed et non sibi, qui vouchia coadiutio, tamque artem exercent. Cui sensu dicta Regia lex adiudicatur, quod intercantatores & venificios intellexit.
- 17 Quarta causa ab eadem. Nouella hinc 7 verbis exprimitur: *Si nota patrem suorum vel beneficium, vel alio modo infidus omnes sumit: quo in loco illud dubium est, an sit satis, ut locus sit exhereditatio filium venenum patre ad patrem occidendum, non fecuto homicidio. Si tamen patrem præbuerit filius, & fecerit quidquid ab eo ad id crimen agendum erat pater verò deprehēto dolo abficiunt potioce, aut ea fecuta medicamente venenum abegerit, opus polle exhereditatione procedere. Idem etiam arbitrus, si parato veneno infidus patefact parenti, ita ut patris diligenter potius quam punitio teat filii mors fecuta non sit. I. e. *Si parricida*. vbi Bar. sing. secundum Angel. de malitia, q. ex interalle. Regia l. 7. s. 8. d. 1. t. 3. i. part. 7. leg. 5. o. s. viii. & l. 2. t. 1. 13. lib. 8. m. gl. 10. & Bal. m. 1. t. 1. verbis ad matrem de reprob. Abb. t. 1. s. de dona. Ripa m. d. 1. in questione. 2. 1. 3. ff. de suritate. Si verò filius parato veneno ante deprehensionem libenter punitior, non pueri veingratus exhereditatio non enim video hanc punitio excludi per dicta iura.*
- 5 Quinta causa, si filius cum vero patru aut eius concubina rem habuerit, et intelligentia, quando concubini est vita, & a patre domi retenuta, tunc leges ciuilis accipiunt cōcubinatum. Ripa in d. 1. q. 11. Regia l. 4. t. 7. part. 6. Item haec causa locum habet, si filius scienter hoc crimen commisit: Secùs verò ignorans, credens illam foemina cum qua res haberet, non esse nec vxorem, nec patris concubinam. gloff. i. quin mod. sent. am. per text. sibi Gerar. singul. Nam licet in his, quae de se fuit mala & illicita, non sit necesse delinquentem scire, quae & qualis pena sit pro delicto imposita, ut eidem poena subiector faltet, ut communis ita sita pena: gloff. ibi magis communiter recepta in t. a. nobis. t. 1. de fenen. excom. Bald. m. 1. s. 2. C. de summa iustitia. vbi Bald. & Ias. i. de lib. sol. 1. volum. 6. s. 1. ff. de sur. Lexim. g. gen. ff. de iuris. tradit. Decr. m. 1. 2. de confus. quod alibi tractabimus: tamen ignorantia qualitatis, qui aggrava præterius commune ipsum delictum, à poena illius qualitatis causa fluita excusat. t. vera in 2. de fenen. excom. explicat opimie Carol. Molini. d. 5. 30. quod. 4.
- 19 ¶ Sexta. Filium iusta exhereditatio patre sit, si ex delatione sibi patre gracie dispensandum per parvum sufficiunt. Quantum verò hoc dispendium esse debet, iudicis arbitrio relinquuntur. l. 1. 9. 1. s. sur. dubie, de causa de officiis reg. Ripa. m. d. 1. q. 4.
- 20 ¶ Septima. ingratitudinis causa constitutit filium patrem voluntari etiam minimo impedire, quod m. d. 5. aliud quaque longius extitit. & Regia l. 4. t. 7. part. 6. Quod si filius patre vincere pacificare debeat patris, non contente, non poterit ex hac causa exhereditari. Purpur. in l. s. C. de pat. num. 18.
- 21 Octauom, quod causam iustum exhereditationi preberet, in filia contingit, si à parte nostrarum negligente eas marii to tradere, cum adhuc virginitatem aurorum statem non excedent, luxuriosam vitam elegerit, ita ut meretrice sit. Regia l. 5. t. 7. part. 6. quae sic interpretatur luxurians verba. Et quamvis pater viuens luxuriose possit hanc exhereditatione vulgo. in surben. sed si papa & Ias. in L. in arenam. C. de m. 1. 2. de maledict. ex cap. felicit. per hoc de pat. m. 6. quem dicit singul. Abb. in d. s. de hu. commendat idem Abb. in d. cap. sur. col. pen. bald. per text. a. leg. placet. Codic. de factis & cœlest. Aucta. m. 10. ex qua fel. pen. de regulis. m. 10. Aret. & Felic. in d. cap. de hoc. v. 1. volum. pulchri Bald. m. 1. 26. volum. 3. Arcten. p. 38. dubio 2. quorum Opus communis est, & in praxi seruanda, secundum Alciat. a. 1. desig. ordin. m. 1. 2. volum. vbi Anton. & Abb. idem tenet. 10. Andri. Domi. Franci. in d. 5. per hoc. Igitur non tollit iniuriam patris titillat, cuique factis omnino penitentia filii, cum illa fiat in interiori foro respectu iniurie, quæ diuinam maiestatem latit. Poffet nihil minus prior opinio procedere, quando causa exhereditatio non concernit direkte iniuriam patris sive viuum Arenarij, meretricum, & similia ex diffinitione Bart. a. l. qui ex mente. ff. de sur. notat in bac specie Rip. in d. s. 1. Cod. de remiss. demat. q. 6. 7. Regia l. 7. t. 7. part. 6. quod cum probatur ex his, quæ flatim subjiciuntur.
- Proxime questioni & illa accedit, an causa ingratitudinis per ingressum Religionis tollatur: ita ut filius monachus ante professionem parentis ingratitudinem non possit post professioem a patre exhereditari: quia in re Gratianus scriptis, viuum ingratitudinis professione religionis omnino excludi: nec polle filium monachum a patre exhereditari

ex causa ingratiordinis commissi ante professionem quod probat Nonella constitutio fatis id expressa: 19. quaff. 3. c. 26. dicitur. Roman. fagi. 47. 6. Camp. de die 1. part. quaff. 47. commendat Felicem. Rodo. col. 3. de scripto. gl. m. l. Die nobis. C. de epif. sp. & cleric. Chal. confundit. Borg. ruit. 1. §. 5. 7. p. 7. Archidiac. nov. 102. Abb. conf. 27. Dei nobis. §. 1. quod prohibetur patrem exheredare filium ex ea sola causa, quod religionem profiteamus: igitur si alia adiut causae, poterit pater filium monachum exheredare, quod iaf. concedit in d. ambient. non licet. ut. 4. 4. gl. in sub. de monach. in prie. dicens tex. in d. c. s. s. iure canonico pro edere Bald. verò in d. l. Dei nobis. primam opinionem intelligit, in causa & virtute, quod direcere ipsum tantum filium concernit, si autem patris perdonam derelicit causa spes, aut laeserit, non tollitur, secundum eum, professione religionis-ident. Aret. l. 3. §. 1. al. p. 6. de lib. & p. lib. Cur. Jun. in d. amb. similit. col. 2. atque haec distinctione co magis admittenda erit, quod Nouella per Gratianum adducta non existat, auctore Alciato in lib. 4. p. 7. et p. 23. ipsi fuitque Gratiani scripta ceterus sunt recipienda, quatenus apud auctores reperiuntur, quos ipse adducit, sicci juniorum tradunt in cap. 2. de ref. Ceterum Gratianus, vir summe doctus ac diligentissimus, minimeque mendax, ab hac iniuria vindicandus est: siquidem immemorit ab Alciato sufficiens in monachorum causa censetur: cum apud Constantiun Harmenopolum lib. 5. Epistola. tit. 9. extet Iustiniani Novella 115. titul. vii. cum de operatione cogit. ac in constitutione. q. haec autem dispensatio apud Conflantius. hæc verba manifesta iunt: Monach. via patres, sive filii, minime priuaniunt hæreditatem ob ingratiordinis causam, ante professionem commissam, ex quibus Graianus fides restituenda est. Tametsi in vulgaris authenticorum codicibus & in ipsis Gracis Halondri nouellis praeditis §. omnino desideratur. Si Nouellam ipsam certe limari quantum tantum in inspectum: extat tamen paragraphe in Novella constitutione 23. iii. de ecclesiasticis diversis capitulis, qui ex interpretatione Latina Halondri tam sententiam probat, quam Gratianus Decretorum libro inseruit: in authenticis Latinis, que vulgaratum editionem habent, id est paragraphe sub tit. de fons & iuris episcopio, coll. m. p. ita Laone redditum sit, vt germanum sensum minime explicet: ac ea vero constitutione 23. Constantiun Harmenopolus praeditum §. adfumpt, translatum in eum tra. Namque de quod ex heredatione liberorum exponit. Et haec quidem adnotare ob libertatis duxi, quod & vir diligentissimus Franciscus Baldinus in prefatis de lege lib. 4. t. 12. huius erroris Gratianu non auctoravit. Ex haec verò resolutione deducimus regiam L. 14. T. u. que 29 patri permitem exheredare filiam & matrimonium contractem ab his eius consenserit, ut habeat locum, etiā si filia contra dictum matrimonio ante copulam religionem fuerit professi, hoc ipsum sententia comprobantur fuisse in prætorio Reipub. et statu loan. Lupi. m. d. 49. ad finem.

50. Poitrem, omittendum non est, parentes posse a filiis exheredari ex causa contentus in asther. et item de appelle. regimur. Regial. 11. II. p. 6. 6. i. m. d. ex eisdem causis cogendus est pater filium emancipare, ut adnotauit Cumanius 82. & I. 10. in lib. matrem. C. de iust. ref. et seq.

31. Abdicatio vero, vt & hoc obiter tradamus, ab exheredatione plurimum differt: siquidem qui filium habebat olim criminibus & scotioribus, aliquis viujs deditum, probata apud iudices causa, ipsi à se alienare poterat: cuius abdicatione extant frequissima exempla in declamationibus: & apud Vale. Maxi. 5. c. 1. de indulgentia. camque Romani legibus reiecit Imperat. in Lib. abdication. C. de patr. patell. cuius meminimus Alciat. lib. 2. dix. 28. & loan. Ferrar. m. reg. iura fam. gen. f. de reg. iur.

32. Coifas igitur ex his, si filium esse inabilitendum in legi-  
ma, ita ut in institutione onalo filius honoretur à parte, nullo sexus admisso discrimine. Maximus vitrum Cod. de liberis pre-  
terit. leg. duodecim. C. de legum. heret. §. exser. Institutione de legi-  
bus. facie. veteres leges aliquot probabant, ex eo quod in  
successione differuerunt confinierunt inter mares & fe-  
minas: inquit enim id vitrum est, ne admodum nature  
conueniens. Cui adde que Jacob. Cuicac tradit lib. 3. obser-  
ver. cap. 14. Hinc idem ipse Iustinianus Novella constitutione. 21.  
vbi barbarum corrigit Armeniorum legem, que ab heredi-  
tate & dote feminas excludebat, ut masculis omnia bona

obuenient: atque ibidem primogenitor est bona, non quod appellatiquod ea olim princeps generis, familiæ adscripte. §. 4. ut interpretat Halondrio eadem bona dicta fuise. ut per se ex autoritate septuaginta interpretum probat Tiraquel. de primagen. cap. 1. num. 1. vbi scribit, eadem apud Gracos nostri dicit Etenim à Gracis dicuntur utper bona, que iure legi-  
m debentur filio primogenito, & apud Demosthenem hoc nomine significatur legatum principi maximo filio à parte reliquum, etiam si Iustinianus in Nouella prima quaque legata sit: sed diximus quod verò de filiabus ins-  
tituimus diximus, iure Cæsar. Iustinianus, & aliorum principiis obtinuerunt. Tametsi Voconia lega apud Ro-  
manos, suadente M. Catone, femina heres infiniti non poterat, etiam si vincita filia esset, ab eo, qui centum milie feſtellerit in bonis haberet, quam legem tulit. Q. Voconius Saxa tribunus polle, vt scribitur in Lib. Epit. lib. 41. quo in loco mendacio legitur. Q. Volumnius Saxa meminit legis Voconia. Cicer in Verrem actio. 3. & ibidem Asconius Pedianus. Dio lib. 6. August. de cimit. Dio lib. 3. cap. 1. Aulus Gelius lib. 10. cap. 1. & alibi saepissime. Ea tamen lex obliterata fuit ciuitatis Romana opulentia: sicut Sextus Cœcilius apud Gellium commemorat. Quia & ea legem nihil inquitus co-  
gitari posse, diuinus Augustinus fatetur. Et hi obiter facta legi Voconia mentione, defendendus ab Andreæ Alciat. censura, Thophilus Gracis Institutionum interpres is, inquiet, in prim. Institut. de lege Fald. Scribit, Voconia legi prohibitor testator fuisse, ne cupias legar, quād hæres efficit habiturus. A quo Alciat. recedit lib. 5. p. 7. et p. 23. mihi semper compertum est alterum. Voconia legi caput prohi-  
buissit, quis census, id est, qui centum milie feſtellerit ha-  
beret, plus legare, quam efficit hæres habiturus, iudice depre-  
hendendia apud Ciceronem libro 13. Verrem, Scrut. inquit, si qui herederet fatus, fecerit. Quod si plus legari, quam ad hereditatem habet, per personam, quod per legem Voconiam est, qui census non fit, sciat. Cur hoc in eodem generis, si non casus: quidam genera, sed bona causa ser-  
bi ampliatur, vt facile appareat, se pietate effe commotus. Haec nos Cicero Ex quo conflat cautio fuisse legi Voconia, quod Thophilus retulit. Dubium tamen erit, an id legis Voconia caput sit legata feminis relicta referendum, an in vniuersitate in omnibus legatis & quibuscumque intelligenti-  
dum, sicut Theophilus intellexit. Prior tamen sensus potius verbis Ciceronis applaudet. Et probari videatur ex eodem Cicerone lib. 2. de finiis. nec ideo dignus Thophilus est, vt absque villa distinctione damnetur. Quia in re non omnino affectior his, que de legi Voconia scribit Coralius in preludio ad. plaut. C. famili. erga. 10. [Dio] cœnū li. 5. scri-  
bit feminam legem Voconia ab eo, qui census sit, obtinere non potuisse titulo heredi plusquam patrimonij quartam partem: titulo vero legati accipere posse, vel quartam par-  
tem, vel femeninam, modo plus non obtinetur, quam ad ha-  
redes peruenient. Quia & Cicerio in Verrem eleganter ex-  
plicat. Et ex iunioribus diligenter illius Baldinus. Erat &  
lege Voconia sanctum, de feminis ad hereditates legitimas  
vitria consanguineas successiones admitterentur, auctore  
Paulo, lib. 4. f. 11. et 12.

Sic apud Gallos lege Salica feminæ à regnis successione 36 excludantur: quam legem pluribus rationibus vtrique  
adductis tutar Pyrrhus post Aurelianenses confundit-  
tus, cuius & plures ali meminimus. Et & plerisque in locis  
statutum, quod fianibus masculis feminas dotas aperte  
partem successione excludit: quod dan. ex quod sit traditur ab Alberto Bruno, in tract. de f. exclud. fem. art. 3. p. precipe que ea ratione defenditur, quod Republica inter filias  
confiruerit, l. 5. denunciar. f. de ventre inf. super f. l. C. de  
per feminas vero familiæ extinguuntur ponit, quam  
conservatur, l. 1. pronuntiat. §. feminæ. & §. vñ. f. de verborum  
genit. f. 1. iugurta. f. de gradib. in princ. & §. 1. Instr. de  
legi. agat. jucic. quibus mire conuenient pulchra verba  
Europidis:

Males ergo paternis adibim,  
Non amphi est parentum, sed omniq.:  
Malesnam vero genus perpetuo materem in adibim,  
Doctiss. & parentum sepe placentrum lausitem honorat.

Ez ruris idem Euripides alibi:  
Filiis in aliis columnis sunt familiarum.

Quæ quidem & alia remittit Ioan. Stobæus sermonem: 7. qua  
denique ratione Republica admisit primogenitorū vñsum:  
quo

## De hereditib. instituend.

67

<sup>37</sup> quo mare feminis <sup>1</sup> præfatur: sicut lat. tradit Andr. Tiraq. in tract. de primogen. q. 10. & seq. I. & post cum varia & multa ex Chronicis adducuntur Rhenatus. Choppinus lib. 3. tit. 1. 2. & 3. & 6. 4. 7. Iure tamen etiam filia est instituenda, gloss. communiter probata in c. si pater hoc in. 6. Doct. in auctoritate non ipsius & hic frequenter finiss. & vnamini consenserunt. Referr ergo scire ad huius cap. intellectum quare testamento Raynuiti validum hic fuerit, non institutis filiabus: quam obiectioem sequenti g. dissoluemus.

### EX S. PRIMO.

#### S V M M A R I A .

- 1 Etiam iure canonico filia est filiae heredit. honorandata.
- 2 Acrereditatio inter heredit. instituenda, non autem inter legatoris simpli-facta, locum habet.
- 3 Filia autem heredit. instituenda necessaria in testamento editio inter liberos.
- 4 Clavis, omni meliore modo proposita, sed in testamento operari.
- 5 Testamento inter liberos minus solerent, non valens, si megalomania patrem diffidet, & iudeam intellectum ad 6. ex imperfeta, hoc confi-tim. C. de testam.
- 6 Aequaliter inter liberos: formula ej. juxta lat. i. ej. mater discordat.
- 7 Disjunctio bonorum à parte inter liberos facta, quod indicat.
- 8 Clavis instituta ex testator appetita in testamento inter liberos, & non intellectus ad si pater, C. de fiduciam.
- 9 Reliqua, verbum an ad liberos certe ei inducatur heredit. instituendum.
- 10 Pro legitima relatione non instituendum per se feras.
- 11 De legitimo supplemento petendo, & vnuam & communem huius cap. in-servientibus.
- 12 Legitima a pareglio tradito, recipit augmentum, si pater omnium pa-rentum occidit.
- 13 Postum de non heredando inter patrem & filium, si filia legitimam dedit, an ualeat factum remaneat.
- 14 Instituendum in certa, si non vera heret;
- 15 Instituendum in certa, si dedicas Trebellius, & quid in filio testam-

#### §. I. De hereditibus instituendis.

P rimus hic canon intelligitur iure Pontificis, quo satis est filio quoque; iitulo portioem legitimam relinquit, nec est necessarius in institutione honor. Hostien. hic cuius opinio communis est, auctiore Alex. in i. m. intercess. col. viii. ff. de li-ber. & pater. Nullibi tamen iure canonico id <sup>1</sup> probatur, non esse filios instituendos necessarios. Et tamen iure ciuili paulum cauimus eos debere institui. Igitur cum in iure ciuili sit manifestus, filios esse omnino instituendos, non est constituta haec in re differentia inter utrumq; his, nulla iure antenici functione refragatur iuris Cœlestis constitutionibus: unde etiam iure canonum filio honandrus est institutionis iusto gl. per text. i. pater, hoc in. m. 6. ver. instituit, quam ibi sequuntur Ioan. And. Anech. & Franc. post Domin. & eis hanc sententiam in communione, facient i. mol. hic in. 3. & 1. laf. in audient. non ipsius. C. de iustitia. regim. num. 21. idem laf. in rubr. fol. matr. num. 32. nec est hic nullus institu: siquidem iuter heredes <sup>2</sup> institutus est locus iure acreferre-ndi, oon inter legatoris, & siem quam C. de fiduciam. Quin & gloss. in hoc cap. refertur communem & ultimam opinionem probat contra Hoftieni.

3 Secundum intelligi potest hic textus, quando pater te-stamentum condidit inter liberos; quo quidam causa non tenetur quemque eorum iitulo in institutione honorare, gl. in sub. non ipsius. C. de iustitia. regim. vbi laf. eam sequitur. & Philip. Prob. in c. pater per text. gl. & Mathef. auct. 10. quibus refragatur ratio illa, quod pater testamentum faciat inter liberos, non tenetur feruare superfluo iuris rigorem iuris ciuilis. Lib. confiditome. g. ex imperfeta. C. pl. tu. Regia. L. 7. in. 1. part. 6. ergo non tenetur pater eos instituere heredes, imo fatis erit, legitimam portionem vniuersitatem coram reliqua-re. Præterea clausula illa, omni melior modo posita, operatur, vi filios, cui aliquid reliquum fuerit testamento, videamus heres institutus. Balb. in l. quinque. 2. colom. C. de hered. iusta. Alex. in 1. nam quid. g. non omni. 2. col. ff. ad Trebell. laf. in d. subtem. non ipsius. 2. col. Dec. conf. 1. volum. 3. & Hippol. fragt. 3. Hac vero clausula apposita censeatur in testamento inter liberos, gl. in Liberator. g. cum filie si de vulg. & populi subtil. ver. non salut. vbi Imol. Alex. Aret. & laf. num. 18 dicit eam gl. sing. laf. in 1. fin. num. 15. C. de codicil. idem laf. in hac confiditome. g. ex imperfeta. num. 8. idem in d. sub. non ipsius. num. 21. idem in 1. tam quid. 6. C. de fiduciam. 2. l. fin. C. famili. crevis. & idem probatur ar-gumento sumpto à testamento militis ad testamentum inter liberos, quod admittat Bartol. in d. g. ex imperfeta. In te-

stamen ante militis dicta clausula intelligitur. l. 3. ff. de tem-plate. mil. Igitur facta testamento inter liberos, non opus est, eos in institutione iitulo expressum honorari. Verum contraria sententia maxime probat tex. m. d. sub. vi. cum de arg. regim. g. aliud quoque expeditum, collat. 8. qui titulum legati similem in institutionem parentibus iniunxit, non facta distinctione, an testamentum esset inter liberos conditum quam opinionem tenent Cyri & Dd. communiter, secundum, Salic. & laf. num. 1. 6. ad amb. non ipsius. Idem notat gl. com mu-niter receptam d. c. pater, verb. institut. Gulielm. Bened. hic, verb. regim. 1. num. 126. afflent & hinc esse communem Anton. Rubens. & 2. Philip. Prob. in d. c. pater. & Car-ol. Molin. in Alex. conf. 168. lib. 5. Nec illa decreta priorem opinionem probat, quippe quis præter alios in-stitutus exponit pollici, vt filias hic ha redes institutis fuisti potius præmissamus. quām incertis conieciuris diuinu-mus.

Non obstat d. g. ex imperfeta, quia locum sibi vindicat, & quando pater testatur inter liberos & qualiter, cum in idē-tat liborum fauor, se cu[m] verò si inequaliter inter liberos etiam reflectit pater, tunc etiam non valeret hac ultima voluntas minus folennis. propter damnum, quod ex hac in equalitate quibusdam filiis obueniret, ac discordie & maxima prebeat occasio, Roman. eleganter confit. 38. cuius subserbit Dec. conf. 10. idem Dec. in 1. 1. C. de liberi. idem Rom. conf. 1. 79. col. 4. num. 4. & Tiraquel. de primogen. 4. 4. num. 4. opimus tex. in l. 1. 1. C. famili. crevis. ibi. pater est redemptor, quam legem in intellectu Confiant. Harinen op. Epis. lib. 5. tit. 1. vt & qualis filii bonorum dimisit ex ea constitutione contin-geat. Et licet Paul. & laf. in 1. hac confiditome. a. colom. 1. C. qui tell. fa. pof. idem Paul. Aret. Rimini. & Corne. ind. g. ex imperfeta. ab hoc intellectu diffinentian planè, quibus communiter ce-teri suffragantur, in aliis, quid sine. C. ift. ist. Secino iunior eugil. 189. rubr. 2. sum. 89. luteam procedit, ubi esset inter liberos maxima & in iutoria inequalitas, qualis est ista, vt vno coram instituto, exercitissimobilitudo ve-let pater satisfacie, ex Curt. iuu. ind. g. ex imperfeta. num. 2. Anton. Rub. conf. 6. 2. colom. Socin. conf. 5. in 4. volum. vlt. calum. & eleganter Carolus Molin. in d. conf. 1. 6. 8. lib. 5. littera A. quibus accedit Regia lex 7. tit. 1. q. 6. & 1. 5. in 8. radem parr., quarum prior, g. ex imperfeta, conuenit, posterior verò hunc secun-dum intellectum, quem nos impugnamus, approbat, sensi-ens, non esse necessarium institutionis iustum, quando pater testatur iuter liberos, dividendo inter eos propria bona. Ecce, quod lex illa non permittit ex filiis vnum insi-uti, alterum verò ex heredari, aut alio ignobilium solo legi-mar portionem eidem relinquit, utraque verò loqui-tur, quum pater inter liberos bona propria parvitur. Par-ticio, verò in dubio equaliter est intelligenda, ob patris mentionem, i. mons filiorum, g. patrem, si de rebus significat, l. 9. tit. 3. part. 1. vnde vel Regia lex ita est intelligenda, vi pati-ento qualis sit, vel saltem, vt non probet valde in aqua-mento & iniuriam divisionem, nempe vnum ex filiis institui, carceris verò hoc honore priuari. Quin & gloss. in d. quies. C. famili. crevis. scribit, divisionem <sup>3</sup> honorum a patre inter li-beros factam in testamento sollempni, etiam retum adsignacio-ne, in institutione inducere: quod si filia in testamento minus sollempni, non censemur facta in institutione, nisi dimisit fiat per vincias aut partes quoqua ita præstat gl. quam dicunt finit. Alex. in 1. nam quid. g. non omni. ff. ad Trebell. patrem. colom. laf. in subtem. non ipsius. num. 2. 4. C. de iustitia. regim. Roder. Zutar. in 1. 9. in. de legato. For legum. 7. quod ex cuius glossa distinctione dicta lex Regia est intelligenda, vnde appareat, nullibi in præmis-issibus institutionis iustum cuidam ex filiis legitimè cō-cedi, reliquis verò eodem circulo exclusis. Hinc ergo constat ex d. g. ex imperfeta, non probat gloss. & lafonis opinionem, nec item d. Regia, nisi sua predicta forma dimisit honorum inter filios.

Item non obstat argumentatio sumpta à glossa in d. 1. 2. ob-redi. g. cum filia, ille etenim gloss. in differenti adducere ob-decisionem in text. in 1. si frater. C. de fiduciam, que probatur, filium testatoris pupillariter substitutum impuberi fratri, post atatem pupillarem non admittit ex iure fiduciocommissi: & tamen i. codicilari clausula censemur apposita, pupill. g. Laris substitutio post atatem pupillare extirpsit, iure fiduciocommissi. Seconde ff. ad Trebellius Angel. Fulgos. & laf. num. 11. in precibus. C. de impuber. & alijs subtil. probat eadem 1. si frater. Imol. Alex.

F 4

in 1. 9.

ml. verbi eiuslibet. f. de reg. 2. colam. Galiau in Lectoria. f. de val-  
gar. colam. 5.4. R ubc. confil. 129. & hec e s communis opus, secun-  
dum Alexand. in d. 1. verbi eiuslibet. & Curt. iiii. n. d. 1. p. precibus. num.  
5.4. ipse tamen ibi post Corin. dicit. t. si frater. & Galiau in d.  
1. Genus. col. 55. hanc communem opinionem falsum esse  
excludit, quando subfutatio esset ad pupillarem atare re-  
stricta expressum: nunc etenim, etiam adiecta clausula codi-  
cillari, non esset locus fidei commissu post pubertatem unde  
communi sententia habebit locum, si pupillaris sit re-  
ciprocamente compendiosa, aut minime facta etiam pupillaris re-  
strictione concepta. secundum eos, & Paul. Catren. m. d. 1. si  
frater. Quinimum indistincte displices d. communis opinio Vig-  
ilio. m. d. 5. masu. e. o. quod glo. frequentissime celebrata, & d. 1. si frater. de clausula codicillari nihil dicat, fed de  
verbis aperte fideicommissum inducentibus.

Præterea, non congruus natiorem effectum habere ipsam  
clausulam codicillare, quam si in codicillis facta elec-  
ta disposicio, de qua tractatur, quod constat ex verbis clau-  
sulæ x. hunc sensum manuæ prie te ferentibus. Sed si esset  
facta in codicillis pupillaris subfutatio, ultra pubertatem nullu-  
m effecit haberetur: hucus constat ex J. Scand. qui inter po-  
beratem ex benigna interpretatione, ne iniurias effet sub-  
futatio, eam uti fideicommissariam admitti permisit. Ig-  
natur clausula codicillaris non operari esse fidei commis-  
sarium, post pubertatem, eam subfutitionem, quo pupillaris  
sit. Et libuiderem copendiosa verbis directe concepta, in te-  
flamento, ex quo semel vi direktæ valere possint, repetita  
tandem in codicillis non operari plus, quam si concep-  
ta essent in testamento valido, sed ita intuiva, cum semel  
iure directe subfutitionis valere posuerit, non producitur  
ultra pubertatem etiam uti fideicommissum, ergo nec adie-  
cta clausula co dicillari. Ex quibus appareat, non certi glo.  
ind. 5. con. f. ex. test. n. d. 1. si frater. Concessa tamè eiusle glo.  
conclusione, respondendo, in testamento liberorum gratia-  
tou intelligi banc codicillare clausulam in eo, quod ipsi  
liberis viri sit, non tamen in damnum alium corum; si  
cuti dannum esset, quemquam corum inlinui expre-  
sionem, alium vero tacite, si ceteris quodammodo iniuria ei, qui  
nominauit non influens, aut qui equali honore simul  
cum fratribus ad patris bona non vocatur, vel deciso Bal.  
ind. 1. genit. est intelligenda, cum testamento apponitur illa  
clausula, valeat meliori modo, quo possit, non aut quando  
simplex codicillaris clausula adiutor. Sic sane intellexit  
hanc Bal. opinio in Alex. in tom. 1. vol. 7. Cura item iun.  
confil. 6.9. col. 1. primo liquide caus. legatum filio reliqui ad  
institutionem usq. referunt, non sic in secunda specie, quo  
fit, ut his recte perspexis, non admundum conueniat huic de-  
creti hic secundus intellectus.

9. Tertius intellectus ad illum textum inde sumitur, quod  
verbum, relinquo, adiectum rei eam particulari, institutio-  
nem inducit, quando relinquit ea res ei, qui necessarij  
est in institutio: id enim in aeris materia subiecta, Carol.  
colam. 1. & Abb. hic ex limis, hunc text. esse ad hoc singul.  
idem notatur Bald. tamet lib. obfice, l. quoties C. de bared.  
infusur. à quo i. colligunt Imol. in 1. 5. fix fundo num. 52. &  
in 1. h. viris colam. 1. f. de hered. milis. Alexand. in 1. nam quod. 5. n.  
omni. f. ad Trebel. 3. colam. Verum hac sententia, quo Baldo  
passim tribuitur, evertitur ex text. in auctor. ut de apol.  
cogn. 5. aliud quoque capitulo. 8. quaque dividit coniunctione  
fanci, filium esse inlinendum, nec fati esse ei aliquid re-  
linqui. Quia igitur adeo obvius mentis erit, qui vel trans-  
uerterit non percipiat ex textu, minime sufficeret quid-  
quam filio reliqui a patre, ni hares institutio? Regia  
deinde i. 5. m. 8. par. 6. dixit, fati esse, filium à parte aliquam  
rem consequi simulo hereditis: ergo non sufficiet legati aut  
relicti nomini. Vnde à conclusione Baldi recidunt Imol.  
in 1. h. viris. & in d. 5. fix fundo num. 55. Alexand. in d. 5. num.  
2. colam. Barbat. h. num. 1. 4. & Guelich. Benedic. vero, re-  
demtis amorem regnorum, in 1. n. 57. quorum opus communis est, fe-  
cundum Imol. hic. num. 30. & cendem in 1. h. viris. & in d. 5.  
fix fundo. & Corne. in d. 1. quatuor. num. 3. & probatur ex eo, quod  
verbum, relinquo, adiectum rei alieni in specie, non inducit  
hereditis institutionem. Log. 9. & generaliter f. ad Trebel. vbi  
Bartol. hoc ipsum adnotauit. Imb. verbum hoc, relinquo, adie-  
ctum quae haereditatis, non inducit institutionem in filiis,  
qui formaliter sunt inlinuendi, sicuti in specie scribit Carol.  
Molin. in Alexand. confil. 1. 7. lib. 3. ad fin.

10. Quartus his proxime accedit intellectus, ex quo de-

prehenditur, filium à Rayatio ha redem inlinatum fuisse,  
cum e s patre reliquerit domum pro sua legitima: in hac  
etiam specie censetur titulo inlinatum domus hereditas. Car-  
din. hic. Bartol. Bald. & Fulgo. in auctor. inde si patrem. C. de in-  
f. usq. in lib. Bartol. idem confil. 151. & Franc. Tigrinus confil. 152.  
post illud conflitunt Bartol. Corne. confil. 3. colam. 3. volum. 2.  
Curtius ian. 3. colam. post Bald. in 1. humant. a. C. de impuber. &  
al. subf. vbi textus huic opinioni refragatur, nisi dixeris,  
tempore illius constitutions non tuisse necessarium, filios  
barbares in llini: & ideo suscepit quibusdam videtur Bartol.  
sententia, quam reprobavit Salic. in 1. quatuor. C. de bared. inlin.  
vnu. que. In mol. in d. h. viris. & in d. 5. fix fundo. & idem  
ac Bar. h. num. 13. Alexand. in d. 5. num. 3. colam. 1. al. in d.  
auctor. multoq. in 1. 8. & Mathe. notab. 159. Guelich. Benedic.  
hic. verb. relinquent. m. 1. num. 58. & probat text. in d. 5. al. quoque  
capitulo vbi non sufficit legitimam portionem relinquiri, ni  
relinquunt illa titulo inlinatum. Regia i. 5. m. 8. par. 6.  
sufficerit statut. legitimam filii titulus hereditis relinquit: er-  
go non sufficit legitimam relinquere titulum. Eadē etiam  
opinio alia ratione probatur, quod legatum à patre filio cè-  
letur in dubio pro porione legitima legatum. f. de liberis.  
de iure patrem. i. num. 5. si debita. si de bonis. id vero, quod  
in ei à iure, si exprimatur, nihil operari: igitur relatu se  
reliebit filio pro porione legitima, non trahitur ad institu-  
tionem, atque ideo hac vnu a opinio priori videtur,  
quamquis Bartol. opinio fit communis, ut tellantur Alexand. &  
Dec. in d. 1. humant. col. 1. lac. in d. 1. quatuor. nec est tuum ab  
ea recedere in iudicando, sicuti nec in consulendo, secun-  
dum Cor. confil. 19. colam. 3. volum.

Quisquis intellectus apertissime huic capiti conuenit:  
nempe, ut prædictum in testamento Rayatio institu-  
tionem: concile etiū enarrat hic Romanus Pontifex  
testamentis: item: atque ita intelligunt illum text. gloss. &  
Dicit. hic glo. communiter recepta, in e. p. patr. illo. in 6. Gu-  
ielm. Benedictus ad verb. relinquent. num. 6. in pmo. Et ehi hic  
intellexit communis, secundum Lanfranc. hic colam. 1. Ale-  
xand. confil. 70. colam. 3. 1. 2. & lac. in d. auctor. multoq. in 31. ta-  
mē falso affert, cum communiter reprobari Guelich.  
Benedic. m. d. verb. relinquent. num. 10. Quod si filius à parte inlini-  
tuatur, hares in ea portione, quae legitima, non ei, ager ad  
supplendam legitimam portionem, non tamen dixit nullū  
paris testam. text. m. d. auctor. risum de applicatione co-  
g. h. que auctor disquisit glo. communiter recepta d. en-  
tulus. multoq. & in d. 5. p. patr. verb. in recepta. Regia. 1. 5. in. 8.  
par. 6. Si verbi in vita patre filio legitimam portionem iure 12  
debitam tradiderit, attenta quantitate bonorum, quo ce-  
tempore pater habebat, patio equidem præmissi inter pa-  
trem & filium de non succedendo, ac denum patris bona  
augentur ante oblinium patris: filius eo mortuo ager ad in-  
terrogatam portionis legitimam, ut libi tradatur id, quod de-  
cerit iuxta bona, que patris in morte dimisit. Bald. per text.  
Ibi. m. 1. num. 4. de confil. idem Bald. in 1. p. patr. C. de olar. vlt.  
opposit. Roman. & In mol. in 1. p. plauso hoc modo concepta. de verb. h.  
ridigat. Ripa in 1. ap. cum M. num. 3. lac. in 1. f. quando. 5. 1. C. de in-  
f. testam. Rodericus Zuar. Statim citandus, & c. et com-  
muni opinio, secundum sal. m. quod ferme si de tanti, ac cau-  
dat, & cendem in d. auctor. multoq. colam. 4. legitimam ceteram  
portionis filii debetur ex bonis, que parentes tempore mor-  
tis obtinuerint. I. cum queritur. C. de moff. testament. Regial. 23.  
Tarn. licet Curt. sen. iug. vt. dixerit, communiter opinio-  
nem affert, filium non posse agere ad supplendum legitimam  
portionem, ob augmentum bonorum paternorum  
rum, post Iacob. Butrig. in d. 1. pallum. & Ang. in d. 1. p. populis  
bus modi concepta. quorum opinionem dixit veroren. &  
magis communiter esti Carol. Molin. in Alexand. confil. 18. lib. 5.  
qui post alios premitur in hoc casu, validam est pacifico  
de non succedendo. Et sanè si ea patio censetur valida, 13  
dubio procul opinio Iacob. But. verior est, & magis à posse  
ris probata, nec id negabunt priorem opinionem sequenti.  
Si denique etiam ablique sursum eandem opinionem  
Iacobi sequuntur, dicentes eam communem esse, Roman.  
in d. 1. p. patr. Georg. Nat. in rap. passim pallum. colam. 2. de pat.  
in 6. Nicol. Boer. docil. 62. lib. 4. & Guelich. Benedic. in he-  
c. Rayatio in verb. das. mater. 24. 1. Pro quibus foliet induci-  
text. in 1. 5. 5. per patrem. f. si quis a parenti. fuerit. manus. Ego tam-  
en, etiamli opinio Butrigarii præstito iuramento super  
pacifice præmissa admittenda sit, tamen absque intramen-  
to non capio eam veram esse: vnde ipsius opinionem re-  
pro-

probare videntur; idem Gulielm. Benedict. his. verb. in eadem 1. num. 2. & 10. Ioh. Lupi inc. per vestras. 3. notab. §. 23 de donat amicis. & parv. Thom. Gram. desf. 57. num. 30. præter eos, quos pauli ante p[ro]p[ter] Bald. citauit.

Prima verò opinio adhuc locum sibi vendicat, si patr[im]oniu[m] filius absque iuramento, se amplius nihil peti-  
tum ratione portionis legitima. *L[et]t[er]a q[uo]d[em] §. 1. C. de m[is]eria te-  
lam. Ia[.] & R[es]pa in dictis locis, quod Doct. primaria opinio-  
ne sequitur manifeste probant, imo sunt qui adferant, ta-  
le pactum, etiam iuramento præstio, minime valere, ex eo  
quod decisio d[icitur] sap. quantum pactum. In filia congruat dotare lo-  
quatur, ut scribit Carol. Molin. in d[icitur] Alex. conf. 1. 80. lib. §. 4. à quo  
libenter ex communis sententia discedo. Nam in filio idem  
erit, si congrua porcio patris tempore ei fuerit aduer-  
tita, co-  
tempore inf[er]no, quod patris bona, quemadmodum pro-  
pter alios tradunt Alex. in d[icitur] 1. 80. & in l[et]t[er]a ratione. 2. §. 4.  
& leg. Fidel. idem Alex. Cor. Iaf. in Dec. m[is]eria patrum. C. de collationib.  
Ripa in cap. sum. M[is]eria. & lib. respon. cap. 6. a[re]st. Thom. Gramatis.  
desf. 57. num. 30. Aymon. conf. 11. 4. n[on] 6. licet idem Iaf. a[re]st. a[re]st.  
neuiss. C. de m[is]eria. t[em]p[or]e. dubitauerit. Ig[ne]runt quod[em] praedicta  
pactio ab absque iuramento facta fuerit. Sicut habebit, quod  
modo ex Baldio & aliis adnotauerint. Et idem erit, si mormo  
patre filium hereditatis patris alterius & cauerit, se tot &  
alia bona à parte accipit, poterit enim adhuc agere aduer-  
tita hereditas, ut legitima potio suppletetur, d[icitur] 1. p[ro]p[ter] 2. §.  
vbi Doct[or] notat cunctar[um] & Roder. Zuar in L[et]t[er]a q[uo]d[em] in pr[em]i-  
an[um]. an[um] 9. C. de iustitia. scilicet, qui hoc ipsum latius tracta-  
vit.*

<sup>14</sup> Subdit glossa intitulatur in re certa loco legatarii ha-  
bendum eff[ectu]um, idem nonat glossa in cap. respon. inq[ui]s. 3. text. v[er]ba  
late Iaf. in l[et]t[er]a quies. C. de hereditate. ministrum, quandoque tam  
hic intitulatur in re certa est censensus heres, non legata-  
rius, sicuti Doct[or] explicavit m[is]eria. quies. Francisc. in d[icitur] 1. p[ro]p[ter]  
super glossa. Rotz decisio 84. & ant[er] 1. Gulielm. Benedict. verb. in  
vestigatio relativa in pr[em]i. num. 256. Nam in situatu in re cer-  
ta hereditate nomen & commodum habet, quoadam accre-  
fendi herede tenet viuieris alii repudiante, tota hereditas ac-  
crevit hinc in re certa instituto. Sicut Bartol. Angel. Salic.  
& ali ex existimant m[is]eria. & in ex fundo statim allegan-  
do quorum opinio communis est, quod præter alios Corine.  
affert conf. 31. 1. Rofus. S[ic] Rofus s[ic] h[ab]et viuieris filii non in-  
fluitur in tanta hereditate, nec in eius quota portione, ita  
h[ab]et viuieris heres viuieris filii, l. §. f[ac]t[us] funda. ss. de hereditate instaurand.  
notatur m[is]eria. Regul. 1. 4. n[on] 1. p[ro]p[ter] 6. Verum h[ab]it in re  
certa intitulatus heres, & rogatus restituere alteri rem? ip-  
sum, quartam Trebellianicam non dererabit, & Bald. & Iaf.  
colom. 3. in l[et]t[er]a S[ic] C. famili. in s[ic]w. Abb[us] ob[lig]atio. p[ro]p[ter] idem. laf.  
in d[icitur] 4. quies. colom. 3. Guido Pap[er] decisio 4. 6. etiam si hic inti-  
tutus fit viuieris heretoris, quia Trebellianica solum deducitur  
ab herede viuieris alii, aut ab herede alio, qui propriis heres  
fit, l. §. uide Natura. & I. m[is]eria. §. v[er]ba d[icitur] Trebelliana, hic verb[us] in-  
stitutus in re certa non est proprii heresi. quies. paulo ante  
citata: ig[ne]runt non potest Trebellianicam deducere. atque  
ita in hac specie respondet Aymon Souillanus conf. 1. 31. no.  
3. & conf. 1. 86. id est hereditas Curr. tutor. r[es]pon. 5. lib. 4. glossa.  
que contrarium praimitur in d[icitur] cap. p[ro]p[ter] serbo. Trebellianica. Illa  
tamen glossa defendi potest ex, quod hereditate instituto in  
re certa datus fuerat ibidem sublinatus viuieris filii: quod  
ipse tradidam inferius. 9.

## E X §. S E C V N D O.

## S V M M A R I A.

3. *Institutio aut[em] sublinatus patrem & filij concepta per copulam, & cum in-  
telleximus habet, ut simili patrem & filium admittantur: non ordinis fac-  
tio[n]is & gradus.*
2. *Sistens accipitorem pro se & filij suorum & feminis ordinis sexu, mas-  
culis p[ro]p[ter] admittantur, non ordinis feminis.*
3. *Masculis solum, p[ro]p[ter] feminas.*
4. *Patre accipitorem comprehendens pro se & filij suorum masculis & feminis, &  
non meritis, ne magis, sed ratione ordinis feminis.*
5. *Nihil referit, haec communis platonum per dictionem, & non per dictionem,  
cum, contra Bartolom.*
6. *Institutio filij & negotiorum ex ea constituta, sicut a ordine gradus, & successio-  
nem non nullam.*
7. *Institutio Sempronii, q[uo]d cum filij heretorum, esti accipienda ex ordine successio-  
nem, non, q[uo]d nullam.*
8. *P[ro]p[ter] Titio & heretorum sua legata ex ordine duxeruntur.*
9. *Institutio enim & plurimum communis dicitur solum, ordine successio[n]em &  
gradus est intelligenda.*
10. *Loco, q[uo]d plurimum ordinis successio[n]em vocatur, esti admittantur val-  
gares, ut fiduciam suam sublinuantur.*

## g. Secundas.

Constat deinde ex prævia b[ea]t]i b[ea]t]i decisionis enarratione,  
qualiter Raynitus Alterocham, & eius sobolem, Ad-  
iecte sublinuerit, mortuaque Adiecta. Alterocham & eius fi-  
lius petierunt iure substitutionis bona Adiecta: quo sit, vt  
ex hoc probetur, duos substitutos, aut institutio disparis  
gradus, & qualiter & simul vocari ad successionem, non or-  
dere gradus. idem afferit l[et]t[er]a C. de imp[er]iis, & alijs subf[ac]tis. vbi sub-  
stitutionis patre cum filiis, & Sempronio, dimidia pars compre-  
tit Sempronio, alia dimidia patri & filiis simul. optimus ad  
idem text. in l[et]t[er]a m[is]eria. §. de r[es]pons. accep. & in l[et]t[er]a Tito. §. es  
iuxta communem intellectum. Et contraria tamen inflat  
text. in l[et]t[er]a Gallo. §. quidam rete[re] ff de liber. & polliu[m]. ex quo colligitur,  
ordinis gradus primo patrem admittendum esse, ac de-  
inde filium. Quamob[re] Bartol. in d[icitur] 5. quidam rete[re] tres affer-  
tes tradit, quibus hanc questionem dissoluere conatur.

Prima conclusio: Institutio autem sublinatum patris &  
filii, per copulam, & concepta, ordinis gradus non est simul  
intelligenda, vbi ratio affectionis dicatur, patre prius admitti  
debet voluntate testantis: quod in simili probat text. in  
l[et]t[er]a de hereditate. m[is]eria & in generaliter, C. de iustitia. & subf[ac]tis, arque  
idem erit in quibuscumque, q[uo]d simul copulantur in aliqua  
dispositione, si prælacionis ratio ab affectione testantis col-  
ligatur. Sic patre recipiente feudum pro se & filiis masculis  
& feminis, ordine sexus prius admittendum masculi, quam  
feminis, text. in d[icitur] 1. 5. l[et]t[er]a de successione. & in e[st] 1. Epif[or]i vel Abbatie.  
Sed Bartol. conclusioni refragatur text. hic secundum Lan-  
fran. ed. 3. signum aderat in hac specie cordo affectionis, &  
tamen simili Alterocham & filios admittuntur: & quiamus Soc. Anton. Rube. & Fortun. in d[icitur] 5. quidam rete[re] contentur euer-  
tere h[ab]it. p[ro]p[ter] inductionem variis interpretationibus: nulla  
tamen euanus fas conuenit. Et etiam contra Bartol. volun-  
tatem testantis ex ius oratione & verbis deprehensa, que or-  
dinis charitas praferenda est. Quin & text. in d[icitur] 1. Bartol. 5. in  
ff[ac]tus ff de leg. 2. palam probat, intitulatis filio & nepote, eos  
similis successoris ordine vocari: ex quibus tolluntur  
rationes Bartol. nam text. in d[icitur] 1. filii propter naturam feudi  
procedit: cum in feudis masculi & feminis pallium praferantur.  
Nam & ideam Bartol. in l[et]t[er]a usq[ue] 5. filiis s[ic] p[ro]p[ter] lib[er]o. 3  
scribile, patre accipiente \* emphyteulum pro se & filii suis  
masculi & feminis, mortuopatre non praferantur masculis  
feminis. Maximum. C. de lib[er]o. sequuntur Bartol. in d[icitur] 1. 2. C.  
de iustitia. emp[er]i. q[ui] 17. & ibi Iaf. num. 18. Anchar. conf. 1. 3. Jmol.  
in c[on]sult. de lib[er]o. & est communis opinio, teste Alber. Brun.  
in tr[ad]it. de filiis exclud. fem. art. 8. q[ui] 22. qui omnes, & Socin. conf.  
1. 3. 2. art. 1. & cius nepos Socin. art. 1. 33. num. 25. art. 1. Ant-  
cham. in tre fratre p[ro]p[ter] & alijs, quos referant eis Raynoldus.  
num. 2. id intelligent, refragantibus Salic. & Lufitano, m[is]eria.  
ff[ac]tus lib[er]o. nisi est in ea regione aut prouincia flammam  
feminas excludi extantibus masculis. idem nota[re] Alexand.  
conf. 1. 19. n[on] 8. lib. 5. & conf. 5. lib. 4. opime Caro. Molli. in conf.  
Paris. §. 12. 2. lib. 26. & 28. vbi afferit, hanc opinionem communem esse:  
dubitam, an vera sit, sicut etiam dicitur in d[icitur] 1. 5.  
in additionibus ad Alexan. quibus conflat in d[icitur] 1. 5. filii.  
non probari hanc primam conclusionem. igitur Bartol. opinio  
communiter reprobatur, vt afferunt Iaf. num. 8. Fortun. ed.  
25. Galia. num. 65. & Anton. Rube. fili. §. art. 4. in d[icitur] 5. quidam rete[re].  
ff[ac]tus Dec. 1. 2. 6. art. 1. & Alex. conf. 1. 22. estim. 3. vol. 3. Corn. ed.  
1. 7. 1. 8. & Capol. conf. 1. 2. 1. 3. 2. 1. ipse vero Bartol. edam pre-  
misse ordine charitatis admittendos censuit simili esse eos,  
qui vocati fuerint per dictiorem, m[is]eria. cum. & similiibus. Cui  
confessore feret omnes m[is]eria. quidam rete[re]. & Matheis. notab. 157.  
Adhuc tamen in hoc nulla procedit differentia: nihil enim  
refert, si coniunctio per dictiorem, cum, an per dictiorem,  
m[is]eria. text. inff[ac]tus in d[icitur] 1. l[et]t[er]a Tito ff de r[es]pons. accep.  
Iaf. n[on] 14. Anton. Rube. fili. 3. art. 1. & Fortun. in d[icitur] 5. quidam rete[re]. ed. 17. unde  
si ex ordine charitatis essent plures coniuncti admittendi,  
feminas & ipsi gradibus, parum aut nihil refert coniungi  
coidem his auxiliis dictiobus.

Secunda conclusio: Institutio filij & nepotis ex eo con-  
cepta, per copulam, & intelligitur ordinis successio[n]em, &  
non simul. hic etiam institutio facta coniunctu[m] ordinis  
cessatio[n]is: cum filius sit institutu[m] in primo gradu, l. 3. &  
l[et]t[er]a extra ff de liber. & polliu[m]. ergo perp[et]ua subiecta species,  
exigere necessitas, ut successoris ordo feretur, glossa in d[icitur] 5.  
quidam rete[re]. quam sequuntur D[icitur] communiter, vt scribunt Iaf.  
vol. 4.

col.4. Fortun. Galiaul. num. 57. & Rub. col. 12. in d. §. quidam recte. Ab hac verò communis sententia recedunt Iacob. Aren. Salis. Imo & Aret. ratione efficacitatem, & quæ praecedente opinionis rationem cverta. Non ex necessitate filius est in primo gradu in filiis, & non tamē abhorret alium filium & eodem cum eo gradu hereditem inservit: sicut etenim est, filium habentem primum suūtatis locum influit in primo gradu nec est necesse ipsum solum locutum: quod manifestissimum est. Et ita opinioem Iacobi ratificatur in d. §. quidam recte ex nouioribus, Rube. col. 12. & Fortun. nec optimi communis effectus rationem habet, selle ibidem Galiaul. num. 60. quibus confundit Mari. Salo. col. pen. qui etiam à prima Bar. concilio recedit. Et est aduersus Bart. in hac & precedenti sententia optimus textus: à costrario sensu, in L. can. in refutatione in prim. f. de hered. in fin.

7. Tertia conclusio: Inflatio autem substitutionis unum ita facta, ut p̄fimū, & eius subī hereditem, quās heredes inserviant aut substituant, est intelligenda, non limul, sed ordine gradus: heres enim non admittitur in vitalibus, cuius futurus est, i. qui superfluit. f. de acquir. her. I. hereditas f. de per hered. hancigit conclusionem Bart. ipse probat; quem sequuntur omnes in d. §. quidam recte. Socin. conf. 1. col. 3. vol. 3. dicens; hanc sententiam communis effectus explicat candide I. in conf. 157. vol. 4. Nec obstat. si quis Titio. f. de iurisf. acrips. dicens, & si quis Titio & hereditam suam transfractam legaverit, donidam Titio, dimidiam heredes eius habebitur. Nam intelligitur, Titio & hereditabili sui est, est testatoris glori communiter ibi recepta, quam subtiliter explicat Zal. lib. 1. f. seqq. conf. 19. & lib. 2. 1. 9. Hac tamen vero tertia conclusio codeni iure procedit, vbi testator Sempronius inservit, & sequentes in gradu, & nominatam collegiū. Exempli gratia: Inflatio Sempronium & suū hoc etenim nomine colliguntur plures, qui sunt vel admitti negantur; & ideo successorius ordo seruandus erit. Socin. in d. §. quidam recte. col. 5. Dec. conf. 205. id. 1. Galiaul. post dios, in d. §. quidam recte. num. 69. Aymon Saul. conf. 22. col. 1. Dec. conf. 24. 2. idem Dec. conf. 1. Paul. de Caſtr. petr. text. lib. 1. vol. 1. C. de verbis signif. test. text. L. can. 6. in fiduciam f. de leg. 1. & illuc Bart. Imo. Bald. Cuman. & Paul. late. Tiraq. lib. 1. de terrā. f. 11. gl. 4. num. 2. text. opimus in. petr. f. fratre f. de leg. 2. v. Bart. & alij. in Bartol. in d. §. quidam recte. col. 2. & illuc Doct. communiter.

20. Duorum tamen plurimū in instituto quoties successiois ordinis est intelligenda, ad vulgarem substitutionem referuntur, siquidem directus verbis & ciuilibus facta, cū semel iure directo valere possit, ad fiduciomissum non deducitur. L. can. 6. in fiduciam f. de vol. & popl. publici. Igitur vulgaris substitutionis in ea specie subintelligitur, & ideo primo audente hereditate, secundo locus non est. Aret. in d. §. quidam recte. col. 3. Socin. text. ceſu. & post alias Galiaul. num. 67. Dec. conf. 1. 28. col. penult. dicens, opinione Aret. communis esse, ex quibus idem omnino dicendum est in substitutione, nisi ea facta sit nomine colliguntur. L. can. 6. f. 6. in leg. 2. petr. f. fratre f. es. aut per verbātraū futuri temporis significatio, vel quæ possunt intelligi iure fiduciomissi; tum etenim fiduciomissaria substitutione hic est intelligenda, secundum eisdem Socin. & Galiaul. Dec. conf. 95. col. 2. & conf. 236. volum. 7. Paul. Caſtr. in d. §. in fiduciam f. Socio. conf. 12. vol. 3. col. 3. Curtius. conf. 48. 1. 63. Aymon conf. 13. & conf. 22. col. 2. quorum distinctione communis est, refragante in prima Areni in conclusio. Paul. Caſtr. secundum Galiaul. in d. L. Galiaul. §. quidam recte. num. 67. & Aymon. conf. 12. & licet Dec. conf. 1. 48. & conf. 1. 28. col. 1. ab his resolutione dilucidat, quando sit substitutionis omo mine collectio, ut animaduertit Aymon, tamen recipiatur sicut Socin sententia.

Ex his facilius est soluere obiectio ex d. §. quidam recte, qui procedit, quando institutio post filium nepotis necessitate cogereatur, iuxta consilium Galli Aquili.

### EX 5. TERTIO.

#### S V M M A F R I A.

8. Quidam recte, inveniuntur in substitutione heredem esse ex testamento notatum.
9. Post in conditio, non confessio posse in dispositione.
10. Post in conditio, non confessio posse ex testamento, etiam si nominatio à testatore grauitat, secundum communem.
11. Fiduciomissum refutant ab his, qui in conditione non inveniunt, ut maleat.
12. M. scilicet auctoritas maxima fuit in conditio, quāne non confessio vocari ex testamento.

6. Statuum quod à successione excludit feminas, exterritum mestruis, si ab iure patrum incedatur, illas non maleas admittit.
7. In legato positio conditio, non confessio posse in dispositione.
8. Post in conditio, non confessio ex testamento, etiam si institutio nō fuerit ex ure ab intestino.
9. Quantitas ex voluntate praesupposse reglatori nominati in conditio non est ostendit ex dispositione.
10. Intelleximus ad. Galiaul. in prim. f. de filiis, tr. posthum.
11. Verba manuata fuisse liberorum disponuntur.

### g. Terti.

P̄terteralia, quæ maxime in huī capitis interpretatione ad otari solent, ad examen adducuntur substitutionis quādā Raynatus facta. Is etenim proprio testamento statuit, vt filii Adiecti, si absque liberis moreretur Alterocha, & soles, quam gera bala in vtero, eidem in puberi luceceret. Cuius substitutionis ratione à iuri vtriusque professoriibus queritur, quānam isthac fuerit substitutionis? atque ideo locus his substitutionum tractatum expofci, cui ipse liberaliteris superfederem, cūm ob interpretum hac in re indeſinat concordationem, cūm ob materis amplitudinem, quæ vel est omittenda, vel diligenteris tradanda: quorū primi ministris paritur hac Raynatus substitutione: vltimum verò latifissimū illos, m̄bris ac felicissimū floribus returos, Iurisconsultorū campo potius existit, quām hanc vel alteram iuri Pontificij sanctiōnem. Primum sancit, vt vel ex minimā parte proposito questionis deseruunt, illud inquiramus, num his Raynatus verbis liberi Adiecti fuerint heredes instituti, aut potius substituti? Nec id temere in controverſiam dicetur, cūm plurimum inter se sit: siquidem filii Adiecti substituti ex his Raynatus verbis prouti mortua mater eius hereditatem repudiat, & capere bona Raynatus, qui eos ex testamento vocauerit: quod si ab intellecto succedit matr, nec vocata sunt ex substitutione fiduciaria Raynatus, nō poterit matris hereditatem repudiare, & primi testatoris bona petere. Præterea filii Adiecti vocatis ab ipso Raynatus ad propriā bona ex fiduciariis substitutione recubat bona alienata per matr, quæ quidē bona fuere reliqua in hereditate Raynatus, illoquin nō vocatis per hanc verba, non admittitur ad revocationem in alienata ob facta. I. tit. 6. §. penit. C. commun. leg. aliaſque utilitates hęc difficiuntur habet, quæ paliſim Dd. tradunt. Est sane insignis gl. in. L. can. 2. f. de hered. in fin. quæ dicit, per predicta verba filios non esse vocatos à testante, ex eo, quidē, in conditio adiecta, sive enrum mentio, nō in disputatione: hi vero, qui conditionibus adiectum, minime vocantur in ipsa disputatione per ipsius testatorum, f. qui sub cunctione sive ambo ea. test. amenti. f. sequens haec substitutione, f. 6. leg. 1. f. de hered. in fin. L. can. 2. f. de reb. dub. 1. et seq. quæ dicit, f. de reb. & popl. publici, quam quidē locute dicitur Anton. Corse. in report. ad Abb. dictione, substitutione, ac præ ceteris dictam gl. dixere singul. cīc. Alex. in L. can. 2. f. 1. col. 2. & in 6. f. es. test. col. 1. sī in Trebed. idē in L. Galiaul. in 3. f. de test. & posthum. dixit can. celebrat & singul. Galii. in L. can. 2. f. & ibi Ripa. num. 159. f. de vulgar. & Curt. senior. conf. 42. alius. 7. vbi capi opinionem communem est facetur, idem allectus in mol. 1. L. can. 2. f. 1. col. 2. Alex. conf. 109. & conf. 202 & 18. vol. 1. Dec. conf. 207 Socin. in conf. 62. vol. 1. 201. Zal. de subſt. vlc. 2. col. 2. Castelli Cotta in memorabilibus distinet. Filiū in conductio. Sunt tamen, qui ab hac opinione recedant, ex verbis iurisconsulti. m. d. L. can. 2. quia ita conceperat institutione. Titus fratres meus mihi heres esto, si Titus heres meus filiamve ex eo natum nametave non habuerit, Sichus & Pamphilus herui meiliben & heredes mihi quis portionibus lūto. Respondit. Si frater deceſſit, priuilegium hereditatem adiret liberis reliquo, non erunt heredes Sichus & Pamphilus prudens consilium testatoris ani inaduerit. Non enim fratrem solum heredem precepit, sed etiam eis liberos. Hactenus dicit lex, quæ plurimum destruit gl. f. sententia, vt tradunt Socin. in L. can. 2. f. de condit. & demiss. f. penit. Chaffa. conf. 1. 4. & Fortun. in d. L. Galiaul. in princip. co. u. 3. Coras. lib. 2. mystellan. cap. 19. qui & alia pro hac opinione adducunt, fatidigenter. Non tamē obstat communis sententia, m. d. L. can. 2. potest enim aliquis admitti ad bonaz ex voluntate testatoris, & nihilominus ab intellecto, i. confitetur. f. de ure rodicul. Quin & communis opinio quibuscum ad placet, vt eam veram esse existimat, etiam si possit ac nominari in conditio, ex pressum à testatore grauitat, aut post corum obitum, aliorum fiat substitutione, cuius res

Ias rei sit exemplum, *Institutio Titius de heredibus*. Et si *Titus* mortuus fuit liberus, ac nisi *Titius* liber moritur sine filiis, *sicutus Sempronius*. Nec hoc videtur fidei cum nullum valet, quippe quod ab eo, quem teftator non honoraverit, relinquatur, l. 10. c. 2. *Codex de successione* Alber. in rub. *de leg. vng. 39*. Alex. in d. *Centuria*, n. 94. idem Alex. conf. 105, vol. 1. Anchar. conf. 137. quorum epms communis est, secundum *laf. in d. Centuria*, num. 57 & *cunctum conf. 55*, vol. 1. Dec. conf. 422, col. 2 & conf. 570, col. 1. Socin. conf. 62, *rubrum*, 3. *voluum*, 1. *Curtius*, num. 43, n. 6. Alex. conf. 22, 2. vol. & *Socin*, iun. in *conf. 128*, *voluum*, 1. *num. 12*, qui omnes eandem sequuntur & Carol. Molin. in *Alexandri conf. 64*, lib. 5. Nec apud me dubium est, hanc sententiam frequentiori calculo receptam fuisse, sicut & illi plures fatentur *probabile*. Sed *Bart. in d. Centuria*, n. 37, contraria sententia probat, ea potissimum ratione, quod ipsius relata sunt voluntas fuerit, liberos instituti ex testamento vocare, cum ab eis fideicommissum reliquerit, alioquin non relietur hoc fideicommissum ab eis, quos minime honoraret. Nam & conjectura contraria voluntatis, praefata opinione communem cellere, frequentissimum est apud Doct. *Hanc* controversiam tractantes. Igittu opiniō *Bart.* iure procedit, cui subscripti *Alexandri conf. 64*, *voluum*, 5. *Anchar. conf. 74*, *Curtius*, n. 45, *voluum*, 3. & *conf. 97*, *voluum*, 9. *Cortes. conf. 21*, *voluum*, *proposito*, 1. *Socin. in d. Centuria*, *voluum*, *penult.*, *item*, *in*, *com. blasphemias*, *col. 3*, *de legat.* 1. *Curtius*, *conf. 16*, *voluum*, 3. *Gallian. in d. Centuria*, *col. 92*, & *Ibi* *Ripanum*, 16. *Poltius*, *intractat de jure*, *vol. 1*, *num. 16*, *de compendio*, *num. 30*, & *rubrum*, 1. *Zal. et Catanorum*, *ch. 16*, *col. 2*, *quorum opinio faciliter defendi potest*, quam precedens, in *principia* *proximata* *testatoris voluntate*, quae *testamentum primatum* *locum obtinet*.

¶ Ceterum, *vcunque* sit, etiam admissa *Alber.* *opinione*, fideicommissum a valere potest, si ita fuerit reliquit, ut nominatum a liberis instituti non deatur, sed simpliciter, haec quidem forma: *Si tuus habes meus decedentes* *me liberum*, *ut cum liberis filiis* *menteretur*, *baserem devenient* *ad Sempronium*: in hac etiam specie fideicommissum a liberis instituti, minime reliquitur, sed regosum institutus hæres hereditatem *Sempronio* reliquit, si eius liberi sine filiis decederint, *Alex. in d. Centuria*, *num. 95*. *Bald.* & *Salic. col. præceptum*, *penit. C. de impo.* idem *Alex. conf. 198*, *vol. 1*, *n. 3*, *argumento* *lumpo* *atque* *l. de trib. deb.* *num. 50* & *grauam in iunctum* *institutis transit in eius hæredes*, secundum *codicem*.

¶ Secundum, *dicitur communis Doct. adnotatio ex glossa in d. I. Iuris*, *procedit*, *etiam si* *testator* *malesculorum* *in conditione* *ne mentionem* *fecerit*, *taene*, *Si maledictio littera majoris decedens*, *habens* *ad Sempronium*. Aduic equidem liberis non censent subliniunt, *Alex. conf. 24*, *col. 4* & *conf. 31*, *vol. 2*, *rubrum*, *Centuria*, *col. 62*, *rubrum* & *conf. 1*, *vol. 6*, *col. 3*, *quorum opinio communis*, *et. vi. 1*. *Lætitur* *Ripanum* *in d. Centuria*, *n. 62*, & *Paul. Parisien. conf. 14*, *vol. 3*, *atque mota* *lite* *ira* *pronunciatione* *fuisse*, *relinquit* *Guido Pupo* *de pref. & de conf. 1*, *col. 84*, *facientes* *etiam* *hanc opinionem* *communem* *etiam* *Ripa. in d. Centuria*, *vol. 17*, *col. 1*, *de conf. 11*, *vol. 1*, *n. 6*. *Paul. Parisien. conf. 86*, *vol. 1*, *et conf. 87*, *vol. 32*, *col. 2*. Ipse vero *Guido Pupo*, *contrariam opinionem* *verioris esse* *existimat*, *dicens*, *liberos maledicis censeo iomini subtilis*, *rametii* *in conditione* *fuerint nominati*. Idem *Dec. conf. 210*, *Curtius*, *conf. 43*, *num. 1*. *Item*, *Dec. in l. 1. C. de pæci. num. 16*, & *ibidem* *Curtius*, *ibid. 16*, *qui alleterat*, *secundum* *hanc opinionem* *indicatione* *fuisse*. Eadem sententia sequuntur *Corte. conf. 116*, *lib. 2*, *Lud. Gorazdian*, *col. 26*, *et 22*. *Carol. Ruini*, *conf. 67*, *num. 9*, *lib. 2*, *[late] Boer. de conf. 15*, *num. 25*, *rursum* *Idem Dec. conf. 101*, *col. 2* & *conf. 54*, *col. 1*. *Parisi. conf. 52*, *num. 44*, *lib. 3*. *J. Aymon. Saulianum*, *conf. 1*, *col. 1*. *[Caman. conf. 1. num. 7. Grat. conf. 101. num. 2. Curtius. iterum conf. 87. num. 2. Soc. iun. conf. 1*, *ibid. 1. num. 7. 3. & conf. 65*, *col. 2*. *Ab exemplo* *Itaturum*, que *ta* *successione* *excludit* *feminas*, *et* *etiam* *stabulus* *malesculis*, *qui* *si* *ab intellectu* *sucederent*, *minime* *excluderent* *feminas*, *sed* *eis* *simil* *admitterentur*. *Sicin* *hac specie*, *Si* *malesculi* *ab intellectu* *sucederent*, *simili* *et* *feminis* *elegerent* *admittendi* & *ideo* *et* *ad dicendum*, *malesculi* *a* *intellectu* *successione* *vocantur*, *et* *feminas* *excludunt*, *quod latius*

*mete* *contar* *ex traditis* *ab Alber.* *Brun.* *intract.* *de pæci. exposito*, *Item. 8. C. art. 3*. *Potest* *sane* *opinio* *Guidonis* *locum* *obligare*, *si* *testator* *feminas*, *cofatu*, *quo* *nafercerent*, *peculiaritate* *honoraverit*, *Corne. conf. 20*, *vol. 2*, *c. 3*. *Cort. iun. 105*, *87*, *vol. 2*, *Rip. in d. Centuria*, *163*. *Aymon. conf. 130*, *et 63*. *Similiter* & *Hier. Grat. conf. 3. num. 19*, *vol. 1*, *aliquot* *alios modis* *opinione* *Guidonis* *defendit*.

¶ Tertio, *pignilla gl. communis opinio* *etiam* *in legatis* *locum* *habet* *cadem* *fratratione*, *Socin. m. d. sum. aux. fol. vii. col. 2*, *1. cui* *sublini* *lubent* *Lancel. Galia. in d. Centuria*, *col. 91*, & *Catell. Cor. in memorib. dictione*, *Filius in conditum*, *optimus* *text. in. lib. si quis omni. easf. testif. quo probatur etiam in legis positum in conditum*, *non* *conferi* *in dispositio* *decreatum*. *Idem prob. in r. m. 1. q. item si ita fidei leg. Fidelis. ad idem l. filius famulus. q. cum quis fidei legati. i. cuius ratio generalis est in m. & l. gressu. C. de nigra. & sublin. 5. q. item autem sensis adiectis conditioni non vocari ad fideicommissum extatamento & subdit, procedere eam conformatioinem in legis, & fideicommissum quod sit, ut prædicta opinio sit recipienda aduersus Ang. *vol. 1. num. legatu. C. de leg. & 1. lib. I. Iacentia Lafonem in 100. num. 4. ibi. 1. licentes*, *in legis adiectum conditioni* *vocari* *per fideicommissum* *ex testamento*; *ne* *id mirum* *esse*, *cum legata nutu relinquiri possint*, *l. num. 5. ff. de leg. 3*, *non* *hereditas*; & *ideo* *quamus glost.* *in hereditatis loquuntur, etat illud dicendum in legis*. *Idem Cort. conf. 1. 46. 1. 6. 1. 5. 1. 2*, *quorum ratio ex precedentibus tollitur, & ex co. quod dicta glo. etiam in fideicommissis loquuntur, que legatis exequuntur. Vnde non immemo i. lib. m. 1. l. 1. art. 4. & 5. Angel. sententiam dubiam esse taterunt. Sed & illos Angel. commentatoris, *lorentinos*, *inquam*, *quorum ias. meminit, nondum ipse vidit* *his verbis*, *qui vulgo habentur*, *nihil* *hac de re Angelus feribit*.**

¶ Quartu, *eadem opinio glost.* *ad hinc vera est, etiam si possit in conditione non nisi succeluti* *i. p. instiuto* *in testamento* *z. tonihilominos* *etiam* *hi non* *concentur* *testamento* *vocari* *per fideicommissum*. *Filius* *sq. invenit* *narrans* *substitutum* *excludit*, *licet intellectu parenti* *successor legitimus non sit*, *Lexista. q. si quis regatu fidei Trebli. auth. licet. C. de natura libri. Hanc veritate ostendit probat insignis text. in d. l. filius famulus. q. cum vbi. vbi nominati in conditione excludunt substitutum, etiam si non nisi hereditate instituto. Eadem opinionem probat *l. d. Lexista. q. lib. vbi* *Vinecent. Hier. & Alex. d. q. si quis regatu. z. col. 8. Ibi Ripanum*, *2.* fatent eam communem celi. Et in hac specie idem coedit *Paul. Caltran. d. 6. q. sanguis. m. d. q. qui regatu. ab ea tamen opinioni & extentione discedens*.*

¶ Porro, si quando à *præfata* *\* communis opinione* *recepit*, *dendum erit*, *id non temere* *sed caute* *agendum* *et per* *perpetuis* *concurrit*, *quibus* *deprehendi* *possit*, *etiam* *filius* *testatoris voluntatem*, *et* *nomina* *nos* *ad substitutum* *ex testamento* *vocauerit*, *quod* *judex* *attente* *admodum arbitratum*, *Socin. in d. Centuria*, *num. 100. num. ad fin.* *Curtius. conf. 43*, *nam. 7. Paul. Parisien. conf. 42*, *voluum*, *3*. [*Quia ratione & aliis admittendum est*, *quod circa eandem communem opinionem* *in primogenitorum Hispanorum interpretatione probat*, *Molina. lib. 1. 6. vbi legendus omnino Ancharan. conf. 74*, *& praesertim Bart. in d. Centuria*, *col. 2*, *q. fidei*, *et deus*, *ex causa sententia* *erit obseruantur*, *malesculis* *positis* *in conditione*, *testatoris voluntatem* *ex eo* *videlicet* *etiam*, *et* *malesculi* *admittantur*, *feminae* *vero* *cessantur* *exclusi*. *Cuius opinionem* *post Soc.* *sequuntur* *multi*, *quos* *citati* & *sequuntur* *Molinus* *in conf. Part. 2. part. 5. ff. 16. num. 6. & Molina. lib. 3, *c. 5. num. 3.1*, *Ex quibus ego profecto noa dubitarem, Guidon, opinione, cuius paulo ante memini, falem in primogenitis, quae apud Hispanos frequenter fuit*, *verum omnino esse*, *aque* *ideo* *in iudicis admittendum* *tore*, *in* *modo* *ingenuis*, *quod in hac controvenerit* *femina*, *explicem* & *aperit*, *scilicet pronunciationem* *extimam*, *gloste* *opinionem*, *in d. L. Iuris*, *etiam si* *communiciter* *sit recepta*, *minime* *procedere*, *neque recipienda* *esse*, *in* *majoribus* & *primogenitis*, *que ab Hispanis instituta solent*, *etiam si nulla sit* *malesculorum* *mentione*, *neque positi* *in conditione*, *intab* *ipso initiatori* *primogeniti* *descendentibus*. *Ether. quid* *dixerim* *ex voluntate testatoris* *schématis* *fani* *presumpta*] *Hier. Grat. conf. 48*, *vol. 1. Socin. conf. 116. col. 2. num. 2*. *Vnde si quis derogans* *testatoris* *disponit* *& dicat*, *velic* *ipsum habere* *successores* *eos*, *qui ab intellectu* *à iure* *vocantur*, *& addiderit* *id* *placere*, *vita* *dispositio* *valeat* *co*, *quo* *melior modo* *politus**

possit, censetur heredes infiniti eum, qui ei intestato sunt. Incessum est enim hunc institutio necessaria ad tollenda futura testamenta, ex clausula adiecta colligunt interiora testam, sicuti in hac ipsa specie responderunt Curt. iur. angl. 169. colom. 2.

Ex quo defendi potest id, quod noniores quidam opinantur, filium infinitum: heredem censent in illa celebratissima formula Galli A. p. ilij. Si sum meus me vobis, morietur, tunc quoniam nobis ex eis ne possemus, et si quis natus, patet eis, heredes sunt, id enim necessarium est premittere, ne testamenum rumpatur. Legitur telantur illi, causitam formula intentio est proculdubio, ut eius dispositio valeat, & ob id indicandum est sub ilia conditione, voluisse filium infinitum heredem: cum id necessarium sit, ne testamenum rumpatur: quod uid. I. Galil. impetr. anima ducuntur Fortun. colom. 28. Galil. iur. 2. 4. & Mari. Salomo. num. 25. ex I. deneg. & invenit. ss. de pecc. legat. idc. adnotavit Stephanus in Necemianorum dialogo 46. & 47. Nam a fauore libertorum verbis & enunciacionibus disponitor, I. pater. & cum ss. de dol. except. idem probatur in I. finiter. & ss. de vog. vbi jurisconsul Africanus sensit, sub Galli forma filium sufficere infinitum. Item Vipian. in Lex. in testamento. qd. de hered. infit. scribit, duos gradus hereditum esse, ibi, si plus me rem no morieris, tunc nepotes ex herede tuis. Nec obstat qd. idem credendum, evidentem legum Galliarum, ubi nominatus nepos in conditione, non censetur infinitus: quia id negandum est: cum in ea causa & in ea formula etiam nepos sit infinitus. Et dum subditur lures consuls, Ne succellet testamentum rumperetur, ad praecepitos institutionem est referendum. quia ea non facta, nec concepta, rumperetur testamento mortis filio & nepote, iusto teste. Nec ibi quidquam inter se, prius morti nepocem, an filium, ut explicit Fortun. in d. Galil. iur. 32. tametsi frequenter illius, I. Galil. inter pates primitum filium in forma Galli Aquilij expresse infinitum sufficit, & ita infiniti oportet, qd. cuius eadem forma vranter, glori. Bal. Ang. Imol. & alii communiter, I. Galil. iur. 2. pr. vbi fuitur Alex. Iaf. num. 48. & Galil. iur. 2. 1. ac cateri Dd. quibus cōfessit Guliel. Bened. hic. verb. adiunct. reprobat. Bart. qui mea I. Galil. existimat, fatis effiliū ad legitimā successionē ab intestato vocari, & idc. adnotauit, non esse necessarium in forma Galli Aquilij institutionem filii, quod à vero intellectu illius legis plurimum abest.

#### EX §. QVARTO.

##### S Y M M A R T I A.

1. Substitutionis quidam sit, & quare hoc nomen habet.
2. Substitutionis directe ab obliqua & diffinire, & modo de compensatione.
3. Vulgaris substitutionis definicio.
4. Vulgaris substitutionis viae & usus.
5. Vulgaris usum causis concepta, & si minus extenditur.
6. Vulgaris expressa communis testamento populariter, qd. si tamen matrem post filium non excludeat.
7. Vulgaris usum contra matrem testamento minus repellit.

#### §. 4. De vulgaris substitutis.

Visquid haecens de substitutionibus tractauit, illud in primis aperuit, quidnam sit substitutione. Et Accursius nō aliud arbitratur t'esse substitutionem, quam secundam in substitutione, in rubr. ss. de vulg. & popul. substitutis, qd. diffinire tantum concinet, quod de sola vniqa substitutione sit, & in substitutione, quod de sola vniqa substitutione sit, & in substitutione. Quid ergo dicimus, cum constet, substitutionem secundo & tertio gradu dici, I. t. ss. de vulg. & popul. substitutis, ac ex istis filio non instituto fieri substitutione, quod in eadem. I. ad fin. probatur. Quinetam in legis, & in donationibus causa mortis substitutione locutus est, I. de heredib. I. Tit. Sei. & Sec. & Sec. liber. ss. de leg. 2. 1. Et eis si de donacione causa mortis. Et, si est secunda sollicitudo, cur fiduciocommissariam substitutionem dicimus. I. Sec. m. ss. ad Trebellum, cui item substitutiones indirectas & obliquas partur: quibus rationibus non admodum placet substitutionem dici, sequentur substitutiones: tandem tamen id placuerunt Lanz. Polit. in tratt. de substit. ss. 2. & Zafio col. 1. Ut igitur substitutionis vis intelligatur fecerunt Petrum Lorio, tom. de substitutis. ex ultimo substitutionem esse cuiusque rei in possessoris personam collationem, ex d. I. heredibus. Posterior verò personalia illius intelligitur, quae propriore aliquem, cuius ad eandem rem competebat, primiti. I. in dubio, in prim. ss. de donacione. aut, si maius, in genere substitutione est unus vel plurimum ad aliquam rem in locu alterius vocatio:

in specie autem est unus, vel plurimum in locum alterius ad aliquam rem in testamento, codicillis, aliave ultima voluntate facta vocatio.

¶ Substitutionum quadam directe sunt, quadam obliquae. Directa est illa, que substitutione t'hereditatem defert, sine aliis terminis ministratio & restituitione. Obliqua est, que substitutione hereditatem defert ex alterius restituitione, vt fideicommissaria, Abb. hic. Iaf. post alios, in rubr. ss. de vulg. Lancel. Politus in prim. de substit. ann. 28. & thidem Zafio. Huius vero distinzioneis utilitatis tradunt per extensum Gulielm. hic. verb. ab his ut de compensatione. num. 12. & Lancel. Galiz. in rep. Cent. col. 3. ss. de vulg. & popul.

Est in hoc cap. glossema quoddam de his substitutionibus agens, quod comprehendens substitutionem directam esse alterius: & tamē quandoque obliqua est. & populi. Obliquis autem substitutionibus reciprocac adnumerat, cūca ea frequentissime directa sit. Sed hoc omnia statim latius trahuntur. Nunc ad vulgarem substitutionem, in qua primum eius definitio tradam. Secundum formularum, quae concepi soleamus. Tertio, eius effectum, quem ordinem & in reliquo substitutionibus feruare conabimur.

¶ Vulgaris substitutione est, sequens infinitus directa, que omnis & ab omnibus fieri potest. Bart. in l. 1. num. 5. ss. de vulg. vbi Iaf. col. 3. aperte ita definitur, & Guillelm. hic. verb. ab his liber. num. 7. ideo autem dicitur vulgaris, quod ab omnibus & omnibus fieri potest. Bart. in d. 1. Regia. l. 1. m. 5. pan. 4. aperte enim est, ut tam liberis quam extraneis, sicut Theophil. imp. Ioffe de popul. substitutis.

¶ Secundum, quod hic agendum est, ad formularum huius substitutionis spectat. Ea vero sit t'verbis generalibus, speciebus, & singularibus, aut si maius, individuis. Generalibus sit ita, Titum infinitus, & ex Sempronius substitutus: aut, Titum & Sempronius hereditis infinitus, & ex maicen substitutus. Est autem conceptus vulgaris expressa, quod verba generalia, & tacita, quod specialia, hanc communem receptus, in d. l. 1. col. 3. & 5. gl. & Bart. in l. Lusus ss. de vulg. Specialia verba sunt hec, Caum infinitus, & si non materi est heres, substitutus Caum. Quia vero potest quis infinitus non esse heres, eo quod nolit, & eo quod non potest, sit istud substitutione verbis singularibus, infinitus Titum, & si non materi est heres, substitutus Caum, & relatio infinitus Sempronius, & si non potest heres, substitutus Titum. Iem proponit C. de bered. infit. I. si patres familiari, ss. de hered. infit. Alexand. & Iaf. col. 1. cum proponit. Bartol. in d. 1. num. 13. & hinc est substitutione vulgaris expressa illa omnino, quod Bart. & Dd. aperte explicat.

¶ Tertio praeceps illum effectum operatur substitutione vulgaris, quod verbis singularibus in vratu casum conceperat ad alterum extenduntur. Si quis enim infinitus Sempronium, & si Sempronius noluerit esse heres, substitutus Titum, erit substitutioni locus, & Sempronius morte aut alio impedimento heres esse non potuerit. I. Galil. ss. & quid si tandem ss. de vulg. & popul. Bart. in l. Titum. ss. Lucius, per test. Iaf. ss. de vulg. hered. ss. Bart. in l. 1. ss. de vulg. num. 14. & post alios Iaf. col. 3. Ripa num. 89. Socin. col. 2. l. 1. Lanz. Polit. in tratt. de substit. ss. de vulg. Zafio. m. 2. sub. col. 3. & hinc est communis opinio, ut faciat Guliel. Bened. verb. ab his liber. num. 25.

Item, substitutione vulgaris expressa continet tacitam pupillarem, si fiat minor: decem & quoniam noniorum, l. 6. ram. b. m. ss. de vulg. 1. quoniam. C. de vulg. & popul. & ab his. Bart. in l. 1. m. 24. quem ibi exteris Doctores sequuntur. Hec vero pupillaris tacita matrem pupilli non excludit, Lut. C. de vulg. & substit. gloss. I. pretest. C. de vulg. & ab his. Bart. in l. Contra. ed. 2. ss. de vulg. quorum opus communis est, secundum Alexand. num. 58. Iaf. num. 22. & Galil. col. 15. in d. l. Cembris. Zafio. de vulg. num. 2. & d. Politum num. 1. 1. Iaf. col. 6. precium. num. 6. & Curtius. num. 20.

Quia in re illud omitendum non est, tacitam pupillarem matrem pupilli excludere, quando substitutione est facta in piam cautiam, quod notaret Ang. 2. col. 2. Bart. in d. Precibus. Alexander. confit. 2. 1. vol. 3. num. 25. & empl. 3. 2. 1. vol. id. & Iaf. in d. 1. pre. col. 5. argumento glo. libi, que praecedente conclusione veram est probari, nisi ex voluntate testantis aliud appareat & preleve vel tacite. Intelligo tamen Ang. opinionem, & male ab aliorum. licet enim Angloquatum, & Dec. in d. 4. l. precibus. 1. 2. Ac. 1. col. 1. 1. p. 5. p. 1. Politum. Guliel. Bened. m. 2. 1. Raynartus. verb. ab his. Lanz. m. 2. n. 9. 2. quos sequitur Car. Molin. in additionib. ad Alex. d. 3. 38. vol. 1. exultimo aliis falsam esse opinionem Angelii & lequacium.

Et

## De pupillari substitutione.

73

Est autem expressa vulgaris, que tacitum pupillare includit, quoties sit verbi specialibus aut singularibus, quorū panlo ante mentionem egimus. *I. vñ. C. de bared. & subf. quam ad hoc ipsum Bart. allegat in d.l. t. num. 36. apud quem loco pupillaris substitutionis corrupte legimus vulgaris ex Alex. i. n. 36. Guliel. Bened. hic verb. *ad ipsa libera. i. 105.* qui Bart. opinionem probant. Illa vero, quae comprehenditur sub verbis generalibus, expressa pupillaris est, non tacita, & effectus expressa pupillaris babet. Cuius exemplum est, *institutio Taurum & Sempronium, atque eos minorem substituto.* Si enim eterque institutio impubes sit, & eis conuenienti pupillaris substitutione, ibidem continetur expressum, *i. presb. & ibi Doct. C. de iup. d. I. iam hoc iure. §. 1. Bart. num. 7. & alii. i. 1. Lucius. ff. de vulg. vbi Iaf. col. 4. dicit, hanc opinionem communem esse. Idem erit, si substitutio ita concepta sit. Institutio Taurum sicutum, & eius substitutio Sempronium. Nam si Tauri impubes sit, haec censorius pupillaris expressa. Bartol. i. d. I. Cntra. num. 32. Iaf. num. 55. vbi Gal. col. 37. dicit banc opinionem communem esse, quam Alex. probat in *Gallia. §. 1. col. 2. ff. de liber. & p. p. optim. text. in i. tam hoc iure. ff. de vulg. §. 1. vbi pupillaris substitutione non concurrit in reciprocā, quando non fitalit substitutione duobus pariter imputebitis. Igitur si effectu facta substitutione vni tantum, qui impubes est, continetur expressam pupillarem saltem verbi generalibus.***

*7. Tacita autem vulgaris \* minimè excludit matrem testatoris, si omnino tacita sit, sicut nec omnino tacita pupillaris matrem pupilli. Bart. eleganter in d.l. t. num. 40. Alex. n. 28. & ibi Rapa. n. 27. dicens, hanc opinionem communem esse, quam & Zaf. sequitur in *tit. de vulg. n. 21.* Nisi substitutus esset aliquis ex descendentiis ab ipso testatore : tunc evenire mater testatoris excluditur. Alex. d. num. 38. non alia ratione, quām quod voluntas testatoris id dicere videatur.*

### E X S. Q V I N T O.

#### S V M M A R I A.

- 1 Pupillaris substitutionis definitione.
- 2 Ad effectum pupillaris substitutionis, quo tempore requiratur pars operaria.
- 3 Catoniana regula in legatis reg. arbitri, non in substitutionibus operariis.
- 4 Perha directa & redditus appropria, quibus accipenda sunt.
- 5 Substitutione quodammodo pupillaris post, & in substitutione l. a. s. sed & ex testamento, fidei uale. Dictione, modo, acceptio.
- 6 Modo, illius, quoniam accipitur.
- 7 Pupillaris substitutionis quibus verbis facta.
- 8 Pupillaris expressa, quam vulgare conuenient, & non ex parte finis pupillari, non numeris f. q. & monasteriis. 17.
- 9 Substitutione vulgare latens, comprehendens sub pupillari, quando faciatur.
- 10 Tacita & expressa in quo differunt vel inveniuntur.
- 11 Expressio cum, quod tacitum, non mutat etiam naturam.
- 12 Pupillaris substitutione quae separata, fuit communis cum pupillari, proprie habet effectum.
- 13 Exemplum tacita in pupillari non potest, non fuerit potest.
- 14 Pupilla tacita ualeat, per se, etiam si pupillari non moratur, nulla futuris.
- 15 Expressio ut ualeat, non tam ut ualeat tacita, atque principale.
- 16 Substitutione potest, ut ualeat, sub substitutione in pupillari, & non extinguatur potest.
- 17 Mater substitutione pupillari non potest.
- 18 Testamentum recipere potest ab expressa uel tacita vulgari, & ibidem 3. opinionem.
- 19 Effectus aliquis pupillaris substitutionis.

#### §. 5. De pupillari substitutione.

**H**uius substitutionis \* definitionē ita colligendam esse arbitror, si frequenter substitutio directa, quæ liberis imputebitis in potestate testatoris cōtinuerit, nec eius morte in alterius potestatem recalculis, intra puberem sit, *I. 2. ff. de vulg. Reg. 5. m. 5. part. 6.* Est enim necessarium eum, cui substitutio sit, imputebetur esse, & in potestate testatoris constitutum. Quod si mortuus testator, pupillus eius ne posset patre potestatē incidat, substitutio non potest effectum habere. Illud tamen est in controvērsia, si sit pupillus, cui substitutio sit, emporio mortis esse in eius potestate, an si necellarius etiam eidem potestatu substitutio effectum tempore testamenti, in quo substitutio facta. Quia si reg. Bartol. Alex. & Doct. per textib. i. d. I. §. sed & extraneum allierunt, fatus esse pupillum tempore mortis testatoris esse in eiusdem potestate, quod & alii rationibus probare nituntur, & maxime, quod pupillaris substitutio facta extra eo, confert tacitam vulgarem, *I. vñ. C. de bared. min. & haec vulgaris poitea mutatur in pupillare, que validet. Et qualitates huiusmodi mutantur, I. 3. g. vñ. ff. de bared. in ista. Nam si quis institutus heredem eum, qui extra eiusque pupillariter substitutus ac potestate arrogauerit, substitutio ab initio nulla valida sit, per text. *ad. 5. sed si extre- traneum, cui opinione, esti communis sit, refraganus plurimi & primum Catoniana regula: ex qua quod vilie foret, si testamentum p̄cti tempore decellularet testator, id legatum, quandocumque decellerit, non valer. Quia quidem regula recepta videtur, etiam in actibus conditionalibus, i. si alienum, §. in extraneo ff. de bared. min. §. extraneo. Instit. de bared. quatu. & diff. & licet in institutionibus locutus non sit Catoniana regula, cum ea in legislati loquatur, tamen ex alijs iurisconsultorum responsis in intitulacionibus admittit, quod in legislati Catoniana regula definitur. Bart. in *Catonia. ff. de Caton. regula ita intelligens ibi iurisconsultum dicente, Catoniana non regulam non procedere in conditionibus substitutionibus. Potest & obliterat, Catoniana regulam, quæ in legatis puris confundita fuit, quasi aliud in conditionibus leniente, minime sibi locum vendicare in substitutionibus conditionalibus: nam in his cestis est sensus à contrario Catoniana regula expeditus in l. 1. ff. reg. Caton.***

Item pupillaris substitutio cessat & extinguitur, si institutus, cui sit facta, exercitit a potestate testatoris, *I. cohervi. §. com. filia. ff. de vulg. I. igne & fortiori ratione ab initio fieri non poterit ei, qui non est tempore testamenti nisi in potestate testatoris. Praterea & extraneo à patria potestate non potest fieri pupillaris substitutio, §. extraneo. In*ff. de pupill. Ergo si fieri non potest, admindra non est.**

Quibus & alijs rationibus à recepitissima opinione recordantur Salic. Paul. Iml. Cumia. & Iaf. num. 16. in d.l. 2. Ang. Aret. in prim. *inff. de pupill. subf. Zaf. in lib. 2. singul. intellectu. 1. 8. idem Zaf. de subf. itc. de pupill. subf. in 3. sequitur. Lance Politus. de subf. pupill. num. 21. Vigil. in prim. *inff. de pupill. subf.* Steph. in *Necro- mania. dialog. 18. quo non cupatur citare libuit, vt appareat ab illa veteris lenitentia fere omnes iuniores discessisse. Non obstat ratio illa, quæ à Doct. pro communi opinione adducim ex mutatione qualitatis. Quia in hac questione non mutatur qualitas, sed ipsa substitutio: liquidem substitutio qualitatis à vulgaris in ipsa substitutio differt, quod nec omnis, negabit, qui rem ipsam antene perpendere velit. Maxime vero cessat prædicta ratio ex eo, quod haec pupillaris ab initio nullo iure valida, minime patitur vulgare omnino tacitum, que valida sit: nullis etenim facilius codicillis, in quibus pupillaris substitutione codicilorum producit fidicommisariam, *I. Scuola ff. ad Trebel.* Cū verba directa in codicillis apposita, oblitus qui accipiendi sunt, glossa communiter recepta in prim. *inff. de vulg. subf. text. ml. vñ. C. de codicil. quod alibi tractabimur. Antenam pupillaris omnino expressa, quæ ex sola testatoris, non ex verbis vulgarem tacitam includit. I. tam be. iure. ff. de vulg. hunc effectum habet, cum valuisse est: non autem eo casu, quo nullo iure substitutio, vitiat etenim expressio & principali, tacitum & accedens non a quæ principali omnino vitiat, I. 3. §. quibus. ff. de ferat. nff. præd. nec I. vñ. C. de bared. inff. quidquid facit, cum per illa verba, *Scuola Plag. hact. ff. ex verborum fine deducatur vulgaris substitutio, quæ omnino tacita non est, vt Imperator illa verba interpetantur, aufalem non esti pupillaris expressa ibi substitutio. Superest modus respondere te x. in d. §. sed & extraneum. cuis haec sunt verbata & extraneum quæ impetrant heredem scripta, posse ei substitutere, si modo eni in lacum neptu adaptetur vel arrogauerit, flos precedente. Nam is text. ita intelligendus est, vt extraneo substitutio possit, si adoptatus fuerit modus, id est, ex tempore, quo sit substitutio or dictio enim modus, in præterito accipitur, audire Donato & Euacio. Sic Cie. lib. 2. de tuff. Modo enim hoc malū in hanc Rempub. inuatis. Idem 6. s. in Verrem: Quid dico nuper? inero vero modus ac plane paulo ante vidimus. Unde extraneum appellat ille textus, cum, quia sanguine testatoris alienus erat in tantum à patria potestate, quippe qui adoptatus fuisset ante testamentum lo. Corali in *Liquamini. 2. col. C. de iup. & alii subf. quo in loco nullum auctorem citat huius testatoris, quæ prius scripsit rat. Lancel. Polit. titul. de pupill. subf. num. 25. qui existimat illum nepotem in casu & specie d. §. sed & extraneum, in potestate testatoris fusse tempore institu-*****

G Vonias

tiosis & substitutionis. Idem fatetur Stephanus Neymaria, cap. 18. intelligens extraneum dicit in d. 5. sed si extraneum, com- qui quondam extraneum fuerat, modo tamen sit in patre potestate continuus per adoptionem, quod & Polinus nota- verat. Alter etiam explicari nodus hic potest, si primitur, illum ne potest tem por in substitutione extraneum fuisse & postmodum secuta fuerit adoptio, ac deinde post adoptionem substitutione, atque illum textus interpres rati- lam d. 1. 2. n. 1. 6. Zaf. in d. c. 8. lib. 2. sing. inedit. & in d. tr. d. subtit. de pupillari, 3. require & Vigilius in d. prim. Instr. de pupill. subtit. ex quibus constat, can rationem potuisse lirisconfusum du- bium redire, quod substitutione pendens a testamento par- terno, debebat referri ad tempus substitutionis, quo tempore nepos non erat in potestate. Item, quod nepos ille, cui fuit facta substitutione, non fuit institutus tanquam suus, sed tanquam extraneus: & ob id dubium erat, an parre mortuo posset sumere per testameotum, & subinde pupillarem substitutionem.

¶ Secundū, circa hanc substitutionem est agendum, qui- bus verbis fiat. Quia res dicendū est, fieri quandoque verbi generalibus, his quidem: *Institutio filium meum Sempronium, & eius filius* & *Tiunus* nam *filii* emporis sit impubes, haec sub-stitutione pupillaris est verbi generalis: idem si ita concipiatur, *Institutio Tiunus & Sempronium filios meos, & cognoscere subtitutum*. Et huius & hic pupillaris substitutio, si fuerit infi- rum impubes sit, ex parte quidem, quod verba generalia, & tacita, quod specia: quo sit, ut substitutione pupillaris esse possit partim tacita, partim expresa. Bart. in d. 1. num. 16. Fiet item verbi specialibus, quando testator meminit pupillari statutis: *Institutio Sempronium, & filio meo Sempronio impuberis sublinio Tiunum, & quilibet, & haec verba* & *sub vulg. & populi. ex satis. scilicet vbi si quis dixerit, hoc filio meo fu- rioso, ex exemplari: Igitur idem erit, si dixerit, substituto filio meo impuberi. Alex. in d. precib. num. 2. C. de impub. Ripa in d. 1. 2. num. 3b. Polimus de pupill. subtit. num. 8. & laf. red. ut. 2. col. 1. idem est, quod Bart. explicat in l. ff. de vulg. num. 17. ex quo Regiāl. s. m. 1. p. 6. que illam substitutionem, cuius minime lirisconfutus in d. 9. haec verba tacitam appellat, est intelli- genda, quod verba singularia: quod specia: expresa censeri debet, quidquid Bal. scriperit, in d. precib. Erat & aliud exemplum, quod num. 5. exponam. Huic deinde pu- pillaris substitutio verbi singularis, & ita concipiatur, *Institutio filium meum, & si filium meum heres sit, & non pupillem atatem decerpit, substitutus Caesum, i. a. ff. de vulg. & pupill. & si comunit.**

Erit autem huc substitutione expressa, quod istum casum, & tacita, quod alium, nempe, quando non erit heres, & tam- men in etate pupillaris decerpit, i. indebet. incipit alias si pu- pilli. f. de acquirend. hered. Bartol. in d. 1. num. 8. Imol. & Alex. ibi num. 41. qui afferunt, predictam substitutionem ad iustum fe- cundum casum extendit, que quidem *opus communis* est, vi- fatetur i. a. num. 41. in d. 1. 2. 2. suis in bnu sub- tit. tradi. colm. 1. & Boet. des. 38. num. 1. & licet Curt. in d. 1. pre- cib. num. 34. vila fuerit dubia huc sententia, atque omnino Pollio duplicitur, s. & 6. que si tamen admittenda est, vel ex eo, quod substitutiones repulsim excluduntur, magna car- rum favore, i. vlt. C. de inst. & sublin. Gallo. & quid si latens f. de lib. & populi. confutus fane erit testator, si remota, si monita, si sententia comunitas decerpit. Nec tantum auctoritate legum, sed etiam in utrumque casum concipiatur substitutionem.

¶ Illud vero adiunctionum est, vulgare in substitutionem tunc omnia tacita esse, cum iub pupillari verbis singu- laribus concepta comprehendatur, vel quando in eorum casum concepta ad alterum extenditur, ex his, quo in pra- cedenti f. diximus. Ex quo deducitur in illa substitutione, *si filium in etate pupillari decerpit, substitutus Caesum*, que pupillaris est. Bartol. in d. 1. num. 27. communitas receptus, secundum Ripam, ibi num. 4 quod ipse repetit f. 9. num. 1. comminet vul- gare substitutionem ex pressum sane verbis generalibus, non omnino tacitam, Alexand. in d. 1. num. 25. & idem Alex- and. m. 7. & Doc. in d. precib. vbi Curtius num. 19. hanc opinione turutus adiunctionem Dec. & est Alexand. sententia commonis, i. e. Ripam. i. de vulg. num. 83. quo in loco planè affert, frequenter calculo receptum esse, sub pupillari expressa verbis specialibus, non tam singularibus, com- prehendi vulgare ex pressum verbis generalibus. Solum enim omnino tacita vulgaris est illa, quae colligitur ex au- thoritate legis a pupillari verbis singularibus concepta. Curt. in d. 1. precib. num. 38.

Porro, substitutione, que facta fuerit sub mentione pupilla- ris statutis, & ad etatem pupillarem restricta, etiam quoad vulgarem expressam exprimit & finitur pubertate, f. pupilli, f. de vulg. Bar. in d. 1. col. 7. Alex. in d. 1. col. 9. adductis his, que nota Bar. in l. Censur. f. de vulg. num. 31. Curt. in d. precib. num. 36. quibus accedit Regia f. 1. o. 1. & 6. non tamē opinor dici, quod istum effectum pupillarem restringat ad etatem illarum pupilli, ita fiat: *Sufficiet filio meo impuberi Tiam* ex Alex. in d. 1. col. 9. & Bart. in d. 1. Censur. numer. 3. Erit igitur forma substitutionis ad etatem pupillarem re- stricta, in bunc modum: *Si intra pupillarem etatem decerpit, substitutus Tiam.*

Illiud sane pregermittendum non est, ut planius huc que- si intelligatur, ex l. in pupilli, & d. Regia. tantum probari substitutionem pupillarem finiri & extingui per puber- tam: nihil tamen inibi dicitur de vulgari sub ea compre- hensio. Hoc circa quid de vulgari omnino dicendum sit, oportet examinare. Et sane Bart. in d. 1. col. 9. habentem receptus, multis conant probare vulgare omnino tacitam, nempe comprehensio sub ea pupillari. Si bases erit, & in etate pupillari decerpit, omnino extinguit pubertate. Que quidem opinio non probatur in locis à Bart. & aliis adductis. Nam text. in l. qui habebit f. de vulg. aliorum tendit, cum inibi filius impubes hereditatem patris adierit, atque ideo vulgari ex- pipient per additionem, non per puberatem, secundum gl. & Bart. Aret. & alios, in ead. l. qui habebit. Ex parte rati- onis, ut substitutio lirisconfusa babet ex eo, quod spes substitutionis non transit ad baredem substituti. Sunt & alia loca lirisconfutorum pro Bart. adducta, que faciliter tolluntur a contraria partis auctoribus, praeterea ea, que de voluntate testatoris citantur, co quidem, quod testator voluerit, restringens ad certam etatem substitutionem pupillarem, ultra eam minime date pupilli substitutio- nem, nec substitutio admitti, ipsa quia, & quia plures, in f. de vulg. etenim huc ratio parcum conuinquit, quia est intel- ligenda, quo ad pupillarem substitutionem: nam quoad vulgarem, coniectura maxima est, ne testator abique here- de decedat, minime voluisse illam ad somitam etatem refringere. Sic tamen opinioneon Bart. communem esse, testator Alexander & Areth. in d. 1. qui habebit: idem Alexander & Rip. in d. 1. num. 125. Alberic. in d. presub. num. 12. C. de impub. & ali. Gulicel. Bened. in d. 1. Ruptus in tract. vulg. subtit. num. 138. Zaf. in d. 1. subtit. de vulg. & pupill. 1. Cuius opinioni sustinatur, quod illa condicio: *Si in etate pupillari erat decerpit*, adiuncta pupillari substitutioni, repetita censetur in vulgare virtute substitutio ad easdem ratione procedat, ideoque debeat par- ter intelligi, *Li tam bus heres f. de vulg.* in summa quidem Bart. sententia: *acommissum in hoc tenet, ut quoque pupillaris expressa restricta fuerit ad tempus intra puberatatem, tunc sane vulgaris inibi contenta per puberatatem expire, quasi & illa eam conditionem habeat: Si pupillus heres non erit, & mita pupillarem etatem decerpit: vide conclusio pauli antelex Alex- ander & Curtio adnotata de vulgari expressa, contenta tamen sub pupillari verbis specialibus concepta, quod ea expret per puberatatem, ex communis omnium sententia procedere videtur.*

Ceterum, huc opinio com munis ambigua est, mul- ificatoe quoque cuerit potest. Nec tamen omnino improba- tur autoritate glof. in l. test. Cornelii. f. de vulg. qui non tra- ficit in specie de pupillari restricione ad tempus puber- tam, idcirco aduertitur hanc communem rationibus agen- dum erit.

Ex prius, quod tacita vulgare comprehensa sub pupi- lari restricione ad etatem pupillarem non expriat puberatate, probatur ab eadem ratione, que legem civilem induxit; ut ex mente testatoris, autoritate legis, quandoque verbis singularibus concepta, vulgare tacitam inesse sta- tuerit, d. 1. num. 25. Et etenim est: *Nam cum testator casu, quo filius subiheres esset, & impubes decederet, voluerit tam bona sua quam pupilli sublinio pertinere, & fed si pater, & subiheras, f. de vulg. & pupill. verisimile est, si pupillus subiheres non esset, voluerit quod sicut bona sua ad eundem deferentur sublinio, quem omnibus excepto pupilli proutulit, i. heredes met. f. cum ita. f. ad Trebill. quod Doc. adnotarunt, maxime Socini. in l. 1. num. 1. 3. ad. f. & Imol. in d. 1. vulg. subtit. Hac vero ratio, quod demo- negare poterit, ita obtinet, si pupillus mortuus post pu- bertatem*

berratem hereditate repudiata, ac obtineret, si intra pubertatem eadem repudiatione praenota mortuus fuerit. Ne videtur polis controuerti in hac conjectura mentis testatoris.

Secundo, quāmuis sub pupillari expressa tacita vulgaris contineatur, & aliquo: 'cum viator expellim, etiam tacitum vitium debeat', i.e. & habet s. de fer. reg. prad. s. qui ad certum s. de luc. tamē huc omnino cellam: 'cum tacitum est quo principale, & dilatām ad expressio, s. fidei s. de lego'. At in hac quāmione manifesti iuris est, ha: principalem esse tacitam vulgarem, ut et ipsa expressa pupillaris, & quāmlibet diversis calibis obtinere: tamē altera sit potest. Sic l. anci. i. s. s. v. de vulg. extinta vulgari expressa per additionem, niterat s. tacita pupillaris. Idem constat ex l. quām. C. de imp. & alijs s. s. f. s.

Tertio, etiam si primūtum, expressam pupillarem, & tacitam vulgarem, ab una & eadem oratione procedere, possunt tamen diuersi modis intelligi, quia ratio diuersa cogit quidem ad diuersam interpretationem. Nam natura pupillaris est admodum diuersa in natura vulgaris: sic circa mirum non est, si diuersi modo intelligatur vulgaris, quam fuerit intellecta, vel expolita pupillaris, inā necessaria est hoc diuersi interpretatio properius diuersum vtrumque actus proprietatem. Nec obter. d. l. anci. b. que procedit ab ipsa mente testatoris reciprocē duobus filiis substitutis: eas etenim contineri substitutiones voluit properius equitatem, quia virtute filio possint conuenire. Interrogatio enim videbat, inquit iurisconclusus, ut in altero duplice & sub substituto, in altero sola vulgare.

<sup>11</sup> Quartō, expello: 'cuius, quod tacite actuare inest, nūl operatur, nec mutat ipsius actus propriam vim & naturam, l. m. r. d. C. de fidei s. condicione, s. de cond. & denunt. s. in equi- cione pupillari substitutione, ne tempe ca, quia ita concepta fuerit. Filius meus impuberis substitutus. Tamen intelligitur illa conditio, si in parte pupillari decellef. i. q. libet. s. hec verba, de vulg. & et coll. munis opinio. In hac verba species vulgaris tacita non extinguitur per pubertatem, vt Bart. & alij fatentur. Ergo nec in ea, vbi expressa fuerit conditionis sit: Si intra pupillarem etiam decerpit. Nec controuerti potest, eis necel- fariam pupillari substitutione hanc conditionem, quod pu- pillus moratur intra etatem pupillarem, & non fiat pubes- tis decedat post pubertatem, licet possit tempus pupillaris etatis refringi.

Quintō, vtr Barc. argumentatione à divisione. Aut enim hec refringit etatis pupillariorum non refringit vulga- rem, aut eam refringit. Priori casu probatur opinio com- muni contraria, in posteriori, & mentio pupillaris etatis vulgare tacitam refringit, ut limitetur vulgaris ad tempus quatuordecim annorum, profecto negantur limita- tur in hunc sensu, si heres non erit intra tempus puber- tatis, vnde lapso eo tempore, subtilissimus quoque tempore & etate illi, cuius sit libum, obicit, & non fue- rit barbers, admittendus est, quia vetum est, initium non sive hec redem intra pupillarem etatem, quod si ex adver- so dixeris, tempus pubertatis refringit vulgarem, non ne- gative, quod aditionem vel repudiationem hereditatis, sed quod inmortem pupilli, in hunc sensu, p. b. venos est, & in tra pupillarem etatem decerpit: Respondeo, hanc refringit locum esse improripum & extraneam a vulgari substitutione, cuius propria conditio & natura est, quod initium non sit heres, nec ad eius obitum vnguam referatur, id enim pertinet ad pupillarem, vel fideicommissariam, cīque familiis substitutiones.

Sexto, hinc sententia accedit, quod nihil referat ad effec- tum, substitutionem pupillarem ita factam est, ut finali vniuersa substitutione & vulgarem contineat, vel quod vera- que substitutione separatis sit, l. m. b. s. s. autem & s. f. s. f. de vulg. Nam vtrroque casu vulgaris proprii sibi habet illēctū & idēcē pupillaris. Sed vulgaris separatis facta, nullo tem- pore refringitur, ut comit. Ipsiis nec est refringenda, si similē cu: pupillaris sit, speciali singulari pupillaris substitutionis formula, quae quidem ratio faro virgo pro hac parte.

Septimō, candem lenitatem confirmat text. d. l. anci. b. que probatur, pupillarem expressam vtrrumque cu- sum faciat censuram vulgarem: quidem, fib. b. s. s. s. & in pupillarem, si in etate pupillari decerpit, vnde colligetur, quo- cunque modo concepta ut pupillaris expressa, quodad pupillarem habere conditionem illam, si pupillare etate decer- pi, quoad vulgarem vero illam, si heres non est, licet non de-

cedat in pupillari etate. Alioqal vulgaris tacta sub pupillari contenta, non esset vere vulgaris, inā magis accedit, ut pupillarem, quo proprie etate restringitur, tamē si alios effectus distinctos habeat.

Ostat, ergo haec pars non admodum iniqua, si confide- reimus, quod non esse habeat interpretationem alienam à mente testatoris, adiuncta simul legis interpretatione. Namē si ad tempus etatis pupillaris refringitur relator, pupillarem expressam, mitum non erit quod vulgaris tacita post illud temporis apertur, siquidem vulgaris concepta in expressum calam & cuenatum, quo filius heres non sit, nihilominus, si heres sit, qui contra ius cuentis edictum est, & in pupillari etate deceleratur, admittit subtilissimus ex pupillari tacita, l. quām. C. de imp. & alijs s. s.

Nond, eandem Salic. sententia aduersus communem comprobatur, quod ex mente testatoris illa clausula s. iura pu- pillare etatem decerpit, aut in alia minori, tamen pertinet ad pupillis hereditatem, cum eius mos sit ad eam obtinendam necessaria, & sic ad pupillarem substitutionem, non autem pertinet proprie ad vulgarem, cuis propria conditio est, quod inhibitus non sit heres. Eadem autem ratio subest, siue non sit heres post pubertatem, sive intra etatem, que pupillaris sit: cum in vtrroque tempore sit eadem ratio substituendi. Igitur nisi contrarium evidenter à testatore scriptum fuerit, priusendum est, voulisse fibi heredem substituere, quocunque tempore institutis no- luerit heres, etc.

Decimō, his accedit elegans Alber. sententia in d. preci- bu: C. de imp. & alijs num. 82, quo in loco scribit, substitutione pupillare, que & exemplare tacitam induxit et, quod tūz pupillus in turem potest inciderit, minime quod tacitam exemplarem extingui per pubertatem, si filius post eā obie- rit furoiosus, non obstante, quod fuerit pupillaris ad etatē pupillarem limitata. Huius conclusio ratio est, quia hec tacita constituitur a lege ex mente testitoris ponit, quām ex rigore significacionis verborum, que quidem ratio ma- nifeste probat Salic. opinionem.

Vnde dicimō, sunt qui pro hac Salic. conclusione contra vulgo receptant sententiam ita argumentantur: Tacita & vulgaris perpetuo valer, & sustinetur etiam eo caſi, quod i. pupillaris ab initio nulla fuit. Igitur fortioriter susti- netur vulgaris tacita, quanto fons pupillaris validus omnino fuit ab initio. Collegio argumentationis fit ex ratione text. i. p. p. f. s. de ho. qui fuit s. vel ab. m. & s. f. m. b. Antecedens prouaz. autoritate th. t. add. i. v. s. p. f. de vulg. qui eleganter afferit, substitutionem pupillarem tacitam maiori, extranco, vel à matre, statim ad ipso ini- tio garent tacitam continere, quod si diversus cum Alex. m. d. l. pol. Gillecum de Cunc. in d. precib. quod. vlt. vulg. subſtr. hanc opinionem Bartol. intelligendam tunc eo caſi, quo pupillaris sit absque tempore limitatione: Queramus libenter, vbi ex facta fuerit cum tempore certi præfinitione, quo tempore finitur vulgaris tacita. Nam per puber- tam eam finitum pupillari dici vere non poterit, quia pupillaris ab initio nulla fuit, nec per puberitatem extin- guitur. Ab initio autem & tacitam vulgaris finitur, vnde pugna Bart. conclusioni, quod autem ex tacita vulgaris per se subsistens, absque pupillari puberitatem finitur, improripum est, & contrarium natura vulgaris substitutionis. Vnde Bartol. opinio etiam admittenda est eo caſi, quo facta fuerit pupillaris cum certi temporis præfinitione. Hec ve- ro vndeclina argumentatio colligitur ex supradictis, vtrque Bartol. Soc. in d. l. num. 63. Igitur ad diuersum ampliorem cognitionem videamus, ita veracitatem Bartoli. Nam Socin. in d. l. m. f. & Corali. in d. l. p. adatam. C. de imp. num. 82, defendunt Bart. opinionem, quam in ea specie, qua facta fuerit substitutione cum certi temporis limitatione. Proba- tur opinio Bart. secundum cum in l. v. C. de hered. m. f. quae tamē tractat de vulgari expressa, aique idēcē Bart. sententia congruentia defendit ex præsumpta testatoris voluntate, item ex eo, quod licet 'expressum vietur, non tamē vitabit tacitū sive principale, quod in hac disputatio- ne adēmoniuim' Sic denig. Bart. opinio communis est, ut tenetur Socin. num. 36. & Rip. cat. v. m. d. l. & e in sequuntur Imol. Alex. & idem Soc. at. Salic. in l. f. t. legamento. 4. colom. C. de imp. & alijs s. s. Faber. in l. precib. C. cod. i. l. l. l. l. conf. 2-3, l. Signoro. conf. 2-35. u. v. & Guliel. conf. 2-35. vulg. re- f. judic. num. 139. Sed contra bart. adducitur passim Act.

curſi auctoritas in verbis eiusdem, ſi de valer. &c. in §. extraeo, in cuius auctoritas recipi afferit, ſubſtituio non, que ab initio non posuit valere iure direto, valere iure obliquo, & ſicut fidicommittaria. Cuicunque conclusioni apertum ex emplo in ſubſtituione pupilli a facie extraneo, aut a matre, vel maioriā eſt test. in l. Scad. & ad Test. gloſſ. & Bart. in l. 1. q. 16 ff. ſi ante codic. Paul. conf. 12. bb. 1. Doct. in d. verbū curial. & eſt cummuni opinio ſecundum Ripam, in d. 1. col. v. ff. de vulg. Ang. in §. viii. Inſtit. de pupilli ſubſtit. 2. col. & Roderic. Zuaras. in quatuor in patorum. C. de mifc. ſetiam. 1. ſalient. fol. 5. & tom. rep. fol. 9. col. 2. vers. & per prædicta. alia conſilium, quod in loco eam conſilium maxime inducit ad ſubſtituionē pupillarem factam à matre. Et etenim in a maximis effectus, quod ſi fidicommittaria, vulgaris vel pupillaris. Sed ſi ſubſtituio illa potuerit ab initio valere, ut vulgaris iure direto, profectio non valuerit potest, ut fidicommittaria, ſecundum communem, in d. verbū curial. per cum text. valer autē ut fidicommittariæ ergo ſigni eſt, ab initio non ponit valere, ut vulgaris. Quamobrem loan. in l. Soc. 4. l. 1. ff. de vulg. ad idem. In mol. in d. Reginum. num. 52. in materia pupillaris, ne ita contrarie opiniones libi obſtent, opinantur, ſubſtituione verbi direto vel communibus concepiam, poſte ante aditam hereditatem valere ut direta, poſte aditum verbo, ut fidicommittariam, nec hoc repugnare his conſiliorib[us], que traduntur in d. verbū curial. Nam ſubſtituio, qui poſte aditam hereditatem valuit, aut valuerit iure direto, bene poſte aditā obliqua fieri, & obliqua valere nulla eft enim hic repugnat. Et licet in mol. diſtinguitur duplex. Ripp. in d. 1. nihil omnino pendat, ad conciliando has duas opiniones præferit in ſubſtituione directa de his, que potius in aliis direcione intelliguntur, & alium in gl. conſiderat et reperit, in d. verbū curial. in §. qualis poſte feceris ea, cuius intentionem faciemus statim, per. ex quatuor in p. 16.

16. Eſt tamen aduentuſe, haue ſubſtituionem fidei committaria ſubſecta in pupillari expreſſa facta extraneo, aut a matre, poſte aditum hereditatem ſubrogatum pupillari directa, exiungit quidem poſt pubertatem, ut vere ſapientia naturalis pupillaris, cui ſubrogatur, text. in l. 3. Tit. 9. ſam. & in l. seq. acip. apud fidicommitt. de lego. 1. vbi Bart. & laf. in d. nov. Bartol. & Paul. in d. 1. ſam. innotat late Roderic. Zuar. in d. 1. ſallent. & Rip. in l. Centuria. fol. de vulg. 5. & ſeq. quorū opinio communis est, telle Guilielm. Benet. hic, in d. 1. pupill. ſam. 30. & 59. Et quamvis haec Doct. intentio procedat, ut loquuntur lorifico confutatio. d. ſam. in fidicommittio inuenito à patre hereditibus ab inicitato ſuccellens filio, cui patrificis testator poterat ſubſtituere pupillari: hiſceniam etiam, quod legitima filii, ponat grauare onere fidicommittaria, d. ſam. nos vero tracamus de fidicommittaria, quod in legitima dehita filio non potest conſtitui, quia testator non poterat pupillarem ei dare ſubſtitutum. Ex tribus. C. de u. ſam. tamen in dicit eſte cetero in hac ſpecie, quam tracamus, quia in mente testatoris fidicommittaria, quia adita hereditate per pupillum aut heredem filii ſubrogatur pupillari, eadem qualitate habet, qui pupillaris, quod fecit etiā vulgaris, quae hereditate non adita per ſe ſubſtituit, nec ſubrogata alteraſe liquide ei testatoris mens, ut si filii inuitatus, cui inuitatus pupillarem dedidit ſubſtitutum, adi-erit hereditate, & obitens mortem poſt pubertatem, nullus fit ſubſtituio locus. Etiam pupillari & fidicommittaria conuenit limitatio temporis, quo mortem obitens inuitatus, cum habeat locum h[ab]e[re] ſubſtituiones hereditate adi-ty, vulgaris verbo, quae negantur habet conditionem, proprie non conuenit limitatio temporis, quod itam negati-um conſideremus: quocunque enim tempore morietur ſubſtituio hereditate non aditā, erit verum dicere, quod omni ariate & quacunque eius parte hereditatis non fuerit adita. H[ab]icimus dicta tunc de tentativa Bartoli in d. 1. ad pa. ff. de vulg. & pupill. ſam.

In omnibus his, fallor, appetit, quid responderi poſlit ad ea, quae pro communi ſententia traditilent, & denique veriore eſte poſteriore opinione communi contraria, quā aduersus vulgo recepta aſſertio defendunt, & iure vera elecent, ſicut in d. ſi refutatio. 4. in ſ. teat. in dubium, ex expreſſa vulgaris. C. de impab. & alio ſuſſit. Ripp. in l. 1. col. penale, & ibi Alciat. collum. in ſ. de vulg. loan. Corai. in d. poſte aditum. C. de impab.

in ſ. 28. Lance. Polit. de ſubſtit. ſit de pupillari. num. 39. qui quidē in ſpecie tenet, vulgaris tacitam comprehendit. sub 17 pupillari ad certam etatem reſtrīta, nō finiri per puber-tem, nec per eam etatem, que nominatim adſcribitur, & in genere, quod tacita vulgaris non expiret per puber-tem, tenet gloſſ. in l. lex Cornel. ret. duodecim. ſi de vulg. quam ſequuntur ibi Inol. & Cuman. & Sign. conf. 7. num. 4. quorū auctoritas etiam referri poterit ad pupillarem reſtrītam intra certum tempus. Nam eaſt proprie pupillaris expreſſa, que tacitam vulgaris proprie continet, cum aliter co-cepta pupillaris, vulgaris eniſtis expreſſam, non tacitam continet. Nec quicquam obliterit, quod de testatore voluntate adduximus. Qui quidē reſtrīgens ſubſtituione ad certum tempus, videtur voluisse, quod ultra id ea ſubſtituione expreſſam, empe, quod pupillarem, nō autem, quod tacitam vulgaris.

Sed in eo caſu quo pupillaris fuīt reſtrīta ad tempus pu-ſſiliaris ariatis, ne ipse ad ipsam vſque puberatem, quod à iure tacite ſubſtituigatur, in eadem ſubſtituione, adiuerſus Bartol. & communem tenet expreſſim. Inol. & Socin. in d. 1. ſam. 57. ad idem. Inol. in d. 1. m. pupillari ſi ſed. nr. dum appro-bat ea, quia in d. 1. dixerat. Idem notat Cuman. in d. 1. lex Cornel. ret. 17.

Et ſane in hac cōtrouerſia enim Bart. & alii planè traſta-terint de vulgaris tacita, fortal. & li communis poſit, ad-mittenda, poſet dicti, cum non habere locum in vulgaris ex-preſſa, contenta tamē ſub pupillari concepta verbis ſpe-ciellibus. Ebenim cuī h[ab]e[re] vulgaris ſit quodāmodo ex preſſis, m[an]trum nō erit in tanta huia quſiſionis dubitatione, quod extimamus adiuerſus Alex. Curt. & p[ro]leſto alios, vul-gare minime finit[us], nec exiungit puberatē inſtituti. Quod eft maxime conſiderandum, vt tandem in vulgaris omnino tacita procedat conunris conclusio, quae adiue hoc eau certam probationem nō habet. Et quod communis opinio nequaquam procedat in ea ſubſtituione que vulgaris ex-preſſa ſit, ſub pupillari tamē ſpeciali contenta, probatur auctoritate Bal. cuius ſtatim mentiōne faciemus in qua-ſione, an morio pupilio, viuente testatore expiret tacita vulgaris. Nam & ifam quſiſionem hoc in loco breui qua-dam reſolutione explicare libuit.

Ex quibus inferiori, quenam fit dicenda ſubſtituio ea, quā ſenſel in lite ſans conuenerit ſa vidi ad examen adduci, his quidē veſis a matre, concepiam, inſtituto herede filio im-pubere. Et h[ab]it meus filius intra etatem pupillare decelerſit, ſubſtituto & volo, quod habeat mea bona, eaque bare dedit, ac ſuceat in illis Titus. Ex p[ro]positis evidetur hanc ſubſtituionem, ut pupillarem expreſſam, inuenit[us] tamen neq[ue] la ſacta fit a matre: atque ita "in vulgaris tacita 18 eſte in: p[re]tandam: Ego veſe facio eſte pupillarem ex-preſſam, verbi tamē ſpecialibus, non singularibus con-ceptam: & ea auſore, quia inuiliſ eſt, tul[er]it ea coniunctur vulgaris non omnino tacitatis tacita quidē ſimpliſierit, quod verba ſpecialia, cum non fuerit expreſſa vulgaris verbi ſpecialibus, ſi non eritatis, concepta. Ig[ue] erit falſe in: expreſſa verbi generalibus. Nam vt omnino fit tacita vulgaris, concepienda fore pupillaris in cuius caſi: si ſuſſit bare, & in eate pupillari deſcribitur. His accedit pul-chra veſa Socin. in d. 1. ſi de vulg. num. 36. ad ſ. de vulg. inquit Socin. Sicet talia veſa bare, & in eous m[an]u, nō ſint tantu[m] po-tentia, quod tollant pupillari ſit ſubſtituione, tamen ſuſſit ad inducendam aliquam qualitatē in ipsam ſubſtituionem, videlicet, ut comprehendatur vulgaris ex-preſſa. Hacēmus Socin. qui loquuntur de pupillari expreſſa omnino, atque etiam concepta verbi ſpecialibus. Praferum hac leſentia tendenda eſt, quia liter illa verba, fit new verbi, bare mea bona, non hinc omnino propria, iohus pupillaris ſubſtituionis, in d. 1. vulgari conueniant, l. ſi de vulg. & tamē quoniam ſit ſubſtituio impuberis, ut ſub me-tione pupillaris ariatis, propter mentem testatoris, qui pupillare conſtitueat, ut ſit ſubſtituionem, cōveniant cogruē ad pupillare ſuſſit gloſſ. Bart. & Doct. in d. 1. ſi de vulg. ſam. 1. ſi de vulg. & ſuſſit de ſam. ſi ſuſſit & ibi Aret. ſi de leg. 1. verbo in ſpecta materiā ſubſtituta, quia pupillaris in nō conuenit, nec verbi ſingularibus, ſi hetero, & maſſe pupillari deſcribitur, conceptu verbi, dicere poſtimus, à ratione celant, hanc eſte vulgaris nō omnino tacita, in d[icitu]r quodammodo ut expreſſam, ut magis expreſſa ſit, quia ea, que contineat

## De pupillari substitutione.

77

sub pupillari, verbis specialibus concepta, vnde in hac substitutione poterit minor cum dubitatione admitti opinio Salie, & sequaciam aduersor Bart. & communem, siquidem hoc substitutio multis nominibus expresa vulgaris est: tempore, quia contenta sub pupillari verbis specialibus non singularibus ordinata, deinde propter illa verba, *succedit in his mīs, & mea hunc datur, maxime appotit in ea pupillari substitutione, quia ab initio nullo modo valet, ut pupillaris, imò necessario ut vulgaris est interpretanda.*

Ex proximè aduersoris quidam probare conantur, & contendunt in hac substitutione vulgaris tacita comprehensa sub pupillari ab initio nulla, nos etsi admittendum Bartoli distinctionem in d.l. s. de vulg. in ea questione, qua queritur, an a tacita vulgaris possit adsumere virces testamento, & in specie an mortuo populo in vita testatoris ex parte vulgaris taciti sum cum popillari expressa. Nam quod testamens pollicetur aperte ex parte vulgaris, probatur in l. 1. s. pro forma C. de caduc. tollend. & id est omnino *confusa recipimus*, sicut aduersor gl. idem obtinuit, quod possit incipere a tacita vulgaris, quod post mortem testamens apparere possit repudiante, quod Bart. explicat in d.l. i. num. 3. & seq. Sicut tamen in hac questione, quando pupillus mortuus est vno testatore, an a tacita vulgaris possit incipere testamento, tres opiniores minime omittenda.

Prima est opinio Dyni in d.l. 1. alluerant, non posset estamentum ab hac tacita vulgaris incipere; cuius opinionem sequitur Raine, in tr. folij. de vulg. Bald. & Paulini in patrijūm. sed in d. 10. Andri. in s. p. r. rubr. de tellam. vers. 10 qui appetivus. Angel. in d. 3. profundu. idem in l. 1. 1. patr. capo. s. de vulg. Aretin. in d. 1. & alii relativi per latini, qui in s. & Socin. num. 36. teatnur, hanc opinionem communem esse, ipso vero Socin. & Ripa late disputant, nec videns in hoc certa sententiam elegi: tamet in eam partem inclinet, que Dyno contraria est. Principiū pro Dyno adducitur text. in l. quod si filii ss. de cap. & pellon. secur. qui tame non probat necessitatis cito sententiam. Nam tractat de secundis tabulis, quae in pupillare pertinent, non de vulgaris adhuc tacita. Etenim licet hec continetur in pupillari, deducitur tamen ex mente testantib., & ad primas tabulas pertinent, ac per se substitui: cum etsi ex parte pupillari, frequenter vulgaris tacita falsa maneat, quippe quod ad primum calum spectat, i. predictum. C. de impub. rationes autem pro Dyni opinione adductae faciliter rölli poterunt, & tolluntur per authorities partis contrariae.

Secunda in hac dubitatione sententia Bartoli est, distinctionem quondam proponentes, in d.l. cui aperiſſimè refragatur text. in d.l. quod si filii. Et præterea rationes ipsæ pro Dyno adductæ, ille circa hinc Bartoli distinctione à poteris recepta non est, vt contra, & ab omnibus ferè reprobatur, vt inquit Alciat. in d.l. 1. Imò hic opinio Bartoli manifestè contraria est testatoris mens. Cùm enim ex tacita vulgaris substitutione admittatur, credendum est, testatore non mutata esse testamentum, quia cum velut admitti, non autem excludi: liquidem decedit non mutato testamento, in quo ceteri filii hereditatem substitutioni omnibus alijs successoribus post filium præterliter.

Tertia est sententia in d.l. lex Corneliae, verb. non scripta. Imol. & Cumani, in d. 1. pro forma scilicet ibi Bal. & Jacob. num. 8. glossa in d. 1. p. p. cap. ss. de vulg. Imol. i. 1. s. de vulg. & ibi Claudi. num. 38. Iacob. num. 8. Alciat. num. 74. & Alex. num. 32. Guel. Bened. in tr. vulg. num. 9. 2. s. 5. trad. foliis. in d. de vulg. s. effectu. Idem Zaf. interpretatione d.l. quod si filii in tr. foliis ad aliq. leges post vestras & signares metuendo, quorum opinio communia est, vt testator Ripa in d.l. i. num. 167 & Alciat. in d. monit. 74. & cito Bart. ab hac opinione abhorret: quippe qui omnino diffringit in eius distinctione à ratiōnibus Dyni. Hulus ultima opinio est ei ratio, quod vulgaris tacita, eti sub pupillari continetur, per te faciem subficit & æquoc principialis est, tametsi sit tacita. Quod manifestè constat quia licet ex parte pupillari, maneat tamen vulgaris. Quemadmodum & pupillaris tacita non extinguitur, quod non exipit, per adiutorium, vulgaris expressa. P. ad. C. de impub. & alii foliis. Ex Bartoli in d.l. 1. atque alia facta colligitur, non extinguit vulgaris tacitam, extincta pupillari expressa. Nam quod a tacita vulgaris possit incipere testamentum extincta expressa, sive ea pupillaris sit, sive alia, probat l. 1. c. num. 9. vñ. ss. de tellam. in d. Antonius Pius. ss. de fiduciam. s. ber. Et de expressa vulgaris, quod ea non extinguitur mortuo

instinto viuente testaror, text. c. in l. vñ. ss. de tellam. in d. Antonius. commutu similius, que passim ad id citantur. Atque ita ipse opinor, hanc tertiam opinionem iure veriore esse. Imo & hec ultima opinio etiam obiectio in vulgaris tacita contenta sub pupillari ab initio touti. Nam & haec species non minor est, fed èadem præsum p. mentis refectoris à legè deducitur. Et præterea, quia ab initio haec vulgaris per se subficit, ac valida est pupillari exclusa, cui nusquam fuit accessio. Si denique in hac specie adnotarunt Petri. de Ripa inter consilia Baldi, enī, s. 1. s. de vulg. & pupillari. Verum etiam si admittamus primam Dyni opinionem, ea obtinetur in vulg. omnino tacita: nempe comprehensa sub pupillari, que habuerit illam conditionem, s. heret, & in eam pupillari deferratur. In ea vero vulgaris, que falso generalibus verbis expressa sit, minimè procedu. Nam hec locum habet, quanvis pupillus mortuus sit vno testatore, qualis est illa, s. filii summe in eam pupillari deferratur: cuius paulo ante mentionem fecimus, sive expressum & eleganter tenet Bald. in d. 1. predictis. C. de impub. & alii foliis. num. 42. quam sequuntur ibi Pauli num. 12. Alex. vñ. & Card. h. 6. 39. Alex. i. 1. s. de vulg. num. 25. Aret. in d.l. 1. & ibi Socin. late. num. 36. vñ. hanc asserunt communem opinionem esse, quam & Ripa in d.l. i. 177. probare videatur. Est enī haec vulgaris exprimata, vt fateri non negantur ad rationem vulgaris omnino tacite interpretanda non est.

Ex quo & idem dicendum foret adduc admissa opinione Dyni, in ea substitutione, cuius exemplum modo exposimus in ver. Ex qd. s. de vulg. s. 25. cùm haec non sit vulgaris omnino tacita, ind expressa falso in verbis generalibus, sicut in ebd. s. 25. probavimus.

Efficiunt autem t. huius substitutionis est præcipuous, s. d. quod ex ea direcťe impuberi succedit substitutionis in prim. In suis de vulg. foliis. Bar. 3. & alii in d.l. Regial. 9. in s. 5. part. 6. Matre pupilli etiam etiud legítima portione, si ipsa substitutione expressa sit. Peplini. num. 6. sed nec impuberis s. de mo. scilicet i. s. foliis de vulg. in d. Bart. & communis Doci. in d.l. 1. num. 31. quod nos probavimus. s. iste. vñ. 11. tametsi ab hac communione opinione Bartoli discidat Cora in d. predictis. C. de impub. num. 29. quo loco audacius, quam per eam, aliquid iniquitatum esset. s. patr. confirmationem. Ceterum plurima, que hinc substitutioni conuenient, confutatio omisimus, quod in d.l. 1. latius tractetur, neque enim omnia in hiis commentariis libite explicare, cùm bius decisionis Pontificis non sit facilius principialis materia.

### E X S. S E X T O.

#### S V M M A R I A.

- Exemplari substitutionis definitio, ex parte possit.
- Fides hereditatis p. test. ex exemplari substitutione.
- Pupillari substitutione ex contractu per ambient. ex causa. C. de liber. p. & quidam ex exemplari.
- De melioratione quæcumque liberis à parte fieri possit, etiam sine infinitum. s. Regial. 11. in s. 2. lib. 3. ord. 1. 2. Tunc explicantur.
- Tutori datus contractus alla tutori, si regimenter confirmatur.
- Codicilli contractus regimenter, naturam propriam recessu, non autem etiam contractus finit.
- Cetero, datus quidam ex contractu.
- Substitutione quidam.
- Exemplari substitutione quibus verbis sit.
- Exemplari substitutione matrem formam existimat.
- Exemplari substitutione quadratus extinguitur res ipsa sententia.

### 5. 6. De exemplari substitutione.

Et si gignitur substitutione exemplari. Testamentum, quod a parentibus sive liberis minime testari valentibus, furoris vel s. similis mortis causa, Lancel. Politus in trah. de subf. in d. exemplari. ex foliis s. de vulg. in b. b. b. a. C. de impub. Regial. 11. in s. 5. part. 6. Et quia ex exemplari pupillaris substitutionis sit, exemplari appellatur: aque licet pupillaris dicuntur testamento omnibus pupilli. Ita & haec exemplari dicuntur testamento furiosi, l. patr. & fil. s. de vulg. P. ore haec substitutione fieri tam à matre, vt ex dictis legisbl. stat. nec tantum à furioso, sed & mente capio. d. b. b. a. in d.l. 1. vñ. 6. s. 6. C. deuter. sc. 1. Theophilus in s. qua ratione, foliis, de vulg. foliis. & idem concedunt Doci. communiter, quibus miti conuenit text. in l. generali. s. d. s. de vulg. foliis. L. patr. & fil. s. de vulg. foliis. Infra de curat. l. confus. s. 1. de curat. furiosi sunt fit eadem ratione his, qui testari non

Tomus I. De Testament. cap. Raynuttius 16. §. 6.

78

possunt: mutis, in quam, surdis, & in fida, atque etiam prodigiis, quibus testari non licet ex interdicto, in quo conueniunt omnes, in d. l. fida.

2. Illud verò maximè dubium est, an filio ex hereditate sicut post exemplaris substitutione? Sunt enim qui existimant, filio ex hereditate non posse substitutionem hanc fieri per text. in d. l. bontematu, qui exigit, legimus portionem filii a patre subfliente relinquita Bart. ibi idem in d. l. ex sedis. n. 11. Alex. m. 8. & vitrobius Doct. communis. Guliel. Benedictus de exempli, & a quibus obstat primù, quod pupillaris substitutione, quia haec ipsa imitator, vel ex hereditate fit. i. f. de rul. Item furiosus ex hereditate potest cōmilla ante furiose ingratisudinis causa, *Lamprunus*, q. s. in aut elem. ff. de rul. cap. 1. vlt. 5. sed cum antiquis, C. de curia furiosi, Bart. in d. l. ex fida. m. 9. vbi lat. num. 29. dicte banc opinionem commoneat esse. Quin & verba d. l. bontematu potius banc sententiam, quam commitem probant. Legimus, inquit Imperator, portione & vel cui relictis, quos voluerint sui substitutae parentib[us] licet, ut occasione huiusmodi substitutionis, ad exemplum pupillarum, querela nulla contra regalium eorum oratur. Ecce quia me evidenter iurius quale constituir respondequeret, & ex hereditationis in pupillari & exemplari, vt quibus ad eadem constitutio, ni ceteris esse velit, colligere possit pupillarem substitutionem, sicut ex hereditate fieri posse, atque eodem iure exemplare. Ex quibus constat, probabilius multo esse, exemplarem substitutionem posse fieri filii ritus ex hereditate, aduersus communem opinionem, quod dubia vlt. fuit Polito, & exempl. fida. num. 1. & Curtius junior in d. l. bontematu, col. 3. Dices forsan optime lector, hanc quectionem non admundum vides. Nam siquicunq[ue] substitutione in iustitia ex hereditate facta, rupto testamento conservatur, aut ex causa. C. de liber. p[ro]ter, quod expressum notant Bart. Alex. lat. 1. g. vlt. 5. f. de rul. Rupa in d. l. 2. num. 32. Zal[er] de pupill. pupil. au. 2. & ed. in. Politus num. 34. qui quidem ab ipso latrone, hanc profiterunt coniunctim esse, quam Curtius junior sequitur in d. a. sub. rx causa. num. 53. Sic & exemplaris substitutione valida erit, licet testamento patris rumpatur. H[oc] enim respondet, nec pupillarem substitutionem conservari rupto testamento, ex eo quod testamento patris est necessaria ad hoc vi filii testamentum hoc procedat, & valeat, g. libri. Inf. de pupill. subtit. l. 2. g. pr[imi] f. de rul. & si testamentum patris euangelicat, tollunt & pupillaris substitutione. d. l. g. plene. L. Apianus. g. sed nec impuberis f. de rul. scita. & m. 5. liberu. Nec obest decisio aubene, ex causa, quia ex illa Nouella ea tantum conservantur rupto testamento, que absque hereditate institutione considerare possintur illa, que necessaria & præcile exigunt praesumit hereditate institutione, minime rupto testamento effectum habere possunt, vnde versus ex pupillarem substitutionem rupto testamento nequamquam conservari ex dicta Nouella, quod assertur Dya. Petr. à Bella Pertis & nouissime loan. Igne. m. d. sub. rx causa. n. 172. 4. quam opinionem probat Regis 1. 10. m. 5. pars. 6. atque t[em] ei minime refragari Regia 1. 14. Tamen quippe quo loquatur in melioratione, que fieri potest absque hereditate institutione, in codicillis, & alia quaconque dispositione. Ixx, deinde prima, ita de rulam. l. 5. in ord. regi, qui non adit hereditate ab herede scripto legitata, & catera scripta in testamento feruanda esse, equum sanxit, aduc non obstat: cam etenim intelligo in his, que præcile institutionem agredis non requirunt, id est, io. his, que semper ad duplum possunt in eo actu, qui hereditate institutione nec requirent nec admittunt. Qualis est codicillorum, in quibus, etiam testamento confirmatis, pupillaris substitutione fieri non potest, quod non faciunt. Ergo que in codicillis agit disponi poterant, ea ex Iustiniani Nouella falsa manent. Atque de his critica confitudo intelligenda, vt in his obtinetur, fecis verò in his, que absque hereditate institutione minime subfiantur. His etiam accedit, quod lat. in d. l. t. g. m. 5. dixi, posse opinionem contra Bart. & communem defendi. Nec quodqua confirmat communem opinionem, quod fideicommissa, legata, & dationes tutelares suis cauteis rupto testamento ex causa præteritionis vel ex hereditatione. Quia haec non ad eo requirunt hereditate institutione, minime abique coquidoque co-sistunt, l. 3. f. de confirm. m. ex qua, & ex alijs Franc. de Rup. in d. l. num. 33. quamvis sequatur Bart. & aliorum opinioem, probare conatur, banc responsionem veram esse, tamque optimè defendit cui addiderim ipse, vt opinor non in congrue, nihil referre, quod datio & tutorum in co-

dicillis valida sit, modò testamento fuerint confirmari, ex eo quod codicilli a testamento robur accipiunt. Nam esti codicilium, non aliter valere dationem tutorum in codicillis, quā si expresse vel facite fuerint testamento confirmationis dubio procul nec negari potest, nec illi probani difficile: imd ex ipsius iuris ciuili primis elementis conflatur, codicilli etiam testamento confirmatos, propriam codicillorum retinere naturam, neque autoritate habeat testamento: atque in eis non posse ea tractari aut disponi, que testamentum necessarium requirunt, quod per misericordiam, f. de rul. codicilium. Quia in re non negamus, que adnotari solet ex iurisconsulto, in d. l. f. de rul. & in d. l. b. b. palam. g. t. f. de rul. ab illo. in d. l. & lat. & lib. gl. & d. Dyn. Bart. & Alberic. in d. l. b. b. palam. f. de rul. ut in idem dicendum effe codicilli post testamentum faciunt, ab eo tamē speciali mentione minime confirmatis, aliter idem. A cursu. s. d. g. f. de rul. ente. idem & Bart. atque Alber. in d. l. a. ex. iurisconsulto l. 2. g. vlt. f. de rul. codicil. ex quo Baldus in d. l. f. de rul. aut. senfit, & palam. affectuerat Duaratum lib. 2. sign. a. t. r. codicilli post testamentum faciunt, nulla indigencia confirmari: quorum sententia in eo sensu mihi probatur, ne in testamento tacite confirmari censeantur codicilli, a quia vires accipiunt. Nec diffitent, notiores datos in codicillis, nullo facto testamento, iure directo non posse id munus obire: debere tamen a Pratore confirmari, quod iure communis adnotarunt Cyn. & Bart. & l. & p[ro]t. Socin. conf. 2. ap[er]t. 3. Arct. m. l. g. s. t. r. 17. f. de vulg. Socin. conf. 2. ap[er]t. 3. Dyn. Bar. & Alber. in d. l. f. de rul. quoniam Alber. ad id minus diligenter adduxerit luridofultum mil. sepe g. num. 17. dicimus f. de rul. significat, nec mihi hac in questione placet differentia, quia Faber vii conatur in d. l. f. de rul. ente. Atque hec obiter dixerim de his obiectione. Sic enim parum refert, quod dictio, T[em] Cetera, continet inter alia & substitutionem, E[st] quippe liberis. g. vlt. f. de vulg. Lnam. quid in g. vlt. f. de Trelatian. Nam id procedere, nisi ratio dixerit a plane dicatur, non esse capitula expressum à Nouella Iustinianiconfirmata, sub institutionem trahenda: maxime cum substitutione t[em] dicitur polli infinitio, quia per eam hares infinitur. Et tamen ipsa Nouella institutione h[ab]et in specie rumpi & impobari velit. Deinde ve illa illa, Cetera nam, in d. a. sub. rx causa. non sunt Iustiniani, sed Irnerii, siquidem Authentica Codici infra, non sive eidem operi per Iustinianum, nec eo tempore nec eius auctoritate adscripta, sed multo post ab eodem Irnerio, Alberto Bulgaro, & aliis. Quod & Gregorius Halander in prefatione codicis Iustinianii & plerique alii adnotarunt, idque ex eo conatur, quid non semper fiducia reddiunt sententia, ne cadem literatim admodum diversa Iustinianii Codici apposita fuit ex Nouellis: deinde Codici Iustinianii infra, tunc autem Authentica confit. Frederici primi, qui multo post Iustinianum imperium obtinuit. In ea autem Nouella Iustinianii, n[on] cum de appellazione cognatur, g. alud. expellim nominari, que rupto testamento t[em] b[ea]ta manent: inter que nulla mentio fit pupillaris substitutions, tamen ibi expresa non restrinxit dispositio nem, ac potius ea declarant. Et vere ibidem certorum nulla mentio fit. Propter haec licet pupillaris substitutione fauorem respicit pupilli, i. si pupilli, f. de acut. hered. non est b[ea]ta ratio sufficiens, vt eadem substitutione futuramente rupto testamento. Quod patet in d. l. f. de rul. subtit. & in d. l. t. g. plena. f. de vulg. maximè equa non potest inulta ratione dei substitutione pupillarem esse omnino filio pupillo favoreabilem, cum ea facta fuerit in dispositio ipse vel fratribus iurisfratribus, item cum ex pupilli mater excludatur, ut aliqui heredes legitimis iure sanguinis dilecti, & ibi coniuncti. Ex quibus confit, opinionem Dyni veriorum esse: quam etiam defendant Baldus, & Irnerius, ex causa. num. 10. & loan. Coras. in r[ati]o[n]e. n. 22. c. de imp[er]at. & alii. Qua ratione adhuc iure communis, cum opinio communis dubia sit, merito fore referrinda, vt ea nequaquam admittatur, utbi extraneis effet substitutione pupilli o[mnis] pupilli fratribus: quod tenet Paul. in d. l. auth. ex causa, licet ei refragetur. Corneus ibi, Alexander. in d. l. t. g. f. de vulg. It[em] nec in eo casu,

quo

## De exemplari substitutione.

79

quo ipse met præterito est facto pupillaris substitutio proper in iuriam ei à patre illatam, sicut notat idem Paul. Castren. m. exd. 5. v. ff. de vulg. Guido Pape ms. 97. quamuis & in hoc Alex. & Aterin. in L. 1. s. vt. adhuc contrarium teneantur. Opinione communè est hunc casum extenuentes. Post I. mo. num. 4. & Cuma. num. 6. ibi & Bald. in humanitate Codice impub. n. 3. quis etiam sequitur. Ripa in d. L. 2. n. 33. Qui & extenuem ultam Communiter receptam esse post Alex. asseuerat.

Quod verb. anmet ad regiam partitarum confusione. eti erant ac falli possim, milii certissimum est. opinione communis contraria ea cōstitutione & lege probari. Scio etenim non esse profundam, nec facile confutandam correctionem decionum iuris communis per eas confusiones, quas leges partitarum appellamus. Contendam tamen quandoque per leges illas opiniones probari, que interpretationem dubium iuri Cesarei attinet. & à posteris communis omnium iudicio fuere improbat. Quia in re falli ponentur viri illi prudensim, qui opus illud partitarum in ordinem & Hispanum sermonem deduxerunt. In hac autem questione planum est, quid lex Regia voluerit: enim tempore nullarum collatione iuris Cesarei de pupilli substitutione conseruanda rupto testamento. aperta quidem. præter text. in d. L. 2. §. plane. Et in d. L. 5. Sed ne impetr. nec erat certa cainterpretatio, quam Nouella Iustini. A. Cessius, Barto. & alijs concurrit apicare: immo farsi vñq; ad Barto. statim plurim autoritas cōprobatur erat contraria opinio. certa Regia lex in sermonem Cæstorianum tradixit manifeste responsum iurisconsultorum. & L. sed nec implexus. & in d. L. 2. §. plane. Hæc tandem aduersus coiunum opinionem eo animo scripsi. Quod mihi eis sententia nūquam placet poterit esse: sic hinc disputationi pre-iudicatum esse, vt vix quiquām à recepta opinione sit diffidetur usquod & propter præbatur, si in liceo controversa index sententiam ferre debeat. Nam & in hoc regno dicta Regia lex primam eum sensum frequentissime recepta est, ut omnia in testamento contra, firma & validis & sic censeantur, cuiuscunque conditionis finit, modo de testatoris voluntate constituit. Satis tamen erit, vt locus sit pupillari substitutio, impuberem, cui facta fuerit, io re certa substitutio fuisse. text. & ibi glof. in. s. p. glori. in. 6. s. r. ab. subv. 9.

Fit autem exemplaris substitutio & verbis Generalibus in hunc modum. *Instit. Titus* & *Sempiterni filiorem hereditatem*, & in *mensuram iustitiae* nam & tunc furois sit, inel sub his verbis exemplaris substitutio expresa, verbis generalibus Barto. in. L. *Iacob. n. 16. v. ff. de vulg.* Alex. *ceter. pen. L. 11. Ripe num. 34. m. ed. L. *Tit. n. 16. v. ff. de vulg.** *Zal. 5. de exemplari. colum. 2.* Imob. dum tractat de substitutione breviologo idem erit, si furolo pater ita substitutus. *Filio meo substitutus*. Titum quārum enim nulla fit furois mentis: attemen ex quo, quod ipse, cui substitutio fit, est furois, iudicata est exemplaris hoc substitutio. *Hoc ipso est*, quod voluit Bart. in d. L. ex f. 25. a. quo Ripeb. num. 78. discedit, dum Bart. banc substitutio nomen tacitam appellavit, in quo ipse Bart. sentit, efficit quodam speciali verba, non tamen quod generalia: quod non aduersit Ripe.

Item exemplaris substitutio verbis specialibus coincipitur, quones mentio furois fit. Quid enim si pater ita substituerit: *Filio meo fui substitutus Titum*: est quidem hoc exemplaris substitutio, que etiam complectetur vulgariter, si filius refutis filii sane mente noluerit esse hæres, vel adhuc furois prævalido, fuit enim nominis hereditas repudiata. Et deinde pupillare itidem expressum generalibus verbis, si ipse filius liber à furore deceperit intra pubertatem, & idem si deceperit ante pubertatem in furore. Quod si post puber- tam deceperit, & furois, erit verè exemplaris. Bart. in d. L. ex f. 25. a. colum. 3. cuius Opinione dicunt illi Communis lat. n. 2. & Ripeb. num. 10. Idque plurimum inter se oportet cuiusque substitutionis effectus. Sed & si pater filio furolo & impuberi substitutio expressum, si in furore deceperit: erit vulgaris repudiata paterna hereditate: atque etiam pupillaris, si intra puberitatem in furore mortem obierit, si vero post puberitatem, erit exemplaris: ante puberitatem autem celiante furore, & impuberi ea fata sunt defuncti, ouilius effectus censeatur illathæ substitutio. Alex. in d. L. ex f. 25. a. num. 31.

Tertia sit exemplaris substitutio verbis Singularibus, cuius exemplum sit: *Si sum mens heres erit, & in furore deceperit,*

*substitutione Casum*: Erit fortassis & his verbis saltem in genere expresa pupillaris substitutio, si filius intra pupilarum etiam deceperit, in quo sunt notanda verba Bart. in d. L. ex f. 25. a. modo pupillus in furore deceperit ex Alexander quem parte ante celiaturus. ex his etenim quo bas in materia tradudentur, in summa potest colligi haec formula, que tamen in vnon concepta casum, furoris inquam, ad alium trahitur, nempe, si prodigus, si mutus & furax, filius reflatis decesserit. *Hanc in d. L. ex f. 25. a. 3. & ibi Alex. m. 42.*

Hæc vero substitutio non ita libere sit, teneatur siquidem pater substitutio filio furolo caspernosa, que exprimitur in d. *Humanitate*, & in L. 11. n. 5. p. 4. 6. Habet sane rite facta exemplaris substitutio cum effectum, vt substitutus bona furois capiat, atque marem furois onusino excludat. Bart. in d. L. ex f. 25. a. 30. vbi alexand. Iaf. num. 43. Ripe m. 8. diecum hanc Opinionem Communis est. id est facient Guilel. Bened. h. verba q. s. libertatis, de exemplari, n. 33. Petri. & Curt. Iun. n. 1. m. d. *Humanitate*. cam descedentes aduersit Iaso, ibi. & in d. L. ex f. 25. a.

Extinguitur hæc substitutio celiante morbo, vel impedimento. d. L. ex f. 25. a. & *Humanitate*. Scribit tamen Bart. in d. L. ex f. 25. a. celante furore vel impedimento non extinguitur penitus hanc substitutionem, sed suspendit & cellare, ita vt reducens furore, sibi sus hæc substitutio recipiat vires & celsat enim, non omnino extinguitur. *L. inter pupillarem. §. sacram. ff. de verb. auctor. i. qui res. §. aream. ff. de soluto. canendum Bart. opinione defendit Alexander. in d. L. ex f. 25. a. p. vbi lafo. num. 49. & Ripe num. 102.* discutit eam Communis esse, quam etiam sequitur Guli. h. in d. *exemplari* n. 47. Ab ea tamen discedunt Decius in d. *Humanitate*, & Lancel. Politus in *de exemplari*. ad f. 3. Zafus verò d. L. Barto. opinionem approbat, vbi redditor post brevem tempus: tunc etenim non videtur excludere illa furore, qui prius aderat in eo, qui furosus erat innumbratus quiescit. *Id mes. ff. de aquilon. pp. 50.* Si cum eadem mulier ad eundem vicum reveratur, matrimonium idem esse putat. Marianus, si non multo post tempore interposito, reconciliari fuerint. *pl. reg. ff. de r. nra. nra.* Vnde in bac temporis, quam tractamus, si furor recidivat & non multo tempore postea reddit, erit locus sententia Bart. & Dog. At si idem futor postea multo tempore, iudicis arbitrio dispendio, redierit, non erit opinio communis admittenda, secundum Zaf. & nouissime idem probat Stephanus in *Secundam. capit. 17.* tandem concors illa Doctorum sententia maximum fons sententia capiat al. *can. p. 11. ff. de f. 25. a. furolo*, vbi cursor furois, qui conviale sententia mensis cellauerat, furore repetito, idem dicitur auctoritate contigua. ad idem *L. querentiam. ff. de ad. edit. 2. qui terrena. inquit, nisi quartana fœtus rexaverit, quare conuenit nostrum habent, ne quidem in diebus, qui b. mortuus vararet, sibi sanu dicuntur. Sed & hoc cum sensum habere iuri opimio pluit, quem prefata distinctione probat ut Zafus & idea eius concordia accedo liberiter & eo magis, quod videam rem esse admodum controversum: arque eidem distinctionem Ang. subcripsitum in §. *qui ratione. legit. de pop. subl.* post Bald. in d. *Humanitate* m. 50. Regiam verò legem 12. tit. 5. par. 6. faxissi hanc substitutione cxi. qui respiciantur.*

### EX S. SEPTIMO.

#### S V N M A R I A.

1. *Reciproca substitutione definitione.*

2. *Quoniam verbis stat. ex inibz. in collat. ad. L. Tit. ff. de heret. inf.*

3. *Quoniam substitutiones comprehendunt Reciproca, & in collat. fideicommissaria.*

4. *Reciproca substitutione uiria oratione concepta, & substitutiones comprehendunt, qui patr. & cuncte iuris filii concubunt. fuit si diversa oratione substitutiones.*

5. *Substitutione reciprocæ qualiter extinguitur.*

### 6. 7. De reciproca substitutione.

Reciproca substitutione est. Pluribus breditibus institutis aut exharedati, alterum in alterius defectum substitueret. *I. locu. bret. & L. Tit. ff. de vulg. Regia. 1. penult. tit. 5. part. 6. 6. 6. Bart. in d. L. Lacob. n. 4. Lavel. & Zal. 5. de vulg.* in principiis id verò, quod ex haredati diximus, ad duos impuberis referunt, quos pater ex hac rediuit. & tamen intus eos substitutio *leg. prima. ad. f. de vulg.* Et quamvis isthæ substitutione in forma eam concipiendi ab aliis differat, non ta-

G 4

men

men est proprie distinta species ab aliis, sed quia alias substitutiones comprehendit, aut complecti valat sensit Barto. *ad l. Lucim. cap. 1.* sicut ex co colligunt Isto & Ripa ibi, *num. 11. & 2. Zaf. de reciprocis substit. col. 1.* non potest hoc substitutio non incidere aliquam aliam substitutionum. Verum quia hoc peculiare habet, ut alias plures possit inducere substitutiones, ab ille tempore dilatatione, & reciprocio, quod aliqui substitutiones non concuerit, nec tenueat, ut alias distinguuntur *ad l. sam. b. iure. ss. de vulgar. & popular. fugient.*

<sup>2</sup> Fit autem reciproca verbi generalibus illis sane, quorum memini latini consultus in *l. 1.* secundum sub conditione. *q. ho. verbi. de leg. & iust. l. His, inquit, verbis. Lucis & Tito, personae cui fundum de leg. sicut legatur, & si venire videntur, utique fit alter alterius debet. Illis etiam verbi, quorum mentio est apud Iurium & folium in *l. Titum. ss. de hered. in istis. Scis re. curam ruit, heres non est. Ex illis si vterque viuat, ambos heredes esse: alteraque mortuo, eum qui supererit, ex alle heredem fore. His enim verbis recipio substitutionem comprehendit, telle Barto. *ad l. Lucim. 1. col. 1.* Cui suffragantur Doctores Clemencie, secundum Ripam *13.* que sub hac reciproca hinc verbis concepta concineri vulgarem substitutionem, expressum verbis generalibus sensit Barto. *in d. 1. ss. de val. 4. 17.* & ibi *Ripam. 106.* post Bald. & Imol. *ad l. Titum.* Imo etiam pupillaris expressa in genere prefata formula comprehenditur, si personarum qualitas hoc paucior, quod Bar. *ad l. Lectoris.* concedit, dum hanc substitutionem sensit reciprocum esse: illa liquidem verba, *Haec inde est.* non impediunt pupillares substitutionem. *l. 1. ss. de vulgar. ita. Communiter intellexit & notat Lancel. Politus. ss. de vulgar. num. 21. ex quo celsifratio Albertic. in Robic. *ss. de val. 4. num. 78.* dicunt in *l. Titum.* esse tantum vulgarem substitutionem non reciprocum ex eo, quod verba vulgari substitutionem concuerant. Et licet in *l. que. ss. de hered. nym. 1.* scriptum sit, dicta substitutione, inesse tacita substitutione, & idem Regia. *l. 1. sit. 5. par. 6.* citamen id intelligendum, quo ad verba specialia: nam quando generalia est expressa. Nec in scis frequentissime vulgare substitutionem lib. premillia formula intelligi: quod propter Barto. Albertic. Imol. Bald. & Ripam, *dis. Regia. l. 2. probat.* Non autem confitimus dicendum: data infinitorum capacitate minime posse ex eadem formula deduci pupillares substitutionem. Hinc potest intelligi id, quod ex *d. 1. ss. de val. 5.* *ho. verbi. adnotauerunt.* Rom. *1. 1. 40. & Alex. in i. hered. mei. 5. v. 1. col. 1. ss. de Trabell. dicentes in eadem specie illu. 5.* eum, qui vires erit, adiunxit ad integrum legatum iure non decrecendi.***

Ficitem reciproca verbi specialibus in hunc modum: Titum & Sempronium instino, & cosinicum substitutione, *ad l. Lucim.* Praterea fit verbis singularibus: Titum & Sempronium instino, & Tito substitutione Sempronium, & Sempronio substitutione Titum. *ad l. 1. iam hoc iure. ad fin.* Albe. *in Rab. ss. vulg. num. 82.*

<sup>3</sup> Ea vero est hanc substitutionis vis ac potestas, ut omnes illas substitutiones complectantur, quia pariter concuerant & aequaliter utriusque substituto: quod receptum omnium contentis est, & sequentibus assertoriibus consistat. Primus etenim si fiat duobus extraneis hereditibus substitutionis, duas vulgares contineat. Exempli gratia: *Institu. Titum & Sempronium, en. invenit. fugient.* Nam utique substitutione alterius sacrifici, quo heres non fuerit. Item potest inducere reciproca substitutione duas fideicommissarias: siquidem facta est in testamento verbi obliquis eas manifepte prae lege fieri verbis: *Institu. Titum & Sempronium heredit. sive rega. solet, ut inuenit alter alterius hereditatis institutum.* Facta vero verbi directis in codicillis eundem effectum operatur. *Scavola. ss. de Trabell.* etiam si fiat filius Barto. *ad l. Lucim. Col. 1.* In testamento meo constituta hec ipsa substitutione verbi directis non includit fideicommissarias. *l. 1. C. de imp. vbi Deci. & Curt. num. 7. & 8. post alios hoc potest, dicentes hanc Communem Barto. *ad l. Lucim. pen. 4. vbi Isto. col. 14.* eam dicti communem & Socios. *6. col. 2. vol. 3.* Sed dico Barto. *ad l. Lucim. col. 1.* voluntarie substitutionem verbi directis factam in codicillis, etiam inter filios, fideicommissarias tantum, non directas comprehendere, quibidam displiceat, ex eo, quod pater in liberostestari possit maiori sollicitate, quam in codicillis necessaria. *Liberostestari. g. ex imperf. C. 1. sit. 1.* & quod in codicillis possit pater fauore liberorum directe substituire, ut ipse Barto. Factor in *l. lucim. 1. prim. ss. de testa. nulli.**

Etideo aduersus Barto. *ad l. Lucim.* insurgunt Arcet. *l. 1. col. 3.* Guli. bic in materia reciprocis. *num. 18. 2. Zaf.* in tract. de beneficiis. *2. col.* quorum opinio aequior est, licet Lancel. Politus Barto. defendere contentur in tract. de reciprocis. *num. 4.* Potest dicendum, haec substitutione continere quatuor substitutiones: duas pupillares, ac duas vulgares, si facta sit duabus filiis impetrabilis. *l. 1. sam. hoc iure. & d. l. Lucim. vbi Bart. & Doct. Palam hoc facientur. Quod si filii impuberis & furiosi essent, sex substitutiones ex hac colligi poterunt, duas pupillares, duas vulgares, item duas exemplares, secundum communem. Poterit & octo substitutiones complecti, si facta sit verbis compendiosis substitutione, & duabus impuberibus simul ac exemplares, duas item fideicommissarias continere ratione comprehendenda, quod sequenti Rubrica dicemus.*

Ceterum, si haec reciproca substitutione facta fuerit duabus inequalibus, iam tantum substitutionem *contingit*, nec, si utique concuerit, *id. iure hoc iure.* sic frequentissimo consensu intellecta, *ss. de val.* explicat se ceteris Ripa. *ad l. Lucim. num. 16. & nouissime Stephanus in Neymania. cap. 13.* id disputatione praevia protulit, huic communio opinioni locum non est, quia voluntates testatorum eidem refragare expressum vel facientur. Sed si haec reciproca substitutione diversis orationibus constitutatur, inerunt omnia in inequalitye ognis, quia facta vel expressa cuilibet instituto conuenient *id. iure hoc iure.* adiuncta glossa: *verbis melius agere.* quam Doct. ibi recipiunt communiter. Quo fit, ut substitutione ista, *Institu. heredit. Titum impetrarem & Sempronium patrem suis meos,* & *spouse heres non erit, substitutione ei impetrarem: & spousae heres erit,* & in aliis populis decipiatur, *substituere ei patrem.* Hac expressa pupillaris comprehendet tacitam vulgarem. Hac denique substitutione: *Institu. Titum & Sempronium filios meos heredes,* & *Sempronio substitutione Titum,* & *Tito substitutione Sempronium;* complectit vulgarem & pupillares expressas, tametsi utique instituto non appetur pupillaris, quia alter erat pubes.

Extinguitur sane reciproco modo, quo qualibet substitutione in specie ab ea deducta solet extinguiri. Quod si solet in altero ex instituis quedam substitutione cessatur, quecum tamen ab initio locum obtinuerat, non exprimit in altero eadem substitutionis species. Nam licet modo inequalitas detur, ex tempore contingit, cum ab initio actus esset equalis. Bart. *in d. l. Lucim. num. 9.* cuius opinio communis est, secundum *l. col. 1. & Rip. de num. 25.* idem notant Lancel. Politus. *m. tract. reciprocis. vbi col. 1. & Zaf. col. 3.*

## EX S. OCTAVO.

### S Y M M A R I A.

1. *Si substitutione ultimo morientis facta, & intellectu l. Titus. Seco. 5. Seco. 6. de leg. 2. & 3. v. l. His singulis. ss. de val.*
2. *Substitutione ultimo morientis facta in rosa hereditate, reciprocum lateri substituto permanet.*
3. *Substitutione ultimo morienti indeposita facta, reciprocum inter institutos inducit.*
4. *Individuata aquipollente universali, in ultima voluntate.*
5. *Substitutione fiducia in universali, post mortem plurimum constituta, etiam haec rosa hereditate, non inducit reciprocum inter institutos, undique enim factum obitum a universitate substitutatur.*
6. *Si ultimis factis amissione residuum sit, & in eo reciproca substitutione facta sit.*
7. *Substitutione per nomine collectivum facta, quid operatur.*
8. *Substitutione popillare facta plurimum proprium, non operatur in eis reciprocis substitutionibus, sed facta materialiter legitime, factumque alesum.*
9. *Substitutione popillare facta ultimo morienti in rosa hereditate, inducit reciprocum inter institutos.*
10. *Substitutione popillare facta ultimo morienti in rosa hereditate operatur, sed eum non interstitio, sed factumque alesum inter institutos, si alter primo factus processu deficeretur.*

### g. Octauus.

Porrè sunt qui opinentur, reciprocam substitutionem aliter quam constitutam considerant. Nempe, si pluribus substitutionibus, qui titulam morientis, aut ei, qui ultimo deficerunt, substitutiones: alterius etiam reciprocam substitutionem inter eisdem substitutionibus, ab ipso tellamare, conferi constituantur. *Text. celebris in l. Titus. Seco. 5. Seco. 6. de leg. 2.* quem esse singulaproficiuntur Barto. & Pausibi. Alex. *in l. hered. de mort. 5. cum 2. col. 1. ss. de Trabell.* & plerique alij. Nam t' ex eo appareat fidei

fidei commissum relictum ab eo, qui ultimum ex plusibus heredibus institutis decelerit, operari hunc effectum, ut in iuvicem ipsi heredes cententur substituti, iturius hinc affectio oblitus. Florentini responsum in l. vel singula. ff. de reg. & in g. rei singula. mutu. de pup. subf. vbi pluibus heredibus institutis, si substitutio fiat ei, qui ultimo decelerit, inter ipsos heredes non censur faciat reciproca substitutio, sed ius legitima successio filium se uanit. Nec parum interest hanc questionem diligenter deprehendere: inquit reciproca substitutione hac in specie concepsa, & ea fidei commissaria, non potest quicquam illorum heredium alienare aliquam rem ex illis bonis, cum sicut in effectu substitutio. Si vero non centetur facta substitutio fidei commissaria, inter infinitos locum habet legitima successio ipsius de iure conuenienter. Et tantum portio ultimi morientis debet ratione substituto, non certe portiones, quamvis & illae sint peccata ultimum morientis, quia ei obuentur talia quam ex testamento.

Quia in re. gloss. in d. g. 5. sent. ideo creditis substitutionem fidei commissariam in illis verbis intellegi reciproca factam, quia testator prohibuerat alienacione illorum bonorum, quantitas viuis est velle integrum rem aut integra bona substitutio restitu. & ad hoc factum censeri reciproca fidei commissariam substitutionem inter infinitos. Habetamen intellectus communis omnium conciliorum reprobat, ex eo quod iuris consulus in d. l. sent. ad eius decisionem non considerauit probationem alienacionis, sed illam substitutionem ultimo morienti factam, unde Dynus. Earr. Albo. & Castren. in d. g. 5. sent. 1. illum tex. intelligent in substitutione fidei commissaria, non inducunt, in qua procedere existimat. I. vel singula. idem non. Alex. vel penit. C. de ipsa. & in subf. cum directa substitutio ex coieducario non indicatur. L. inferius. C. de testam. qui quadem ratio non omnino sufficiens est, si quidem directa substitutio quantum doque ex conieciuris colligitur. I. sent. 1. secundum. ff. de vole, sicut & fidei commissaria ex conieciuris deducitur a centantia intentione. I. fideicommiss. g. has verba. ff. de legas. 3. l. vnon ex sens. g. 5. ff. de legas. 2. ex quibus constat difficile in esse questionem istam, quian id est sequentibus conclusionibus expedienda est de decreto.

2. Prima conclusio: Substitutio ultimo morienti facta in toto fundo, vel hereditate reciprocam omnino premittit, & inducit fideicommissariam substitutionem inter ipsos heredes vel legato, tex. in d. 5. sent. quem ita interpretantur Barto. & Dibidi, dicte singul. ff. de reg. & in l. sent. 16. l. 2. & cfr. Commonis intellectus secundum lafo. m. p. 107. ff. de reg. & de pup. subf. & cundem in l. l. C. de testament. num. 7. & Socin. in d. g. 5. sent. 2. idem dicentem singular. tex. in d. g. 5. sent. 3. acque cundem intellectum sequuntur. Aleand. capl. 11. 2. 3. volum. 3. l. conf. 41. m. 2. capl. 23. volum. 3. plur. alii, quos expellit Ripa citat in d. heredes. m. 3. leg. 1. sent. num. 1. & eis haec sententia magis commonis sentetur Virgil. in d. g. rei singula. Nam si non electa primula nec intelligetur reciproca substitutione inter heredes vel legato, nequam posset ad ultimum morienti tota hereditas nec totus illi fundus pertinere, ne substitutio locum eius possit quod effet aduersus testatoris voluntatem, si cuiusdam luresconfit. sensit in d. g. 5. sent. ad finem.

3. Secunda conclusio: Substitutio facta ultimo morienti indefinite in hereditate vel fundo, tametsi viuens salter factum non sit, inducit inter heredes vel legato reciprocam substitutionem, quod probatur in d. g. 5. sent. quo in loco Iuris confundens indefinite verba referit, & ex eiusdem ratione decisionis colligitur, quod ultimo morienti sit facta substitutio. Quorsum, obsecro, a testatore beret substitutio ultimo morienti, si fundus a hereditate, si in eiusstant parte testator voluisse substitutum admittit. Vnde veroum illius est, etiam in aliorum heredem, aut legatariorum partibus faciem videti reciprocum substitutionem, & eam fideicommissariam, vt tota hereditas vel fundus ad nonnullum perueniat, & ab eo ad substitutum. Hoc etiam ipso obsecro ex alia ratione, nempe quod in ultimus voluntabundus definita est & quipollit viuens salter. s. p. leg. 2. 1. 3. l. p. 1. ff. de reg. 3. Eadem secundum conclusionem alerit Alex. conf. 21. vol. 3. in responione ad quintum argumentum dum dixit, tex. in d. g. 5. sent. eile intelligendum quando substitutio fit ultimo morienti viuens salter aut indefinite. Curt. junior. in d. penit. 5. idem conf. 43. vol. 3. & conf. 11. id. 3. sensit Bart. in d. 4. vol.

sent. & in d. 5. sent. dum scipium resultit ad eundem d. sent. qui de intrusa substitutione loquuntur. idem adnotauit Viglius in d. g. 5. sent. 1. Ne obseruantur huius assertione auctores, quos Ripa adducti in d. g. 5. sent. 18. quia loquuntur, quando substitutio fit in implicito, non averti quando fit indeclinata, & contra lex. o. in sent. 2. p. 4. vol. 6. vol. 1. & m. d. g. 5. sent. 2. volum. aut loquuntur, quando fit substitutio post mortem plurius, quod statim tractabimus. Dicitur veridicatae facta substitutione ultimo morienti, si his verbis pronunciantur: Ultimum morienti, aut ei qui ultimum decelerit, substitutio. Tatiū multo minus obstant, que Soci. notant in Marsilius g. 5. ff. ad Trebel. n. p. Sed hī illi, quorum ultimum mo. ieiuni est facta substitutione, sicut politi in conditione, non in dictio nominis, non eit locus huius reciproce substitutioni fideicommissaria. Socin. in d. 5. sent. 1. Curt. junior. conf. 3. 3. 8. quanto opinio ab his pendet, quae hoc caput discriminat. 5. 3.

¶ Tertia conclusio: Substitutio fideicommissaria post 5 motrem plurium constituta etiam in toto fundo vel hereditate, non produceat fideicommissariam reciprocam substitutionem. I. vel singula. ff. de reg. 2. l. Luna. g. 5. sent. & ff. de reg. t. 2. optimum videlicet g. 5. manu. vbi vbi est testator reciproca substitutione, & ea cessante, nec pregevit perlora dilecta magis testatoris, locus est substitutio, non expectata omni morte, nec contingente in omnibus conditione, que adiecta sunt substitutioni. Hoc etenim causa substitutio admittit post mortem cuiuslibet ad illos partem, cum hec plurium dinum ratio in singularem quandam distributionem dirigatur. I. falsa. g. 5. sent. ff. de cond. & demonst. 1. 2. ad finit. ff. de end. subf. ex quibus haec terram alteratione approbat & recipient. I. mol. & Alexand. in d. g. 5. sent. & alijs quos referunt, hanc Opinio ad dicentes Commonis esse Socin. in d. 2. & 3. Ripa. n. 24. in d. 5. sent. 1. Socin. conf. 6. vol. 3. ed. post Decimus in d. penit. pen. 1. 2. l. 1. quidam i. flamine. ff. de vole. Alex. om. 9. 2. vol. 3. conf. 1. Socin. conf. 9. 4. col. penit. vol. 1. Alexand. in d. 5. penit. canēde opinionem sententiam in contradicibus approbat Alexand. in conf. 20. 4. b. 2. & 3. l. 3. Carol. Molina. quem omnino legit. Et licet in contra ita dimicaret Socin. in d. g. 5. sent. 17. post Bart. in d. 5. quidam i. flamine. & Atelius. i. 1. prima opinio, que cōminis est, verius videtur, nisi adit persona, qui ex verisimilitate testatoris sit substitutio preferenda, cum enim omnium mors erit excepta, atque inter infinitos cōficiunt substitutione reciproca rāda ex ratione. I. p. 1. C. de imp. publ. vbi Alex. & Decius. vole. prael. Barto. & I. mol. d. 5. sent. 2. Aymon. confusio 17. quorum Opinio Commonis est, siem cōstat. Curt. junior. in d. 5. leg. penit. 17. qui cum approbat, candem faciet cōnunem cōfice Socin. in d. 5. sent. 16. & 20.

Cetero, hæc tercia & principalis conclusio minimè procedit in fideicommissarii & iustificatiuarii in eo in hi suuolitatis concepta, post omnium vel plurium obitum, cōficiunt reciproca substitutione facta inter legato, ultimo morienti extremitus substitutione iudicabitur. decimella in prima ff. de reg. ff. leg. quia ad hoc Barto. notant in d. 5. sent. 1. cui fit scribit. I. mol. 1. p. 1. 2. l. 2. ff. de reg. idem in d. 5. penit. 9. & in d. 5. Luna. 1. 2. ex carnatione, quia in ipsius vniuersitate etia post portionem acquisita plurius, si portio debeat in persona vniuersi, acci. cōtra. l. 2. l. 2. ff. de reg. acer. Vnde tunc semper mortuo uno ex legato, insuper alter, quies mente testator excludat, fuitur ut unum, quamvis de hac Bart. opinione eubiter in d. g. 5. sent. & exprimut ab ea dīcēdant Alexander. num. 23. 30. & Ripa. ibidem.

Venerissimum prestat concilio tertius locum sibi vendicat, etiam si per nominem collectum est, substitutio d. 5. heredes. g. 5. sent. 2. vbi dicitur specificiter contrarium facta recipio ca substitutione, vel & cunctum Barto. & communis in filio testatoris respondetur extrinsicis hoc, quod affirmatur, conceditur, adiutorius propriam dictio significacionem, ex predimpta testatorum voluntate, ab ipsa legi per perspic. vbi bi explicat Socin. num. 2. & Curt. Luna. d. 5. leg. C. de iustificatiu. 1. & num. 4. vbi Alexand. hinc extensionem admittit, dicens eam esse Commonis alio. penit. quod Socin. etia.

enam facetur d. n. 28. & in specie probant eandem sententiam Bart. & alii Dd. d. §. cum ita.

Ex quibus primo infero, non esse fatus unum, quod inscripti vel per d. n. 28. dicti decisionem Pauli Cai. qui ibidem assertur, substitutionem factam pluribus post mortem omnium, inducere inter eos reciprocum substitutionem, posse procedere si dicta substitutione fuerit facta in tota hereditate, vel legato: hoc enim ex illo buic tertia assertione palam refragari.

Secundo, hinc deducitur vulgo reprobari Bar. qui in d. l. quidam resumens, dixerit, substitutionem impliciter pluribus factam in tota hereditate vel fundo, inducere inter ipsos reciprocum & fidicem commissariam substitutionem. Est enim ea sententia Bar. falsa, etiam si predicta substitutione nomine collectio fit concepta, quod ex praemissis constat.

Tertio, ex his appetit, non esse admittendam hac in questione distinctionem Paul. Cai. m. l. quidam ff. de vulg. Ang. in d. l. §. cum ita. quos ibi Soci. m. 28. conatur defendere. Hi quidem dicunt tertiam hanc communem assertione probari posse facta substitutione post mortem pluri simpleriter, contrariam verbo, quando substitutione fit viuissim alter, ut per nomen collectivum. Primo etenim cuius post collubet mortem admiratur substitutione. Exempli gratia Si heredes mei decerpserint, substituto Titum: an posse mortem heredum meorum substitutione sumponimus. Secundo autem causa, non admittimus substitutione, nisi omnibus omnino extinxint. Huic distinctioni consentit Vincent. Hercu. & L. patr. filiorum. §. v. ff. ad legem Falsi. Sed tamen minime haecce recepta istuc opinione conciliatio.

3. Quarta conclusio: Substitutione pupillaris? facta pluribus pupillis heredibus institutis, non operatur reciprocum inter eos substitutionem, sed adhuc c. s. competit legitima & hereditate i. successorio ab intestato. L. regula. ff. de vulg. §. vel singulis. Inff. de vulg. sub illis quas decisiones Bar. & alii Communiter ita inter pretantur & Vincen. Hercu. m. d. l. patr. filiorum. §. v. l. 1. causa & ibi Alexand. ex quibus apparet, hanc conclusionem procedere, etiam si facta hec pupillaris substitutione nomine collectivo, vel in tota hereditate. Hoc etenim nihil ad hunc effectum conductit. Verum si in persona viuissim pupillari emeniat substitutione, excluditur substitutione ab altero pupillo eius fratre non tamen a matre, eo cau si quo mater, excludit filio testito. Bald. r. t. l. Paul. Alex. Iaf. m. 6. Curt. l. un. col. p. 1. d. l. penult. C. de impo. quorum sententia cibriorum calculo recepta quidem est, tametsi dubia sit, ex his, que Socin. adducit in d. l. causa. m. 20. ex quibus eram deducitur. d. l. per procedere, etiam si pupillaris substitutione non sit facta nomine collectivo glori, recepta communiter in i. p. p. impubes. ff. de vulg. & pup. subit.

9. Quinta conclusio: Substitutione? etiam directa & pupillaris facta ultimum morienti, in tota hereditate, operatur ipsos institutos reciprocum substitutionis centerite. m. d. l. §. 5. Socin. Bar. Imo. Aret. & Communitas alii in d. l. vel singulis. alias in L. patr. l. 2. o. in d. l. penult. num. 7. Alex. & Vincent. Hercu. m. d. l. patr. filiorum. §. v. l. 1. causa. Opus Communis est, autore Ripa. m. d. l. §. causa. m. 21. qui eam sequitur. Et id enim eritis si hac substitutione indeclinata, sicut paulo ante diximus in fidicem commissaria; nec enim diversum hic dicendum est. Erit autem facilium exemplum huic conclusioni sparte, pupillari substitutione concepta verbis expressis. Quid ergo, si haec compendiosa in hunc modum: Inuitus filius mei impubes, & ultimo decedens quendamque substitutione sumponimus? & si enon videam posse colligi ex tacita pupillarioris verbis comprehensa, aliam tacitam pupillarem inter ipsos impubes, cu ex tacita dari non possit. Regula filij. §. v. l. ff. de lega. 1. quod in hac specie alteris. Ripa in d. l. §. cum ita. num. 22. Cuiuslibet non assertio, quippe qui videam hanc pupillarem substitutionem non esse tacitam omnino, sed verbis generalibus expressam, & ideo matrem pupilli excludit. c. p. p. a. t. hoc ita, in sexto Bar. & Communis in Lamento. & m. l. 2. & l. 1. ff. de vulgar. & pup. subit.

10. Sexta conclusio: substitutione? pupillaris facta ultimum morienti in tota hereditate, vel indeclinata, producere esti fidicem commissariam substitutionem inter institutos ex causa, quo primo moriens, iam pubes decedat, ita eleganter Aret. in d. l. post. ff. de vulg. m. 20. Non enim voluntas testatoris exacte feruuntur, nisi est locus buic fidicem commissariam substitutionem, cum is voluerit ad substitutionem ultimum morienti totam hereditatem pertinere.

## EX §. N O N O.

## S V M M A R I A.

- 1 Compendiosa substitutione an alijs substitutionibus differat.
- 2 Compendiosa substitutione defensio ex ampla substitutione, quia cognitio suu falso operatur.
- 3 Bart. in. Censurao, verba sua dum dubia explicantur.
- 4 Compendiosa & reciproca substitutiones differentiae.
- 5 Falsa directa, obliqua, & communis quae sunt.
- 6 Verba hec substitutione, & mutuari jure communis.
- 7 Compendiosa facta à multis utrum directa intraparetur in pupilla, in pollo directa militaria.
- 8 Fideicommissaria substitutione quando effectum habebat.
- 9 Legitima defensione invenitur in legge Regis. 12. lit. c. part. 6. & m. 16.
- 10 Mater terrena habet in beati filii defensione quia a patre habuit.
- 11 Legitima genitor in beato patre terrena pro causa Testis.
- 12 Fideicommissaria facta, non comprehendit legitimam substitutionem.
- 13 Nec nos sapientiorum nec patrum transfusio ad substitutione fideicommissaria, & m. 20.
- 14 Gentilis utra non subsuntur restituuntur.
- 15 Ex Testamento militis ut deducitur Testamentum.
- 16 Fideicommissaria non deducitur ut regula & instrumentum militum.
- 17 Fideicommissaria inclusa substitutione facta omnia sunt falso.
- 18 Legitima genitor non patris sacerdotis, i. iurisdictione militis facta.
- 19 In substitutione ut Beletus in legatione ex directa militaria substitutione.
- 20 Substitutione competentia, non fabricantes fideicommissaria.
- 21 Sepulchralis hereditatis pars, & m. 23. que familiaria.
- 22 In patrum eti. regula substitutione hereditatis, etiam extraneos transiit, & an transferat ad substitutionem factam ex directa militaria.
- 23 Registrationis facta in re, quando extraneo transiit patris, intelligitur de filiis hereditatis.
- 24 Compendiosa a multis verbis communibus facta, ante pubertatem ei. pupillarum, pollo amio extinguitur.
- 25 Substitutione que duplo modo videntur potest, intelligitur pollio: nichil modo videretur.
- 26 Substitutione compendiosa facta à multis utrius obliquior, omni tempore eti factiores affari.
- 27 Compendiosa a Paganis verbis directis facta, ante pubertatem ei. pupillarum, pollio amio extinguitur.
- 28 Bart. in. Regis. 1. 1. tit. 1. part. 1. testigatur.
- 29 Compendiosa facta directe, p. c. communis utrum substitutione facta, post pubertatem factiores affari.
- 30 Compendiosa facta à Paganis verbis communibus, ante pubertatem eti factiores affari.
- 31 Substitutione compendiosa verbo obliquior à Paganis constituta, omni tempore eti factiores affari.
- 32 Intell. m. 20. c. 2. p. 1. pater, ff. 10. in. 6.

## §. 9. De compendiosa substitutione.

E st in hoc tractatu controversia, an compendiosa substitutione ut species ab alijs substitutionibus distinetur. Nam esse potius modum quendam inducere a alijs substitutionibus, aliter Aret. in. rubr. ff. de vulg. & pup. subit. quem tal. sequitur in l. Censurao. num. 24. ff. id. Tamen eti vere dicti potius quod formā & modū inducendi, et illi distinctorum speciem: vt idem Aret. concedit in l. Censurao. p. 1. m. 1. C. de testament. mult. & Galian. m. d. l. Censurao. 40. Imo & L. Politus condit, compendiosa esse distinctorum speciem & id propri. idem Curt. l. un. l. precibus. num. 44. C. de impo. & alijs subit.

Differunt autem in hunc modum: Compendiosa? est substitutio, plures sub verbō compendio contioēs substitutiones, propter plura tempora differentes, quam dilatationem colligere libuit a Bart. in d. l. Censurao. 3. Cal. col. 39. Ripa m. 6. & Polito. m. de compendiosa, ex qua diffinitione, quo rebus intelligatur, & ve tota haec materia, aliquo difficultus, ad vulgarē tractetur, sequentia corollaria deducimus.

Primum, non esse compendiosa illam substitutionem, que maiori fuerit facta, his verbis: Inuitus Titus hereditum, & quandocumque Titus heres meus decerpserit, substituto Caum. Nam licet haec substitutione plura tempora continet, nempe aditare hereditatem, & post eius aditionem, & sic vulgare, ac fidicem commissariam substitutiones: castam non inducit temporis diversitas, sed aditio aut non aditio hereditatis, quam ob rem compendiosa non est, quod exprimit nota Ripa in d. l. Censurao. num. 60. & idem ego ex intentione & mente Docto deduco, tametsi lafo. in d. l. Censurao. num. 23. dicat eam esse compendiosam, aciams Frane. Curt. scribat in d. l. Precibus, hanc esse magis communem sententiam: quam Aret. assertur in d. l. Censurao. opinor etenim cam substitutionem vulgarē, apud amque, vt fidicem commissariam sit ex verbis generalibus, quibus praefata substitutione confinatur. Veritas autem huius coclusionis aperior erit perpen-  
ſu sequenti assertione.

Secun-

Secundum hinc deducitur, plura tempora, quæ compendiosam substitutionem efficiunt, non alia esse, quam pupillaris ataris & pubertatis: glos. in d. i. presb. & in d. s. patr. de c. m. 6. recte, ab hac deductione vbi Franc. in tract. compendiose c. d. hoc exprimitur. & Polinus in principio suis subtilit. quod probatur in d. i. presb. & in Regia. l. 12. n. 5. par. 6. sensit Barto. in d. i. Centuria. num. 9. dicere compendiosam plura tempora exigere, scilicet, pubertatis & pupillaris ataris, atque ita eius verba intelligunt Galia. col. 38. & Ripa ibi. num. 60. Nam quod Barto. dicti hanc substitutionem plura tempora exigere, nempe tempus pubertatis, & pupillaris ataris, vel aliud, tendit ad id, ut constet, hac substitutionem ad certum tempus posse restringi: modis id atatè popularem excedat. d. i. Centuria. glos. 1. vero & nullo si. ex. quod ex frequentissima numeris sententia Zal. adnotavit. in de compendiose. col. 5. licet ipse Galia: quod Bald. in sequenti opinione defendetur, aliter bac rem intellexerit, expponens plura tempora, id est, an aditam & post aditam hereditatem.

Tertio ex hoc deducitur, non esse compendiosam substitutionem illam, si filius meus in state pupillaris deficerit, subfilius Sempronius: non enim continet plures substitutiones, que ex diversis temporibus sint variae, ea quidem differencia, quo ex pupillariestate & pubertate oriuntur. Imo etiam hanc substitutionem pupillarem, probat Bar. in d. i. num. 2. & d. i. presb. & post. Pol. in tract. pupillar. subfili. n. 8. quantum Bald. in d. i. presb. existimat eam compendiose, & eius opinione dicat rationem laf. in d. i. Centuria. num. 23. Dec. in d. i. presb. num. 15. & Franc. in d. i. presb. s. patr. tract. compendiose. col. 5. & etiam hanc communi sententia contra Bald. aliter Zal. in c. de compendiose. vers. tercuariorum. & Ripa. num. 44. d. 2.

Quarto, constat ex his, quo modis norauimus, non esse compendiosam substitutionem illam, quæ verbis generalibus concepta includat vulgarem expressiam, & pupillarem, ex pressam idem: quia adiutor vel repudiatio ipsius substitutiones distinguunt, non diversa tempora. Eadem etiam ratio pupillaris ex pressa singularibus verbis non ex eo compendio erit, quod vulgare tacitam continetur, cum id ex mente reflectant à lege deducatur, non ex verborum compendio, sicut docet Fanci. à Ripa in d. i. Centuria. num. 60. & idem omnino dicendum est in vulgari verbis singularibus expressa, quæ si complectantur pupillarem tacitam ex mente telantur, non tamquam id est compendiosa.

Quinto, inde fit, ut minime sit confenda compendiosa substitutione illa, quam hinc verbi testator exprimitur: quod docunque filius meus deficerit, eum rogo vt restituat hereditatem Titio: non enim continet plura tempora adhuc vel habitus distinguentes substitutiones, cum semper fuerit fideicommissaria. Leobard. 6. cap. 8. s. p. 1. r. 1. in hac ipsa specie Soc. & Gal. in d. i. Centuria. n. 23. & Ripa. num. 60. Polinus in de compendiose. n. 4. Curt. l. 1. n. d. i. presb. num. 6. quādis Bart. in d. i. Centuria. num. 2. o. dicat hanc substitutionem esse compendiose, & eius opinione altera communem esse latib. num. 38. et tam intelligendum eo, quod Bar. dixerit eam esse non in tempore fideicommissarii, non in eo, quod eam compendiosa putauerit, ut optimè explicat Curt. in d. i. presb. n. 48. contra Dec. ibi, qui voluntarie additionem hereditatis eam posse esse vulgarem.

Sexto, apparet direcciam substitutionem à milite maiori & puberi conciliatum in verbis: Quandemque defecit, non esse compendiosam, cum semper directa sit, nec censeatur apta pluribus substitutionibus subtropum compendio discerni. Vnde erit species substitutionis distincta ab aliis, & directa militaris nuncupabitur. Aret. laf. num. 6. & Ripa. num. 64. in d. i. Centuria. Miles eternum potest dir. est post aditam hereditatem maiori substitutione. in regale. C. de reg. mult.

7. Septimus, subinde aperte, quoniam pacto compendiosa à reciprocis dicitur. Nam reciprocis plures substitutiones comprehenduntur, respecie plurium perfornarum: at compendiosa respecie vnius. Deinde de reciprocis plures substitutiones cùm unis conditae possint. Compendiosa vero necessario inducit directas, notar propter alias Ripa. in d. i. Centuria. n. 61. Idem reciprocis non continet fideicommissariam, nisi sit in codicilli, sicut tradidimus superius ut de reciprocis. At in compendiosis, frequenter illa fideicommissaria comprehendetur. Curt. in d. i. presb. n. 47. hanc differentiam constituens.

Octauus, liber ex his sensum Barto. perpendere, qui in d. i. Centuria. col. 3. scripta compendiosa fieri posse sub alia con-

dictione, quād mortis, quem ibi reprobat Aret. col. 5. Et hoc Barto. intelligentius, vt non exclusa, in subtilitate conditione mortis, possit & alia addi substitutione, in hunc modum: s. filius meus subfilius Titius, quandoque Sempronius fuerit factus consul.

In hoc enim exemplum, si filius impubes sit, conuenienti laf. in d. i. Centuria. num. 22. & in d. i. Galia. col. 39. Dec. in d. i. presb. num. 16. Soc. in d. i. Centuria. num. 18. & Curt. in d. i. presb. num. 45. qui tamen varie exemplum hunc & Barto-sensum intelligent. Si quidem Soc. Dec. & Curt. ita interpretatur hanc opinionem, vt si tempore quo Sempronius factus fuerit consul, nolit filius esse hix, sit vulgaris substitutione. Item pupillaris, si ante pubertatem filius decesserit, & Sempronius fuerit factus consul. Fideicommissaria vero, si post aditam hereditatem Sempronius sit factus consul, & esse hanc declarationem communem, etiam Curt. l. 1. n. 45. & laf. & Galia. ex premissis existimat mortuo filio ante pubertatem, ex pupillari, reputandi verò quandocunque, ex vulgaris mortuo autem post pubertatem, ex fideicommissaria, vocari substitutionem filii sub illa conditione: Sempronius factus consul. Nec satis est, vt substitutionis admiratur. Sed prout consenserit esse factum, sed oportet ad præmissa adiungere, quandoque s. filius testator.

Nono, colligere ex supradictis licet compendiose fanum s. filii pupillar. s. filius recepta in d. i. presb. & in d. i. presb. cib. s. filius s. patr. verbo, ab ipsa deta sunt.

Dicimodo, opinor ex his compendiosam propriè fieri filio impubere, & in potestate hereditati intinuo: quod communis consenserit receperim est.

Vñ decimo, illam esse verè compendiosam substitutionē arbitramur, ita quæ conceperat sit. Quandoque s. filius meus sine liberis decesserit, substitutione Titium, vel ab aliis dictio ne quādquerum, si filius meus sine liberis decesserit, substitutione Titium, gl. 1. d. i. presb. s. patr. verbo, ab ipsa deductione quæ dicitur ab approbat communis, & in d. i. presb. vbi sicut Curt. num. 66. Alex. in d. i. Centuria. n. 27. Laf. num. 33. & Rip. ibid. 89. quo in loco Bar. per illum text. idem adnotavit. n. 17. optimus ad dictum in Regia. l. 1. n. 5. part. 6. contra gl. in d. i. presb. dicentes esse omni tempore fideicommissariam, cum opinio vanillina est, etelle Polito in tract. compendiose. n. 14. Bart. verò in omnem magis receptam esse tradit. Alciat. d. i. op. patr. erg. 2.

Duodecimum, ex his colligitur, esse compendiosam substitutionem illam hinc verbis conceptam: s. filius meus in state pupillaris decesserit, sine liberis Sempronius: nam etiam si factus pubes filius decesserit sine liberis, erit locus fideicommissaria substitutionis: sicut scilicet Paul. Castren. om. 43. vel c. i. subfili. in d. i. Centuria. num. 1. C. de inf. & subfili. Anton. Robur. angl. 129. Arnoldus Ferronus in tract. Budapest. l. 2. col. 3. & Curt. junior. in d. i. presb. 67. & licet cōtra tantum fideicommissarii probauerint Cornelia. gl. 10. 1. 2. Cum om. 15. prima tamen opinio verior videtur ex verbis testatoris, quæ si intelligantur, vt intelligenda sunt, juxta solitam & communem ourarum generandi, ad adultum statē trahidebent: neque enim adiectio illa, que liber, ita conuenit pupillari ataris, vt adulta: & idcoea sunt teftando intentio, velutius omnibus admittere, sive filia in parte pupillari sive in adulta decesserit. Estet tamē minus dubia illuc opinio, si subfilius his verbis fieret, si filius meus impubes decesserit sine liberis, subfilius Sempronius: tunc enim dubio procul est bac substitutione intra a pupillare etatem pupillaris, postea verò fideicommissaria, quod norauit Glicel. Bened. huius de compendiose. n. 51. & Fer. in prædicta utr. de forma libelli substitutionis compendiose. n. 8. Nec quicquam refert, dicimus sit in tellatoris: Sicut atque pupillaris & sine liberis decesserit, vel si in atque pupillaris sine liberis decesserit, ex rationibus quas Paul. Cast. adduct: in c. viii sententiam aduersus Corneum inclinat Galiz. in d. i. Centuria. vol. 57. dubius tamē tamen proper communem sensum prædictorum verborum.

Fit verò compendiosa substitutione verbis generalibus his quidem, si decesserit filius s. new. subfilius Sempronius, haec etenim indefinitas quis pollet vincere sali, si plurib. s. d. leg. 2. atque id est significat, si decesserit testator, si filius meus sine liberis decesserit, l. 1. cap. acutum. C. de fideicommissarij & etiam hanc compendiosa probabat glossa magna in l. 1. tellatoris. C. de mil. regale. in 1. quam ad hoc allegat. & sequitur Curt. Junior in d. i. presb. n. 47. & Soc. angl. 11. 3. vol. 1. id. 4.

Verbis autem specialibus sit in hunc modum. Quandoque s. filius meus decesserit, subfilius Cœsus. Aut sine distinctione; quandoque

emque, si sine liberis filiis meus decesserit glori in d. e. f. pater, cuius paulo ante mentionem fecimus.

Itē tē verbis siogularibus his formulis; & si filii mei decesserit intra popularem statim, vel post, subfatu Titum, si filii mei decesserit intra virginiū quantum anima, subfatu Sempernum. Bart. in d. l. Centurie. num. 9. quem vbiq̄e Od. hanc rem tractantes sequuntur.

Effectus huius compendioſe ſubstitutionis maximus quidem eſt, & ī eo inquirēdo iuriis vtriusque profeffores bactenus inſularum. Nos verò quodamſi ifam, omiſſis pluribus interprēti coacētiōnibus, tradiſſimus quātū poterimus breuiſſimē. Cuia rei cognitioni preminere oportet, quānam ſint verbā directa, & que obliqua: ac deinde quā ſint communia. Dicēta ſane, "illa cōſentia, ex quibus quā propria manu, oulla alterius relatiōne requiſita, teſtatoris aut pupilli baretatim caput glōf. in d. e. f. eam quā verb. dicitur. C. de fiduciōmī. Exempligraſia: Titus heret eſt Inſtitu Titum, & pleague alia, que Doctores paſſim congeruntur.

Verba ſiquip̄ ſunt illa, quorū ratione de manu alterius quā caput hereditatem, quoꝝ & verba precaria dicuntur & indirecta, ex eo quod requiriſſimus alterius reſtituſio, ſicut cum teſtator iudeo, rogar, mandat hereti, ut reſtitua hereditatem aut bona qualis, ſicut verbuſ ſedat, verb. refiſſimē, & ſimil. i. ebarci, & cum fili. ſi d. e. f. pater.

Communia verba ſunt verba illa, quā verique aptatur ſignificatione: potest enim quā aliquando ex his verbis propria manu capere hereditatem. Potest quādūque ex eiusdem à manu hereditis vel alterius capere. glōf. communiſſionē recepta in d. l. prech. & in d. l. Centurie. vbi Bart. hac tria adnotauit quā exteri sequuntur, quod adducit Tiraq. in d. f. i. m. quā verb. reſervatur. n. 5. C. de reue. denar. & latens. 15.7.

Horum verborum communium primas obtinet ſubſtituſio, iecundum Accurſum in diſiis locis. Nam viciꝝ quā in alterius locum conſtituuntur, dicunt ſubſtituſio, etiam in legatis. I. L. u. 1. & ſequentiſ. ſi de bareſiuſ inſtaſſendo. Etia ſpecie verbum hoc, ſubſtituſio, connumerare eſſe probat. I. tom. hoc u. ſi de ruf. & ſuppl. ſubſtituſio generaliter. S. tom. antea. C. de ſuſt. & ſubſtituſ. Bart. in d. l. Centurie. n. 47. & eſte hanc communio ſequitur, tamen præter alios Ripa in d. l. Centurie. num. 187. Soc. conf. 1. 14. fol. 2. vol. 1. Zaf. in d. l. compendioſe. verſ. ſuper ſecondo à qua diuerit nō ineleganter Steph. N. ſyrmantia ſuſt. dialogo 1. 1. & 1. & Vi- glius in ſuſt. ratione. Inſtitu pupilli ſubſtituſio. num. 15.

Item verbum ſuſt. communio eſt, text. hic ſecundum communio intellectum, quē expreſſim ad hoc citat Bartol. in d. l. Centurie. n. 87. cui epteri frequenti conſenſio accelerē, utbiſ ſuentur Iſaf. ſol. p. & Ripa u. 192. & Galiau. col. 108. poſt Aretio. ibi etiam ſi verbum ſuſt. reſeruat ad perlonas honorata ſuſt. hic dum dicit, eidem impuberi ſuſt. drem, atque hoc ipſum connumerare. D. condecedunt aduerſari. Bald. cui conſentunt Galiau. col. 118. & Franci. in d. e. f. pater.

Hac autem verba heret mea moratur Titus, eſte communio, ex eo deducipotest, quod cum ſenſum baeſtant, id eſt, morianū bares ad vitiliatum Titū. Nam & Grezi ea phraſi paſſim vniuerſit, vni conſtat ex Luciano in diſalogio Xeno-phanie, & Callimedide. Hac verò vilitas poterit directa & obliqua contingere, & ideo Angel. in d. l. Centurie hoc verbum communio eſſe exiliat: nec teneat ſecundum laſibit. vlt. idem Abb. num. 15. & n. 20. & Card. hic in princip. volum. p. etiam etiam in ſol. 1. 16. Franci. in d. e. f. pater. ſuper glōf. ſ. col. Politus in tral. compendioſe. n. 27. & Zaf. id. 1. Tameſti Bart. in d. l. Centurie. n. 1. dicit, dixerit eſſe hoc verbum direſum, per teſtum, iuſtifiagl. in verbi. matr. in d. e. f. pater. Cuius ſpouſo communio eſt, teste Ripa num. 196. in d. l. Centurie. vbi idem notauit. Galiau. col. 115. Ego verò, vt modi dicebā, contrariū veſtros eſſe exiliat, ne arbitror. Bart. opinione ita recepiſſim eſt, vt exiliat inuerit Ripa. Nam in d. l. pater. non excludit maior exprima ſubstitutione, fed ex ſecondo, quā dubio procul facta fuit ex verbis direſis. Inno. etiam ex prima verbis communibus ſed excludetur, vt flatim probato. Quin etiam in mol. in d. l. Centurie. n. 16. & 18. hanc ſententiam, quā ego ſequor, ex Bar. deducere conatur, dum ipſe ſuſt. 16. ſcrip-ſit, verbum hoc, moriant, eſſe direſum, non cincire, & idem col. 18. reperit eſſe magis communio iure genitiū. Nam in mol. verbis illa, quā Bart. appellat direſa, non boſca, opinior eſſe communio ex intentione ciuiſtā Bar. Quia in te Bart. ipſe conſiderat, verba direſa, quedam eſſe direſa ciuilia, ex duodecim tabularū, illa ſane, heret ſi, quādā direſa nō

ciuilia, ſed ex morib⁹ introducta & inuenita, & inter bac maximum diſcripſionē eſt. Cuius diſcripſionē autorem habet Nicol. Materellus, qui & Bart. ſequuntur. Ant. Ach. Abb. 52. & Gulic. hic per ſidem impuberi. n. 11. Aretio. n. 25. col. 7. Ang. in d. l. Centurie. vbi. Rip. numer. 71. inquit, hanc opimia communio eſt, que tamē omnino recipienda eſt, quippe ratione carat, nec vlo iure probebit, & commenſate ſit. Vnde incoſprobant Card. hic q. 35. Franc. in d. e. f. pater. ſuper glōf. ſ. col. 2. Alex. numer. 65. Imol. numer. 16. & 18. d. l. Centurie. Politus numer. 19. & 21. & Zaf. id. in tral. compendioſe. Salic. in d. l. prech. Iſaf. numer. 9. dicunt frequentiſſimo nouiſſimum conſenſio Bart. diſtinctiōne reprobari, ca igitur omiſſa eſſet compendioſe ſubstitutionis traſtem, propositis conſclusionibus quibuidam, qui ampiſſimam hanc quādā diſſolvent, & intellexum huius e. & d. e. f. pater. & d. l. preb. aque d. l. Centurie breuiſſime aperientur.

Prima cōcluſio, compendioſa ſi facta a militē verbis direſis, 8 intra pupillare grauata valet, vt pupillaris: poſt puberitatem vero valida eſt, vt direſa militaris, ex qua ſubstitutione capit tantum bona patris, cum fructibus in hereditate inuenientis. d. l. Centurie. vbi hoc Doctor. communiter oculant & praeter cetera Bart. n. 7. Galiau. col. 11. & Ripa. num. 38. ex quibus erit intelligi glōf. his verba ſubstitutionis.

Eſt tamen in maxima controverſia, procedatne illa ſecondo conſilio viuenti marie ipſius pupilli? In quo Azo. in ſumma. C. de impub. glōf. in d. l. Centurie. & in d. l. prech. & m. d. s. ſi pater. verba ſubstitutione deſtituere, alicun, hanc ſubstitutionem favore matris poſt puberitatem eſt fidicommissiarium: non direſa militaris, idque probant ex d. l. prech. verū cum di-recta militaris ſolum vendicet ſibi locum in hereditate patris, non in hereditate pupilli, minime illi attendunt ſau-ter matris, quod ſenſit d. l. Centurie. & premittit i. m. ſenſit, n. 1. de i. e. f. milit. & ideo Azo. ſententiam Bart. damnavit in d. l. Centurie. Cui accidunt omnes Doct. ibi & hic, atque in d. l. preb. id. eſte hanc opimia communio afferunt Alex. num. 15. Iſaf. numer. 6. & Rip. hoc. 66. Galiau. col. 41. in d. l. Centurie. idem lab. num. 9. Dec. m. 15. Curt. 39. in d. l. preb. Politus in m. 18. tamē diſcordia. num. 20. Zaf. ſol. 4. eadem opionem ſequitur Gulielmus Benedictus hic in d. l. compendioſe. num. 10. Non obſtitat d. l. prech. vbi probatur, premiula ſubstitutione a militi constituta, decedente filio poſt puberitatem, peti ſi ſubſtituto bona ve-ritatē eſt fidicommissario. Nam ex his verbis oco omnino col-ligitur eſte hanc ſubstitutionem poſt puberitatem fidē-ſimillatam: fed ex alreſta militari poſte ſubstitutione pete-ri filio teſtatoris ab ipſi matre inſtituti eadē bona poſſidente, quippe que illi ſenſit mixta cū bonis fili: & addit hanc pento-ſim ſenſi vel ex fidēcomiſſiō, ex eo quod directa milita-riſ ſit ſimiliſ fidēcomiſſiarium ſubſtitutione: quia ſicut fidē-ſimillatam "admiratur poſt aditam hereditatem in ho-lio teſtatoris", ita diſrecta militaris non autem in bonis he-reditatē ſit: etiā ſenſit d. l. in telleſtre Christoph. Cafelliō-nes. Fulgoſ. 1aſo. & Curt. id. n. 41. Cum Alex. & Soci. Iſaf. n. 20. Ripa. num. 66. in d. l. Centurie & plieque aliis omiſſo Bart. intellexit.

Ceterū eſt hic tradiſandum,\* an Regia l. 12. ii. 5. par. 6. & poſt illaſi opinio communis abrogata. Eſt ſiquidem lege vi- deatur probari, matre exiſtentie, compendioſam ſacram à militi, etiam verbis direſis, poſt puberitatem eſt fidē-ſimillatam fauore matris, quod ita ex d. l. deducitur dū- matris † eadem lex defert tertiam partem hereditatis, & † omnium bonorum, quā filius à parte titulo hereditatis habuit: ex ratione, quod iſtituta para illo tempore erat † legitima ſuſt. filii in bonis parecūtum. antea. ſenſit. ſumma. C. de ſuſt. ſ. tral. illa autem bona quā filius aliud quā à pa- tre habuit, non debentur ſublini, ſed matris. Altera e-ſtia d. l. in telleſtre potest, vt locus fidēcomiſſiarium, & ideo matris competet tertia pars, id eſt, legitima portio heredi- tatis, quam filius à parte obtinuit. & cetera omnia bona, quā filius alio titulo, quā hereditatis à parte, vel aliunde fuerit ad ſequuntur, quandoquid illa ſeo bona minime pertinent ad fidēcomiſſiarium, ſicut nec iura ſepulchrōrū paterōrū, nec \*iuxta patroſ. Eccleſialiticū ipius patris. Iura etiam 14 ſepulchrōrū patrōrū & genitil. non tranſeat in 15 fidēcomiſſiarium. Docto. in que perinde ſi d. l. Trabell. glōf. in d. l. prech. terbi. poſſim per. Nouiores m. d. l. Centurie. opin. text.

text. in l. vel quo. ff. de regis. & sumptu. fuit. res ipsa. liberis. fuverō patronatus Ecclesiasticus non transit ad fiduciam missam, cui hereditatis restituuntur, sed remanet apud directum heredem. Bartol. in d. l. quae perinde. & ibi. Alexander. Barb. in rap. quanto de iure, ad fons. Deci. in d. l. precibus. nro. 21. Carol. molin. in confut. Parisi. titul. I. §. 37. in glori. 10. quorum. opus communis est. secundum. Alexand. in l. ff. patrum. ff. ad Trebil. in proprie. & Rochum. de iure patrum. verbo. ipse reis. quatuor. 9. Igitur hoc ius multo magis apud heredem directum manebit, quando es heres filius testantur est, & ratione generis paterni competit ipsi filio instituto. Unde ultimata dicta Regia. Id. de negat substituo ea iura, quia ratione generis aut sanguinis paterni filio obvenire: siquidem competitur ipsis est, ead fiduciam missam minime pertinet. Subdit ergo Reg. I. in hac specie substitutionis compendio, facta a militie verbis directis, hæc ipsa verba: Si filius dererit post pueritatem, tunc mater capiat tertium partem hereditatis, & alia omnia bona, quia filius a patre habens, & quodcumque filium aliunde quam a patre acquisit: item bona fons competencia iure generis paterni. Et cetera bona defuncti parentis habebit substitutum. In hunc sane sensu latinitate donata in nos prefatae legis Hispanam orationem, quam & alio leniorem possimus interpretari: Si filius dererit post pueritatem, tunc mater capiat tertium partem hereditatis, & alia omnia bona, quia filius a patre habens, & quodcumque filium aliunde quam a patre acquisit: item bona fons competencia iure generis paterni. Et cetera bona defuncti parentis accepit substitutum. Hactenus verba legis Regie, que solent difficultatem intelligi. Nec tamen in inferiori, potuisse textum dictæ legis virio scriptorum corrumphi: quod mibi nondum comprehendit eti. quippe cai ad manus non sit codex aliquis ex venustioribus, cuius auxilio possum locum illustrare fuisse resbireni. Author tamen peregrinus præ fate legis verba in hunc modum Latina fecit: Si ipsi impetraverit tunc plausus, habebit mater tertium partem bonorum patris, & omnia eius bona aliunde abseruantur, & una sepechtorum patrissimæ alia bona habebit substitutum. Ibi quibus sane verbis planior est legis sensus: & præterea argumentum deducimus, ipsam legem depravatum vulgo circumferunt. Quod apertissim constat ex dilectissimam legum partit. editione, que post baus operis secundam recognitionem prodit in publicum, opera eruditiss. viri Greg. Lopez Regii consiliarii. Ita enim ex ea caliginatione legitur. & si el meo o la moja viviente despues de la edad sobredicha, fijense aura la madre la tercera parte de la heredad deverbis insibiles, que el mero herede de su padre, y todo lo que el gane de otra parte, dondequier que lo gane; otros lo sepalvares que la pertenesciesen de lineage de su padre, mas todos los otros bienes del mundo deude aver el substituto. [Hoc est. Et si filius aut filia postea moriantur in ætate supradicta, nunc habebit mater tertiam partem hereditatis omnium bonorum, quia filius à patre suo iure hereditario habuit, quicquid idem aliunde acquisivit, exceptis sepfulcris pertinentibus ad lineam paternam, reliqua autem omnia bona defuncti habebit substitutum] Qqq equidem lectione ponitissimum convenit his, que oos bac in parte circa legis Regie intellectu admotantur.

Colligo ramen ex Regia iure matrem. Trebellianica 16 non deducere. & tñ fauore militaris testamenti. glossi. in d. l. prebus. verbo. possum. quam dicit. Singul. Alexand. in d. l. Centur. numer. 48. gloss. in l. testament. Cod. ad leg. Falcid. Angel. Socin. & Ripam. l. 6. m. filii. numer. 7. ff. ad Trebil. quam omnipotens rite Communitas auctor. Alexander. in l. Mercedaria. ff. ad Trebil. ratione. ex quibus apparet, ex testamento inilitis etiam iure nouissimo non dueci Trebellianicas, quod probant alia 17 ratione: nam ex testamento militis non detrahatur. Falcidia iure Regio. l. 4. m. 11. part. 6. ergo nec Trebellianicas: quo fit, ut tñ Regio diligenter inspecto, extinguitur in gens illa concertatio Docto. Sicut tamen qui opinentur, etiam in testamento militis esse locum Trebellianicas, sic tñ Falcid. author. de hered. & Falcid. §. penultima. Barto. Imo. & Doctor. in d. g. m. 5. quorū sententiam asserunt esse Communitas Socinus & Ripam. l. 6. filii. idem alterius estiam seculi Iason. in l. testament. m. 2. Cod. de testament. milia. Galil. in d. l. Centur. 10. Deci. num. 10. & Curt. junior. num. 9. in d. l. prebus. Politus de compendio. nro. 21. Hac vero opinio deficit proflus, & maxime iuris Regio, per d. l. 12. cum & co. de fit vt dñs receperimus virtusque iuris profitorum tentit iure Regio sint abrogata.

Porrò si velimus tecore iure Regio minime corrigi ne-

que mutari illam conclusioem, qua profici fuisse, compendio factam à militie verbis directis post pubertatem valere iure directo quoad patris hereditatem, etiam viente instituti matre: erit amplius querendum de intellectu legis Regie. Quis plane non obstat huic afferioni, dum ipsa lex tertiam partem hereditatis paternae matri deferit. Id etenim ideo procedit, quod miles nec ex directa militari potest grauare filium in legitima, nec militaris directa ad legitimam extendetur, optimus text. in ambient. vi. cum de appellatis. gen. §. & hoc gaudiu de parentum. Paul. Castr. colum. med. Alexand. colum. ea. & las. num. 17. m. d. 1. precibus. Cum. Alexander. numer. 5. l. 2. numer. 8. Ripa. numer. 43. in d. l. Centur. & Gueli. Benedic. hic titul de compendio. numer. 20. quibus d. Regia lex plurimum suffragans. Tamēsi non defint qui expellit contendant, militare directam ad portionem legitimam filii etiam extendi. gloss. Bartol. & Doctor in d. l. prebus. text. ibi. quo in loco Iacob. à S. Georgio aferit, hanc opinionem conuenientem esse, & idem fatentur Galia. colom. 13. & Ripa numer. 43. in d. l. Centur. Nam hoc locum habuit iure veterinam tamēsi est admittendum iure nouissimo, vt existimant Alexan. sequentes. Adhuc vero Regia lex maximè oblat, cum Alexand. & alijs, qui eius opinionem recipiunt, in ea fint sententia, vt opinentur directam militarem ad legitimam non extendi, non tantum in praediūcum matris, sed nec in dannum cuiusvis alterius successoris: at Regia lex id tantum statutum matre viente, quasi permittat, directam militarem etiam legiomini filii comprehendere, dato alio filii successore, mortua matre. Ego vero his respondeo, Regiam legem esse valde insignem atque singularem, ex eo quod nec omnino Bartol. opinionem improbat, nec ruris aliorum ex aduerso tentantur probed: medium eligis apertissime sanxerit directam militarem fauore matris infiniti nō admitti quia d. legiām filij matre verò deficiente optimo iure ad legitimam filii deduci. Parim ergo d. Regia lex tutatur illam opinionem, qua militarem directam à legitimā excludit: parim illam quia ad legitimam eam admittit, quod eleganter notauit Ipol. in d. l. leg. Centur. colom. ter. dicas, dicens, priullegium militis non esse ita ample intelligendum, vt filium, seu eius successorem in legitimam matrem, à legitimā excludat. Pupillaris etenim potest expressi verbis concepta iure legitimā filij privare, cum ea substitutio fiat iure communis filii, qui restari non potest. Directa vero militaris, qui effectum fortiuit et tempore, quod filius testari poterat, & ex priuilegio fit, non debet hoc incommodum aut potius iniuriam inferre matris instituti: argumento afflumpio a l. eius matra. §. multa misere. ff. de testamento.

Sed si in dicta Regia tñ legi conceditur post pubertatem: 18 directa militaris, cur iura gentilia manent pences matrē, nec transirent ad substitutum directum militare heredem? Nam quoniam ad fiduciam missam non pertinet iura sepfulchorum, penicent tamen ad directum militare substitutum. gloss. communiter recepta in d. l. prebus & in d. l. Centur. Huic tamēsi obiecione respondeo, quadam esse iura filio competencye iure sanguinis, quz tñ ad extraneos tñ heredes non transirent, vt Familia sepfulchra, qui quidem in hoc ab hereditatis sepfulchris distinguuntur. I. familiaria. & l. ff. de regis. & sumptu. fuit. & hæc familiaria sepfulchra potius ad matrē quam extraneum ligendam pertinebunt. Rebus denique exquisito eandē Regiam legem intellegendam esse, siquidē cam in hereditatis etiam sepfulchris intelligo, & subinde licet bx transirent ad quicunque heredes, etiam extraneos, matre tamen viuente directa militari, non transirent ad substitutum directum militare, cum ea substitutio valde similiis fiduciam missam substitutio apparat ex d. prebus. Et interpretor hereditana sc. 12 sepfulchra ea, quia pater insituit ab eius suo habuera, & sic ex genere ea fuerat consecutus. Quod si essent sepfulchra ab ipsa patre testante sibi suisque hereditibus confirmata, ad directum substitutum spicarent. I. fuit. ff. de regis. & sumptu. fuit. Intelligo igitur hereditaria sepfulchra, que auctus aut prolaus instituti sibi hereditibusque suis edificauerat. Familiaria tñ vero dicuntur, ca. que quis sibi & familia parauit. l. familiaria. Ex quibus infero intellectum ad ea, que notat omnes in d. l. Centur. & in d. l. prebus. dientes ex militari directa ius patronatus? Ecclesiastici ad substitutum militarem transire, clavis sit heres directus, & ad heredem directum hoc

ius patroatus translat. etiamque extansus sit gloss. in cap. considerand. 6. 4. 7. Abb. in cap. 1. de iure patre. Iatio. m. l. num. 71. ff. de lega. 1. test. in d. cap. significatio de test. vbi Areti. s. 1. dicit hanc opinionem communem esse, idem afferunt Abb. in d. cap. 1. Card. conf. 22. & Rochos in tract. suis patrum. verbis aperte vel a. questi. 8. quod procedit in late. ut nec ad filium ius perireat, nisi heres sit. Abb. in d. cap. 1. Vnde si quis in iustitia filium in re certa, & extrahit vniuersalem heredem, ius partonatus ipse sit ad vniuersalem heredem, non ad filium, secundum eundem Abb. cuius opilio communis est, teste Guli. Bened. hic, verbis in codice testamenti regimur in t. numer. 16. Nec filius heres parte institutus ius patroatus acquirit, si pars hereditatis tem repudiatur. Cardinali in elem. 2. questi. 7. de iure patrem. quo sit, vt gl. in d. cap. considerandum. contrarium probans, minime fit admittenda, & ita eam reprobans Rochus. in d. lego. questi. 6. notat Abb. conf. 54. volum. 1. Is etiam, qui libi & sui filii patronatus reseruant, certe intentio telleis de filiis, vt hereditibus Deci. conf. 149. volum. 1. nam in re que ad extansos aheredes etiam summi potest, referunt filii facta, & intellegenda de filiis hereditibus. Bartol. & Alex. in l. tit. 5. p. 8. ff. de patre. Quis quidem omnia, & libenter locum habent, tam ius patroatus Ecclesiastici defundit ab auctoritate, ad directum nullitatem minime pertinet fauore matris; quod d. l. Regia probat. Potest forsitan dici, in dicta lego Regia, sub illis bonis, que ex genere patrii competebat filio instituto, includit tantum bona illa, que habitus filii a consanguinitate patris, & ea ad matrem pertinere possit, lex, non ad substitutum ex directa etiam militari, licet hic intellectus non reddit illam decisionem admodum dubiam, Quaenam eti considerandum, non temere pradicant legem Regiam matris mentionem fecisse, nempe ut directam militarem potius admitteret, quam fideicommissariam, que non tantum matri, sed & cunctaque herediti ipsius filii locum in legitima & ceteris bonis filii omnino fecisset.

<sup>36</sup> Secunda principalis conclusio, compendiosa à militi verbis communibus concepta, ante pubertatem valere iure directa, postea verò præ mortua vel viuente marre, obliqua si quod probans in d. Cenot. vbi post pubertatem iure directo illa substitutio valet, quia fuit constituta à nullite verbis directis. Igitur si communibus facta fuisse, erit post pubertatem obliqua. Sc. & Ripam. volum. 6. in d. Cenot. contrarium, imò compendiam à nullite factam verbis communibus ante pubertatem, pupillare esse, postea verò directam militarem, marre instituti jam mortua, ca viuete fideicommissariam. Bart. afferit in d. Cenot. 2. volum. & num. 12. per d. prestat. quod hoc non probat. Sed ratione communis opinio conseruit: nam in dubio substitutio potius est accipienda in sensu directo, quam in obliquo. cap. 1. pater. bw. lit. in. 6. qua ratione Barto. opinionem sequitur, eam dicentes. Communem esse Soc. m. l. Cenot. num. 21. & ibi Galia. volum. 44. defendit can. Politus in d. Cenot. s. 22. quae factam communem Ripa in d. Cenot. num. 67. à qua liberissime ducendo 27rem ipse, ex ratione, quod substitutio, quae iure communi potest valere directe & obliquè, in dubio est direcione intelligenda. d. cap. 1. pater. illa verò, quae iure communi non potest valere directe, sed ex speciali prærogatio militari, non erit valida, vt directa, vt obliqua. ex 1. in testamento, in Cod. de testam. mali. nec obit. l. 3. ff. de testam. mali. vbi luci consilium existimat, militem in dubio ex iure militari testari voluisse: quia ibidem non valebat iure communi illa dispositio.

Tertia conclusio: compendiosa facta à militi verbis obliquis omni tempore fideicommissaria, siue mater instituti viuas, siue mortua sit. Bartol. m. l. Cenot. s. 3. & probatur argumento à speciali, neque enim. g. vbi. ff. de testam. mali. quod quidem Opus annuum confessio recipit fuit huius testam. Soci. s. 21. in d. Cenot. Politas in tract. compendio. s. 22. Guili. Bened. hic in materia compendio. n. 42. eandem sententiam Ias. post alios sequitur in d. Cenot. num. 28.

Quarta conclusio: compendiosa facta pagano ratione directe ante pubertatem valet, vt pupillaris, poitea ve-

nulo modo. Substitutione enim à pagano facta verbis directis que ab initio valere potest iure directo, postea nunquam habet effectu obliquus sub substitutione. I. verba in aliis ff. de velg. vbi hanc opinionem tenet gloss. Communius recepta. idem gloss. in d. l. Cenot. & in d. cap. si pater. verbo obliqui dictionis regial. 12. tr. 5. pater. & gloss. in d. l. pater. gl. hoc verbo substitutione, quam opinionem existimat veram esse Alex. in d. l. Cenot. num. 64. vbi talon. numer. 29. dicit hanc esse compendio. idem afferunt Galia. volum. 47. & Ripa in numer. 69. Goliel. hic in tract. de compendio. numer. 37. Z. all. num. 27. Iatio. Dec. & Curtius. m. l. p. 1. p. 1. p. 1. o. disputant de cius veritate præter eos Ioan. Baptista in d. l. p. 1. p. 1. & Lanfranc. in d. l. Cenot. volum. 6. ac tandem Politus tit. de compendio. numer. 22. & Galia. d. l. volum. 47. ab his communis opinionem diveruerunt pluribus rationibus. Sed communis opinioni mire adipiscitur text. in d. l. cap. 1. pater. ex quo substitutio compendiosa verbis facta directa, ob causam trahitur ad fideicommissum, ergo regulariter non potest esse fideicommissaria. Intellico ipso ob causam, id est, ex pluribus causis, & causis, in quibus Doctor, passim hanc vulgo recepta sententiam non admittunt, quos Euseb. Ripa, & Curtius consenserunt.

Porto hec t. Regia 12. Iatio. 5. part. 6. probat substitutionem, & ceptam his verbis. Quandoque filium meum deceperit, vobis, ut ei sit huius Sempronius, aut substitutio ei Sempronius, post pubertatem valere si fideicommissaria: quod mirum est, cum in hac specie eam ha. qui communis sententia refragantur. concedo post pubertatem substitutionem hanc omnino extingui, nec iure obliqua substitutionis valere, propter illam formulam; Et si hinc, ne duo verba in propriæ aliamuntur. io Lanfranc. in d. l. Cenot. collina adlata. vers. 1. secunda conclusio. Imo dicebat Bald. in d. l. p. 1. p. 1. cui accedit Paul. Calisto. libi. compendio illis verbis conceptam, si subbarat, esse post pubertatem fideicommissariam, ex ratione, quo teatator ad se ipsum regulariter effectum substitutionis. H. scilicet Baldi opinio minimè recipitur, sicuti post alios animadversit Curt. m. l. p. 1. p. 1. numer. 57. Nam dictio, Mibi, non mutat naturam substitutionis, si sita propria. q. qui filii ff. de velg. posse. secund. tabular. statut. m. l. ff. de velg. Quamobrem sensu legi Regis illam esse vere arbitror, ut compendiatur, fine verbis compendio in multis fine directis constituta, post pubertatem fideicommissaria sit, si in illis verbis exprimantur: Quandoque filium meum deceperit. Ex his etenim verbis ex presumit, testato rem voluisse omnino etiam post pubertatem obliqua substitutione, quod iure communis, & Cesaco vero esse probat Bapt. à saude Seuerino in d. l. p. 1. p. 1. fol. 4. coll. 2. sententia, ratione, causa suo lujo.

Quinta principalis conclusio: compendiosa facta à pagano ratione communibus, ante pubertatem erit directa, postea verò fideicommissaria. Cuius assertio est illa optimatio ratio, quod verba communia conuenient directe & obliqua substitutione, & tempora, unde nimis si mutata tempore, mutetur ipsa substitutione. Sed in specie, hanc substitutionem esse post pubertatem obliquam, probat text. hic qui loquitur in compendio verbis communibus à pagano concepta, licet glo. existimat, eam fusile fideicommissariam substitutionem. Etsi verò ante pubertatem directam, probat recte intellecta decisio repeat. si pater. hoc sit, in se, quo in loco mentio fit compendiaria substitutionis, que primo fuit facta verbis communibus, nempe per verbū. Mortuas, & tamen inquit canon, ante pubertatem esse intelligentiam substitutionem. Nam & de pubertate ibi nullū verbum, sicuti nec in hoc cap. fit menio pupillaris etatis. ita sane inducendum est tex in d. cap. 1. pater. quem ad hoc ipsum circauit Bartol. in d. Cenot. num. 26. nec reicit, sed mater via in mortua. Ioan. And in d. cap. 1. pater. gl. hoc. qui ratione, in istis de pupilla substitut. Imo. Paul. Alexander. & Areti in d. l. Cenot. Sali. l. ulgo. Paul. & Iasio. m. l. p. 1. p. 1. quorum opinio communis est secundum Iaso num. 15. & Jacob. num. 15. in d. p. 1. p. 1. euende. Iatio. numer. 45. & Ripam. num. 118. in d. l. Cenot. Alex. conf. 12. vobis. 3. scholoma 5. Corne. conf. 2. volum. 4. & 109. 114. vobis. 3. & Soc. Iaso. conf. 9. numer. 2. 8. 1. volum. Guili. hoc. testari de compendi. numer. 17. Z. all. num. 33. Alciat. 16. 1. 6. 9. ser. qui candem sententiam veriore esse existimat post Card. 4. 36. & Imol. m. l. 152. 153. 154. qui dixit esse singu. gloss. in d. q. ratione. Quā Vigili. ubi receptam esse cōmuniter assert. que in d. Regal. 1. 12. tr. 5. part. 6. probatur, illius ultima parte diligenter perspexa. Atquem in d. cap. 1. pater. prima

## De compendiosa substitutione.

87

prima substitutio facta fuit verbis communibus, secunda verbis directis, & tamen vtrique ante pubertatem certior directa, etiam matre vivente, que per eadem substitutionem excluditur.

Contrarium tamen probare nimirum gloss. in d. Cen. & in d. L. precib. vbi quis dicens prefatam substitutionem omni tempore fideicommissariam esse, quam sententiam, si mater vivat, probat Barto. in d. Cen. numer. 27, cuius opinione ante cum scriptis Oldrad. c. 99, & cum sequuntur dictis Commune esse Bald. in l. iam hoc usq. ss. de vulg. art. & in d. L. precib. numer. 38. A. oan. c. 79. Aretin. c. 95. & c. 95. Galia. in d. Cen. col. 73. March. ab Alictio. in decr. 36. quibuidam rationibus, quas omittimus, ne lectorum nisi fatigemus. Dec. fane numer. 19. & Curt. in d. L. precib. numer. 63. sententiam Bartoli probabilitatem esse: que vero ex his opinionibus receptor sit, minime audent antefaci. Nam & Corn. c. 93. volum. 3. volum. 2. dicebat primam opinionem receptam fuisse à canonibili, ultimam vero à iuri ciuii propter oribus, qui in re dubitata Bapti. de sancto Seuerino in d. L. precib. fol. 6. Si & Bald. c. 157. volum. 5. maximus dubius cuiopiniorum accedit, ad seris communem esse hanc ultimam. Verò nos priori sententiae accedimus, co quod magis communis sit, & Regia legi aperte quād contra probatur.

Ex his ergo conflat, quia in praesenti controverbia agendum sit, omnis alioquin perplexis traditionibus.

**Sexta conclusio: compendiosa** <sup>t</sup> à pagano verbi obliquo concepta erit omnitempore fideicommissarii, rebedi. §. cum usq. ss. de vulg. Bart. in d. Cen. numer. 30. quem frequentissimo consuecat etiā sequuntur, secundum Ialo. numer. 18. in d. Cen. quiamvis Deci. in d. L. precib. dixerit, hanc substitutionem esse vulgariter, quem reprobant Cur. ibi numer. 48. Galia. c. 91. & Ripa. in d. Cen. num. 101. His t'igitur ad hoc brevissimum exame deducit expeditum erit, qualiter substitutio, cuius hic textus meminit, si intelligenda: siquidem bac sit compendiosa à pagano confusa verbis communibus, & ideo post pubertatem vim obliquae substitutionis affluit: cum antea posset valere iure directe substitutionis. Eodem pacto ad norandum est, secundum substitutionem, cuius meminit Romanus Pontific. in d. L. precib., esse compendiosa à pagano verbis directis factam, nec iure ordinario post puberitatem valere: unde omnino extinguiri ex causa, præsumpta intentione testatus, nempe pauperibus substitutis, sicut loquitur de text. qua ratione defendi potest id, quod Panorm. hic. num. 20. opinatur dictis substitutionem illam post puberitatem posse uti fideicommissarii valere: id enim procedet ex mente testatoris: nō aliis. Imo, in predicta decisione, spes probat compendiosa substitutionem factam verbis communibus instituta in re certa admitti iure directe, & pupillaris substitutionis ante pubertatem, si simpliciter consideratur, good est Singul. secundum Franc. in d. L. precib. col. 43. idem adserit Imo. in hoc c. 24. col. 1. Alexander in L. L. num. col. viii. ss. de vulg. idem Alex. n. 59. s. 36. Ripa. n. 154. & Galia. in d. Cen. col. 59. s. 36. esse dices, si in substitutione efficit repetitamente certa res quoque calta facta substitutione verbo communi non etiā pupillaris, nec directa, sed obliqua. Bald. c. 196. rel. 4. Bart. in d. Cen. numer. 33. vbi ss. 18. script. compendiosa, verbis directis expressim in certa re factam, iotra pupillaris statem directe & pupillarem esse, & idem per grati. Dd. fatetur passim recipientes Barto. per text. in. l. credi. §. viii. ss. de vulg. excepta Galia & quibuidam alijs, quorum sententiam in disputatione probat Soc. lun. c. 21. numer. 18. v. v. Bart. Opinamus Commune esse afferit: & ideo ab ea in eo responso non discedit.

### EX S. DE C I M O.

#### S V M A R I A.

- 4 Legatum quibus servari velim fieri alicet, & usque ad verbū Legi.
- 5 Legatum competens adiutor personalis & hypothecaria.
- 6 Legata exequata fideicommissaria quando & quā ex oblitero intercedit ad. s. glori legati.
- 4 Fideicommissarii nonnulli quod reverendum dicere adiutor suū hereditati.
- 7 Dominus decretum tradidisse etiā testator, utile vero filios suis, & a se fideicommissarii verbis refutato, dominum directe & transactum in fideicommissariis.
- 8 Dominius directum per donum esse etiā testator in fiduciis est non perfici.
- 9 Et testator representans dominum, quoniam intelligenda ista regula.
- 10 Et testator representans dominum, quoniam intelligenda ista regula.

- 10 Et fideicommissarii nonnulli transactis fiduciis confirmatis.
- 11 Heres autem possit hereditatem fideicommissarii auctor fideicommissaria hereditati possit.
- 12 Et testator representans dominum.
- 13 Specie hypothecarum legato a testatore confirmatis, non nullis ipsis legi.
- 14 Interdictum ad iudicium quoniam ss. de annuitate.
- 15 Possidentem legatum ex certis fundis habet, prædictum legatum fecit in alijs quibus est legata.
- 16 Possidentem legatum ex certis fundis habet, prædictum legatum fecit in alijs quibus est legata.
- 17 Perfini annuitate a procurando fundo constituta habet speciale pignus.
- 18 Alibi facta in fiduciis portiones legitime an remunerari possit.
- 19 Legatum non superpetit alienationem seu venditionem ex causa nostra, & non fraudulenta facta.
- 20 Propter ipsam fundam resociari potest per liberum, si eorum legitimis transactionibus.
- 21 Propter aliud librum non bona parentem non sunt hypothecaria.
- 22 Dei aliquid restatur pro alieno causa liberorum.
- 23 Interdictum, si tam contrari, de intercessione.

### S. D E C I M V S.

#### De legatis praestandis & Actione ex testamento.

**L**offa in verbo, ususq. ootat legatariorum competitere ad filium personali ad persecutionem legati: quia in re, vt rem ipsam à radice deducamus, scire oportet antiquitus qualidam legandi formulas inducendas fuisse, & ex qualibet earum certas actiones constitutas esse conflat: nam legato reliquo per vindicationem, in hunc sedicit modum. De illi solidi centum, actio in rem legatariorum datur. Per damnacionem vero reliquo: Damnum habeat dare illi centum, aduersus haeredem personalis actio proponi poterat. Per preceptio- nis illius verbis, preceptum Titus. parte haterum illam perscripsi, iudicio familiariter circuicundagebatur. Ex finiendo autem formula, actio iudicis ex testamento ostiebatur, hic sanguis verbis propositus: Damno te hater, ut illi permittas me illam accipere, quia omnia explicit Theop. in princip. iustitiae de lega & praemitti ibi Iustinianus, & in leg. t. C. Commun. de lega. Vnde licet verbum lego, in undecim tabularum legibus, pro qualibet voluntate ultima deficienciam accepit. Et verbū ss. de rebus signis, à verb. Graco, p. 14, in d. c. 1. dicitur quod haereditas ab uno in alterum defatur, auctor ac. lib. o. p. leg. cap. t. ab hac causam ultima, & apud veteres frequentissima legandi formula, peculiare illi verbū illud particularibus legatis. Sed nonna constitutio Iustinianus ex quo legata fideicommissaria, atque t' subtala barum formularū differetia pro quibuscumque legis causam actiones cœcessit, ita fane ut legata aliquis ex nobili vel immobili plus tellatoris, aduersus barudem competat personalis actio. Item realis, eo quod dominum rei legate transferitio legatariorum. Id Trist. f. de f. & præterea hypothecaria contra quoniamlibet aliam rem ipsius tellatoris, leg. t. C. Commun. de legat. vbi post alias la- so. Docto. & praeterea Ripa in l. ss. de leg. 1. num. 26. 16. 18. 21. patet. Vbi vero rei legate dominum ad legatariorum ipso iure, mortuo tellatore minimè transire, solum personalis & hypothecaria legatariorum conceditur, secundum communem, quam latius profequantur Dd. maxime Alex. Iason. & Jacob. de Nigris in d. t. Barba. bx. numer. 53. & Gueliel. Benedict de legat. numer. 14. mirum tamen est, cur legata fideicommissaria dicanter exequata collimboe Iustinianum. Cum autem Iustinianum id statutū effet iure ciuii. 1. ss. de legat. 3. nisi dixerit ante Iustinianum id receptum esse à iure confundit, non tam Cefarea coiunctione diffinitorum: quod Accursio. & Docto. in d. L. i. omnino placuisse forsa d. t. habuit auctoren Iustinianum ipsum: licet ex codice Pandectarum vetustissimo dcp rendit Franc. Duarenus. L. iur. genit. 5. & idem ss. de pul. quoniammodum illius primi capit. ss. de legat. 1. nullum aut borem ex turiconfusis nunquam Haloander. Sed & hoc ipsum reprobat Anto. Augustin. lib. 3. emendar. ad foro. dicens ex pandecti Florentinis illius aut borem esse Vlpiianum. lib. 67. ad codicem.

Quid si fideicommissilio vniuersali? Et sicut officium iudicis fideicommissarii competit, vt haeres cogatur adire & credidit glosa, recepta communiter in l. non sī cogendum ss. de legat. adiutor haeredis. vt haeres reliquit, competit actio perfeccionalis ex testamento & hypothecaria etiam conceditur. Bal. m. d. L. i. C. om. de leg. rei vindicatio vero non datur, cum ipse fideicommissarius non sit, donec fiat reliquio. l. s. a. & l. regista, ss. de leg. Quod si fiat realis reliquio, deinde agere poterit rei vindicatione fideicommissarius,

- aut Publician glossa, in d.l. folia, & ibi Dd. communiter. Adio vero illa realis erit vilia ex vili domino, non directa ex directo Alex. & lofo. pertex. ibi. m. l. ff. ad Trebel. 1. Testim. no. 10. q. 3. nro. 18. contra Paul. Castren. ibica ratione, quod directum dominum penes heredem manefit, adhuc facta cuiusque rei restituione reali. Nec tamen Pauli sententia ratione definitum, cum dominum directum traditione transferatur. *Ltradit. 3. de padu.* Quinimo ver bali tantum restituione facta, competere fideicommissario actione reali sensit gl. m. l. folia, qua actione poterit is agere contra quoslibet postfatores, & de catores rerum, qui sub fideicommissario comprehendebantur, idem Paul. Cast. in ditta l. 1. in principio ff. ad Trebel. & Carol. Moli. in *conf. Par. 11.* 1. 6. 23. quell. 3. 7.
6. Verum libet & omnia oportet diligenter distinguere: siquid facta reali restituione fideicommissario, adio reali vera & directa competit, ac dominum directum in eum translatum esse constat ex d.l. tradit. nec hoc negant Alexand. & Iaso seu quispiam aliud ex his, qui à Paul. Castren. discessere & concedere expressum. *Corn. m. Cod. r. d. leg.* Ver bali ver tanum facta restituione dominum transferri io fideicommissarii, & adiunctum in rem, probat gloss. in d.l. folia. Vt ille tamen hoc dominium & viles hanc actionem intelligent Alexand. & Iaso. in d.l. 1. in principio. quin & ipse Paul. in ea lectura, quia Commune est nobis, idem assert: & effici hanc opinionem communem fatentur Socin. & Rimap. d.l. 1. in principio. Quis quidem opinio ab eius affectioribus comprobatur autoritate gloss. l. 1. ff. de bene pof. in d. generali, que de dominio vili intellectu jurisconsultum ibi directem, ad bonorum postfatorem dominum pertinere, ipsa bonorum postfatione admilla. Secundum, etiam ratione, quod penes duos "domini" directum esse non possit eodem tempore, s. i. in vento. ff. s. duebus ff. commod. sed heres etiam facta restituione est directus heres. & s. i. fin. ff. sed quod *Capitulum de mensura l. b. verbis. c. ei per se. ff. de hereditate. inst. fundi.* Igitur fideicommissarius nondum habet dominum directum, deinde & tertio, quia directae actiones non transeunt in fideicommissarii, etiam verbali restituione facta, quod neminem agit, ergo ne dominum directum. Quicquid idem probatur a Iurisconsulto in d.l. 1. fol. ad Trebellian. in principio, referente verba Senatus consuli, ex quo conflat in fideicommissarii & vniuersitatem transire: que verba in eo sensu Jason accepit, vt vnde dominum fideicommissario competit: sicuti vnde fructuario. H. standem responderi potest, nec difficultate. Nam opino glor. primo loco adducere non habet praecisan authoritatem: potissimum quod adiuver illi ipsa jurisconsulti verba loquuntur: in bonorum postfacionem transfiri dominum directum, decrevit communis opinio in d.l. 1. C. vnde legit, quam ibi Alex. & C. & alii defendant. Secunda ratio dicendum manifeste Aliud enim est, bregdem scripsum esse directus heres: nam id refutatur ad ius illud vniuersale, quod hereditas representat, non tam ex hoc sequitur, ergo dominus est directus. Sed & se si acquirendum, hereditate. Potest etiam contingere, quem esse dominum directum vniuersalem alium verò directum idem dominum aliquis rei particularis. l. 1. ff. folia. ff. de se vendice. Nō obstat tercia ratio, quia actiones difficultus transmittuntur, quā dominum. *Quis ergo caput suus gl. de penit. 1. vbi. ff. fin. autem sub condicione. C. commun. de leg. ergo nō sequitur, actiones directae minime transeunt in fideicommissarii: igitur nec dominum directum. Sed & quarta ratio penitus certa: quia text. m. d. l. 1. no. conseruare fideicommissarium cum vnde fructuario in dicit in fideicommissarii transferri ins. & vniuersitatem "i. coequidem sensu, & sicu dominum transfert, ita & cum eo translatu sit vnde fructus. Ergo quod communis sententia rationes cessat, constat ex alio, quod facta per heredem restituione reali aliquis rei effectus fideicommissarius illius rei verus & directus dominus: quod negarunt potest, & tamen adhuc actiones directae & nomen directi heredes maneat penes heredem ipsum, propriis deinde rationibus defutura hac opinio communis contrarium probari postulat, coi equide suffragatur text. m. l. folia. folia. vbi Bartol. ff. de leg. de leg. & legatus absque vila restituione. *Ig. 1. Cod. omnes. de leg.* & legatus efficitur dominus directus. l. 1. Tatu. ff. de fut. Igitur fideicommissarius vniuersalis erit directus dominus, atque ha. à communis sententia dissentient Paul. Cast. in le. *Bessarion. Soc. colom. 3. & Ripa. am. 1. 6. d. l. 1. in principio ff. ad Trebel. & Carol. 1. in d. g. 17.**
- Ceterum sicut hæres dominum ex solo heredis titulo, habens ipsam returnum hygetarianum, etiam autem acquirit, etiam realm hereditatem. *C. m. l. folia. ff. de leg. non agit heredis iure rei vendicatione, sed petitione hereditatis. Bartol. in hereditatis. C. de per heredem nisi agat heres ex situ domini: quem defunctus habuit, & in eundem heredem transfluit: tunc etenim potest agere, etiam contra idem possidentem, non noratur. l. 2. Cod. de per hered. I. apud. in 6. ultimum. 151. ff. de d. num. 218. Sic & fideicommissarius vniuersalis, tamen si dominus sit post verbum restituitionem, non agit rei vendicatione, sed fideicommissaria hereditatis petiotionem. 6. ff. de fidicem hered. p. vbi Bart. & opimie Iaf. in l. 1. col. 3. C. commun. de legat.*
- Eadem gl. dum subdit, actionem persoualem tolli præscriptio trinitatiorum est intelligenda, atentu iure Casarum; Secus vero Regio iure, quo personalis actio tollitur viginti annis, hypothecaria riginta. & idem io alia qualibet actione reali vel misla. Regia & Taurin. l. 6. 3.
- Prater haec ad perfectum huius gloss. Intellexi oportet tradare, an testatore confitente fundum aliquem in p. 1. 3. gnos pro soliendo cerio legato, per hoc ut recessum a generali hypotheca omnium bonorum testatoris. ex l. 1. Cod. com. de leg. Quis quibusdam placet has speciales pignoris constitutiones non cessare hypothecam legis. Bald. m. l. C. commun. de leg. column. 3. versus. quare quid si testator opt. text. in l. fundus quem ff. de an. leg. quid ad hoc dixere singul. Roman. foliag. 5. 92 & Guilielm. Benedic. h. test. de leg. & fideicommissaria numer. 15. 1. quo rur sententiam probat Anto. à Fano. *trat. de pg. 2. part. 4. memori. num. 157.* Nam & si locator domus specialei sibi hypothecam acquisierit ex contractu, non censeatur renunciare legati hypothecæ, quæ à iure continetur in rebus inuenitis & illatis. Faber. Angel. & Iason. in 6. nem. Seruana invenit. de 11. numer. 67. Bald. in *Lecti inv. C. loca. penit. quest.* qui bus communis aliorum confessus acce. sit. authore Antoniu. *trat. de pg. 3. members. numer. 91.* qui tamen falso ad hanc sententiam allegat Dymus m. 6. ff. item. Seruana. Cynum & Salic. m. l. 1. c. qui potius contraria in hoc sententiam afflent. Sed videamus, an text. in d. l. fundus quem. Bald. Roman. & aliorum opinione in recte probat Eius & hæc sunt verba. *Fundus. t. 1. quem pater familiæ liberta legatorum nomine, que anno jugulis regi. pignoris esse volunt, ex causa fideicommissarii seruanda gratia petere. P. i. annis notarii hoc administrandum & in aliis rebus hereditarii, & in eis legatorum missarum. H. de eius sententia, qui sequitur in vlt. part. sec. ut millione causa rei seruanda, que legatorum danare ex t. vii. in p. fideicommissaria legatorum, ut ibi adnotatur gloss. nō de iure pignoris aut hypothecæ a testator constituta. Præterea legalis hypotheca pro legatis à iurisdictiunam erat constituta. Igitur non potest d. l. fundus. hauc opinionem recte probare, cui obiectio tacite respondit. Roman. ex p. fideicommissaria iure sufficit etiam inducunt tacitam hypothecam pro legatis. *C. m. l. folia. ff. de separ.* sed illa decisio loquitur de hypothecæ iure prætorio competente & omni, & in p. leg. text. & folio. ff. de leg. postulatum. C. vii. in p. leg. gloss. in Lucio. ff. p. foliag. ff. de leg. Paul. Castren. in d.l. 1. Cod. commun. de leg. tamet. Cyn. ibi. 4. 470. scriperit idem quod Barto. in *Lecturam.* Potest fave nihilominus ex iuri consuetudo d. l. fundus. colligi opinio Bald. & Roman. quandoquidem constitutus per speciale hypothecam tantum non tolli dñi misericordiam, quia iure fieri potest in possessione aliorum bonorum. Et tamen dubium, an legans vel promittens centrum aureos, aliam ve quantitat super fundo Semproniano videatur pignus illius fundi constitutuere pro solutione legan: quia in re Bartol. m. l. l. fundus respondit, pignus certi consimili. l. 1. l. 1. 45. Cod. de iure emp. loan. Faber. in d. 1. ff. nem. Seruana et vir. de. actione. idem in Bartol. m. l. codicil. ff. in folia. ff. de leg. 2. quamvis haec præmisso temporalis sit, non perpetua, contra Guidonis Papæ de leg. 4. 32. qui in perpetua pensione, noo in temporali, præmisso opinionem admittit, sed tamen in vitaque idem procedit, quod probat ex verbo ipsius demonstrat. Secus tamen erit, si promittens aut legans diversa oratione vtarunt in hunc modum; Lega autem premere censu ex fundo*

**ex fundo Semproniam:** non enim videtur pugnare ex hoc constatuimus, licet ad solutionem illius quantitas iuris delignatus illi fundus gl. & Bart. m. *Causa de amore per illum testam Bart. et Latio. v. de alimentis. vbi eti specialis in alimentorum legato, vi eius fauore pugnat censeatur constitutum id est lafo. in d. 2. numer. 45.* Faber. m. d. 9. item seruanda colum. rta, a quibus in hoc differenti Cursiu. m. d. 9. plura maxime dubius in eo discriminis, quod sitan dictum fuerit super talifundo, ex tali fundo. Item in eo quoctuiximus speciali quodam aliam entrem fauore en his verbis. *Promotio de mortuis pro alimentis ex fundo Semproniana solertia, impetrata sed fane in primo dubio propriarum seruimus interpretatione videntur differentiam probare & continuere: preferentiam confiderantur iurisconsulti decisione in d. l. 54. v. 5. v. ibi manifestum est hypothecam non constituit, si quis promittat alteri centum annua ex tali fundo. In altero autem dubbio ex gl. Bart. et aliis appetere specialiter id pridilegium alimentis concessum esse; item Rom. notar. numer. 3. 3. Fel. m. ad amorem in t. numer. 6. de rescripto. Baspit de Lario Seuerino in tract. de priuata. 9. Paul. de Cali. rom. 13. 8. v. 6. v. ibi. Guip. 4. 5. 7. Gigas de penitentiis. 6. 4. tametili Antio. I. aentis. d. 1. numer. 5. 8. 16. 4. rescript. *recte resumus* etiam cap. 8. idem Hinc. Gl. de pensionib. quip. 5. t. numer. 17. nihil est specialie in alimentis assenerunt, sed regulari casu hypotextus ius quibuscumque 17 annui pensionibus, pra quatuor solutionem certum fundus certave res designata fuerit. Et cum hi Doctores precipue eorum opinionem probent nos sacra verborum distincione authority Barto. in d. l. fundis. & is loquatur eo casu quo super certo fundo certare et pro promittit, & constituit pensionis, non temere eorum tentantiam ad Bartoli verbis referemus.*

**18.** *Glossa verb. deducenda traxit, tamen alienaria facta per parentes in fraudem portionis Legitimae, quia filii debent, reuocari possit: ita que constat aliena per liberum in fraude legitimam parentis debita reuocari. I. Hinc. s. i. quod in fundis pars. quam ad portiones legitimam filii debita induxit Roma. Ingl. 6. o. 1. intenti & idem Bartoli m. 1. non sequitur quod pars patr. et fili. Sed text. m. d. v. locum sibi videntur principali in filio arrogato: cum non fiat arrogatio, nisi contrafacta fiducia, & legitima arrogati quasi ex contracta debita sit, vt inquit Bald. m. 1. *Cd. quid in fraud. parte.* Vnde nulla*

**19.** querela nulla reuocatoria competit filio in bonis patris, oneris oculo aliquatenus. Bartoli m. 1. hereditatis, & de bonis successori, inde postea gl. Bartoli, Bartol. Bald. Sal. Ange. & Paul. ad d. h. A. Henr. 7. causam & aliquo Barb. hic referunt. m. 5. Zures in. *in quaest. in priuata. 6. Capitul. C. de iustitia testamenti.* I. o. And. Cardin. Calde. Abb. non cum contingeret, de hereditate, quorū Opinio Communis est: sicut asserti Carol. Moli. in confit. Parisi. m. d. 7. 8. gl. 2. quip. 2. optimus test. m. 1. Papirius. quip. 2. & de Baldi. de negotiis test. m. 2. quia sententianon ad modum licet discideret, & idea can intelligi vera esse, nisi emporis eti participes fraudis, tunc etenim reclinetur pollo. Ita in vend. dio. Bart. in d. m. 1. ne. Ale. x. m. additum. Ad Baldum d. d. 1. Carol. Moli. ind. 1. 3. loan. Lupi. in cap. per res. et dom. 3.

**20.** ad finem. Secundo poterit ita intelligi opinio communis, ut etiam cessante emploio fauile vendito "reuocari, quando fæcuntur mutui, minor quam iusto pretio": et tenient donatio quedam ex ea parte, qui iusto prelio deficit, & idea ad illam vi quoniam quantitate reuocabitur tanquam donatione in officiosa. senis Bartoli. in d. l. 1. non sequitur. I. t. numer. C. de iust. d. 1. 3. 1. Tiraquelli. m. 1. p. 1. non sequitur. C. de res. donatione, verbo datur. I. g. 3. numer. 9. Alexand. in p. 3. c. 5. colum. 2. vel. 1. dicens hoc ipsum omnes alterere. Minus tamen dubium videtur haec quod ex his, qui tradit diligenter Colla in cap. paces verb. prout etiam positi. numer. 2. 5. quibus adquicet ego scripsit. b. 2. Parte. cap. 4. numer. 9. & sequent. J. Terro, evendio a filii renocari eodem iure poterit, quando solutio penei conuenienti non conlata alteri, quam per confitentem patris. si forte, si de cap. p. 8. in hac specie *Platerac. s. uir. p. 5.* quip. 1. *Instit. de m. stipulat. sal. in l. s. i. arr. s. v. d. atq. s. m. 24.* senecior Bartoli. m. 1. s. quia decedit. S. adicula. f. de lex. 3. Alex. in. 1. cap. 5. de se iudi. colum. penultim. Carol. Molini. d. quip. 3. Capolla. causa. 26. Quia etiam venditio reuocabitur, si praeter fraude probata fuerit eiusdem similitudine & fictio aliquo quidem conieciatur. gloss. hic. & Barb. numer. 37. quid enim si in morte fia venditio haec suscipitur personis? certe similitudo presumetur. gloss. insignis in cap. de bu. de sp. quia Barb. hic existimat singularem esse. Vnde fortassis in hac con-

troverbiuare probati poterit, non esse filium ex iussu nuptiis natum peioris conditionis, quam arrogatus, nec ministris habere quād patronum. Si quidem in his estibus, in quibus ipsedixi. filius agere posse ad reuocationem alienationis, patronis & arrogatus erint ad eandem admitti. non in aliis, nec secutus quām filius legitimus & naturalis admittatur. Quod post huius operis secundam editionem video placuisse quibusdam, qd questionem istam diligenter tractauerint. Nec nos alia ratione quatuor causis distinguimus, quam ut vere idem probare, non temere sequuntur que veteres autores hac in re scripserit. Quinto, *litter. Epistola de maritione 2. par. cap. 8. 9. 6. 14.* dixerim, bona parentum non esse subiecta titule, seu iure hypotethica pro filiorum alimentis. Sitamen parentes totum potius trinitum alienauerint, ita ut nulla superint bona, ex quibus alimento percepire possint filii, non iniquum erit quo ad alimenta prefata alienationem renocari, non iure hypothetica, sed veluti facti in fraudem alimentorum: quo quidem casu oportet animum fraudandi probari, qui autem. *Liquo in fraud. eredit. par. cap. 11. de pros.* aut aliato caulinam, quia ipsi alienationem superlatum reddat, nempe si a matre sit dote, alienario facta, etiam cum iuramento, et ceteris item si removenda v. que ad alimenta filios praefanda, qua aliende exhibitor possint. Imo. colob. 6. & Alciat. numer. 21. in d. cap. 2. cum contingat. Faber. in prim. inst. quibus de hec, vel non. loan. Igneus. m. 2. 6. f. in r. sur. v. s. cf. Sidon. numer. 150. atque hoc pacto eti intelligendagloss. ultima in d. cap. 3. cum contingat. quo illum text. dicentem alienationem rei dotalismuram firmatum validum esse omnino, nulli in prædictum alterius quam alienans fæcta sit, praeditum iustu in creditibus & filiis considerata apertissime intellexit. Nam alii filii non possunt rescindere alienationem a matre factam, ex eo solium, quod ei etiam successuri ab intestato, cum hoc prædictum non sit principale, & deo non est sufficiens ad hoc, ut contrarie retrahatur. gloss. *Mat. cap. quoniam patrum de p. d. 6. in fin.* quam commandant Docto. h. & maxime Georgius numer. 54. dicit auctorem esse Felin. in cap. 3. diligenter numer. 52. de fonte sonoris. cendam. idem Fel. alle. in e. m. de confusione. 9. facit ad idem text. m. 1. quoniam me causam. si tenuer. p. v. v. v. v. latu. & insigniter Martinus ad Ap. 2. p. v. in cap. 3. quād. cap. 77. derr. script. Nec iam tamen illud terminatum, posse non incongrue gloss. intellectum in d. c. cum contingat procedere, "quando res illa dotalis ex cui sit finitio antequam quisdam dispositione debet sit ad filios alienantes permiscerat enim confit, nec eo casu alienatus validum esse in prædicti in filiorum. ita loan. And. 1. mol. d. 3. numer. 2. 1. m. d. cum contingat.

Sunt in hoc capite aliquot Bernardi glossemata, que non indigent diligenter examinare, quia ut ad verbum regelatur ratione ea omittere libentie hec non graueamus expositiouni & conclusiouni recipiuntur.

## E X 5. V N D E C I M O.

S V M M A R I A.

**1.** Index Apparatus potius sciamiam primam supplex in b. quoniam litter. d. 2. et sa. postulat.

**2.** Indes quadrupliciter ferre sententiam ex hoc, que sibi ut iudicis Maneficio. *Prædictum. al. 3. s. 1.* gloss. *Ex agro amissis fructu. lato. ann. seq.*

**3.** Litter. s. 2. ad sententiam preponit enim quoniam formam.

**4.** Omnes potius profutari bonis possidere, s. presentem professiounem utriusque eti translatum. *mittel. gloss. 4. 10. 11. 14. par. 1.*

**5.** *Ex prolatione d'antonio p. 2. v. s. 1. cor. professorum.*

**6.** *Nostros annis ut acculturato aegumenta in quæbius ibidem agitur de intellectu gl. 2. 5. 8. 10. 12. 13. et app.*

**7.** Apparatus eti interlocutio de forma, regimur expressionem causa.

**8.** Liber. p. 5. v. v. v. v. v. v. v. non sequuntur in quaest. Trebellianum, et nullius perspicere.

**9.** Filius regale postulare hereditatem restituere, deducit partem le-

gitima & quoniam Trebellianum.

**10.** Affidat enim regale hereditatem restituere p. 1. dictum, easdem duas por-

tiones adducuntur.

**11.** Trebellianum non potest prohiberi, submittit hereditatis liberta primi gradus.

**12.** P. 1. Erat hereditate a libro primi gradus non impetrata. ut Trebellianum, etiam si duas portiones decantatur.

**13.** Pater non potest filii rotatus hereditatem restituere, ut fructus

terrenorum excepit computantur in Trebellianum.

**14.** Fructus pendens, mortis tempore in Trebellianum immixtus.

**15.** Trebellianum portio, et amittit non confundatur.

**16.** Comitatus eti utrūque in 2. et 3. oportet opimium Dolos.

**17.** Filius non potest repudiare ha reditatem patris, retenta legitima portio.

II. 3. §. V N

§. V N D E C I M V S.

## De processu in actione ex testam.

**E**x hoc capite & cum autem primum apparet, Cardinalem plenitudo addidisse sententiae latam per iudicem inferiorem, cùm tamen iudicis officium in appellacionis iudicio sit, pronunciare male aut bene appellatum fuisse. *Iust. Cod. de appell.* Sic etenim inquit Imperator: Cum iuxerit omni consensu inter ipsorum praescientiam, vel iniuriam tantum loco ut pronunciat, vel latet. Quamobrem videri potest, hanc sententiam Cardinalis aduersus illam decisioinem latam fuisse. Id tamen recepcionis nū est dictio nem illam, *actionem*, non excludere ea, que sunt propria ipsius aditus. *Iust. cap. ex vi. & cum sententia de verbis, sive quatenus tex. dixit esse peregrinum lo. Anan. 10. 36.* idque pallium Dd. notant. Ille igitur index, qui causam appellatio- nis trahat, id pallium sine debet, vt male, vel bene ap- bellatum fuisse pronunciet; & præterea poterit cōdemnare nō condemnatū, si natura litis & causa hoc ipsum exposcat arque eadē ratione addere primā sententia eam, quā iudice omnia fuerit, & cum sententia vbi Ante. Abb. & alij, de fide infra. *I. cum apud Iustit. folio globo. l. in finit. ff. de inde. text. hic. in quo & amplius probatur, iudicium in appellacionis ipsoe plenitudo sententiam reformare in his, que illa sententia vel omisit, aut per tam diffinierit, etiam nemine potente. His si quidem tutor non perierit deduci quantum bonorum portioem in ore natura debitum adiecit. Sed tantum quartam Trebellianicam ex fidei communio: & tamen Cardinalis propriā sententia iustit legiānam portionem adiecit debitum deducit quod per ceteris notant Abbas hic. & *Id. in d. cap. cum lemmis. 13.* procedit tamen, quando ex actis iuris iudicio confitat hoc ius litigantis. Poterit namque index, nō nemine potente, in his qui fibi ut iudici manifesta sunt, propriā sententia dicere, id est reddere litigantibus textus, adnotante Innocent. gl. in cap. person. vbi Ant. Abb. & Berg. colom. 2. de emp. & rend. Felin. in cap. de qua colom. pon. de prescripti-dicentesse ad hoc singularem & vnicum text. *Id. e. person. idem.* Felin. late in cap. cum edictum. de prescripti. 1. pro- bat cap. cum ultim. de verbis figura gl. celebris, sibi per ceteris *Ial. in libri padum. C. de translat.* *Dec. in cap. f. dubius de aplo. col- pen. & in e. ad hec. in 3. eod. t. Balb. de prescripti. 1. par. quaf. 8. no- tant alij Dd. quos citat Ripa. in l. 4. §. bei secundum iudicium. ff. de dam. infest. num. 2. optimis. ext. in cap. bone. in p. p. g. modo ex iuriis communis factioibz id ius litiganti competat, secus si ex priuilegio id enim allegandum omnino est. & ex eo petendit. *Ant. Burgensis. in e. cum dictio. col. 4. de emp.* Que omnia sunt ad proxim deducenda ex casu, quo saltem generaliter ipsi libelli: verbis comprehenduntur. *Peto multa infinita redi & exhibeti.* Ex his tamē infero iustelegit ad text. *Id. cap. ditib.* nec enī ibi index superior potuerit supplicare omnia ab inferiori iudice, quia precij iusti defecit, qui in eo factarū sicut ab emptore poterat, aduersabatur petioni venditoris, qui resūstū rem precipe petierat, vbi animaduertitur *Burg. num. 3. 4.* Cuius intellectus licet plane procedat, non tamen excludit sententiam Abb. ibi, qui hoc capite notat non posse fiduciem, apud quem tractamus nullam fuisse sententiam ab inferiori iudice latam, eandem reformatre ex adi, quando simul & processus fuit nullus, atque eas eis partes iudicis afficerit, ut eam lētentiam nullam fuisse pronunciet, idem norat *Barb. in cap. t. 1. num. 16. de off. deligat.* dicere ad hoc esse text. vnicum & significare in dicit. cap. ditib.**

Illiud verò, quod diximus, iudicē posse sententia ferre ex his, quæ fibi ut iudici manifesta sunt, etiam si enī allegavit omnia fuerit, procedit quando ea sunt comperta iudici ex verbis actis, iuramenti, aut testibus. Secus autem si ex presumptione, quæ deducitur a factō vel animo ipsius tanū pro quo presumuntur, ius litigantis sibi iudicium manifestum: tunc etenim oportet illam presumptionem allegari. *text. ml. 5. ad ultimum. cum mesita. 9. q. de fidei. folio. 1. de p. p. 1. quem ita intelligunt Barto. num. 1. q. m. l. cap. quid ff. de cert. per. Abb. dicens elle fregit. int. afferte de prescripti. 2. col. 1. Balb. & idem. ff. scilicet. e. cont. Alex. Iaf. & Dec. in l. non hoc C. inde legit. col. 1. tandem iurisfultū in decisione misit notab. *Balb. in 1. 3. C. de invenit. Ale. in l. quod bona. q. de illo de domine infelit. & fregit. Capola de fero. cit. de fero. vbi. p. p. d. 2. 20. et. quā opimorum affertur communis est. *Ial. 1. 2. & 2. leit. n. 25.* Curt. fun. n. 2. & Purp. n. 2. 20. in d. sum quid. vbi ipsam latet explicat post Fel. *in e. cum ordinem. de***

*refr. cap. 1. p. & Alexander. in l. 1. ff. de edicto. num. 29. ea quæ na- ratione communis opinio probatur, quod omnia allegatioe presumptioe, falsitas eius, quod presumuntur, vel simula- tio potius presumuntur poterit, & ideo celsare debet iuri- tri presumptioe nisi animus litigantis, pro quo presumuntur, is est, quem ipsa lex coniectatur, non ester a litigante allegato huc omnia.*

Hinc fanē fit, ut quamvis bona fides plerumque presu- 4 manit, est tamen huc alleganda. *Bald. & Agnel. in l. super lem- 5. Cod. de prescripti. longi temp. idem Angel. in l. 1. q. 9. ff. de pa- 6. fel. *in l. 1. num. 8. de prescripti.* *Balb. in l. Celsus ff. de iure. 3. part. 2. col. 1. col. 5. & Dec. col. 2. in l. non he.* Eadem ratione is, qui ignorantia & prætexte, scilicet exculpat, eam allegare debet, quod probat *Alex. v. d. 5. ff. de illa. p. p. text. m. d. 5. folio.**

Sed quocies presumptio nō ex factō vel animo proprio tantum, sed alterius oritur, nō erit necessaria allegatio: sed erit factis datum ipsum deducatur: *intra Bartol. opinionem in l. 1. cum quid. quod in prefati Dd. pallium sequuntur: & id probatur in l. comm. 9. Luctu. ff. de his, que in iure credit. Cyn. idē no- tari. ml. non exempli. C. de falsi. & Alexander. in l. qui iurare. ff. de iure.* Ex quo infertur intellectus ad text. in d. 1. affir. vbi nulla fuit necessaria allegatio, quia presumptio deducita fuit non tantum a factō illius vere matris, sed & simul a factō alterius: quod considerant *Felin. ibi. num. 4. & Socin. in d. 1. cum quid. column. penit.* Ego verò existimo, in d. 1. c. affir. non esse necessaria hanc subtilitate: si quidem vera illa mater seipissime allegaverat, illum infantē eīlē propriū filii, & huc allegatio sufficiens est. Nec requiri hac in re allegatio presumptio ipius, sed erit satis allegare id ad quod presumptio tendit quod manifestum fuit ex lequenti exempli: si quis etenim contendat in iudicio scilicet exculpare ignorantia, fat erit allegare ignorantiam, & eam probare casu, quod ipsa oon presumatur: si vero ipsa ignorantia in eo factō a iure presumatur, non est necessaria dicere, ignorantiam illam presumti: quia sufficit eandem ignorantiam allegasse. Sic etiam qui ex bona fide proprium his defendit, eandem bonam fidem allegabit, nec operebit ipsum afferen, bonam fidem in eo a iure presumti. Maxime ve- rō in d. 1. affir. nulla erit necessaria allegatio presumptio ex eo, quod index ibi proprio mori & officio ad veritatem inquirienda illa in industria sua fuit, ut ipse veritatem in- dageat: quoquidem casu non video esse aliquam allegationē necessariam, cūm in his, quæ ex proprio officio index inquirat, allegatione penitus omnia sive suplere possit, sic nos notarū à Dd. in l. 1. c. ut de secur. ad seca. index supple. atque hoc pacto intelligentum est illud Salomonis iudicium, quod in d. 1. affir. maxime commendatur. Cui simillimum est, quod Sutorium scribit in Claudio Cesare. 15. Is inquam Cesā negantem matrem, inueniē quēdam propriū filii esse, cogit ad confessionem indicto iureo macrino.

Ex presumptis omnibus deducitur ventis dilutio communis sententia, quæ affert, olim posse fore presumi & hodie possidere. *gl. Bart. & ali. in l. 1. folio. p. p. foliis. C. de prob. Ant. Abb. & Dd. in e. cum ad fēdā. de ref. p. p. foliis.* Est enim id intelligentum, si praesens posse fore allegetur: *Bartol. in d. 1. folio. p. p. foliis. Aretin. in l. 1. Pompom. S. Vlrm. ff. de acquerend. poffit. Bart. & ibi copio. p. p. Franci. Balb. in l. Celsus. ff. de iure. cap. 4. part. quaf. 1. quorū apud communia est secundum Ripam in e. cum eccl. names. 2. 3. de caus. p. p. foliis. & Alciat. in tradit. de presumpt. reg. 2. pres- sumpt. 2. nam p. p. presumptio ex factō & animo proprio delictum, igitur alleganda omnino est, idem ipse Alciat. probat. *ad e. segn. 2. p. p. foliis.* Et ab hac tamē opinione dif- credit *Ant. Burg.* quāsumus eam communem esse concedat in cap. person. de emp. & vendit. clom. 2. adducens text. in cap. praes- tera in 2. de translat. quo in loco probatur non esse necessaria hanc allegationem, ut hęc presumptio locum habeat, senatus prius idem. *Felin. in cap. fītūm. de presumpt.* & expressum notarerat *Alex. conf. t. 3. column. 2. m. 1.* sed nō hōdūmūs à communī opinionē non est recedendum. Nec enim obstat text. in dicit. cap. praes. cūm ibi praesens ius & sic subiectio p. p. fuit: ab adiutoribz allegata. Sed quia opiniōnem Bartol. in d. 1. *Luctu. quid.* io ea ratione quę hanc communē sententiam fuit, conantur reprobare Deci. & Curt. Iuror ibi, dici forsitan poterit sufficere allegationem tacitam, & sic eam, quæ ex verbis & intentione polis recte colligi, licet ex p. p. omniōque specialis non fiat, quod satis allegata esse boozam fidē ab eo, qui allegavit prescri- puōnem:*

pitionem: cum prescriptio bonam fidem includat secundum com. quem sequitur Fran. Balb. in d. L. Celsi. 3. part. 3. & licet Fel. dubit in d. l. s. t. s. tamen Dec. idem non in d. l. nos. l. s. b. ed. 2. Alc. in d. l. Celsi quid. vbi Alex. & luniores hoc ipsum concedunt dicentes, sufficere tacitam allegationem. Quod si boc, & que paulo ante diximus, ut stratum & exquisitum exame deducas, forsitan dices nihil referre, an ius litigantis sit ex presumptione ex veritate ipsi iudicii copertum? si quidem vbiisque & sufficit, & exigunt tacita quæda allegatio?

Prin. tamen quām huic disputationi finem faciam libenter inquiram non alnodum facilem intellectum Regis. 10. n. 14. p. 103. Ea enim probare videtur agente rei vocatione, & allegationem modò reum convenit posse omoiopresentem possessionem ex assumptione probare, si probanterit omnem rem illam, ipsu[m] vbi possidere? quibus sanè verbis duo Regia lege probantur: Primum, presumptionem, que ex facto & animo alterius oritur, & intelligenda est, quod est contra Hart. & communem in d. l. s. t. s. quid. Secundum, olim posse fore m[od] & hodie presumi possidere, non tantum in propriam utilitatem, sed etiam in propria diffiduum rei ut olim posse fore presumantur hodie posse fore, vt conuenienti actioni reali possit ratione possidere, quod priori parti ipsius legis non admodum conuenit, dum in ea fanticum est, olim posse fore non possit actione reali conuenire ex presumptione praesentis possidens. Inde iure communi olim posse fore non presumantur hodie possidere, quod praesens possedit in ipsius dummum ab aduersario allegatur. glos. Bart. & alij in d. l. s. t. s. posse fore. Abb. in c. cum ad secundum. n. 2. de ref. post. Balb. in d. L. Celsi. 4. p. 9. t. ad secundum. quorum opinione secundum est secundum. Ripam in d. l. c. e. celsi 5. t. 27. & Alciat. regul. 2. de presump. 21. n. 6. Ex quib[us] appareat hanc opinionem ab omnibus receptani regia constitutione reprobatio eo causa, quo praesens possidens ab aduersario allegatur: quod adhuc obstat Doctorum opinioni. Sed forsitan Regia decisio est intelligentia in re mobilis, tunc enim olim posse fore presumantur hodie posse fore in eius praesudicium, auctore Panormitanum dabo cap. cum ad fidei 5. vel quando quis paulo ante motam item, arbitrio iudicis, rem petitis possidetur, nam quamvis negetur se hodie possidere, praesumantur hodie posse fore, aut saltem dole defuisse possidere. Id Abbas in d. l. cap. ad fidem 20. n. 5. p. 5. rem. qd. ex script. rei iudic. Long. ignorab. Col. ad ext. vobis. vbi Salustius postalias. & Ripa in d. l. cap. cum alciat. 5. 28 opime loan. Alciat. in additionibus ad Alcias d. d. presump. 21. n. 6. Paul. Capit. n. d. l. s. t. s. posse fore. His quidem causis Regia lex poterit sensu intelligi, ne communem opinionem tollat: ac tam primus intellectum non omnino congruum esse, cum illa decisio Regia parte prima locutus in re mobilis & immobili. Secundus verb intertulit maximè restrinquit legis verbis, qua valde generalia sunt. Nec me lateat præsumptam Regiam legem ita a quibusdam intelligi, ut ea linea legis plura, que à nobis difficiliter censem, locutur in eo, qui propriam possidens est allegat ad eius utilitatem, in quo sensu plana est & factio est deciso, ac mirum in modu omnique ex parte probat opinionem communem, qua affert. olim posse fore, hodie presumi possidere, si pretiens possidens ab eo allegetur.

Illiud sane prætermittendum non est, quod Balb. scribit in l. s. t. s. ann. C. de p[ro]p[ri]etate dicens ex præstutione diuinaria causa è iure presumi, modò allegetur ab eo in cuius favorē præsumptio inducta fuit, quod probare ex d. l. idem Pellen. & sequitur cum etiam Doctoris ibi, maxime lat. ed. 1. quod defendit ut in ratione, quoniam causula à iure præsumatur, in genere tamen hac præsumptio à iure colligitur. Vnde necessaria est allegatio ad certitudinem causa, tunc liquiden causa certa deducenda est in iudicium : que at ipse defendendo Baldi sententiam, in cuius intellectu plane defect Felim. d. quer. de presump. 21. p. 43. predicta enim ratione allegatio necessaria est ut illicet illud ex præsumptio iuri ex alterius factio oritur.

Ex premisis omnibus in summa constat, notoriom, quod ex actis & consol, necessariò allegandum non esse, quod probat lacon. qd. s. t. s. s. de iurisdict. 1. l. l. late. Felini. d. c. s. t. s. ann. 11. ex boce intelligens. gl. in elem. apellata de appell. quid. dixit, notoriū allegandum cise, quoniam non probandum, quoniam glo. dicti singul. Abbas ibi, Franci. in cap. 1. de appellata. in 6. Barbat. in cap. 1. col. 2. de officiis. com. auendit Rocabus Curtius in elem. de confusione. qd. ad secundum re-

Bis. & sequitur cam Dd. communiter, vt afferit Hippol. in l. 1. qd. si dicitur. n. 24. de quib[us] Regia lex 8 in Madrice conuenit s. int. est enim ea gl. intelligenda, nisi notoriū aliquod sit: ex actis, id enim allegationum necessariò non est, vt Felin. post aliis exscusat: idem dicens quando quoq[ue] est absens, nam pro absentia index supplet etiam in notoriis alter quā ex actis. Prima tamen declaratio est admittenda ita generaliter, vt in casu clavis appellata locum nō habeat, etiam refrangite Felin. Nam in appellatione fab interlocutoria sententia requiri expressa causa nominatio pro forma, & idea nec satis efficit appellantem in genere causas propinas, facta relatione ad acta processus, argumento sumptuoso ab his quibus notariis in l. s. f. de l. l. & p[ro]p[ri]etate, maxime per Alex. & illi ~ specie sic intelligunt dicta glossa interpretatione in Angel. in via utrum. 5. aliud. & ibi alexand. f. de verbis eiusdem Thomas. Patr. 1. dubia Rota 4.3. Franci. & Dec. in cap. confusione. num. 2. de appellata. in cap. 1. t. de debito. ed. 1. 3. Albert. Bruci in tracta de forma imp[on]it. mis. 1. 2. sol. 1. Rota. in nov. rameti in ipsius additione probe. ~ opinio Felin.

3. Usq[ue] in serbo, sententia, dum allegat l. s. t. s. C. ad 110.9. probat. Alberic. primi gradus fructus percepti, ante restitutionem non facilius, ut enveniente eius conditione non esse computandos in quartam Trebellianam, etiam si testator hoc voluntarius text in d. l. s. t. s. que exprimit loquitur, quando filius rogaris restituere & redditum fratris, aut alterius testis rebaldi, & fortiori ratione idem erit, si rogatus fuerit extraneo restituere. Salic. Patv. in d. l. 1. iuribus. Imol. in Quid de bono. 5. ann. ann. 1. ad legem Fadidianam. vbi restituatur fructus dila, quod directa decedit l. s. t. s. correccio, & antiquiora contraria: nam ex l. s. t. s. f. in fiduciam fidei. ad Trebil. fructus percepti ab herede ad restituendam existent, in quartam Trebellianam. Inde ex alio primo gradus opinio falli appetit, quia d. l. iuribus f. dicit illam decisionem feraundam esse in personis ibi contenitis: & tandem in lege mentio tantum si liberorum primi gradus ex parte hereditatis & ex parte illorum, quibus restituuntur heri debet, connumerantur liberi descendentes ab ipso testatore, quo si vrbis fructus in quartam Trebellianam cōputandi sunt, quando restituuntur in iungim liberi primi gradus, ut exterranei fiat: Cyn. Alberic. Fulg. & Corne. m. d. l. iuribus. Alex. & illi ~ & Vincent. col. 4. Claude. m. d. l. f. in fiduciam fidei. 1. 2. 9. vobis. 1. Anto. Rub. 10. 40. 41. Ego vero potius prius sententia affertur, quippe qui iniquum existim in restituente facienda liberis testatoris fructus in quartam non computari: at non istud, si restituere fieri debet a liberis primi gradus extraneis, & ita hanc opinionem, quam ipse elegit, Ripa approbat in d. l. in fiduciam fidei 19. 1. nec nobilis d. l. iuribus, non posse extendi ad alios quam ibi nominatum expedit: si enim intelligentem est respectu illius, qui rogaris restituere: nam oportet esse filium testatoris, vel obtinere primum liberorum gradum: quem fenum probat Regia in l. s. t. s. 1. part. 6.

Edem glos dum solvit obiecctionem, concedit liberos primi etiam gradus computare in quartam Trebellianam fructus perceptos post moram ex hereditate restituenda: quod approbat Docto. hic communiter, secundum Alex. & Ripam. in d. l. in fiduciam fidei. num. 28. scribit tamen Claude. ibi colun. 4. dicit hanc opinionem communem, eam procedere ad hunc effectum, vt filius non lucretur h[ab]e[re] fructus, sed tenetur eos restituere, non tamen præcise imputare in quartam Trebellianam: quod verum est.

¶ Gloria magna! elegantia questionem discutit, cuius decisionem hanc proponit: Filius rogaris sub condicione non hereditatem restituere, ita vt diversis temporibus descendat sit portio legitima, itero quarta Trebellianica, poterit vtrique portione retinere: quod si pure sit rogaris restituere: tunc altera tanta portionem dedit glos: h[ab]e[re] simili. in l. quæcumque. C. ad leg. Fabr. quærum opinio in hoc cap. & in cap. Raynaldis infra ead. t. t. euidenter probatur, & vbi letitiantur, atque communiter. C. Barto. in l. Papozianu. 5. memini. qd. de missi. testim. Alex. m. l. in resone. 5. quod vulgo s. f. ad leg. Fel. col. 4. 1. l. m. auctor res que colam. 3. C. canonum de legate. & in amb. nonnulla. C. de officiis. regul. numer. 30. & in l. iuribus. num. 8. C. famili. Lorf. & ibi optimo loan. Corallus no. 45. Soc. Iulian. conf. 1. l. 1. num. 59. Dec. conf. 55. num. 8. & conf. 22. colam. rit. & conf. 4. 1. 6. 1. Catel. in memorib[us] dilectione filium. quam opinionem & plures alii leguntur, quos referunt Pau. Parisi. conf. 1. volum. 3. num. 8. idem conf. 25. lib. 2. 2. 56. & Aymon. conf. 50. Nec obserbit huic sententi-

22 Verum ad huius rei cognitionem scire oportet, nam  
pater politi prohibere detractionem Trebellianicam ipsi libe-  
bris primi gradus: Et Bald. ad Salic. d. l. invenit, opinatur  
detractionem Trebellianicam eum eo causa, quo duo porri-  
ones sunt deducentes, non posse prohiberi institutis & ro-  
ganis liberis primi gradus per te, in d. l. invenit, que in specie  
loquitur in liberis primi gradus post mortem restituere ha-  
reditatem rogatis, eis concedens, vt non oblitare contra-  
ria parentum voluntate, Trebellianicam deducant, non in-  
putatis in eam fructibus ex hicie domino ante diem restitu-  
tions percipias, eis profecto vana iustitia contiuitio, nisi  
locus & etis huic opinioni Bald. cuiuslibet. Corn. ibi. & Dec.  
con. 21. 8. idem Decius conf. 8. etiam 2., alterans haec opinionem  
eis communem, & idem alteranteam fecuti Ial. m. Mart. m.  
m. 5. s. f. ad Frat. idem, con. 29. volum. 4. Rup. in Lector. p. 5.  
de leg. 1. m. 5. cap. 2. in moral. decret. Trebellianus & Soc.  
Iun. con. 13. m. 58. vi. diligentius descrebunt huius opinio-  
nius auctores, quos repetit con. 13. m. 5. ed. col. Eandem sequitur  
Crot. in d. l. invenit. Nec in hoc d. l. invenit, correcta  
censetur, vt lebet lae Paul. à Monte Pico m. in quer. 5.  
ad. Falc. col. 11. & Car. Ruinus conf. 21. 2. 8. vol. 2. & idem  
conf. 163. vol. 2. n. 14. Sed contrarium pluribus potius placet  
ex te, ex multis de heret. & de f. si vero ex sum. quod probatur  
deuterianum filii rogatis restituere hareditatem proille  
hiberi detractionem Trebellianicam & quatione posteriori  
sententiam tenet. Roma. 13. 22 cuius quod summa est ad  
aduersus Bald. sicuti profutus Paul. à monte Pico ad. l. in  
quer. col. 17. Ant. Corie. in trah. de excus. 47. p. 7. 3. 4. corn.  
Conf. 12. vol. 2. 4. 1. Paul. Conf. 1. m. 8. vol. 3. Calid. de heret. 4.  
tegiam. & Ant. Rub. conf. 2. num. 16. qui excepto Paulin. Pico  
cam sequuntur, vt vel hinc mirari habeat inter pretum iuris  
civiliis inconstantiam, quam Aymon Saul. considerat conf.  
5. 8. alibi. Nam Cyn. d. l. invenit, & plerique alij in ea sum  
sententia: vt opinetur Trebellianicam prohiberi ipse liberis,  
etiam primi gradus, per ant. sed cum refutat c. ad l. Falc.  
& text. m. 5. p. 5. vero quibus non possum in hoc dubio ac-  
cedere ob hilorum fauorem, & ide opinor verorem ac  
magis exceptam esse Baldi sententiam: nec enim eius opini-  
o omnino comminutor aliqua iuris civiliis autoritate:  
cum ad. l. invenit. cum refutat, & m. 5. p. 5. vero non tradetur de  
liberis primi gradus, tunc illa falsa prohibet politiam  
in liberis primi gradus, immo & dictio non potest deduc-  
si.

mul deducta iam legitima Barto. per text. Ibi in, repinione, & quatu*r* f*idei* de*scripti* se*gunt*. l. 1. v*er* f*idei* en*spicit* que*nisi* p*ro* f*idei*. Polit. dicitur hanc communem in pl. pl. 1. v*er* f*idei* Loci*scriptio*, & in specie Socin. lun. v*er* f*idei*, 126. col. 1. v*er* f*idei*. Nec opinor la*si* conf. 84. n*on* & conf. 86. col. 3. v*er* l*ocutum* in c*onsideratione* lib*eralis* communis esse proletaria: quia licet loquuntur in c*onsideratione* lib*eralis* prim*us* grad*us*, tamen dum alii *conveniunt*, communiter tenet Trichellianum prohiberi posse, & ea opinione intellegit, qui tractar*unt* questionem, & tam diffini*unt* in his heretibus, qui liberi prim*us* grad*us* non sunt: quod nos inferius tractabimus. me. Ram. 1. c*ontra* 3. 7.

Secundum infertur, non possit nec indirecte prohiberi detractionem Trebellianam liberis primi gradus a iure concealiam: nempe si pater iusfuit fructus ex fideicomisso ante moram perceptus in quartam Trebellianam computari: quod probatur ex eo, quod nec pater directe poterat Trebellianam portionis deductionem prolubere, igitur non poterat mandare, ut fructus, quos sibi optimo filii precipuissimi percipient liberi, in eam portionem componerent, nam esset in effectu prohibere Trebellianam, d. l. imbenem. & late hanc illationem naturat Paulus a monte Pico m. d. i. in quaest. coll. 1. 3. 5. Soc. Iun. m. d. cem. 31. n. 4. q. rel. 1. licet Baldus. s. in quibus in pistr. C. de missi. testam. ad fons. contrarium notauerit, per textum iudic. i. dicitur, qd. lg. fons. Etsi quod decimus est ex voluntate testatoris eam quantitatem, que ab eo heredi instituto debebatur, in quartâ posse impetrari. Quia ratione & Alex. vbi videatur Baldi opinionem probare quam concludunt omnes, qui in eam iuste sententiam, ve existimant, quartam Trebellianam prolibere a patre filius inhibitus, & rogatis breditatem resiliue. Sed minime obstat priori sententiæ textum d. i. si debet, quippe qui locum manifeste libi vendicet, exstraneo heredi in fluxu non in liberis primi gradus, vt animaduerit Pieus, & suaderi potest hoc differens alia ratione. Nam pater intitulans filium heredem non potest ei invenire, vi in legittimum portionem impetrare quantitatē à patre libi debiām posset tam in iustitius extraneum iubet heredi, vt compense cum iuri libi hazardata quincunquę quantitatē atētare ei debilitate. Cynus m. l. 2. Cod. de iure dicit. Roder. Zuaras m. l. quibus in pistr. C. de missi. testam. 7. ampliatio. Ex quibus multo probabilius ei prior opinio, qd. quidem coegeretur deducitur ab his, nra paulo ante pronahimur.

Fructus Tui de tempore mortis testatoris pendentibus, & 15  
stante in quartam Trebellianum, omnino computantur  
atque in portionem legitimam alijs debitam, ut saltem  
non recipiant eos principios heredes, etiam liberi primi  
gradus rogarunt hereditatem resuovere. Alexander & Claud.  
d. l. m. fiduciam suam, trans Pau. Pauli Epist. 2.7 ad Ios. solam. 3. &  
cifl. 1. omnia ut ceteris notari.

## De executione testamenti.

minis. Cor. *ad. i. 80. col. 9. n. 4.* Ante. Rube. *ad. 43. n. 9.*  
dicens eam communem. Huius tam en contrafuerit de-  
cicio ab easdceptione pender, an Trebellianica locum ha-  
beat omisso inveniatur: sicut Falcidio et non confito ex-  
cludat omnino. Sunt enim, qui differentiam constitutam  
inter Trebellianicam & Falcidiacum dicitur, Trebellianica  
cum non amittat, non facit etiam ab extirpo  
hanc, cum nullibid in iure sit statutum: & quia quis in  
amb. de heret. & Falcid. §. si vero nos festeri, sic expellim in Fal-  
cidio, non tamen illa constatior iura vetera corrigens est  
extendenda ad Trebellianicam: maximè cum non sit tamen  
vitrobi qui ratio, non diversa: vt nota Alex. hanc opinio-  
nem fecutus *in. Marcelli. impri. ss. ad Trebel. post Bart. Aug. &*  
*Paul. Capr. vbi Iaf. dicit probat*, dicens ab hac opinione  
non recendum in iudicio, quam etiam Claud. ibi facetur  
communis esse: idem concedit Alex. *ad. 9. col. 3. vol. 5. Aym-*  
*mon. 1. 7. col. 7b. & Socin. junior. 1. 37. n. 9. dubius*, an  
huc sit communis sententia, afferit eam seruandam fore, ex  
quo quod <sup>4</sup> confundetur recepta sit idem Bart. *ib. 4. col.*  
*180.* cuius opinionis auctor est idem Barto. *ib. 4. sub.* sed cum  
testis. His vero non obstantib; verior est illa sententia,  
qui confitit Trebellianica amitti non confito inveniatio-  
ne: & ea probatur non concurrit, sed iurius Celsari audi-  
tate: liquidem in amb. de heret. & Falcid. §. *Enim. cauim. 11.* qui  
ad confessionem inveniatur citando eis legatarios, &  
fidicem missarios, si hæres velit non tantum damnum in flu-  
gere, fed & luctum non anire. Igitur non confito fo-  
lennier inveniatur per hæres Falcidiacum ex legatis, &  
Trebellianicam ex fidicem missario. Deinde edam confessio-  
ne: §. si vero non fecerit. scriptit Iustianus: si vero non fecer-  
it inveniatur secundu hanc figuram, sicut prediximus,  
non retinet Falcidiacum, sed complebit legatarios & fidicem  
missarios, quem text. ad hanc opinionem mire exaltas.  
Romani anti. similit. *C. d. leg. Falcid. post. pmal. n. 1.* ex quibus  
celant rationes primæ opinionis: quibus responderit Cor-  
ind. *conf. 30. 3. n. 1.* vltimam hanc sententiam recipiens, quam  
communis esse cum fecutus afferit Soc. *lun. 1. 32. vol. 1. n. 3.*  
qui in filii testatoris speciatim loquitur: sicut Odra. Cor-  
Dec. Par. & feri omnes, qui priorem tentationem appro-  
bant. Quo fr. ve non ita recepta sit contraria opinio, sicut  
cius anteriores opinantur. Nam & Carol. Molini Alex. *conf.*  
*67. h. 4.* opinionem hanc, quam sequitur, vetiorum &  
magis comune esse existimat. Quinimum a liberis primi gra-  
duis iulfis eti. obinventur omnibus amitti Trebellianica,  
quippe quibus duæ portiones, legitima & Trebellianica, iu-  
re competunt, etiam si hæreditatem restituere regenerat.  
Nec mihi placet quod Paul. *notat in l. 1. col. 1. 6. cum Titus.*  
*ff. de cuncti. & de demissi.* dicas, est fieri quædam bonorum  
descriptio, etiam non seruata solenitate. *J. Iustina. C. de*  
*int. debet.* & *aut. de heret.* & *Falcid.* ad uitandam Trebellianicam  
ex portionisam monitionem: Hoc enim contrarium est his ra-  
tionibus, ex quibus opinionem primâ probauimus: tamet  
Paulo subfribatur Soc. *lun. 1. 32. vol. 5.*

Ex eadem gl. adnotauit hic Pano. Fidum hæredem insili-  
nitum non posse, retentes libi portione legitima, hæredem  
97 tam patris repudiare, quia legitima tunc defertur filio iu-  
re hereditario, vt inquit hæc gl. Hæreditatis verid non potest  
partim adiri, partim repudiari, ne quis decedat pro parte te-  
status, & pro parte intercessus. *l. 1. & 2. ff. de acq. heret.* notat in  
hac specie Bar. *in. Gerini. 2. 2. ff. de acq. heret.* & ibi *Aret. 5. Bar.*  
*in. liqui potest.* *ff. ad Trebel. quorū opus communis est,* secundu  
Alex. *ib. 1. col. 1. 6. Soc. mon. 1. 57. l. 1. ff. de rde. Deci. & Curt.*  
*l. 3. ff. de emplo. & alijs folij. & procedit, ut filii hæres insili-  
nitus habent vulgarem subtilitatum, atque esse ita legis-  
gravatus, ut ei solius legitima portio integrum elicit:  
tunc etiam potest filius repudiare hæreditatem legitima  
portione retenta, *ff. de libertate. ff. de bono. lib.* qui ita frequen-  
tiori consensu prefat Dd. inter retinatur. Quinimum mortuus  
pare inter se, non potest filius repudiare hæreditatem, &  
legitima retinere. *Ab his eti. pr. Soc. in d. l. 1. n. 3. Riba. 1. 59. Alex. 75. col. 3. vol. 1. & Guli. Bened. hist. de rde. n. 48.*  
tradit istam amb. inde speramus, q. C. de mif. ff. qui precedentes  
conclusiones refert & approbatis: quibus addit. l. 1. Bart.*

### E X C A P . T V A .

#### S Y M M A R I A .

*R. ergo quoniam possit esse ex cunctis sententiis voluntatibus,*  
*et ex cunctis præceptis communi-*

- 2. Exenti sunt à religiosis, ex cunctis, qui non posse extrahere, ex rebus.*
- 3. Feminae partu esse ex cunctis ultimam voluntatem.*
- 4. Fidei exercitio a morte relata non amittit, ut exceptum, etiam si*  
*fecunda utriusque remanebat.*
- 5. Præstat appellatione fœveri non existenter, si exercitio tellante etiam fœ-  
derum committit.*
- 6. Minor vegetansque annis, maior decret. & septem postea esse ex cun-  
ter voluntatibus.*
- 7. Papilio inflatus obligat eam, quodcumque proficit.*
- 8. Executor voluntati testatorum fœderum, et au disferebit voluntatibus*  
*et refutato post dictum certior posset ante diem fieri.*
- 9. Palmarum illustris testatorum non est frumenta.*
- 10. Testator non potest derogare postulatis propriis excepto circa execu-  
tum ultimam voluntatem.*
- 11. Dislocatio ex cunctis voluntatibus testatorum, à restituere potest.*
- 12. Palmarum testatorum sola principia autoritate mutari potest, nec prorogari*  
*seipsum eis ipsorum.*
- 13. Epiphorus non potest à ratio ecclesiæ dicimus, etiam si patrem ipso*  
*pere confirmationis hoc expressione disponent.*

### C A P . X V I . T V A .

#### De Executione testamenti.

**D**e executoribus ultimam voluntatum diximus aliqua  
in. 3. & 4. in c. f. si heredes. *ff. 1. 1.* præter quæ & illud confide-  
radunt est, non oportere tenuis negotio hoc committi:  
et tamets canon hic religiosos, clericos, seculares, & laicos,  
ad hoc munis abesse vila distinctione admittat. Nam &  
monachi executores ultimam voluntatibus esse nequeunt, nisi  
imperata superioris licentia: *et 2. hoc in. 6. & Clem. 1. tr. ed.*  
ex qua confirmatione monachii sufficiunt hanc exequien-  
di provinciam coram ordinariis iudicibus conueniri pos-  
sunt fraude & culpa, atque ut rationem reddant admini-  
stracionis. Hi vero monachi, qui sunt ex ordine minorum,  
ab hoc arcentur officio. Clem. *exxi.* §. verum de verb. hys.  
quamvis designari possint in testamento ad consilii exhiben-  
tibus executoribus ultimam voluntatibus, ex eadem Clem.  
constituzione. Qno in loco afferit Cardi. prefatis monachis  
nec ius eligendi pauperes cum nulli posse, cum illicet elec-  
tio sit executionis pars: idem Anchae. *ib. 2. 3. Dominc.* &  
*Francell. in d. 2. 10. prim. quibus Bart. refragatur in trad. manet. ib.*  
*3. 1. 4. dicens hæc electionem in committee posse his religiosis,*  
*cum ea sit facti potius, quam iuriis, & que fieri possit per eis,*  
*qui huius munera capax non sit. cum pater. §. b. heredem.* *ff.*  
*de leg. 1. 1. ff. 2. & 3. ff. si quis negat. ad Trebel. idem notar expedit.*  
*Rom. *conf. 409. col. 1.* & finit. Bald. in. sub. mif. 2. col. 2. ff. de actio-  
ne testatoris in. quid. pap. ed. 2. 3. C. de pif. & cleric. quorū opinio hi-  
magis arrideat ex conquit rando d. §. nr. 1. c. effet in hac elec-  
tione facienda. Imo arbitror posse ead ratione committi  
huius monachie electionem executorum, quāvis Dom. & Franc.  
in d. 2. contrarium tenet, ex eo quod executor debet esse  
certus. *Ioa. And. & Odj. t. 1. ff. de presur.* 6. quorum ratio  
frustra est, quia certior in alterius voluntati conferuntur.  
Pto. Cast. in l. 1. col. 1. *ff. de presur.* *ff. de presur.* *ff. 1. id. quod pif. geserit?**

Et Frederic. *conf. 2. 9. 3. ad. 1. respont.* executionem factam,  
per monachum non imperata superioris licentia, validam  
est, modo non præcessit superioris contradicitione:  
Roma. *conf. 49. 2. col. 6. & in frag. 2. 42.* nam & miles procur-  
ator esse non potest, & tamen si à iudicio non repellatur,  
tenent actus per eum gesti. *ff. iust. familius.* §. *reveran. ff. de proc.*  
Eodem Frederici sententiam sequitur Decius. *in. 1. ambi-*  
*gn. 6. non ff. de reg. & Clem. in. 1. 2. col. 1. de rde.* atque eadem  
decisio publicum intelligitur etiam in executione testamenti  
facta per religiosum ordinis minorum: ex quibus bac op-  
timo meo communis est secundum Decius. *conf. 49. 4. 2. col. 6.* &  
*in frag. 49. 9. 1. 2.* vitrobiquet tamen ab ea recedita ratione,  
quod actus regulariter faciunt contra iuris prohibicionem  
est nullus. *I. non dubium. C. de legib.* nec procedit argumentatio  
à militice exercente officium procuratoris, quia in mona-  
chis est prohibitus magis stricta: quod constat ex Panorm.  
*in. 1. nr. 1. ff. 1. ff. de presur. ap. pif. 2. in. 1. 1. ff. neister. vel neister.*  
quem Dec. commendat m. 1. 2. de ind. num. 8. vnde opinio  
Frederici non potest recte iure procedere. à qua etiam  
dedit Franc. in d. 2. in. 2. ipso ni. m. 6. illum text. ad hoc  
inducens: cum ibi dixerit illa decisio: Religiosus executor esse  
non potest, hæc vero verbacum in contrarium gellum nullum  
esse manifeste ostendunt. *gl. in reg. 1. ff. reg. 1. 1. 2. 6. comuni-*  
*ties ibi recepta, & in. 1. Gellum. in. 1. ff. de like.* & pif. 1. gitt non  
probatur iure prima opinio, etiam si communis sit.

¶ Femina

- Femina verb non excludit ab hoc munere exequē  
di vitimas voluntates l. & s. f. in p. vbi Bart. ff. d. & cib. leg.  
tex. m. arg. in c. m. quid. illa n. gl. in 2. s. in p. b. in 6. lo. Oldend.  
de exc. v. t. vol. iii. 5. Bar. si b. Dec. n. at. 1. s. f. de reg. n. Bal. in  
lud. quod paper. 2. tel. C. de epis. & cleric. loan. And. & Pd. in cap.  
2. quorum ipsius communis est, & eam seruati confutie  
notat Speculat. tel. de instrum. edit. 2. June. red. m. 76. Imb. vxor  
4. reliqua executori a marito intellemento, don amittitius  
& reuatiois, etiam i contraheras secundas nuptias. Bart. d. 4.  
& s. f. Dec. d. 2. m. 21. adem. 9. Bald. in sub. ejdem pao. C.  
de secun. n. pao. ad. 9. Oldeodrop. d. 5. licet tunc. amittas, not.  
in aut. mari. & n. C. quod multe s. off. fung. pao. Scribit tamē  
Bald. in cap. ad. 2. ad. 2. id est, reliqua aut compimilla à  
testator execuioni testamento propriis fratribus & non  
centier. favoribus delegata ob imperficiunt feminari com  
silium l. r. C. de leg. s. m. idem alicet. l. s. in Lex. f. d. pao. ff. de  
r. v. & pao. substat.
- Minor verò vigintiquinq. t. annis, maior verò decem  
& septem, poterit esse executor testamento, ex ratione text.  
i. c. qui generalis. S. v. de procurat. in 6. vbi ita statuit, minorem  
habentem decem & septem annos, posse constitui procur  
ratorem ad negotios Regial. 19. u. 5. pao. 3. que infingitur  
probatur opinionem Pauli Caltr. m. l. C. populif. ff. ac pao. di  
dens, minorem decem & septem annos non posse, nec ad  
negotia procuratorem constitui. quoniam Fran. i. d. 2. r.  
dixerit, minorem etiam decem & septem annos, procuratorem  
posse legitimè confiniri extra iudicium. l. f. s. q. S. f.  
v. ff. de inst. & idem committit eum recipi. secundu. Alex.  
m. l. ex. 2. g. C. de procurat. & l. s. m. 2. s. n. e. q. q. m. 3. 6. Vnde  
fit, vt text. m. d. s. m. dicunt, maior decem & septem annos  
procuratorem ita sit intelligendum, vt non excludat minorem  
doli capacem. Verum huic opinione Regia lex adueratur  
nanctile. nec probatur in d. l. f. & q. communis alicet:  
id etenim tantum ibi deciditur, pupillum i. insitorem obli  
gare eum, qui ipsum prepositus: quoniam ibi imputatur ede  
bet qui eum prepositus sit. Nec oblat. Paul. Caltr. 2. C. populif.  
quia loquitur in seruo in pubere acquirente positionem  
domino. Bx quibus malem ipse intelligere testum in d.  
q. generat. eo pao. quo Regia lex intellexit. At in hac  
specie, minorem vigintiquinq; annis, posse designari ex  
ecutorem, si maior sit decem & septem, sicut si. ibi recepta  
textu. in d. 2. s. m. pao. gl. in 6. Nec enim alicubi prohi  
bitorum est minoribus hoc execuionis officium. Licit educt  
er Speculat. d. s. m. red. m. 75. & contrarium potius pro  
bauerit Oldendorp. in d. trade. de excut. v. bim. vi. l. u. m. 2. cap. 4.
- Colliguntur præterea t' ex hoc canone, executores debere  
omnino diligenter sequi testatoris voluntatem, & id adeo  
verum est vt executor nequaquam possit prævenire diem  
ab ipso testatore designatum ad execuionem ultimam vol  
untatis. Bar. per text. ibi in L. v. pao. 2. f. de leg. 2. Nā  
si restituenda sunt ex iuione defecti cennum poli quoniam  
menles pauperibus, restituere ante illius tempus facta pre  
iudicium praesentibus inferi pauperibus, post illi diem fut  
uris. idem Ang. & Alex. 1. l. f. populif. ff. 2. f. s. f. q. s. f. de  
ver. abig. col. 2. l. a. l. dicens hanc f. m. m. 2. c. de  
fideicom. C. de fidicom. idem fatetur Dec. 1. com. temp. ff. de  
reg. m. u. ab eam diuersitatis his rationibus. Prima, quod  
testator ita disponens posuit saltem anima: respxit, quām  
tempus execuionis, quod fōrē adiecit, exiliimus ante d.  
ludnos posse abfus detrimeto reficiamur si hanc oütri  
butionem fieri. Item quod non magis futuros pauperes  
quām praesentes dilexit, ut conferuerit: siquidem &  
in praesentes pro anima salute censem pia illa hæc distribu  
tio. Et præterea, diem à testatore constitutum prævenire,  
conducibili est ipsi anima testatoris, quām eandem diem  
expirari. Idem alicet Anebara. m. 22. Abb. conf. 1. l. dubia.  
v. 2. quib. accedit dictio text. m. l. x. m. 2. S. s. a. l. f. de leg.  
3. vbi post mortem rogans restituere hæreditatem, poterit  
vitius cum voluerit, eam restituere. idem probat textus in  
d. l. pao. m. 2. Vnde nisi aliud ex concursum possem à vol  
untate testantur colligere, libentilim ultimam opinioni ac  
cederem, atque ita effugio Iurisconsulti verba m. 2. f. 2. f. q.  
Hac verò conclusio, t' quam ex hoc capite collegimus  
procedit, quando voluntas testantur hæriti aliquod illi celi  
ta, se curanda non est. gloss. hic, que secundum Abb. in  
hoc texu probatur, dum dicit, executores testamentarios  
esse cogendos exequi ultimam defuncti voluntatem per  
episcopum, etiam si testator interdixerit episcopo hanc co  
actionem. Eactenū t' prohibito illicita est, & ideo non est  
seruanda, ex quo Bald. scripsit in l. lucim. in 2. f. 2. f. de leg. 2.  
mihi omni derogati potest testamēti paterni, etiā si filius patris  
baras in proprio testamento mandauit, ultimam patris  
voluntatem per quidā certos executores ad effectu deduci,  
quod Baldus probat ex S. Dama. conf. 1. l. lucim. in nec po  
te si testator prohibere episcopum exequi ultimam vol  
untatem, negligentibus executoribus, & clapsa dilatatione iu  
ris, ex eadem ratione per illum textum, quem in hac specie  
notat Barba. hic. n. 4. contra Ancharan. quoniam Abb. in le  
gatis, quis pao non sunt, idem afferat, quod Ancharan. posse  
testator euitare episcopi iurisdictionem in execu  
tioni ultimam voluntatis, si in catu negligenter aliis ex  
ecutoribus prioribus & negligentibus subiicitur, sicuti in pao  
notauim. 3. bao. iii. idem erit quando testator expedit  
voluit tempus datū executoribus à iure, etiā minimē obesse,  
necc currere, sed liberar eis execuionem relinquat, vt cum  
voluerit, & exequatur eius ultimam voluntatem. Bald. in  
1. f. de legat. 1. idem Bald. in l. lucim. 2. C. de epis. & cleric. Abb. in  
nisi quidem illa. 2. idem Barba. in c. t. s. m. ff. 2. f. de legat. v. l. loan. Du  
Guald. de aste testator. iii. de exercit. 2. a. 6. fact. in argumenti. ff. 2.  
ante. ff. de Trebiam. Sic etiam testator poterit executoribus  
dilatationem datam à iure prorogare. conf. 301. v. l. 2. & Fran  
cis. à R. in l. m. pao. ff. 2. f. de legat. 1. 2. Sed etiā testator  
in specie designauerit, quid sit aegendum de pecunia, aut re  
legata, eo cau, qui prima eius uscio non fuerit ob negli  
gentiam executorum ad effectum dedecia, nec possit modis  
in eandem causam expendi, minimē poterit episcopus illa  
voluntatem mutare. Bald. in libert. S. Lucim. ff. 2. m. 2. legat.  
non enim ita temere mutanda est testatoris voluntas, cum à  
solo Romano pontifice, aut supremo principe, t' possit de  
rogari v. l. m. 3. voluntatis. Clemens, qua coniunctio de religi. ob  
m. 2. l. de gen. ff. de administrat. rer. ad ciuitat. pertinet. Imo à 7  
obligato non potuit impetrari, vt legata pecunia Trebiam in  
opus nonu. Theatrid. ad munitionem via transferretur, vt  
scribit Suetonius in Tyberio. cap. 31. tradunt ad huc plurima  
Felin. num. 17. 8. Decius num. 1. in cap. accipit. de confis  
tor. Rochus. in iure patr. verbo confitetur. q. s. q. pao. 2. test. in  
l. f. 2. f. de ure. Sunt san. q. qui opinantur, autoritate epis  
copi possit ultimam voluntatem testatoris mutari, si non  
dum est execuionem mandata: plura enī licent ante exec  
uionem actus, quo post eam minimē permittentur. l. patre  
sua. ff. de hu qui s. s. rel. in c. quemadmodū. de intentus. qua  
ratione in hac specie afferunt hanc conclusionem Inio. m.  
2. v. l. 2. f. de cond. affis. Hippol. s. f. 19. 4. Fel. in cap. super b. 2. de  
accipit. loan. Lupi. in repetit. Rubr. de donation. f. 47. col. 4. quib.  
b. canon oblat. quo inuidetur est episcopis munus com  
pellendi executores testamentarios ad seruandam exac  
titudine defuncti voluntatem. Ecce igitur qualiter ante exec  
uionem ad præsul curiam spesat obliterari testatoris  
voluntates, non mutare: & idem colligo ex his, quæ ad  
notauit Guido Papz. de c. 5. 6. Nec tamē in b. decreto  
& autoritate epis. possit pecuniam testatoris in certi  
vnum pao. non ita necessarium expendi in alii  
itidem pao. vnum, magis Republica Christiana ac religi  
onis necessaria, cui necessitatibus aliunde subveniri nequeat  
absque maxima difficultate, textus in pao. ff. 2. f. de oper. pao.  
quam ad huc ipsius eleganter inducit loan. abl. m. 2. d.  
c. 2. m. 3. quo padro. pao. intell. plura, quo congestis Ber  
tach. in Itali. de epis. 4. parte. 4. libra. numero 52. & q. pao.  
qui ali. candens tradantes controversiam.
- His verid., quæ paulo antē notauimus ex bui. capit. de  
c. concin. & illud, quod in ecclesia, aut oratorio au  
gstante præfus confitudo, ac deinde dotato, episcopos  
in flationem ministrorum, curam & regimēn habet. t. pao.  
terea. relation. & abli. epis. de iure patr. text. in cap. 1. 1. 6. qu. 2.  
5. dicit vnicum esse. Felin. in cap. sum. venerabilis de except. m. 2.  
3. 2. reg. in cap. rno. de iure patr. m. 6. c. 2. 19. 4. Abb. in cap. 2. m.  
et eccl. 1. ultra. de eccl. sol. 1. Abb. in cap. 1. 2. 1. 6. q. 2.  
testator aut orationem constitutus prohibeat episcopi  
curam, aut institutionem prædictam: quod in bui. textu op  
timè probatur, & ex presumptu notariorum Inio. in cap. in Eccl.  
9. 1. 2. 1. 6. q. 2.

## De alienationis proibitione.

95

prob. de iure patr. Bart. in quatuor §. sive §. de administrat. iure. Fe-  
lin. in d. cap. item venerabilis n. 22. opinionem tex. in c. si quidem  
1. nec quicquam obseruit, si testator ipse velit, bona dona aut  
doceatur omnino alio plu vsum expendi. eocausa, qui episcopus eius prohibitionem renuntiatur. Rota Ant. 868. Fel. d. n.  
22. Rochus de uero patre verbis pro eo quod. q. 12. Cuius quidem que-  
stionis nos meminimus in Epistola de sponsal. a. p. c. 3. §. 1. m. 20.  
Glos. in verb. patrum voluntatem, duo tractat, quorum primum  
in c. 1 alterum in c. 2. lateret illa n. t. explicatum.  
Dum gl. vicina dict. in fratre prox. voluit citare tex. int. prox.

### EX CAP. RAYNALDVS.

#### S V M M A R I A.

- Quales occupantur homines cap. verbis illis: Hec modo.
- 2. Cunctis hec, sive liber decelerit, non excludit feminam.
- 3. Statutum feminam exclusit ab hereditate extantibus masculis, quid  
operari. & quando intelligendum.
- 4. Ecclesia subtilitate sub premia conditione non preferunt feminam.
- 5. Plausu credere non preferunt nequit.
- 6. Prohibitio alienationis salta ab arbitrio, non impedit translatio domini-  
scia in probabilitate audeat.
- 7. Prohibitio similiter alienare aliquam rem, non prohibetur cum rem  
mettatur, vel extrahatur etiam redire.
- 8. Prohibitio alienare extra familiam, non potest extrahere hereditatem in-  
testatorum.
- 9. Prohibitio alienare aliquam rem, sit in hereditate extrahere, non potest  
cum extrahere hereditatem relinqueat.
- 10. Alienationis prohibitio extra familiam, non potest excludere legitimam su-  
cessorem, quam si fit de familia.
- 11. Prohibitio rei alienare extra familiam, non potest tandem in for-  
mis remanente, excludere successorem legitimam, qui non fit de familia.
- 12. Successori legitimo non potest confugere rem, plausu probabilitatis p. f. e. fit  
ex illa, in quos probabilitas sit alienatio.
- 13. Statutum prohibitio alienationis per reges, confidet etiam adquirere prohiberi.
- 14. Verba prohibitio non excludit etiam successorem legitimam regum.
- 15. Successori legitimo admittitur in rem alienam prohibiti, etiam si non fit  
de familia, non instituisse heret, modis aliis scilicet heret non auctor.
- 16. Masculis feminam dependentes an venias applicatas esse generatione,  
potestiter, sibi, propter, omni pral.
- 17. Liberorum testariorum appellacione aucentur masculi ex feminis  
descendentibus.

### CAP. RAYNALD VS. XVIII.

#### De alienationis proibitione.

P rimùm hic considerandum est, Rainaldum institutum  
fuisse à Peponre parte heretum, per ac demū rogatum  
tuissi hereditatem restituere sub illa conditione, sive liberis  
masculis decesserit. Nec refert quod scriptum sit, Rainaldum in-  
stitutum heretum hoc modo: nam id est referendum ad  
ipius iustitiationis, tellanteo ferent, non ad modum  
aliquem institutionis adiecti, quali dicitur conditor huius  
canonis, Rainaldus heretum hoc pacio, haec ferre institutum  
fuisse sciuti glo. sient. & Barb. his fol. 1. ap. 3. explicat, vel  
expone hoc modo, id est, hac conditione, gl. hic, ex qua ad-  
notauit Lanfranc. s. 4. modum quandoque conditionem  
significare, si sequentia verba conditionem per se ferant,  
ac rursus conditionem pro modo alium, si ex sequentibus  
verbis id appararet, quid ipse non negaverint, tamen ad huius  
texus intellectum nihil id conductit, cum politice canon  
intelligi, ut prius dixi: vel institutione dicere pollium fa-  
ciam adiectio modo: fideicommissum autē sub conditione.

2. Colligo. dicitur ex hoc tex. verbiā, sive liberis deces-  
seri, non excludere feminam, nisi expressim a testator ita  
concepta fuerit conditio, sive liberis nasci decesserit tex. infi-  
gois m. l. sum. aucti. f. C. de fides. vbi Dd. Card. & Anchur. hic  
& id pacium receptum est. Sed uel Statuum in ea pro-  
vinciā, feminas excludi a successione extantibus masculis,  
alium intellectum habent, testatoris conditio, si quidem  
effet de masculis non de feminis intelligenda: ex mente  
Bar. & aliorum a. d. in lib. heret. m. 5. c. sum. f. d. Tiro. l. c. L. m.  
in generali. 1. diff. s. al. 3. Alciat. l. 1. in verb. sign. c. 10. Soc. l. sum. 15.  
1. m. 1. 3. v. 1. & alii autores, quorum ipse memini m. Ray-  
mar. §. 2. num. 2. explicat Tiraq. m. l. sum. C. de resuca. deca.  
verb. p. f. c. 15. 15. 15. & sequitur aqua. m. 6. 10. 10. Idem Jane  
respondent enim, ex quo testator vniuersitate heretum  
filium masculum instituerit, & feminam in re certa, ac de-  
mum filio substituerit, primilla aposta conditione alterū  
filium masculum agnatum querenda. Ex hoc enim cum  
sicutura sumi potest, velle testator illa bona ad masculos,  
feminis exclusis, pertinere, conferuande familię giania.  
Fulg. & Paul. in l. 1. C. de condicione Soci. conf. 6. viam. 3. Dec. 15.  
15. conf. 370. latius Soc. a. l. sum. f. de condicione denso. f. 10.  
qui alios ad hanc conclusionem allegantia quibus noopor-

ter discedere, autho. Cur. Iun. conf. 33. n. 2. Et quo ipse in-  
ter subtilitas agnatis, etiam filiam testatoris sub heri-  
tatione fratri, si fuit liberis decelerit, excludit à nepte testatoris  
filiis in finibus. Et quoniam id possit diffundari, hac tamen deci-  
sio equior est & verior, atq; colligium ex his que prefati Do-  
ctores tradidit & in specie Dec. 6. conf. 370. a. l. sum. & Paris. 45.  
89. cap. p. b. 2. licet contrarium responderit Cur. d. conf. 35.

Imo dicta conditio, si sine liberis decelerit, quamvis stante  
dicto statuto ita intelligenda sit, vt maleculi feminis pre-  
ferantur, sed in finibus decelerit, abesse liberis masculis,  
filia superflue, excludit subtilitas; nec eo casu obe-  
rit filie municipalis constitutio, vt explicat Carol. Mol. in  
Alex. em. 15. 4. ex mēte Dd. aduersus And. Alciat. in d. col. 10.  
& in reg. 3. p. 32. m. 4. Sic enarrat si testator effet extraneus, ne-  
quaque effeat mare sive feminis ciuidem gradus praeferit ex  
ratio flauit, secundum Alex. m. 15. 4. & id Car. Mol.

Item quando in hisce dubitationibus explicandi usum  
sumit, ipsi sumit testatorum voluntate auecupari, ex ea pre-  
sumpta deductum, piam causam substitutam filio malcolo  
si sine liberis decelerit, excludit filias ipsius in finibus, ne-  
petes testatoris. Ant. em. 35. Cur. Iun. d. 15. 35. col. 20. mihi sanè  
non placet haec ultimarum voluntatum interpretatione: opini-  
o enim paternæ dilectione potius testantem diligere  
neptes, quam piam causam: nec virget rano aliqua, vt sub-  
stituta ecclesia, aut substituta pauperibus alium mortuo  
ab suis filiis, de filiis masculis, ac non iidem de feminis  
cum conditionem intelligendam effe. Vnde accedo liberis  
uter Soc. em. 23. 2. v. 1. xvi. 19. & eius fili. Soc. in d. l. sum. 43. &  
Paris. em. 86. col. p. f. 2. quos habeo huius opinioneis auctores  
ad uter. Curt. cuius sententia procederet forsan, si testator  
filias habens eas ab uniuersali hereditate excluderet, & ec-  
clesiam vel pauperes subtilissim. Sed & illud hac in re  
tandum est, conditionem hanc: Si Tuus sine liberis decelerit,  
malecum decicerit Tiro decedente liberis reliatis, tametsi  
ipsi liberis poeta mortem obierint nullis reliatis liberis.  
Non enim cenfatur repetitio, haec conditio in liberis insti-  
tutis: quemadmodum uel eleganter afferit Oldrad. conf. 1. & conf.  
14. et si quod haret, vbi ibi idem not. C. de misericord. & sub. c. em.  
xv. C. quando dicit leg. d. Ies. sal. §. si quis atraff. ss. ad Trab. vbi  
Paul. reb. & Ripa. col. 1. idem Ripa. Centur. m. 168. ff. 2. vnu. 2.  
& ibi Galat. col. 9. Iatissim. omniu. Ad. Tirap. m. l. vnu. 2.  
C. de resu. donis. vnu. 2. vnu. 2. Parit. em. 8. lib. 2. Abb. 15.  
40. 1. Alex. conf. 3. n. 11. & conf. 3. 19. lib. 6. m. 2. & ibi Car. Mol.  
lib. 1. Alex. conf. 3. 1. lib. 4. vbi idem Carol. aliquot aubores  
allegat Paul. C. f. 9. lib. 1. Dec. conf. 21. 8. & 27. atq; ali-  
bus frequentissime opt. tex. in filium sum. §. 6. p. f. de legat.  
trad. Soc. l. sum. 11. m. 20. h. 1. Corn. em. 14. lib. 5. 3. quo in  
loco addit. hanc opinionem procedet e. ni si ex aliquo con-  
suetudine coptrarium a mente testatoris deduci possit: quod  
Soc. l. sum. enarrat explicat conf. 1. n. 7. o. lib. 2. pulchre Aymon. 45.  
98. m. 1. & sequitur. Hieronymus Gratian. conf. 5. 2. 1. Paris.  
em. 86. lib. 2. m. 1. & 4. dubius sequitur refutatio.

5. Glosa in verb. Neutra pass. probat, proibitione alienationis alii sciuntur ea facta ab arbitrio non impedit translatio-  
ne dominij. Efectu alienatione, idem Innoc. & comunitate  
Dd. hic Bart. in lib. heret. m. 5. d. sum. 1. p. f. d. 15. 1. & ibi 15.  
2. d. 15. 1. 17. Crot. f. 7. 1. 4. & Ferdinandus Loazes, p. f. sul.  
Illerdenius m. 467. Nam licet iudicis prohibito ita aliena-  
tionem regulariter, vt ea nihilominus faciat dominum non trans-  
feratur. Ap. f. 1. sum. ff. de erab. emp. causa prohibitiunis expre-  
sa. Bart. quem exenti sequuntur m. 5. d. sum. tamē in prohibi-  
tione facta ab arbitrio, etiā causa expellit, non erit id: cum  
potestas arbitrii dependeat & oriatur a contractu. In n. distinc-  
tione f. 1. m. 1. de f. 1. f. de a. 1. In contradictu autē non potest  
prohibiri alienatio ita fortiter, vt si fiat, translatio dominij  
impedit regulariter: gl. communites receptio. L. leg. C.  
de condicione. ob causam. Vnde erit idem in prohibitione: que  
facta fuerit per sententiam arbitrii: quod adeo verum est,  
vt locū sibi vendicet, etiam in arbitrii, qui eliguntur au-  
thoritate & mandato legis. Ferdinandus Loazes m. 4. m. 467.  
Contra

contra Joannem Crot. & Ripam. num. 9. in dicit. §. dñi. Idem erit etiam in casu, quo ex sententia arbitri oriatur actio secundum Ferdinandus & Ripani, refragante Crotto: cuius opinio in his duabus extensionibus refellit poterit ex his, quae Dec. ad normas conf. i. v. 3. ac postillam ex ratioine adducta paulo ante pro communis & principiis opinione.

Eadem glost. alteris, prohibitus alicuius simpliciter minime prohibebit in eadem re, hereditate aliquem etiam extraneum inlinere, aut eam in testamento aliave ultima voluntate legare, nosat Bar. in d. p. §. fratre. s. de lega. 2. optimus textus. l. 1. §. de fund. data. Bal. in d. l. lego. C. de cond. ob. cau. ultim. 3. Ang. conf. 57. col. 3. vbi pulchre loquuntur Alexandr. conf. 155. v. fisc. 1. col. 2. 1. l. 1. col. 9. v. 4. col. 5. fact. text. m. ex hoc edict. §. alieno. s. de ali. iudic. mut. caus. 9. Ceterum hanc sententiam Ang. tribuenes Joan. Crot. & Feder. Illerden sis m. §. dñi. m. 7. q. Barto. ad examen adducunt, eam penitus improbatantes per textus d. l. p. §. fratre. §. 9. primum. vbi res prohibita alienari non potest ab heredem extraneum pertinere, ad idem aduersus Ang. adducunt i. pater filium. §. fundum. §. de leg. 3. qua probatur, prohibitus in vita alicuius aliquam rem, posse cedente testamento, cui voluerit, relinquere. Igitur si perpetua vel complexe esset prohibito, nequamque potest heredem extraneum ciuidem rei facere, nec alicuius extero ea legare. Item rem adeo perplexam reddunt, ut Bart. aduersus Angelum citent, quecunq; alicant frequenti interpreti confundit damnata Ang. opinio. Ego verbis hac in re difiniens procedamus, ne confusione quadam singularis & egria queatio obruarit.

**Prima conclusio:** Prohibitus simpliciter alienare aliquam rem, etiam contradicat vel legi prohibitione, minime prohibebit heredem extraneum inlinere, aut eam re exterior legare. Bar. in d. §. fratre. & alij. quos paulo ante citauit. Hoc enim prohibito refertur ad alienatioem, qua inter viros fit, non ad alienationem ultima voluntate facta. Et dum Ang. Ale. ac exteri ita intelligent, corum sententiam, nullum patiuntur dicimus, nec Bar. refragantur, nec communis opinione reprobantur.

**Secunda conclusio:** Prohibitus alienare aliquam rem, etiam contradicat vel legi prohibitione, minime prohibebit heredem extraneum inlinendo, aut eam extraneis legando, minime potest heredem extraneum in ea reinstituere, aut extero legare: quod ratione probatur. Nam potest testator heredit in his bonis, que et reliqui, libertatem testandi tollere, qui filium. m. p. s. d. Bald. Toul. Potuit enim illa bona heredit in aliis, potest potius heredit in heredis potestatem limitare, i. videtur. §. p. s. d. in loco nr. hanc igitur conclusionem in specie defendant Ias. in 2. edit. n. 139. Ias. Crot. & Loazes in 7. Bart. in d. §. dñi. & c. fere expressa Bar. in d. §. fratre. Tametsi Ang. & Alex. quos primo loco adduximus, contrarium probauerint, quibus non est auctor recedere. Ias. in d. §. dñi. 1. Iulian. n. 105. nec Cate. Cos. in mem. dñi, dñi, Alianarion probatur. Prima tamen opinio prior ex eo apparuit, quod illa hec prohibitus facta fuerit in utilitate successorum ab intellectu: quo quidem causa loci secunda conclusionis. His verò obstat propter tunc hie dicens, iudicium arbitrorum non possit impetrare, ne legatum valere, & tametsi per eos prius prohibitus alienatio fauore libertorum masculorum, qui geniti forent a Rainaldo, vel patruis, ex quo videbant quidem legatum reliquum a Rainaldo auuncula cum valere: per pertinere secundam conclusionem, aque etiam terram nisi dixerimus arbitrios prater compromissum sententiam dixisse de prohibitione alienationis, & excellente potestatis propriis limitis: aut legatum valuisse ex eo, quod alienatio facta aduersus prohibitionem arbitrii omnino valeat, ilice per locus sit, quod gl. m. p. m. notavit, vel et intelligenda arborum sententia extansum Rainaldi heresis masculis, quibus ipse probatus & carens mortem obiit.

**Quarta conclusio:** Prohibitus alienare aliqua bona extra familiam potest in eisdem bonis inlinere hereditem cum, qui existitur etiam legitimus successor ab intellectu gl. secundum Bar. in d. l. p. §. fratre. cui est similis in d. pater. §. Iulian. Agrippa. §. de leg. 3. quam dixit Sing. l. 1. in d. l. fisc. quis promiserit. §. 4. lego. ed 4. & Arct. remitt. num. 6. s. de sequenti test. secundum Bart. & Paul. in d. l. pater. §. cura inter. §. de lega. 2. querit ad hoc existimat sing. eti. I. m. ibi. dicentes opinionem esse conmuter receptam. idem fatetur l. 1. de l. m. 102. & 2. leit. num. 135. l. erdi. Loazies. nr. 155. in d. §. dñi. & Alex. confil. 56. vñ. 1. & plerique aliij. qui pallia hanc quia s. tractant, quos Andr. Tiraq. congerit b. 1. de rectac. §. 20. nr. 4.

Quia quidem opinio locum habet, etiam si testator prohibitos illa bona alienari extra familiam, speciem addiderit scipsum vele bona illa pensa familiariter manere. text. m. d. §. cura inter. s. cuam o noves approbatēs gl. in d. §. Iulian. Agrippa. primum invenimus intelligendum, secundum Alex. in d. conf. 5. & col. 1. Ias. in relatio. col. 1. C. de fideicom. Alex. sun. 59. nr. 3. quorum opinione & intellectum defendit Ferdi. Loazies in d. §. dñi. num. 15. s. inducens verba Iuris confitit in d. §. fratre. quia argumenta a contrario sensu, premissa prohibitione facta extraneum heredem exclusionem, legitimam heredem admittere videtur. idem Dec. conf. 422. Sed ipse Dec. parum ubi continxit conf. 481. cm. 96. v. 3. Soc. in l. qui Rome. §. cohered. §. de rrv. obig. c. est. a gl. & communis opinione recordetur eo causa, quia testator non tantu prohibuit alienationem extra familiam, sed addit. ut vobis predicta bona penes meam familiam manere: ex quibus sententia communis intelligenda erit, vbi simpliciter venit testator alienacionem extra familiam. Qui in bis signiter adimplirupit ratio illa, quod fuita prohibitoryne alienationis, adiecis hisce verbis: Quia vole a bona in familia manere, inducimus a testator fideicommissum inter eos, qui sunt de familia te, in d. §. fratre. Arct. & Soc. post alias Communem in d. l. qui Rome. §. cohered. Dec. d. conf. 2. Cur. Jun. 22. n. 1. eleganter Ferdi. Loazies in d. §. dñi. n. 52. plures affectiones in d. §. cohered. quia ad hunc sensum induci possunt. Ergo non poterunt dicta bona exire familiam, etiam ad heredem legitimum ultimi possessoris intextari.

Nec huic limitationi oblitera sensus illius a contrario deducatur ex §. fratre, quia dum extraneum successore excludit, legitimam admittit, qui tamè sit de familia. Vnde non possum non recipere Soc. & Dec. interpretationem: maxime, quia principali sibi concilio gl. in d. §. Iulian. Agrippa indistincte a pluribus, refellit, precipue ab I. m. & d. §. fratre. Soc. in 43. vñ. 1. Dec. conf. 481. 10. C. ro. m. d. §. dñi. 8. Fulg. mon. 127. Salyc. m. 1. s. lge. n. 14. C. de condit. ob. eau. post Petr. a Bellapar à Bellatrelat, quorum sententiam nre concuerit testator voluntatis, quia cura ad diligentia exactissima inquirendae est non alia sane ratione, quam ne quid aduersum eius cosensu ex eius dispositione opinemur. Quod si hæc controvenerit libero ac ingenio iudicio diffinienda est, ego communem assertione opinionis testatoris iudicio refrigerans. Nec oblat elegans decisio m. §. cura inter. nam ea procedit in hæreditate legitimo, qui tamen filius est ultimi possessoris. Pieni enim est, nec à mente testantis alienum, prohibitus rem aliquam extra familiam alienare, posse eam rem excepte vel tacite transferre in eum, qui ei naturali quadam legi hæreditatis necessarius existit, secundum Fulg. & Salyc. Secundo poterit & eadem Iuriscon. responsio alter intelligi, ut res prohibita alienari extra familiam libertorum, iure possum transire in libertate filium, qualis si sit de familia libertorum: quod Accur. scribit in d. §. cura inter. Nam quod quidam obiciunt, nomen familie ad feminarum liberos non extendi, verum est cum de familia ratione fanum agitur, nempe de agnatione: sicut verbi vbi nulla habent languinis, sed conditionis & status ratiō. ix. in premonitario gl. in d. §. de verb. f. g. & præterea hoc ipsum coadiuvant ex eo, quod testator prohibitus rem aliquam alienari extra familia libertorum, ipsi liberis consilere vult & ideo mirum non est, si libertarum filii administrantur, cum eorum matre consilii fuerit a testatore, atque maris conditionem sequantur libertate filii. Vnde prefata Iuriscofulti decisio minime est admittenda, quando prohibito facta suuierit, ut tagmationi aut generi conculeretur.

Et aliter: intelligenda gl. in d. §. Iulian. Agrippa. ut procedat, nisi qui intellectu. forcebit, fuerit prohibitus bona praefata acquirere. test. m. 1. codicil. §. m. de legat. s. gl. in d. §. Iulian. gl. in d. l. fisc. ita quis promiserit. §. 4. de lega. quam dicti alii non reperire Bald. m. 3. de psl. dixit Singul. idem Bal. in m. 1. quiescit in C. de fideicom. quorum Opus communis est: et cam sequuntur Ias. 1. leg. 3.

## De alienationis prohibitione.

97

13. *Utrum. n. 13. & Fred. illerden lib. iunior 157. in d. s. dno. Bart.*  
In Litteris. ed. 3. ver. tertius. & ibi Pau. Calv. lib. vi. sc. de arg.  
haret. & idem Bart. m. d. s. ex leg. col. pene cuius illud addendum est,  
et inib[us] referre, an statutum t[em]p[or]is prohibeat rerum alienacionem  
extraneis, peregrinis, & adueni fieri, an ipsos peregrinos,  
seu extraneos acquirent: vtroq[ue] etenim causu idem erit ex  
Are[n]a d[omi]ni. gen. man. 7. & Tiraq[ue]. l. de terrar. 9. l. gl. 9. t. 109. nō  
n. poterit extraneus ex successione ab intellato illa bona  
obtinere: Secus vero si statutum prohibeat alienacionem  
rerum extra ciuitatem: nam posset extersus iure successio  
nes legitimas illa bona habere: quam distinctione ipse col  
legit ex Bar. in d. s. ex leg. & in d. s. ventre, vbi Are[n]a. non ex  
acte hanc difficultate expendit.
14. *Tertio, prima & communis sententia erit intelligenda,*  
misi verba prohibitionsen ita vniuersitate, atque amplia,  
vt videatur eam excludere alienacionem in legitimis  
haretis, extraneis tamen familiae collatoris prohiben  
tis alienacionem: quod colligitur ex intentione disponen  
tis, text. in Aut. de iust. fiducie, Are[n]a l. Patr. 9. l. 1. col. 2. ff. de  
acqui-haret. & in d. s. ventre, vbi Dec. conf. 1. l. 3. col. 2. Curt. Seni  
ors. 40. col. 8. Anto. Rube. conf. 1. l. 3. & dno. 2. col. 2. vbi Are[n]a. 13. &  
ibi Ferdin. illerden. m. d. s. dno. 164.
- Quarto, adeo vera quibusdam apparebit opinio communi  
nis, vt concedant rei prohibiti alienari ex familia  
polite, ab illius rei possibili in via tradi extraneo, qui te  
men erat eidem intellato successoris. ut l. 1. & Leon. qu. 8.  
vii. ff. ad Treveri. quod diocesanis rationibus nititur probare  
Principi illerdeni m. d. s. dno. 164.
15. *Quinto, luntqi[ue] arbitruntur predictam communem*  
sententiam procedere, ut si successor legitimus ab inter  
festo, non fuerit heres in iustitia nisi ad eum, alio non in  
stituto herede, n[on] nibil omnino transire res prohibita alienari  
extra familiam, tametsi extraneus sit. Litteris. l. sc. de arg.  
Miser. in quicunque exterior, posse id predi[ca]ti non prohibiti  
l. 1. ff. gl. 3. l. 1. Cicero oratione pro L. Flacco. Andi. Tira  
q[ue]. lib. 1. de rebus. l. 1. ff. gl. 9. m. 106. que tam ex ratione  
iuriis prohibitus etiam locus libi vindicari in herede ex  
traneo non tantum in legitimo. Sed probatur in hac specie  
textis d[omi]ni competr. q[ui]cum. vbi Bart. Roma. cons. 45. ed. 2.  
Alex. 1. ff. 55. vol. 3. Soci. 1. ff. 291. vol. 2. l. 1. ad d[omi]n[um] 4. d[omi]ni. 1. l. 1. ff. 100. Et sententia hanc opinionem communiti esse Soc. 1. ff. 151.  
vol. 3. vol. 2. & Tiraq[ue]. lib. 1. de rebus. 6. 2. num. 5. omniumque dilu  
gentilline Lauten. Sylvanus conf. 6. m[od]er. 26. Quod si pallium  
conceditur prima principali communis auctorito, quando  
ipse legitimus successor ab interfesto, heres in iustitia non  
video, cur nullio alio herede instituto, sed ipso legitimo  
succesore iure capiente hereditatem, non sit idem dic  
endum, nec non detuerint, qui huic ultima conclusioni ad  
pertinuerint.

¶ Glotia in verbo, legitimi, duo probat. Primum, natura  
Ieni ilium excludere subtilitum, sub illa conditione, si  
subtilitas sine liberis decelerit, i.e. facta, si quis regat, q[ui] est  
Treveri, vbi Alex. & Ripa in late tractant, Felin. & Decius  
in can. prefatura de probat. num. 35.

Secundum probatur ex glo. filium naturalem non exclu  
dere subtilitum sub illi condicione ita expressa, si fine lib  
eris legitimis decelerit, quod pallium d[omi]n[u]m concedunt.

16. ¶ Ceterum, Barb. hic colum. 33. colligit ex hoc capite di  
cens text. illum Sylv. est, sub mentione prolis masculorum  
contuberi, quod minus dubium est. Iste vero seni codi  
nomine expreso fecimus exclusi: fed hoc non recte pro  
batur in hoc tex. cum Rainaldus deceleris absque liberis  
masculis, hec minis. h[ab]it tamen operis precium perpende  
re, ita ut verum quod Barb. non detuerit. In quo illius primo  
est confundrandum, hec nomina. Proles, Generatio, Sobo  
les, Posterioris, synonyma male. Leon. qu. C. de natur. libe. in le  
gatu. C. de agri. or. conf. 1. 1. quo quidem primum, glo. m. l. C.  
de cond. m[od]er. scribit quatenlibet sequi generationem patris,  
non matris. Vnde a posteriori Posterioris generationis,  
aut Progeniei, non comprehenduntur descendentes a feminis:  
quoniam item sit, vni nec masculus natus ex feminis, dici vere  
posit de generatione aliquicis. Bart. in lopu. ale. ff. soli. m[od]er.  
idem Bart. m. l. c. de prob. text. optare. Riba. de patre. in d. s. 6. & in  
l. 1. ff. de rebus. Lauri. de Patribus. in aut. de statu exclud. fa  
mili. 3. Nic. de Voal. de successione. fol. 11. l. 1. Contraria  
tamen probatur in s[ecundu]m. C. de epis. 25. cler. in m[od]o na  
tum ex feminis dici vere potest sub progenie, posteritate, & ge  
neratione comprehendi, probat. Leon. sylvianus. C. de fiduc. vbi

- Cor. ed. 1. l. translatum. q[ui] parceret. ff. de grad. 2. 1. de schismatis. in 6.  
late. Andi. Tiraq[ue]. lib. 1. de retenti. q[ui] 1. t[em]p[or]is 9. m. 239. ad idem  
text. in causa de ind. vbi Host. Ant. & Dec. m. 2. Pau. Casto.  
in d. l. 1. Cade cond. inf[er]t. Domini. statutum in 2. de heret. in 6. Dec.  
in 22. 23. 24. 25. quorum q[ui]mo Convenimus est, vniuersitatis Nico.  
de Vbal. in fol. 1. l. Nec obs. tex. and. c. in m[od]o, quia lo  
cum habet in penis, que debet in intelligi tridice gl. ibi quā  
in hac reponitione post alios sequitur Dec. in d. s. 400. Item  
l. 1. ff. de rebus. traçat de privilegio immunitatis, quod  
conceditur aduersariis publicam vulnus, & idē non est  
intelligendum de malcolis, quia feminis descendunt, vñ  
sentiri. l. 1. de d[omi]ne, vñtemp[or]e, & gl. in fin. p[ro]gram. ff. de leg. 2. De c[on]  
sid. 22. 23. 24. 25. dem. 1. 2. ff. regnat m. 68. Ex quibusd[omi]l. 1. in  
aliis privilegiis, quae non sunt ita odiosa c[on]p[re]publica, no[n]  
procedunt. tamet[ur] C[on]s. 1. l. 1. num. 40. cam intellege  
rit, in quaenque actione, que contra ius commune  
facta fuerit. Nepti, verò ex filio masculo dictiūr descendere  
per lexim virilem, glo. sing. in 6. l. 1. 1. q[ui] uno de lege. ff.  
de lib. & pol. quam Par. & Od. ibi approbat. & Hippo.  
Singer. 33. & probatur in l. 1. de d[omi]ne d[omi]nus. vñtemp[or]e. C. de legi, be  
red. verum an appellacione Liberorum, & masculorum ve  
niunt mares ex feminis descendentes, explicant Pau. Corn.  
& alijs in l. 1. C. de cond. inf[er]t. optimis Caro. Molin. in conf. Paris.  
ff. 1. 6. & apud Soci. conf. 1. 14. 3. Capol. conf. m[od]o 7. & Catel.  
Contra Memorial. silvius, agnus. & emouunt laus suis Andr. Tiraq[ue]  
in tract. de primogeni. q[ui] 12. 2. 3.

## EX §. PRIMO.

## SI M A R J A.

- Domini res legatae, s[ecundu]m res legatae translati in legatum.
- Potes communis condicione non transmittuntur ad heredes.
- Fideicommissum purum transmittuntur ad heredes, noctua fideicom  
missum etiam non a nobis auctoritate transmittuntur.
- In access. condicione translati sunt fideicommissa.
- Per dominum, ad cuius transversis honorum, & in locis hereditatis in  
fideicommissum.
- Interpretatio est in mente imprimitur, ut voluntatis intentio.
- Intellexi ad regnam 1. 1. 1. de regn. 3. 3.
- Scholastica dicit, fidei voluntatis est quia est obligata.
- Penit. ultima voluntatis. & ipse ipse.
- Parvularia in testamento, qualiter committuntur, & in hereditatis pos  
sunt & regale ad nos pertinet?
- Hereditas potest data, non potest ad aliis fidei voluntatis ab ipsi culpa pro  
mis immissi.
- Præceptum de non inferendo medietate, aut de non miscendo quælibet, an  
intelligitur de quælibet?
- Libet quælibet consuetudin ad legatum, cuius fuit addita p[ro]p[ri]etatis.

## §. PRIMVS.

## De transmissione &amp; iure legatorum.

- Glossa in verbo, medietatem dum adserit, dominium  
rei & legatoe translati in legatum à die aliter hered  
tatu, et ita intelligenda, ut vera sit acquisitione dominij. Nam  
firme dominum rei legatae translati in legatum a die mor  
tis. l. Tiraq[ue]. ff. de sur. Regial. 3. 4. 10. q[ui] 9. part. 6. ab adita autem her  
editate vere sit translatio dominij. l. 1. q[ui] bono. 6. com. fidei. ff. de  
legat. 1. vbi glo. 8. & glo. in d[omi]n[u]m. l. Tiraq[ue]. atque hoc patet, com  
minus omnium contentia hanc questionem dissolvit, ut  
faciat Leon. Crotius. in s[ecundu]m q[ui] praesupponit. q[ui] Bart. couf[er]  
2. ff. de s[ecundu]m cap. quo in loco conatur defendere etiam ab adita  
hereditate esse factam hanc dominij translati. Quod  
si res legata sit aliena, non equidem ipsius collatoris, etiam  
si sit hereditas, non translat dominium in legatum abique  
traditione. magis tunc. q[ui] suadit. ff. de reb. sur. glo. in l. Patr. m[od]o.  
ff. de temp[or]e, cuius Opus Communis est secundum Alexand.  
& Are[n]a. hereditas fidei. ff. de leg. 1. idem probat glo. h[ab]it. etiam  
si contentiat heres, aut dominus in legatum. Bal. &  
Angel. m. l. C. comm. de legat. I. l. 1. numer. 1. 2. 1. ff. delega. vbi  
Ripa numer. 57.
- Eadem glo. d[omi]num dicit, & illud locum habet, referunt ad  
conclusionem illam, legatoe rei dominium translati in lega  
tum ab adita hereditate. Item dum scribitur in ea, legare  
intendit: addendum erit, alias non.
- Porro hic queritur, cur vnius tantum patru si in hac li  
te & controvertit meius: cum pluribus patru fuerit a  
p[ro]p[ri]etate, & ex duabus patru Rainaldi alteri obiisse mor  
tem vivente Rainaldo, & ideo fideicommissum extinctum  
fuisse, nec ad eius heredes quidquam ex eo pertinet. Vn  
decx

de ex glo. constat, legatum t' celatum sub nuptione mortis  
hi redit, censeri conditionale. bares meū fideicomm. & demon-  
strat glo. in p̄g. morem. C. de fideicom. ad hanc conclusionem  
dixit. Lanfrancus hic celum penit. esse buis ca. gl. Singulare, à  
qua consequenter deducitur fideicommissum conditionale  
mortuo fideicommissario ante conditions eventū, non  
transmitti ad heredes etiam si uos, etiam à testatore descendentes.  
gl. hic relata ad iuris, qui allegat gl. in d. 4. bares mens.  
& v. m. vna. C. de hu qui ante apert. tab. Commixta recepta, quod  
apparet ex his, quae late tradunt lat. cap. 29. vni. 3. Corne. vni.  
18. 10. vni. 3. Ex quo patet heredem ante eventum con-  
ditionis scientier fideicommissum restringit, polle idem  
repetere, postea conditione. glo. in l. qui fidetur.  
vix. considera si de cond. cap. 2. s. 1. i. uita. seu conditione. gl. de cond. us-  
d. quo in loco fideicommissum inquit: Solatum pendente con-  
ditio scirent, non repuer. Id enim intelligitur, non repue-  
r. pendente conditione, focus vera omnino deficiente.  
Alex. pol. alios ibi, Ang. Alex. in. fideicom. gl. qui dat. 2. co-  
lum. ff. de verb. obligat.

Sed hi fideicommissum sumit, mox fideicommissario ante restitutione fideicommissi, inde ante additionem hereditatis, transmittitur ius illius fideicommissi ad proprios heredes fideicommissarij: sicuti contra gl. do-  
tant Bar. & Doct. in Lex fideicommissum ff. de leg. sex. m. vna. 6. &  
m. vni. C. de causa toller. & vni. 5. vbi dies legatorum &  
fideicommissorum quo ad transmissionem ceda a morte te-  
testatoris, & opinionem Bar. profitentur esse communis lat. in  
d. 1. cap. fideicommissum. n. 1. 8. & ibi Riga. col. 6. & Guido Pap. 109.  
132. Alex. in d. 1. cap. fideicommissum. 8. Dec. cap. 39. m. 10. & 10. ff. leg.

Ex his potest opinione taliter discerni, quod tracterat bac-  
re foler. Nam gl. per tex. ibi in linea. 6. P. Peperon. fideicommissum  
prebat, legatum alieui reliquias ipso legatario rogaro illud  
heredi pro morte resiliere, non deberi heredi hereditis,  
si ante legatarios heres mortuus fuerit. Contrarium tamen  
Bar. respondit in. Tita. in p̄g. 5. vni. ff. de leg. 2. Et item Bar.  
opinio intelligenda, quando testator legatum reliquit lega-  
tario ad tempus, vel ad vitam eius, ut viri verbi Bar. Opini-  
o vero gl. erit recipienda, quando legatum similesque  
factum fuit legatario, sed rogauit eum testator, ut post inor-  
tem illud herediti restituiri. Pau. Cap. in l. p̄g. C. de leg. ex m. 1.  
ff. am. 1. ad. 1. Fiduci. Antro. Rube. 109. 2. 3. tradit. Paul. à monte  
Pico m. d. Tita. 6. vni. 9.

Eadem gl. probat t' inter fidicommisum vnuferales  
esse locum iuriaccrescendi, si finit coniuncti. L. vna. 6. bee au-  
ten omnia. C. de decimo. vni. Bar. eleganter conf. 5. 3. I. u. 1. re. vnuferale. ff.  
de leg. 3. m. 106 & ibi cap. 10. optime. Pau. Par. conf. 131.  
ib. 4. m. 28. etiam fideicommissum sit conditionale: quod  
in hac glo. in p̄g. 5. tex. probatur. Planum igitur ist. quo ratio  
ne fideicommissi restitutio à Peponi Rainaldi inuncta, ad  
alterum ex partu deuenient, ex parte fuerit facienda.

Oportet præterea ad interpretationem huius cap. tractare, tueritne quisque à Rainaldo heres instituta? Et ne à pro-  
batissimis veterum placitis diuerteramus, à Rainaldo patru-  
5. heredem institutam tunc opinatur. Verbum 'eterni. Le-  
go. adiectum vnuferale bonorum, nullo herede instituto,  
inducit heredi institutioem. text. his. singu. secundum  
Card. hic. & eundem. & Imo col. 7. m. 1. Regnum. h. f. Iran.  
in 1. f. pater. col. 2. 5. b. in. 6. Bal. in. 1. vnuferale. v. col. 1. C. fam. artif.  
Nam Rainaldus patruo & eius filiis medieratem quotun-  
dam bonorum, & reliqua bona patrua legatu. Hoc vero  
legatum appellat hic text. institutio in vnuferale parte. I-  
dem notant Alex. in l. col. 2. ff. de leg. 1. & Guliel. Sicca. in d. 1.  
Raynaldus. vnuferale. col. 2. dicunt hanc Opinionem Com-  
mem. est. quam sequitur Politus de fideicommissis. cap. 10.  
ff. 26. & Alci. verbis leg. ff. de leg. 1. quibus accedit id quo  
nos adiudicamus in d. 1. Raynaldus. 6. & o. 109.

Vero Bar. m. d. Centuria. 19. ff. de ruga. exprimit contraria-  
riam elegit opinionem, dicunt verbum, lego. etiam adie-  
ctum vnuferale bonorum nullo alio herede instituto, nul-  
lam pra se ferre heredi in institutioem. I. u. 1. leg. p̄g. 10.  
& I. m. 1. ff. de leg. 1. Trebelli quibus non probatur Bar. opinio,  
quæ tamē Receptio est, ut tellantur lat. in d. 1. Centuria. m. 37.  
Galat. in d. 1. & Jacob. de Nigris. Rub. 1. f. de leg. 1. fol. 6. col.  
2. apud quem & Croxton ibi, ac Rupam m. d. Centuria. m. 97.  
est longa huius q̄flios disputatio. Et licet Alex. in l. 1.  
ff. de leg. 1. dixerit, ab opinione Bar. non esse recedendum: non  
video congruum reponsum ad ilium tex. tamē etiam  
ab utriusque iuris p̄ficitibus intelligatur.

Quamobrem vñerius est considerandum, quod gl. hic  
dixerit in hoc cap. verb. lego. assumi proprie, & improprie. Pro-  
prie guidem respectu anunciorum: Improprie, respectu  
patruo, ne cornua ultima Rainaldi voluntas, ex quo Abb.  
& Barb. hic. ff. 27. colligunt, verbis testamentorum & etiam  
improprie aliū, ne dispositio pereat, aut evenerit: quod  
in multis actibus regulare est. t. iuncta. l. m. confutatio de  
relig. dom. Sed & illud glo. huius. c. lenfit, quod mihi almodum  
placeat: nempe, verbum lego, additione vnuferale bonorum  
inducere, allo non in situo herede, in institutione hereditis,  
quando si eam non induceret, et tantum minimū posset  
valere: aliqui senti Bernardus, verbum, lego, adiectum vnu-  
ferale bonorum, non operari hereditis institutionem. At  
quia ita potest Bar. decisio intelligi: nam in substitutione  
verbum, lego, adiectum vnuferale bonorum, potest omnia  
hereditis institutione operari effectum, quo ad fideicommissarii  
substitutionem. Vnde nulla cogit necessitas, praudi-  
cum verbum ad directam substitutionem defecere. Nec  
erit in hoc absurdia opinione conciliatio, quam Lance.  
Galian. in d. 1. Centuria. col. 60. com. ministratur, c. cuglio. hæz  
mibi insignis suffragatur. Ex his intero, verbum, lego, additum  
etiam vnuferale bonorum in codicillis, aut appolita cedula-  
ri claufula, nequam significatione, in institutione ha-  
redis, sed fideicommissum, cum actus hic validus sit absque  
in institutione hereditis. Deinde ex eadē concordia libet Regiam. 1. t. intelligere. it. t. de. f. h. 5. erit. q̄ sanc. primula, si  
in testamento nihil continetur, quod præcū exigeret  
institutionem hereditis, verbum, lego, additum etiam vnuferale  
bonorum, minime induceret hereditis institutionem,  
quia esse ad illum actum non esset. Tertio, inde ap-  
pare, concepta in hunc modum substitutione: Quidamque p̄-  
bius m. decesserit, lego omnia bona sua Tito: ut hunc istud directā  
substitutione induceret, & cum pupillarē: aliqui fidei-  
commisaria admittit non potest, quod bona pupilli: quod  
asserit Politus de fideicommissis. comprendit, m. 25. Non nos latet  
Jacob. a Nigris in dict. Rubr. ff. de leg. 1. t. hanc Concordiam ini-  
probabile ex eo, quod etiam in substitutionibus sit maxi-  
mū favor, eas directo iure potius, quam obliquo valere, cu  
testamentum possit affluere vires in substitutione. I. 3. 6. 11.  
ff. de leg. & postul. Hoc tamē ipse concedo in substitu-  
tione: vulgaris, non in pupillarē. 2. 2. de ruga. & in vulgari  
substitutione, quoties necessaria sit directa hereditis institu-  
tio ad effectum adiutor, erit adiutor locus hinc interpretatione,  
quia verbum, lego, ad hereditis institutionem inducens.

**Glossa** in verbo, ad legem, colligit ex res. p̄se a testatore  
pecunia statui contra heredem, aut legatarium, cuius volu-  
tatem non feruantur, vel omnia bona, vel coruus pars  
amittat. Et idem notant omnes D. J. hic, quibus addit. Abb.  
hanc pecunia omnibus deberti in horo animo. Cuius decisi-  
onis ipse meminit in Epitome de fideicommissis. p. 2. cap. 6. 6. 7. m. 10.

Additadē gl. gl. p̄t. t' vi p̄m. locum ubinat, p̄cepsit, p̄ceptum  
testatoris iulium esse: aliqui si illud illicium sit, ad-  
iecio porro non valet, dixit glo. bona notandum fore,  
Corfe. in sing. verb. pallum. & p̄t. p. 1. 1. ff. de leg. 1. de. p. 109.  
quo in loco gl. communiter receptat, eandem opinionem  
explicat. Imo & idem erit, si id, quod adiecta p̄m. p̄cipiat  
ur, sit ignominium, aut impollibile de iure, vel de facti-  
o. Bar. Paulus & Doctores in d. 1. Faber in 6. p̄m. queque. iugis.  
de leg. sex. in d. 1. Prater. hanc tamē ex hoc cap. animadu-  
xerat institutio nomine p̄m. non priuari hereditate  
directo, quia felici suu heres, per fideicommissum, ut in  
ponam hereditate m. tenetur resiliere, retenta quarta, vel  
Faleida, vel Trebellianica, quod Bart. nota ut p̄t. famili-  
i testamento. 11. 6. decesserit. quod in loco addit. felicem tacitum  
hereditem purē, non posse in p̄m. p̄cipiat hereditate, nisi  
ut propriam culpam. I. resom. 6. ff. heret. ff. de leg. 3. d. 1. pater  
i m. 1. quem textu dicer Singul. ad hoc Roman. sing. 111.  
Coriol. in sing. verb. testator. Paul. Caster. in L. Senn. & Agern. ff. ad  
leg. Fiduci. vnuferale. Bald. I. mol. & Ang. in d. 1. p. 1. paterfamilialia de-  
cilio. valde excellentes. Inde hereditas t' felicem pure da-  
tur, non potest adiutor habere conditione, abique culpa primi in-  
stituti. Bar. Ang. & Imol. in d. 1. lege paterfamilias. Soc. conf. 12.  
col. 2. m. 3. & probatur in leg. ff. de leg. 1. ff. de hered. iustitia. Vnde illa  
ademptiones, t' vel hanc, aut præsumunt fieri nonme-  
pere, minime probantur a iure, nisi hereditas culpa p̄cipia  
sit ad easum effectum. Quod si hereditis ademptionis sit in  
tempore, quo nondum est aquilita, ut putat in eodem testa-  
mento, aut alio solenniter, & pore. sine aliqua causa recte  
sieri

## De legitimis grauam. & imputat.

99

- S**icut porci filii scriptum s. regula s. de libe. & postulam s. si nati & nati s. in legatis s. de legatis. Bald. Paul. Alexander. i. hereditate. vi. natus. C. d. de his qui ind. Paul. in d. l. S. et A. & S. Socin. d. c. ap. 21. colom. a. contra Barto. s. d. paternitatem. n. s. & in factum. & si sedem s. de fessu. n. s.
- 12** Probat præterea textus hic t' austore Abb. poenam à testatore legario aut hereditationem, s. voluntatis testam. contradixerint, aut alii legatario molestiam intulerint, locum habent & committit ex sola molestia facti, licet iure effectum non sortita: quod in hoc cap. probatur euidenter, si sententiam Cardinalis rectificatione peccatis mis. Ea enim est voluntas testam. & prohibentis molestiam inferre alii, ex vi expensis, damnis, & inquietudines ab eo velit auferre. Quia in dubio quoties molestia mentio sit, molestiam facti, non a iuri intelligimus. text. l. vnu. Cad. de nomis. l. Aureliu. s. Ca. in l. liber. leg. at. si quis in proprio testamento ita cauerit: Quæsiōnem meis curator nemo faciat, est id intelligendum, nisi curatores testatoris resaliquias detineant. Hinc & Bald. dixit in leg. i. Cad. de his que. nov. salm. 5. heredem posse actionem iustam mouere, aut iuris exceptionem proponere aduersus testant. vxorem, licet testator jussifer. Vnde poterit ex legato vxori relatio Falcidiam destrahere. Imo in l. paternitatem testem s. de hereditate. Sic è contrario promissa defensio ad iustam, non ad iniquam perfrunt. Batt. in d. emi. s. de causa infel. ex quibus comprobantur idem: quod ex hoc capit. adotauit Abb. hic & idem Corife. in sing. verb. pars. Quandoque tamen ex qualitate adius, & subiecta materia, vel presumpta contrariantur, aut testantur voluntate prohibito inferendis molestias, aut moeūde questionis, etiam de iusta molestia, aut licita questione: intelligetur glossa in l. Lutini. s. de hereditate. s. ad Testator. Bald. in l. vnu. Cad. de alio. episc. colom. vi. Alexander. in l. lata. in princip. col. 3. post gloss. i. si. de acquerenda, possit, qui fatuus, legato relatio aliqui monachos, ita ut Abbas in eon. iouocat questionem, adiecit poena, quia in eum casum rem legatum ad ultimum transferat, posse ex quadam equitate monachum rem legatum retinere, nec eam ut Abbate ei auferendum esse: que quidem optimo difficillime defenditur ex quadam equitate, & quo ad rei legale vñfum, ut explicant Paul. Calcreas. q. n. et de redi. & Bald. in cap. de iher. ad. Paul. idem: Alioquin talis est, secundum Angel. m. s. de hereditate. inquit. s. ad alios. ingre. s. C. de factis. actis. testis. num. 39. Nam haec poena adiecta fuit precepto in impossibili de iure, ut contat.
- 13** **Glossa** in verbo, *renunt*, t' proponit quandam actionis formulam ad petendam aliquam rem, que sub poena commissione fuerit promissa aut legata. Potest enim petitus ita concipi: Petio ren. q. si eam non iurare, aut contradicere petimus, pet. non pet. notant idem. Dno. hic & Corfe. hanc tria leg. allegans in Sing. verb. libellum. idem affert glossa in l. 2. s. item s. in falso. s. de verbis. s. lib. s. recepta Communit. & est melior iuris, & auctor Baldi in leg. s. p. s. quo panem. vlt. colom. C. de pat. vbi ceteri Doctor. idem communiter concedunt. & Decam. quatenus s. de reg. nr. libellus si quidem iudicatu potest offensio. offensio. ut alterius. vlt. s. ut apparet. g. illud. s. de verbis. libell. g. notatur s. si reman. s. fidei et rendit. la. s. inq. curate. Infor. de alio. num. 10. & Mari. Socin. cap. 2. de libel. obla. num. 20.

### EX S. E C V N D O.

#### S V M M A R I A.

- 1** Latinus contestatio in causa appellationis ex sententia scribitoria.  
**2** Lat. diffectione, aut legitime personis positis upon grauamen ex confessio. s. f. s. cum sententia.  
**3** Filius porci q. qui testator ex confusione propter exhortari.  
**4** Petio de non succedendo a filium aperte exhortatione intercipiendo debet, ut valeretur pater querit in contraria testamento unius certi pater.  
**5** Pater sibi non legitima granaria posset.  
**6** Confusio sibi grauamen legitime posset.  
**7** In exhortatione ad regnum legum s. 3. et caus.  
**8** Confusio sibi non legitima granarium legitime non praedictum alius posset.  
**9** Confusio pater in legitime granarium non nos libera ut testamento.  
**10** Legitima ex fidei deducendo ex una sententia. ut ex omnibus hereditate. q. vel regum.  
**11** Melioratio confusione posset liberis a patre in re que non nulli.  
**12** Denovo impedita ab omni validita non impetratur sibi in legitimam. q. Lest. idem testatur.  
**13** Denovo nulla impetratur in legitimam, q. non conferatur.  
**14** Denovo nullam impetratur ad iustificandum sacra et domes non impetratur in legitimam. q. ad confusione.
- 15** Denovo ob causam impetratur filio in legitimam.  
**16** Denovo ob causam proprie natum in legitimam impetratur, sed non simplex denovo, ut obrege leges 36. et 37. inter Taurianum confusione non explicantur.  
**17** Melioratio non legitimam vel in collationem comparsa tenetur.  
**18** Denovo simplex non comparatur a legitime, nec conferatur, ex leg. Tauri.
- 5. Secundus de grauaminibus & imputacione legitime.**
- G**lossa in verb. confessio, colligitur contestationem esse & necessariam in causa appellationis, non obstante prius iudicio contestatione: quia prima contestatio facit propter principale negotium, & propter ipsam petitionem primam. Hoc vero contestatio, qui sit in causa, & iudicio appellationis ad illam pertinet controuersiam, que tractat de iniuritate & iniustitia sententiae, a qua fit appellatum. Verum hoc in re duo sunt præcipue confundenda. Primit, in appellatione ab interlocutione iudicis, non esse litis contestatione necessariam: text. in c. mercipria. g. vlt. de appell. vbi Doctor. vnamini confensu hoc ipsum tradidit nam in exceptionis qualione litis contestatio necessaria non est. gl. Abi. Card. Imo. & communiter Doctor. in c. prædictum. g. exta de s. de leg. Franc. m. d. g. vlt. contra gloss. in Dec. dicens banc Opusculum est Communione in cap. pro tunc de appella. s. column. Ignotus nec in appellatione ab interlocutione litis contestatio non requirit, idque est ab omnibus receperim. Secundum, licet in iudicio appellationis, præmissa in primo litis examinatione, altero litigantium absente non sit necessario contestatio. l. vlt. g. aliud. C. de temp. appd. p. s. in. vtrique tandem diligenter praefit non est procedendum ad definitionem causa, nisi priua litis contestatione: nec sufficit prius iudicio contestatio: text. hic ex quo id notant Abb. & Ddo. d. pers. a contrario sensu vbi Doctor. id afflentur Comm. Batt. in d. g. aliud. Bald. in l. s. ad finem. C. de lice. et tenu. provocare. Potest tamen non temere dici, non esse habeat contestatione precise necessariam, si nullo ex litigantibus petatur: videtur enim eam remittere, quod eis licet in appellationis iudicio: atque ita Communione sententiam interpretantur. Franc. in s. leg. & Dec. in d. s. per tunc.

**¶ Colligitur** præterea ex hoc text. inndam gloss. legitimam portionem, que filio debetur, t' nullum grauamen pati. c. lebris est decido in l. questione in priorib. C. de inq. tellam. in causa interpretatione non omnitem dicuntur, an patet consensu filii possit grauamen aliquod portio legitime apparet: Nam quibusdam videbitur hoc fieri posse, ratione deducta a l. vnu. Cad. de p. s. quia licet pacrum inre super futura successione ex consensu illius, eum est secundendum text. ad idem in l. tempo. aut. g. si quis sua manu. s. de bene. s. p. contra tak. quo probatur, filium posse vel tacite consentire proprie exhortatione vnde glossa in l. p. quando. g. & generaliter. Cad. d. descript. deffectione. scriptis consenserit filio, valere omnino eius exhortationem. Quam sententiam approbant ibi Cynus Fulgo. Salic. & Paul. idem notat Alexander. in l. s. quia postulam. g. i. de lib. & postulam. in idem erit in præteritione, vt eadem gloss. fateur. & utrumque probat in mol. in filio præteritum. s. 8. s. de iusti. sup. Alexander. Dec. num. 8. & Curt. iunior. nr. 49. innum ibidem lat. in l. libellum. C. de bono. posse. iust. et. sed. Et licet non desint, qui ab opinione glossa discedant, tamen Barolus ibi eam approbat, A. h. c. et. Communis Opinio, secundum Nicol. Boeri. deif. t. 4. col. 3. & Rodericum Zuares in d. l. questione in priorib. io. extempore, quam præter alios sequitur Alexander. in amb. malicer. s. col. C. de liber. prat. Nec erit necessarium in exhortatione hanc causam exprimere, quod filius consenserit, si post iste confessio probetur: ut agim adiuvetur Salic. & lat. m. l. s. generaliter. num. 8. Inol. m. l. s. p. præterit. num. 8. Alexander. in d. subi. non licet. & Zuares in d. l. limita. io. contra Batt. Raph. & Paul. in d. l. s. & generaliter, quorum opinio faciliter eum inrit ex eo, quod illi italiani Nouella, vi cum de app. cogn. g. causa, exigens exprimi causa exhortationis, minime procedat quando filius exhortatione consenserit, sed quando iniutus exhortatur. Ex quibus appetet, base opinionem communem probari in d. g. s. quia manu.

Porro, tunc ex hinc sententia communis locus, quando filii confensus in ipsius exhortationis fuit prælitius, qui non fecerit, si ante ipsum adiuvit, sciat et domes non impetratur in legitimam. q. ad confusione.

13

petitum.

patum C de collatione. Sicuti parvus probest post testamentum idem conscientius praestitus, iam tota querela in officio testamenti, cuius exercitium non impediat per pacum in ter patrem & filium, text. in d. lib. si quando. f. libid. securi vero, si ipsi exhortatione consenserit praetetur tempore quo sit; impedit enim tunc querelam oriri. Sic fane foan. ab Imo. communem opinionem tutatur in d. lib. lib. num. 58. ipse etiam exigeret consensum filii expressum, vel ex aliquo actu approbante & exhortatione omnibus deducimus. ptes. m. d. f. si quis sit manus.

Vero, ut id quod quae principalius requirit, expediatur, ex his colligere licet, grauamen addi posse legitimam portioni consentiente filio, quam assertione non est auctoritas facerit. Ioan. Lupi. in reper. ad de don. inter vir. & r. n. 5.4. sed nec itidem Rode. Zuar. laiuti eius disputationem tractans d. ampl. 1.0. Ego vero aliquor proponam, quae huius controvergiae partim dissolucionem attinant, partim eius cogitationem spiciant.

5 Primum, pactum. In initio inter fratres consentiente patre, iuxta ipsum testamentum disputationem, validum effici grauaminis adiectionem in favorem filiorum, aut liberorum ipsius testantis coniunctam, non renouato consensu patris ante eius obitum. l. v. c. d. p. ex qua hoc optimè probatur.

6 Secundum, grauamen legitimam portioni additis, validi est, filio, etiam viuente patre, consentiente, ac pacifice iuramento praetito, etiam si sic consenserit p. f. post testamento. arg. e. quamvis pactum de patre, in 6.

Terterum, filius post mortem patris liberum potest grauami consenire, l. s. quia. f. libid. C. de inst. leg. l. 6. v. 6. p. 6. hac sanctorum axiomata, qui proposuit, n.us, concessio Roder. Suar. d. 10. extensio.

Quartum, ego liberetur concederem, posse a patre grauamen portioni legitimam apponit consentiente filio, etiam viuente patre, quando id grauamen tendit in favorem descendenter ab ipso testante, vel aliquo eorum, nec tanto excludit ipsum filii consentientes liberos, quo sit, et in legitima consentiente filio posse absque Regia licentia primogenitum confisi: quod Ioan. Lupi d. 6. 47. tetigit, nec tam id auctoritate distingue.

7 Quintum, inde. ut inferius fortiori ratione, posse grauamen addi legitimam portioni ex consensu filii, cui pater compensationem grauaminis in his regnis tertia & quintam bonorum partem prælegaverit: non enim gratis consenserit filius grauamini, & ideo nimis, si eius consensu adiutorum efficiat validum, unde Regia l. 27. in Taurino contentu condita, [h. d. 11. m. 6. h. 5.] que permittit patri tertia & quinta bonorum partem, quas viuens filius prælegaverit, grauamen aliquod constitutre in favore in descendenter ad ipsum testante, erit extendenda, vt prodeat id grauamen non tantum in tertia & quinta partibus, sed & in legitima portione, si consenserit filii accellerit.

Sextum, non verbor. candidi lectoris iudicio committere propriam sententiam in dicta Regia legis interpretationem. Arbitrus sane filium hooc ratiuam à parte p. c. etiatis fratribus tertia & quinta paribus, non posse consentire grauamini effidit partibus additis in favorem extranei alii cuius, qui non sit ex descendenter a testatore: in prædicto etenim id sit alijurum fratum, à quorum portione legitima, haec partes, salem tertia deducitur: atque ex hoc mille fraudibus patet via, siquidem pater cupiens auferre hanc tertiam partem a filii, & eam ex ranco cuidam coocedere, facilime extorquebit ab uno ex filiis consensum desiderio & cupiditate consequenti a parte portionem illam, quia libere potest pater, cui licuerit, relinquere. Ergo ne huic fraudi locus sit, minime censeo buco actum licitum esse, neque considerare posse.

Septimum erit principalis quæsiōnis decisio: nam in antiquo disputatione audio equidem afferere, filium & non posse consentire grauamini appositz legitima portioni in prædictum liberorum quām hinc consenserit ab eius filiis renouabitur, vel ex titulo inofficio donationis, vel ex ratione l. s. quia. f. de res. den. siquidem inofficio donationis aucti remittit renouatur, tanquam inofficio donationis, Haldus cogit. 1.8. v. 6. 4. & tradit Andr. Tirag. m. d. 1. f. quia. p. de don. sive larg. m. numer. 1.2. & quamvis ille consenserit recipiat ius querendum, quod minimè effidit disponit consideratione, ex Haldo m. l. libid. col. 4. f. de sacros. recit. & tirag. num. 1.47, attentatamen Doctorum dubitatione,

an filius possit grauamini adiectione legitima consentire, non temerit prædicto modo temperabat opinio eorum, qui hunc con sensum valere existimarent, eandemque moderationem adhiberi placet sententia iam communiter recepta, qui asserterit, filium posse exhortatione fine iusta causa consenire.

Ostium, erit animaduertendum, sermō p. præiudicio s. liorum contentientis, grauamen legitima addi posse ex consensu filii, cui legitima debetur, etiam in favorem extraci. Neque enim video, cur non licet consensum p. statu filio ipsi grauamini, si exhortatione facta sine causa idem consensus p. statu potest.

¶ Glossa. In verbo, *consensum*, refert, t. quibusdam placere, i. legitimā portionem eam, quae filio debetur, posse deducere in una tantum re, quam filius eligere potest. idem Barbi. h. fol. 36. Bald. s. f. quoque f. de bate. mynt. Cyrus in auctor. reges. C. comme de leg. quorum opinio minime recepta est. Ideo gl. assertur, legitimum esse deducendam ex omnibus rebus hereditariis: quod in aperitu s. l. intelligendum, ut arbitrio boni viri. id est iudicis, legitima deducatur in una vel pluribus rebus. & id probatur ex ratione tex. m. non amplius. f. v. 1. l. 2. c. quia. & qui. pars. p. d. lib. ro. Abb. he estiam penalis. Bar. & Imol. m. d. 1. f. quoque p. p. p. Alexand. m. l. in quartum. f. ad leg. Faled. mom. 15. vbi Paul. à monte Pico, sal. o. afferit, hanc Communem Opiniam esse. Idem fatetur Ripa ibi num. 1. Arentin. anf. 15. c. sal. p. penalis. Curt. l. 1. nro. 21. column. 4. & Roder. Zuar. in d. Legiam in priu. bl. 1. sup. fol. 3. Ex quo apparet, harde non potest cligere ex rebus hereditariis aliquam rem, quam filio tradicere suam legitimam portionem: bæc enim elecio heredi sua datur. Eadem in sententia Bartoli. sequitur, dicens, communem esse. Iafon. in d. f. s. quae haec habent. C. fam. or. 1. na. mer. 7. quo in loco addit filium non posse petere legitimam portionem libi assignari in re, quipater, proprie telle. in legale riut. esse in ea re danda legitima, quod Bald. ante alios alle. nra. in lib. ro. f. re d. 1. 2. column. Alexand. m. l. in ratione 2. m. 1. prim. ad leg. Faled. idem in l. 1. Marello. f. res q. ss. ad Trebell. coim. v. 1. 2. & Ripa in d. l. in quartam. 10. l. 1. f. in l. f. s. num. 7. C. de mox. i. f. ripam. Roder. Zuar. in d. l. a. quāmām prioribz. l. m. 1. modò heret res legata non sit multo melior ex rebus hereditariis, ita vt filius ex hoc fraudem patiar in legitimā portione. Paulus à monte Pico is d. lib. 1. in quartam. col. 4. 6. Ex quo ipse infero, patrem posse portionem legitimam filio assignare recetur, modo res illa non sit adiudicatum deterior ex eis rebus hereditariis, & ex hoc fiat fraus legitimae portioni, sicut ex mente aliorum deducit Ripa in d. l. leg. in quartam. nra. 1. 2. Hinc etiam erit intelligenda Regia & Taurica. 19. ex qua pater potest in hereditatem filio continuire re, quipater pater voit. ut hinc eligere: hinc enim decisioni locus erit, nisi res illa sit ex eis p. statu, vt ex ea assignatione fraus hereditatum & portioni aliorum. Et si illud sit adnotandum, modificationem non debet soli in pecunia, sed in rebus ipius hereditariis, ex quibus iure opimo legitima portio esset deducenda. Regia leg. & inter Taurinas functiones: [num. 1. 4. ran. 6. lib. 5. 1]

Ceterum, hic est considerandum ex communi Doctori interpretatione, receptum esse, t. donationem à parte p. statu filio simpliciter, quae tam ab inicio value, nec indiget, ut morte confiretur, non imputari filio in legitimā portionem, nisi hoc à parte donante fuerit dictum. tex. m. l. f. quia. d. 9. & generalis. C. de inst. leg. 1. f. melioribus ius secundum latibz. s. f. et Opinio Bar. cui & ceteri consenserit u. d. l. in quartam. & in sub. re testamento. C. de calce. Quod si donatione morte confiretur, hahet vim legali, & ideo in quartā, & portione legitima imputatur. Iesu. f. 6. debita f. de donibz. liber. l. filii quem habeant. C. fam. or. tradit Barbi. m. l. in quartam.

Hic tamē obstat Regia leg. p. 1. 5. 1. p. 6. dicens, donationem simplicem factam à parte filio tanquam, non imputari in legitimā portionem, si cum pater non renouaverit: ergo loquitur dicta lex in donatione, que indiget confirmatione per mortem patris, unde consecutim sequitur, donationem simplicem, quae morte parentis confiratur, iniuste, immo imputari in legitimā. Sed ego ex ultimo, Regia declinationem intelligendum esse in donatione, que ab inicio valuit, nec ad eius confirmationem indiget morte donantis, & quod sequitur eo adē Regia legē. & c. pater non renouavit, intellico, quando renouatio heret ex illis causis, que

## De legitima grauam, & imputat.

101

permittunt donationem ab initio omnino validam reuocari tandem *Comunus Doct. sententia* nequam Regia sanzione tollitur.

<sup>13</sup> Item & illud est animaduertendum, donationem t' factam à parte filiis familiæ, quæ ab initio non valuit, sed mūtere confirmarunt, in legimam portionem imputandam esse, non tam coferendam. *Lilid ad ihu*, ita *Comunus* ibi intellecta. *C. de collas*, quem intellectum communem in esse fatentur Alex. & nouiores, in d. *sunt*, ex i*le*, quo in loco Philippus Decius Rom. adiuverunt receptum vulgo sententiam scribit, hanc donationem conferendarunt eis, per text. m. i. si donante, C. de collas & m. i. ad. de tristre, & *ser. 5. lili*, cui opinioi suffraganis Regiae. 3. tit. 4. art. 7. dicens donatione simpliciter filios familiæ facta à parte, oī valere, sed tame non morte patris conferri, & imputari in legitimam portionem.

Prefata verò conclusio quæ *Alerit*, donatione filio simpliciter factam ab initio validam, non esse in portionem legitimam imputandam, procedit quando titulus donationis expressus pater. Quod si ab ipso donationis titulo traditio aliquorum bonorum fuit a patre filio, bona sic tradita imputantur in portionem legitimam. *Bartol. m. i. 5. s. p. parent. ff. si quis à patre fecerit, menem. Isto q. m. i. quando. S. & gener aliter. Cod. de suffrag. cest. ann. colom. 1. Alexander. m. i. lili. C. de collas. 3. Colom. quorum opinio est intelligenda, quando dicta bona non excedunt legitimam: nam si eam excedenter, vel maioris estimacionis essent, titulus donationis est et omni præsumendum. *Corn. in d. lili. colom. 3. Ripa in dula. in quartam. m. 145. pulchre. Conf. 18. vol. 4. colom. penit. nec certi istuc traditio liberalitas, ni hoc modo fore intelligenda. idem Ripa hoc ipsum explicat in d. *m. i. in quartam. m. 39. & Imola m. i. cap. 39. v. viii. ff. ad. l. Falcid. & ibi Alex. ita intelligentes Iurisconsulti ibi, à quo Bar. propriam accepit opinionem: ex quibus intelligi diligenter potest text. m. 4. s. & generaliter.***

<sup>14</sup> Est tamen t' hoc in tractatu egregia dubitatio, ad donationem factam à patre filio familiæ ad effectum, vt faceret ordinem adieci valcat. *ep. Episcop. de probat. imputatur in portionem legitimam. Et loxines Faber. in d. v. lili. Inff. de iustitia. regiam. in ea est sententia, ut existimet, non esse hanc donationem imputandum filio in legitimam portionem: cum hac bona ad hunc effectum donata vendi non possint, igitur non imputantur. *lili. m. i. mod. 5. imputatur. Cod. de suffr. regiam. atque multo minus militia spiritualis filio acquitatur, ut confit: quod veteris apparere ex eo, quod hęc donationē nō est, neque potest dici ob causam facta, sed simplex, quippe que necessariam non praefit serat causam, ex qua patredonare tentetur, vel utilitate aliquam nanciscatur: utrardis Aymon Sailli. cap. 1. 30. ex his omnino respondeat, non adducta Fabri causa, predictam donationem non esse imputandam filio in legitimam. Quin & illud sensit idem Aymon, oportere banc donationem ab initio fieri, prædicto iuramento, vt valcat, nec indiget confirmatione ex obi donationis, cum sit simplex donation. Pfit tamien opinor, hanc donationem pole dicit ob causam factam fusile, & ad similitudinem donationis, qui fit propter nuptias Eliofamilias: siquidem hac donationē fit, vt matrimonium spirituale contrahatur ab ipso filio, sicut donatio proper nuptias fit ad matrimonium carnale. Nec quidquam refert, quod illa dicatur donationē ob causam in tractatu collationis, quæ habet necessariam causam. *Paulus & Decius. coll. ritus. m. i. libera. C. de collas*, quia bac donationē fit ad alimenta, quae patet ipsi fili prolatre renebarunt tempore, quæ filii facilius ordinem assumpsit, ex his, quæ Decius notat in d. *cap. Episcop. ut plene in locum alimentorum succedat, aut saltem equitatis impulsi facta esse censetur. Qui in re diligenter obseruanda sunt, quæ a multis traduntur in d. in quartam ff. ad leg. Falcid. [E]ta siquidem dicitur ob causam donationē, quæ liberis à parentibus fit iure cogente, vel impellente infinitu naturæ, aut quodammodo obligante, quod explicat Paul. *Cast. m. i. quattuor. C. de suffr. testamento. ex eo tradiderunt Paulus de Monte Pico. col. 74. Ripa mun. 14.8. in d. *m. i. in quartam. & Cora. m. d. lili. Num. num. 130. Cod. familia. herit.* Nam quæ ali scriptere, donatione obcautiam, vtea tantum dicatur, quæ à necessitate procedit & iure cogente fit, mulius dispuicetur, & iure probato non possint, vt constat de dicto filii à matre data. *libera. & gen. Cod. de collas. & à parte. m. i. lib. Cod. de don. prem. versi. manu. Pater enim filiam diutene dotare non tecour, quod cum Bar-*****

to lo probauimus in Epist. de sponsal. secunda parte. §. 8. cap. 3. n. 8. Sed & de donatione inter nuptias idem censetur, etiam illius dimes non fit. seq. Albert. & Cuman. m. i. si cum datem. §. transgredamus. si sicut marito, quos sequitur & Menoch. i. usq. 3. 3. num. 23. tamet Bart. in dili. §. transgredamus. contrarium tenet, enique opinio videatur frequentiori contentu recepta, quæ tamen ubi filius efficit dices, ratione prorsus diluta videatur. J. ad cognitionem donationis ob causam & quod de his boosis & patrimonio isto Synodus Tridentina decreuit. *tit. 2. c. 2. quod si, ut istuc et donatio valida ab initio sit, nec in igitur morte patris ad eius confirmatione: quod esti adiutoris Aym. qui dicit, banc donationem simpliciter & sensi abli: iuramento donatoris ab initio non valeat. Et præter ex illo, cædem donationem in legitimam portionem imputari: quemadmodum & donatione propriæ nuptiarum imputatur, ex communione Doctor. in dicta Antwerpian. Et id in præmissa quælibet à Fabro & sequacibus discendo. Quin æquissimum esse arbitror hanc opinionem feruari, vt donatio præfata in legitimam impetrare. Nec est veris prædicta bona non posse alienari. Glosa, Abbas, & Imola. in cap. sua. de prelend. Felinus num. 10. & Decius. 1. 8. in cap. Ecclesia sancta Marie. de constituta.*

Tandem post hunc operi quintam editionem, legi coniunctiv. Ferd. Bereng. in d. in quartam. ff. ad. 2. *De. qui art. 3. numer. 1. 3. habet opinionem, quam ego probavi de titulo patrimonij ure vere esse censes, quando, vt fieri solet in hunc titulum, res immobiliaris datur. Sed & Abendanus candens sententiam sequitur, de exq. mand. Rep. Video tamen eandem opinionem, alijs & plane doctissimis iuriis viriisque professorib. omnino dispuicuisse, quibus non sum adeo tenax earum sententiarum, quas publice probavi, vt velini rebelli animo contradicere, sed vt lector expander, quo utri in hanc iuram sententiam, rationem exponam, quam mihi persuaderi non potuit opinio Aymonis, cui, & Fabri multi fauendum authoritatem adieci, ipse vero Letor sequitur quan maluerit opinionem. Quod si ure vere sit elegerit in iudicando & consulendo, id est mihi gratissimum, quamvis aïdo discesserit iudicio. Primum enim non tenere à Fabro & Aymone discessisse mihi videtur, ut coram rationes falsas esse demonstraverit: Non quod de vera donatione ob causam traditur, vt quod eō: pensionem in legitimam, debeat omnino a necessitate procedere, id iure defendi non potest, quemadmodum paucis ante probatum. & qui doceat ac diligenter ut nunc dicit Tello Fernandex ad 1. 6. T. art. 1, apertissime probat. Id verò quod de venditione Faber & Aymon notant scriber ex nos nulli hac patrimonium imputari in legitimam, qua vendi non potest, neque ad heredes transmitti, multo magis à vero abhorret. Nam & ad heredes transmitti & vendire veteri libere poterat. Et adhuc ex Synodo Tridentina prohibita venditio non est, imd certis legibus & conditionibus in ipsius libi favore adieci permitta. Sed Ioan. Faber, quamvis ipsius cū contra me citiori, profecto m. d. s. vii. mihi pala suffraganus, dum scribit præbendas, pénitentes & alias obsecrationes das filio, vel acquisitionis patris expensis, non effectum putandas in legitimam, nū talia sine, quæ vendi possint, vel nū sint transmiserit ad heredes. Rursum frequenti veri cū opinionem de titulo patrimonij tradit, non videatur (inquit) imputandus, cū nec vidi polliri, nec ad heredes transmitti. Videat ergo lector, an temere factum sit dubius rationibus, quibus loqui vñ füre, & adhuc tanti viri vñtrum, omnino cuersis ac deficitibus, me opinionem, contrariantem Fabro elegit. Dicam ingeane si deceptus sum, ab his decipior, qui rationibus iocerit opiniones fabri nituntur. Idem Faber in 1. emper. C. de collas. ad cū opinionem probandum, aliatandem ratione virum, oempe ex eo, quod hoc patrimonium sit Castrense peculiū vel quasi Castrum, quod in legitimam non imputatur, quæ cūdē ratio facile refelli potuit, si obseruauerimus ad patrimonium clericorum, ad quem effectum censetur esse, vel dicatur quasi eai rectio: id enim ex quadam non fatis propria significacione contingit, quod maxime constat ex Regia Partit. lili. 2. p. 1. 1. 1. Tradidimus & nos. cap. 2. de testament. His accedit quod frequentissima hæ donationes a parentibus filii siant, non eo animo, vt eas principiis inter fratres obirent, sed ad eum effectum, vt ad factos ordines promouerit possint, scilicet quidem quæ per similitudinem, aut fictionem quādam, in d delinato.]*

Diximus tamen donationem illam huic similem, que fit à parte filio in causam matrimonij esse donationem, que fit propter nuptias, non ut exultemus, cum esse propriā, aut propriā dicti donationem illam, que vera & propria significatio donationis propter nuptias dicatur. Nā in Epitome in 4. decret. 3. part. 1. 3. §. 7. n. 1. id explicium apertum, quā ut quis exultimare nō possit nos sic ea re à vera huic rei cognitione discessisse, sed quod verba hec, propter nuptias, possint latiori quadam in significacione adsumi. Azo etenim in summa C. de don. ante nupt. scribit, spousalitatis largitatis quādagi, quātūs improprie, dicti donationē propter nuptias, tamen nō satis probetur eius opinio in An. de decr. C. et tit.

Sunt enim ex iuris iuribus, qui hanc donationem in causam matrimonij affectuerunt in locum donationis propter nuptias successere. Si scriptura Corali, L. Stat. a fratre, de cōd. indeb. n. 60. & līfūla quam habentem. 1:8. Cod. faxil. test. Be- reng. in l. m. quartam art. 3. num. 10. quorū opinio licet non sit omnino ad ministrandum quod omnes donationes propter nuptias conditores, ut responderi possit traditis à Molinzo, de mōj. donationib. num. 9. & 75. negari potest ne poterit alii qua harum donationum similitudo. Ex quibus conlante Berengario auctor, banc donationem ob matrimonij causam in legitimam imputari debere, & idem dubius tam Coraifus videtur probatur in d. l. fiam. ]

Iure autem Regio, quo pater potest quintam & tertiam bonorum partem vni ex filiis donare, aut legare, donatione 26. 7. causa dōtis vel donationis propter nuptias, quatenus legitimam portionem non excedit, in legitimā imputatur: ex cœlius vero in tertiam & quintam bonorum partem. Regia 1. 29. Tauri [Indeb. 1. 10. lib. 5.] Quidquid donationes, que simpliciter sunt, & que iure Cesareo in legitimā non imputantur, in tertiam & quintam partem iure Regio imputantur, non in legitimam portionem. Regia 1. 26. Tauri [Indeb. 1. 10. lib. 5.] Quia sanctum est, donationem simpli- citer factam à patre filio, non in legitimā, sed in tertiam & quintam partem imputari, & ideo conferit constatam filio meliorationem, etenim si hoc expressum à patre donante vno dicatur. Nec obstat d. 1. 29. quo probat, donatione fa- factam à patre filio propter nuptias, aut causa dōtis, ceteras- 7.7. tamen & quae donationes esse conferendas, & tamen & melioratio- nes & quinta pars non confertur, cum ea praecipua sit ipsius filii, cui est facta, & ex eo quod sit prælegatum, quod non est conferendum. Bald. Communi. et receptus ind. dāt ex reg. auctor. 1. igitur non qualibet donatione simpliciter fa- facta in tercia & quinta partibus intelligitur: quod refragatur legi Taurinae 26. Quamobrem id quod prius dixeram, oportet hic primittere, donationem propter nuptias, aut causa dōtis, non in tertiam & quintam partem, sed in legitimā im- putari: Alioquin non esset cōferendū illa donationes, quod repugnat Regie & Taurinae legi 29. Quid si donatione causa dōtis, aut propter nuptias, facta fuerit iure meliorationis expresse, non erit conferenda, siquidem tertia & quinta partes non conferantur, ut constat. Sit igitur id expeditum, has donationes, que sunt ob causam dōtis, vel donationes propter nuptias, & similares, non conferentur, nisi facta sufficie- resque meliorationes, quod adhuc in leg. 25. Tauri. [In. 1. 9. tit. 6. lib. 5.] Proprobamus quoniam contraria adferre conetur 10. l. upi. in cap. per reg. 3. artic. 6. 12. 2. 1. 12. Lex Regia 29. in eisdem functionibus Taurinensis, quae inber confert donationes causa dōtis, & donationes propter nuptias, ceteraque donationes, in his ultimis verbis est intelligenda de his donationibus, quod ob causam sunt, & in legitimā iure imputantur; aut de his, quod ab ipsis minime valuerant. Nam de donationibus simplicibus intelligi recte sensu nō potest, cum in tercia & quintam partes imputantur, que conferendas nō sunt. Vel facilius intelligitur in his donationibus, que in legitimā portionē imputantur. Sic etenim praefata Regia cōfinitimur ad concordiam deducta Rodericus Zuares in l. quæna in præl. C. de mōj. isti. 5. 4. post limitaciones.

18. Ex quibus deducitur, iure Regio donationes simplices factas à parte filio familiis, nec in legitimā regulariter imputari, nec conferendas efficiuntur. Celsarum legibus donatione simplex conferenda sit, licet non imputetur in legitimā, quando ab initio valuit, ex ea resolutione, quam fatentur Communi. et Alex. & nouiores ind. Auchen. ex reg. auctor. Deinde quam appareat Regio iure, meliorationem tercia & quinta partem, minime esse conferendas: in quo video pleroque Taurinarum legum interpres ha-

tasse, à quibus Cisfantangū excipio, qui praeterea rectius dictam Regiam constitutionem intellexit. Quibus omnibus addenda est celebratissima Caroli Cesaris ad Regis ini- ciatissimi, Pragmatica sanctio anno 1534. in consueto Ma- dricio decreta. [l. 1. tit. 2. lib. 5.] que venit dōtis titulo filias à parentibus meliorationem accipere.

### E X S. T E R T I O.

#### S U M M A R I A.

1. Legitima parentis, & quarta hereditatis, quædatur deducatur.
2. Hereditatis dātio, ut Hispanica.
3. Fūteria fūteri, quo patr. decrehenda sit?
4. Fūteria quid?
5. Fūter corporis non impeditur ob eas alienum.
6. Ab hereditate ex testamento aut condemnatur, qui non possit, suscipit non latet?
7. Fūteria deducatur ex legato portuante.
8. Fūteria prohibetur, p̄ se testator, si fecit medium patrimonio.
9. Testamento probatur p̄ se fūteri, si fecit fiduciam; & quædatur fiducia deducatur, ut testator voluntatis testator.
10. Fūterius equiperatus Trebellianica.
11. Regalis S. C. dātorem.
12. Causulis tollere non posse refutantur.
13. Trebellianica non deducatur ex fiduciam p̄ se pia.
14. Clauſula codicilliaria operatur repetitione legatoris, ut suetetur in testator.
15. Testator non posse fūterere, ut legata debeat, etiam hereditate non adit, & quod non diffundatur, ut p̄ se.
16. Incertitudines habentur, quæ clauſula redicibilis, & curius argumentum requiri- ratur, & soluta sit hereditas.
17. Incertitudinem sapienter posse defensum sit, p̄ se fūterere, cui alluviar. 18. Incertitudinem operatur, ut nullus velut ex modo, quo videretur p̄testi.
19. Stupratus in iure p̄ se nullum, ut nullus velut in nudum, prudenter ra- menationem.
20. Contradicuntur iuramento & confirmari p̄testi.
21. Testimonia iuris iuramento confirmatur.
22. Confessio individualis iuramento intercedere confirmatur.
23. Legata pro debet hereditate non adit, & in aliis regia lex sit, 2. libro
24. Liberis in dictis cap. p̄testi.
25. Legata pro debet hereditate non adit, & in aliis regia lex sit, 2. libro
26. Hereditas defensum sit, quo adit.
27. Legata ad fūterium debetur, ut non adit hereditate.
28. Si hereditas ex auctor non vellet hereditate adit, quod legata proficit.
29. Legazionis debetur, ut non adit hereditate non adit, tam p̄ se, quam profa- ciationem per legem Tauri.
30. Legazionis rogatio legata alteri refutare, an posse legatum repudiare, in altera præsumendum.
31. Rebellatus in libertate oblongato, ff. de bon. liberis.
32. Acceptatio hereditatis ejus hereditate.
33. Repudatio hereditatis nullum adferri commoda.
34. Repudatio hereditatis fraudulenta nullum adferri preindictum.
35. Heres debetur, ut posse repudare legatum debet in delatione in prædicta causa testatorum.
36. Huius capituli epilogus.

### S. T E R T I V S.

#### De legitima Trebelli. & Falci, deducenda.

Glossa in verbo, Lienfus, tractat, qualiter sint deducen- ter adit, prius esse deducendam portionem legitimam, & demum ex reliquo bonis Trebellianica, ita vt ex duoc- decim vñcū ratione legitimę portionem deducantur quatuor: ratione Trebellianica deducantur ex odo dōte, quem deditio- nem sequitur. Dicitur: hic magis Communi. & inquit Lan- franc. hic. vñ. ipsum non legile alibi ita pulchram glo. Iure autem Regio dātius hereditatis paternit̄ sit in hinc nō- dāt hereditatis folio, et aleno diuidatur in quindecim, & aequalibus vñcias, quantum tres in quintam bonorum partem deducuntur, deinde in tertiam partem quoniam, reliquo odo pro portione legitimā superfluit ipsi filii. Regia enim legge, aut si maius, hulus regis moris cōstatim, ut quoniam tāp̄as deducatur ante omnia ex alieno foluto. l. 14. 15. l.

Quid autem dīcendum de impensa funeris, hac enim deducenda est prius quam ex alienum. Impensa de regi. & 3. fūteri. fūter. Regal. 12. tit. 1. 3. part. 1. Et tamen inquit lex 30. Tauri. [Indeb. 1. 3. tit. 6. lib. 5.] Recopil. 3. impensam funeris esse deducendam ante ex alienum, quoniam pars post ipsi fūteri est alienum? Qua ratione ex ultimo, impensam funeris facta fuerit circa ipsum sepulchrum, & necessaria ad lepe- diendum corpus defuncti, dicta regia. 12. quæler. rex. in l. fūter. p̄test. fūteri. & iul. fūteri. fūteri. & reg. fūteri. & fūter. quo in loco fūteri, dicuntur vestes illæ, quibus induit⁹ mortuis peliuntur, vel que fieriunt super sepulchra.

qua

quas Homerius lib. 2. Odysse appellat *Tapha*, ut mireatur *Ac-  
cursus conetur in d. literam & sensum cuerte. De-  
sotē impensa leges praefatae loquuntur : haec enim impensa  
at�ionaliter praeferuntur. Huic diffinitione & illa similissima est,  
quod impensafunericis facta in sepeleendo ecclieſis rectore  
circipium corpus, simpliciter sepultrum & funeralem nec-  
cessaria, speciat ad iuceltorem in ipso Ecclesiæ impensa  
vera facta circa vesetas lugubres & magnifici sepulchrum  
ad patrimonium hareticorum, secundum Abb. suum dispergit. Semperius,  
1. dñis, eundem in cap. vi pateretur ab eo, deell. Decr. confi.  
157. Sed & eadem impensa deducitur ex quinta bonorum  
parte, si defuncti liberos reliquerint : si vero parentes, ex  
teria parteratione lego lib. 6. Tanta [t]otidem. 1. m. 8. b. 5. IQuod  
verum est, quando quinta pars vel teritis deducit post &  
alienum huic impensa sufficit. Quid si ita deducatur non  
sufficeret, deducatur impensa funeris ante as alienum : &  
si contingit ad huc sic deducatur praedictum in ferre cre-  
ditoris, & filii, quod legitimum : incumbit onus istud  
& praedictum post filii, quam creditoribus. Verum, si  
impensa funeris deduci non posset, quin praedictum credi-  
toribus, propter fauorem funeralis in pena, patientem cre-  
ditores hoc praedictum : & hoc paō dicuntur, impensam  
funeris deduciant as alienum. In cuius probatio[n]e  
accedit gloss. in cap. ex parte, m. 1. de seculis. Ut Abbas idem  
& Franc. in cap. q[ui] domine, de applic. post dictam gloss. scri-  
bunt, non posse impediri funis alienus, ex eo, quod eius cre-  
ditores petant corporis decideri in sepeleendo, donec solutus  
as alienum, vel detur cautio de soluendo : quod adeo verū est  
ut nec ex publico instrumento, vel ex contrario, qui parat  
defere executionem, nec questratio humani corporis po-  
litifiter. Roderic. Zuaras in repetit. Rege pol. q[uod] p[ro]p[ri]o tem-  
re inducit. & amplius. Hippol. singl. 199. scilicet Felin. m[od]e, quam  
sit de iude. optimo testu in leg. rizatian. 13. pars. 1. tametsi Angel.  
in auctor, si defuncti seu funeris erit. & Didacus à Segura in l. 5 ex  
legatis casta. fol. 6. omnia q[uod] de vestiis obligat, contrarium non au-  
reint. Nec et recipienda glo. in s. fuit cursum, res, q[uod] sicut au-  
sus. & quod. 6. dicens, pol[ice] creditores petere a iudice, ut im-  
pediator funis debitoris, donec sit as alienum solutus. Hoc  
enitem iniquum est, & maxime in Christiana rebus. Ignoti si a creditoribus non posset impediri, quin defunctus  
sepeleantur, iure opinio[m] impensa ad ipsum fuisse necessaria  
est praeferenda ari alieno.*

Gloss. In verbo, *cum* *mult* de *pris*, cui obstat, quod licet filii non possident, sive percurvantur item: & *ideo* poterant condemnari. *u*. *s* *qui* *ab* *obst* *d*. *re* *re* *rendi* *s*. *t*. *re*. *s* *im*  
*d*. *s* *excep* *re* *scid*. Sed id intelligentem est, quando reus suscipit item, dicens, scilicet possidere: fucus si simpliceretur resus item, nam si non possidat, abfundenus erit. Bartol. in d. *s*. *q* *pe* *obst*, pugl. ibi Regia L. 3. part  
3. gl. 1. d. l. *f* *s* *etc.* g. 1. vbi Socinus dixit hanc Opinione. Causam  
nisi esse idem notant Abl. & Felin. in cap. *penitentia*, de except.  
Mathes. *notab.* 138. que hoc modo potest habere sententia,  
cuibus memini terms hic, intelligi. Actor vero, qui agit actione reali contra reum non possidentem, res complicitum  
accipiente item, nec afferente item, le ipsum possidere, declarans dominus per sententiam, & ad hunc effectum ren-  
dit lis, quamvis reus absoluatur ex eo, quod non possidat.  
L. *f* *s* *etc.* g. 1. ex qua & ille effectus oritur, quod si ex noua  
causa possidet, rei petita deuenientia ad reum, si et executive  
contra cum prime sententia, L. *f* *s* & *pe* *obst*, in p. *cap. 5* *de*  
*iremis*. Baldus in *legi* C. de *petitio heret.* Abl. & Felin. 1. &  
2. causas in cap. *examinita* de *induc.* Abb. *Insol.* & Felin. in d. *cap. penitentia*  
de *excep* *quorum* *Opi* *Comm* cl. *fec*, secundum Socin.  
d. l. *f* *s* *etc.* g. 1. *com*. 2. & 4. Nec obstat te *xrus* d. *cap. examinita*.  
vbi reus non possidens abfultior ut iudicio reali, non tamē  
declaratio dominij actoris fit, quia ibi prius quam doceret  
actor, se esse dominum rei peccati, confitit resum non possi-  
dere, & *ideo* ipse reus fuit abfundenus absque declaracione  
domini: sicut Cardinal. Abb. Felin. & ceteri magis Can-  
noniker cum *textum* *interpretantur*. Ex quibus sequitur, in  
actione reali, actor probante dominum, ipso autem reo  
non possidente, ferendam esse sententiam, quod licet abf-  
luit resum, declarabit tamen adorem sci peccati dominum  
esse. Imo & si pendente lice, rei peccata possidet ad actorem  
peruenient, durat adhuc lis ad effectum, ut ipse actor decla-  
ret dominus rei peccati. gloss. Barto. & Paul. in d. l. *f* *s* *etc.* g. 1.  
Alex. in *gl*. & Iaf. *notab.* 85. in *adversari*. S. abhi *common* *q* *de*  
*actio* *reali*. Quod si *rcus* *ob* *tautum* *lum* *si* *supercepit*, sed alic.

uerit se possidere, si actor probet dominium, damnatur reus in effectu, ac si possidere, quanti actoris interficit. *quod sine fin. de pension. hardi* est illi, in affirmatio rei petere fieri excep-  
tio reo non possidente, sed tamen condamnando ad rei re-  
tentionem & actoris deferens iuramentum in item, præta-  
ctio ad iudicem & litigacionem, quam iurabit actor veram esse. *leg. l. 2. titul. 3. part. 3. quod reipublica ff. dres erat.* In aliam h. 6.  
et in item ut sit. Sed an fit satis rem extra iudicium adseruisse  
scilicet rem penitus possidere, modò hanc afflito in iudicio  
probata fuerit? Et Bart. fatetur, id satis esse in d. *quod sine fundo.*  
quod contraarium iafon colligit in *H. annuum man. 9. cap. 23. 23.*  
*ff. dres. decupress. forsan corrupto Bart. codice.* Nam  
et Abbas in d. *ex penu. atom.* 2. idem quod ipse ex Bart.  
cogitat, nosat cuius & Bart. magna est authoritas, licet ipse  
mallem probare, quod tafon notariis, non enim est tantum  
facienda extraordinaria affectio ex his, que notantur in cap.  
et d. in princip. de iudic. et in l. vnu. c. de confess.

Reus tamen ab solius, in dubio censetur absolutus ex quod non possidebat, si ex auctoritate constare, dominium ab auctore probatum fuisse, vel præsumitur oblitus ex defecto dominij. Auctor, si actor probat reum possidere glor. Bartoli. Auctor, in q[uo]d ad rebendam, si de excepto, rei dicitur, tandem glo. S. Paul. Lanfranci an. sp. quoniam contra deputatus, & anterioribus nuncius commendant Abbat. Felini, 4. ann. 3. in d. cap. penit. de excepto. Quod si ex actis hoc dubium tolli non poterit, absolutus, ab instanza censetur procedere ex eo, quod non fuit probata possidens rei. Alib. 3. Felini. 4. ann. 1. d. c. p. post Beld. s. glo. & glo. 1. f. queruntur, ceteris iurisdictiis ex quibus si simpliciter ab obliuione reus, censetur abolutus ex eo, quod auctor non probavit dominium, qui in d. cap. vi. dicitur, ex actis non potest aliud confilare: nam dicta glori voluntatum, qui iurauit, se non esse obligatum, in dubio videtur iurasse de tota obligatione. quam dicit ord. Paul. i. s. dux patrum. s. dicit Inclusum gl. de iure, et inquisitum finge. Ebal. & Fel. & d. c. p. deinde esse communiter receptam. Alex. m. d. s. dicit Inclusum. s. 2. Sic ergo sententia ab solius simpliciter, a tunc iure ac probato, ab obliuione videatur.

Gloria in verbo, quodcumque colligit ex texu, posse que in-  
stituere hereditate, cui instituens fuerat rogatus reliquere  
certam hereditatem, aequo in eadem hereditate tenet institu-  
tio, tamen si grauenum addicita rei comprehensa sub primis  
fideicommissis non valeat, sequuntur can. Dicit hic tex. idem  
probat. *Utrumcon. C. dicit F. vbi Bar. & Dd. communiter.*

Gloss in verb. *Bifurca*, indiget 1. censure, dum dicit, harendem non deducere. Falcidius ex legatis, quia in penitus fuit natus id falcis, et cum panaria illata legato fuerit, & ideo ex eo legato Falcidius detrahitur. Ioan. And. Card. Abb. & D. hic, quis leuguinus Alex. in *Liber patrum*, g. viii. & idem i. 6. item si ita, ad leg. Falcidium, in quo amittunt hares ex his, quae soluit legato in panem proceduntur in condemnatione iudicis, deducere possit Falcidium. *d. limpaq. S. II. & I. p. q.* quæ quidè decisio Bernardini in terribilium errorum iniquorum punitio.

decitiones berardum in primum errorem inaudirent.  
Glossa ultima ad intellectum text. notant, posse hodie l'ac-  
cidiaria prohiberi a tellatore, si cam prohibuerit tellator  
sciens quantitatem patrimonii, qui scientia in dubio pra-  
sumitur. Bar. in Aub. fed. cum tellator. C. ad. Falc. cuius opinione  
Iad. commendat in § iuris quod in fraudem. Iust. de c. m. 48.  
Iad. Sed an Trebellianam a tellatore prohibiri possit confi- 9

fit in anticipi controvergia. Nam q[uod] in d. Aut[oritate] fidei i[n] se[ntentia] reff[er]at, adfieri prohibiri non possit idem in *Lumen perficiens*, s[ed] in *lega*, t. Alex. M[arcelli] *mp[ri]m* in 3. quaq[ue] d[icit] ab *Trebelia*, caratione, quod *Falcidio* est induita in favorem testatoris, ve qui in testamento ab eo scriptis hares fit, facilius ipsam hereditatem ad velire trebellianisti. *Falcidio* vero non ideo statueta est, vt hares adest, cum posset cogi, sed ne hereditas instituta vana sit: & ne folio nomine ipse hares directe actionibus gaudeat & sic principaliter in favore hereditis. Vnde non potest testator *Trebellianum* prohibere. Hic opinione suffragatur hic Romanus Pontifex, dicens *Falcidio* contra voluntatem testatoris dedocit: quibus verius quarta *Trebellianica* necessarii subintelliguntur, cum *Falcidio* intelligi non possit, quippe quae contra testatoris voluntatem deducatur d. *Auctoritate* testatoris & in *Auctoritate* de *Falcido*. Et si vere expressum. Et praterea iura antiquo *Trebellianica* prohiberi non poterat, vt in *allegat.* C. ad *leg.* Ed. I. *titu[m]* de *leg.* *Facto*, hoc autem us non repertus badetur correcimus, ergo o[u]l[et] ei dicendum, *Trebellianum* possit a testatore prohiberi, qua sententiam probat *Alci[biades]* s. *testam.* in *long. Cossic.* 11.

nem potest. fol. 2. column. 2. post gloss. in d. s. et allegas. & alios quos Alexander resulit. Verum contrarium opinionem fibi parum conitans, aderit Barto. in d. l. Marcellus gloss. in d. g. fuisse expremsum, que magis Communis habet fuit recepta, ut faciem locum. Crot. & Alciat. in locis praemissis; ita l. d. l. Marcellus. num. 45. Ripa ad. Iuens potest. num. 44. Alex. conf. 67. vsl. 1. & Socin. 101. conf. 197. num. 6. column. 1. l. l. conf. 84. num. 9. column. 1. & conf. 98. column. 3. column. 2. cuius opinionis prima ratio est, quod id Falcidia Trebellianam? Iure veteri equivaratur, & e contrario Trebellianica Falcidie, d. l. Marcellus, agitur noulex in Falcidea Iamauter seruandam Trebellianam glori. inf. sign. serua per fusseru. C. de fortis. & in quod vero contra ff. de legibus. Bart. in 1. v. 1. t. 1. in p. 1. ff. de serua cur. late Stephanus a Fredericis. part. 2. de interpet. iur. 14. argument. & id locum habeat etiam in codicitorum. Iason. in translat. C. de transfl. nom. 15. Ioan. Crot. in l. s. constant. ff. solus. matrimonio. in 2. lectione super 7. quod Barto. Fortun. in l. Gallar. 5. & quod si ratione glori. & postulam. sal. 87. nec obstat, quod fit aequiparatio Falcidie & Trebellianica in uno catu, non vienialis, nam & si concedam quandoque distinxit Trebellianicam a Falcidea, tamen contendam libenter regularem esse carundem similitudinem. & id fatus erit l. Tais. ff. ad leg. Falcid. subvenit. Cod. ad Trebellianum. coheredi. g. cum filia. ff. de vulgar. lexim. inq. sign. g. sed qua heredes. Inff. de fideicommissu. hered. ex quo cessat omnino vltima ratio prioris opinionis. Secundo, ultima huc opinio probatur ab eadem ratione. siquidem eadem ratio inducendi & prohibendi Trebellianicam est dila, qua haecduo in Falcidea statuti perfusat, quod ita ostendo. Lex enim Falcidea Iamauta fuit principaliiter ad imponendum modum legatis: fiscus Ies. Voco. & aliae leges in hunc item fuerat, ut conitatur ex Iustiniiano, in prim. Infr. de leg. Falcid. & ibi explicit Theophilus legum Furtiu, qua cauatur, ne cuivitra mille aureos legare licet. eadem ratio contatur ex l. l. s. ad Falcid. in prim. ut etiam, vt modus adhibetur fiduciecommissu. Senatus. onusnum Igegianum permisit hereditate rotogato hereditatem reliqueru quarta, ut Trebellianicam caput, reuinere ad exemplum legis Falcidie. d. s. sed quis. & ibi Theophilus. Ignotum cum eadem sit omnino ratio, & ex prefatis in Senatusconsultorium interpretationibus, non est absurdum, nouam constitutionem circa Falcidiem, intelligi etiam in Trebellianica. Ex quo prima celsa ratio, quam pro priori opinione adduximus, minime conseruit, cum non fuerit illa principalius decendenti ratio, sed nuptiis causa praebons occasionem constituunt legem Falcidiem & Trebellianum: & hoc manente ostendam ex eo quidem, quod item Senatuscommissu, quod permisit Trebellianicam quartam deduci, addit illam rationem: ne contingat heredes recipiat hereditates, & exangui hereditatibus cogendam esse heredem adire, omni periculo haereditatis fiduciecommissarii delato, & ergo addebet iusta de fidei causulis hered. Ignotum conitatur, nam eadem ratione timoris repudiandae hereditatis exprefitam esse in Falcidea & in Trebellianica: & tamen in Trebellianica manifeste apparet, non esse eam rationem principali, ergo nec nisi in Falcidea constituta. Item non obsecr. communis distinctionis huic capituli vltima pars, que dicit. Falcidiem, id est Trebellianicam, deducit contra voluntatem testatoris. Nam ego vix mihi possum perfudere, verba huius capituli posse intelligi in Trebellianica, scilicet quam in Falcidea: cum Romanus Pontifici hic plane de vera Falcidea loquatur, & de qua parte ex eadem legi a legatis decucunda. Sed fide vera Falcidea loquitur hic rexius, & eius deducit, a testator prohibetur potest, eum contra voluntatem testatoris deducit. Nempe ex eo, quod non prohibita deducione Falcidiq. expremsum adhuc verum est, Falcidiem detrahit contra voluntatem testatoris, atque item Trebellianam: siquidem ipse testator hereditatem iusit reliqueret, aut tum aitem hereditarium legavit. Vnde deducit quod te aderit fusa voluntate lit, que hereditatem voluerat restituat ab herede fiduciecommissarii, aut comm. aitem legaverat quod in hac specie Theophilus adnotauit in ergo. Infr. de fideicommissu hered. glori. hic, quam commendat Alex. lo. Log. 9. p. 14. p. 1. ad Trebellianam. ff. in notam. Salyce. & Iason. in l. pl. quoniam haerentem. C. fam. er. f. can. num. 24. Nam licet testator possit prohibere Falcidiem, si tamen eam expresse non prohibuerit, fieri eis deducio contra voluntatem relata est, sicutem tacitam, opimus textus in l. Tais. ff. ad l. l. s. quic-

quid dixerint Paul. à monte Pico, in l. in quartam ff. ad l. Falcid. column. 28. & Dec. conf. 157. column. vsl. & Alciat. in d. l. 19. qui conannus probare, nō præmissa prohibitory exprelia Falcidie, eam deduci ex voluntate testatoris, non contra eis voluntatem quod falso est, & aderit Barto. in d. l. in quartam, qui dixit, etiam hodie deduci Falcidiem præter voluntatem testatoris, qui cani non prohibuerit. Quia in re plurimum inest, an Falcidia deducatur ex voluntate testatoris, an contra eius voluntatem ex his qui notantur in d. l. in quartam. In summa igitur Trebellianica prohiberi potest, si testator, sicut illiciencia, etiam in codicillis, ita sensu. ff. Arct. conf. 12. column. 1. l. l. & exprefse fatur loan. Durand. Guald. de arte testam. in d. mult. i. ff. 8. aduersus Bald. conf. 47. 4. column. 2. qui respondit, Trebellianicam non posse prohibere in codicillis, etiam si in testamento prohiberi posset caratione, quod si codicilli non possunt omnino tollere, si testamenti vim, nec admovere hereditatem l. 2. ē de codicili, que quidem hereditas admiceretur omnino, si in codicillis hereditas Trebellianica prohiberi posset, atque ita Baldi suffragaturo glori. m. d. l. 2. vsl. folio. & Alciat. in l. l. l. l. d. p. 2. at quibus ipse differt, quippe qui videam hereditatem posse adimi in codicillis verbis obliquis. I. Scand. ff. ad Trebell. d. l. 2. in p. 1. l. l. Nec refert quidquid, quod in effectu tota hereditas admittatur in codicillis: cum id licet fieri possit, & adhuc hanc veritas heredes est no noio, licet non re. Ex quibus opinio Baldi falsa redditur.

Caterum, ex equiparatione Falcidie & Trebellianice 13 inferunt, a fideicommissis non esse deducendam Trebellianicam, sicut oec. Falcidia deducitur a legatis plus. Author. similes. C. ad l. Falcid. Bart. in d. l. Marcellus, quo in loco Angel. Socin. Alexander. num. 4. & Iason. num. 20. dicunt hanc Opinione Communis esse. idem fatetur Abb. conf. 59. column. 1. Eucherius in Topicis. ap. 16. Abb. num. 8. & Lanfranc. b. column. 1. l. l. Conf. 1. 2. column. 3. 4. 10. ad Amici. conf. 8. column. 1. l. l. & Coralius in pra. ad l. Iason. C. fam. er. f. can. num. 44. text. est ad hanc assertiōnem oon inclegans m. l. ff. quod ad deinde Lani. in fin. C. de p. & dicit. Eandem opinionem probat Cyn. d. l. sub. s. & de cito. testator. Salyce. m. d. sub. similes. dicens hanc sententiam fernandam esse in praxi, quam Anton. & Cardin. fequentur, & plerique illi, qui prefati Dd. referunt, licet contraria opinio placuerit glori. Archidiaco. & Ioan. Andr. in d. c. sp. r. vsl. Trebellianam. & pluribus quorum Alexander & Iason meminere. Nam & si Iason concedat hanc opinionem in gloss. esse veriorem, non tam video cur sit in Trebellianica recedendum a decisione tex. in d. sub. similes. vbi Ludouicus Romanus rep. prædicta. 40. vltimorum voluntatum quod dpis casias, approbat omnia gloss. cœclusionem, cuius disputationem præmissa veritate confirmat opinio. omittimus.

Potremus super eam tantum admettere verba quodam Bart. 14 nardii in verbo, legavit, & in verbo admittit. ex quibus colliguntur effectus clausi codicillaris, & si postulamus est, vt oon adiuta hereditate legata debeantur a successoribus ab intestato, quoniam regis huc est insignis, & forsan alibi iure canonico similem non habet, secundum Lanfranc. b. column. 1. p. 1. & can. 1. et can. notarii Abb. hic numer. 24. gloss. optim. & ibi Barto. m. l. 1. ff. de test. 1. ex ref. C. de fideicommissu. & ibi gloss. in l. can. 1. C. de fideicommissu. vsl. redit. Viralis es testator. clas. fol. 2. optinet tamen haereditatem adiri ab ipsi hereditibus legitimis, qui interstat succedunt. gloss. in l. quis fol. 6. 1. ifde hereditate. inflata. melior iuris le cunctum Baldi. ibi. sequendum l. in l. can. 1. C. de fideicommissu. column. 6. Alexand. num. 1. 3. Iason. vsl. 1. subvenit. C. de fideicommissu. column. 6. Alexand. m. l. 3. col. 1. ff. de legat. 1. quicam commendat. l. num. 10. p. 1. ff. redit. 1. subvenit. 2. num. 23. & 2. num. 35. can. dicit esse Salyce. quod procedit, etiam extante Regia l. 1. l. 2. l. l. 5. vsl. que non adiuite herede in situu statim legata relata in testamento valere. Est enim necessarium hereditatem adiutare m. adit ab his, qui legitimi succedunt testato: quade re lector em admonere volumus nihil constanter alicue rantes, ex eo quod Regie legi verba hanc interpretationem dubio efficiere videantur. Secundo huc Bernardi conclusi menti compescatur has legitimis successoribus ex primo gradu, non autem in alijs, qui ex veteriori gradu habent idem gloss. in l. vsl. 1. subvenit. C. ad Trebell. & in l. l. Tais. ff. in l. amb. ex causa. Angel. in d. l. num. 1. l. l. l.

item Angel. A ret in prim. *Iustitia de codicil. per tex. m. l. §. viiiij. ff. de legat.* qui tamē loquitur, quando nominatum fuit grauatus proximior. Vnde si simpliciter sit adiecit clausula codicilari, verius erit omnes successores legitimis grauatus censeri. *tex. insignis in L. ab inst. f. de iure codicil. ex quo omnino falso est.* quod Ang. & Iaf. notant, aqua ita Curt. *Iun. in d. auct. ex casu. 3. 7.* hanc ultima opinione probat.

15. Est tamen dubium, an legata debenerit ab his, qui succedunt inter se, ex eo, quod tellator voluntaria legata debet etiam hereditate non aditata, quod distinguidendum est. Nam tellator dixit, volo legata debet hereditate non aditata, legata minime debentur non aditae hereditate, quia hec clausula est coram aliis, & non operatur effectu aliquo. *Item pess. f. de leg. i. ita in hac specie i. mol. m. qu. f. 1. ff. de hered. in inst. Oldra. conf. 108. m. 4. Alex. in *Extractione c. p. C. de hered. in f. Bald. m. l. t. C. quod emis. cap. i. f. 1. ff. Quod si tellator dixerit, ut legata debet, ut hereditate non aditata est, legata debetur a successoribus legitimis, hereditate non aditata ab herede scripto, quia hec verbacula, hanc clausulam codicillaris *Ladicella. 9. ff. de leg. 1.* Alex. in *m. nemo potest. c. 3.* sic intelligit. Bart. ibi, qui indistincte dixerat legata ex prædicti questione debeti a successoribus inter se. Is tamen loquuntur, quando tellator prohibuit Falcidius detractionem, quo casu legata debentur, etiam non aditae hereditate per heredem scriptum textus in auct. de hered. *f. Falcid. s. p. exp. f. mod. f. de iurato a successoribus legitimis.* vt *Iaf. Crot. & alii explicant in d. nemo potest. c. 3.* hic vero casus non debet extendi ad eum, in quo tellator voluntaria legata debet hereditate non aditata ex *imo. & Alex. relat. in parte prima huius disiunctio.* licet *Ial. & Iam. quam. in casu, iurato extenderet. d. 3. f. de res. f. ut locum bebat, quando tellator non prohibuit Falcidian, sed voluit legata debet hereditate non aditata ex quibus omnibus appareret, legata debet non aditae hereditate ab scripto herede aditata tamen a successoribus legitimis, & id maximè ex *vi clausula* & codicillaris.***

16. Idem planè deducendu[m] est, in testamento *Iuramentū præfictū huius est.* habet enim vim clausula codicillaris *in f. lat. ha. specie in d. l. rem quem. 17.* sed ex textus celebris, *in l. auct. oper. §. filium matrem, de legat. a dicens.* iuramentū hunc effectu habere, vt actus quo eo modo, quod non valet, valeat meliori modo quo possit. Bar. ibi. idem Bart. in *f. s. pro co. m. 1. 3. f. de fiducia. idem. in l. 1. ff. quia s. f. de verb. oblig. dicit. illi. tex. noct. Alex. in *d. 4. i. p. m. f. de damnis in. misericordia. Matheol. m. 48. 56. commendat. Iaf. in §. neq. f. quia. in 2. v. 1. 4. f. f. de adto. & plerique alia passim eandem opinionem recipiunt: quia tamen primo intelligi, dummodo ad actus ille habeat solennitatem, quæ est necessaria ad effectu illi, quæcum ex iuramento deducere volumos. Nam si teatamen huius iuramento præfrito ordinatio volumos valere codicillaris, oportet habere codicillorum solennitatem: siquidem iuramentum operari actum eo modo, quo fit iurandum, transfundti in aliud actum, qui valere possit. Igitur est necessarium, adhibitum suffice illam solennitatem, quæ huic scitu sit sufficiens. *Imo. c. cum conting. a. 7. f. de iurando. s. f. de intelligenti. luri. confidit. in d. 5. filius in auct. ex quo tex. publica infert falso in d. 5. iuram. s. quia. n. 14. & Chaffane. conf. 39. 4. disputat etiam illius usus decisum ratione Alciat. in d. 1. §. f. de verb. oblig. d. 2. f. de res. f. s. n. 15. idem m. d. cum conting. a. m. 159. idem probat Pöficia reponit in *re. quame de iurando.****

Secundo, non leuis est contradictionis, cuius iuramento exigitur successoribus, tellatoris an hereditis: Ex *Ian. Crot. d. 5. f. quia. a. 1. 9. illum. text.* intelligit in iuramento hereditis. Quod huius est verum, nō eliant tanti facienda illa dictio, quia ex promissione iurata ab ipso herede agitur ad legata, vt. C. de Jidicem. §. vii. In istis de fiduciam hereditis, iuris huius, que aucta Bart. in *m. nemo potest. c. 1. f. de legat.* Ex eo tamen ex. non omnino colliguntur iuramentū prædictū suffice ab herede. *Filius (inquit) maneret hereditate, & fiduciam summa tabula data iuramento ieiunio legato præfatur regnauerat.* Cuius regnatio nullo iure facta est, subdilectio matrem legitimam hereditatem fiduciam summa tabula regnante, non ex*re. voluntaria preces ad anima secundum suam precium portare videbatur.* Hactenus luri. confutans, ex quo nondūt appareat, iuramento ab herede prædictū suffice, quamvis tellator rogaueat herede præfatur legata, ab iuramento fieri de iis soluendis, postulauerit. Et si hec tellator petitio effectum clausula codicillaris habet, quanto fortius, ut latius erit, cuncte effectu tribuere iuramento ipsius tellatoris? Vnde *Comunitas Opilio ex ratione illius textus probabatur, authore Alciat. in d.*

*c. cum conting. a. 163.* Sed ex his colliguntur paragraphū illum in iuramento hereditis habere locū, quod ibi notant gl. Barto. & Bald. gl. m. 1. C. commun. de leg. verbo iuramentum. Dicatus in *Seguria. in filio famulis. ff. de verbis. obig. col. 9.* Cuiiclibet. Benedict. in *ap. Raymar. verbo. iuram. in 3. num. 20.* Quibus refrigerantur Barto. & Paul. in d. l. ad dicentes iuramento hereditis nō redire ligata magis effectu, quia ipsa sunt ex tellamēto, nec habere effectu clausula codicillaris, cū effectus procedat a iuramento tellatoris, quia a re dubius est. in d. l. q. quo q. 8. Ego vero arbitror, iuramentū prædictū ab herede de soluendis legis hinc effectum operari, vt ratione promissionis iurare heres ipse, qui promittit, tenetur legata solvere: ex *canone. l. prima. C. ad. f. Falcid.* Item licet possit dubium esse a quo fuerit iuramentū prædictum in d. 5. f. f. & verisimiliter sit ab herede prædictū effectu & in code paragrapho tractare de obligatione ipsius hereditis iurantis ab soluenda legata: ex *ultimo tamē in iuramento prædictum tellatoris, vel ab herede ex iurazione tellatoris, effectum clausula codicillaris omnino operari, vt legata non tantum ab herede iurante, sed etiam a quoconque successorē legato repetitam cœnitetur ex voluntate tellatoris placere cōditur: & verba luri. confut. ad illicet adiungantur, dicitur.* Nam *ex ea voluntate preces ad anima secundum suam precium portare videbatur.*

Tertio est intelligenda frequenter illime *D. adnotatio.* vt procedat, acutus actus debet in iurib[us]: oenipe, si confusus de iuramento tunc *7. iuramentū illum detinuum minimē supplet. C. de non nūm. pecun. c. p. de iure. 10. Specie f. 1. 17. faciunt. C. f. 10. 1. 2. Dec. c. 1. iuram. super. de off. delegat. 1. 1. f. & idem erit in defectu personae agentis, qui vel futu[us] vel in factis sit. Rom. conf. 6. 1. col. p[ro]p. Bart. in d. l. q. quo pre. co. d. 5. Alex. in d. c. cum conting. a. 166.*

Quarto iuramentū religio inducit, vt actus valeat modo, quo posse valere, non tamē melius modo. Sat enim est, acutum in iurandum eo modo, quo gelus fuit, ob virtutem iuramenti valere eo modo, quo posse, ut pereat: que prædicti est, si tribuenda maior ipsius actus potestas, ita *Soc. & Alei-*at. in d. 5. *f. quia. in 4. 4. sensit Alex. conf. 12. d. p[ro]p. m. 1.* quibus ego non alieno: immo arbitrio acutū iuramento prædicto generali, etiam si non valeat eo pacto, quo gelus fuit, valere tamē meliori modo, quo posse. Nam si alia pluribus modis idem actus valere potest, & ad eam potellatorem, & effectū habeat congruum solennitatem: quid ohlet, quem ex iuramento religione & effectibus, quos habere aīus ille poterat, videretur aliequat: quod ex d. 5. f. f. matrem probari mihi videat. & id probant Abb. in d. c. cum conting. a. 1. gen. ver. sp. *separatio casu.* & Lanceol. Galia. in d. 5. f. quia. m. 15. ex quibus contari, stipulationem inutilem, & nullam, iurata tamē, valere vt p[ro]actum nudum producere actionem, & meliori modo, quo posse: siquidem p[ro]actum nudum, cui accedit iuramentum, actionem producit, etiam iure ciuilis. Anto. & Bart. in d. 5. f. quia. 1. 2. *outraga.* Matheol. m. 26. *C. una. C. Rom. 18. 1. in p[ro]f. verb. obig. lat. in. iurigemum. §. f. de cam. nulla. 11. f. ann. ff. de p[ro]f. Galia. in rub. ff. de verb. sing. f. 1. 6. auct. 2. 1. fortuit. 1. 1. de p[ro]f. 28. & f. l. col. 2. Alex. in rub. ff. de verb. obig. col. 1. & quād. Bart. in d. 5. f. quia. p[ro]p. gen. f. de fiduciis. tenuit hoc procedere iure canonico, non tamē ciudi. idem Salic. in auct. facientem aperte vbi Corn. q. 13. & Alciat. in d. c. cum conting. a. 12. idem notant, dicentes Bart. opinionem communē esse, verior est prima opinio ex d. 5. f. quia. m. 15. C. de translat.*

Quinto, eadem decisio locū sibi vindicat, non tanum in victimis & voluntariis, sed & in contractibus: quod ex p[ro]p. 20. precedent exemplis constat: s. notauit Bart. in d. 5. f. quia. m. 1. vbi f. 1. 2. 4. Galia. id. 14. idem pot. alius alterunt, unde conitatur effectus hanc communem sententiam, & ex allegatis per lat. in d. 5. f. quia. m. 14. & Chaff. d. 4. 39. col. 4.

Sexto, hinc manifestū est, id est in transactionibus: nā si transactio statutum iuramento prædictū, & non valeat vt transactio, valebit tamē vt p[ro]actum nudum. Bart. communiter recepit in d. 5. f. quia. m. 1. f. si quia ita. aduersus Roman. & Aret. ibi. Imo estis Barto. Openum Communis allei. Lanceol. Galia. in d. 5. f. quia. ita. 14. Ex quo inferunt intellectus ad tex. in l. f. f. a. cognit. C. de transact. vbi Bart. dixit, transactionem faciat super his, quæ per sententiam & rem indicatam sunt: minime valere, nec vt transactionem, nec vt p[ro]actum nudum: hoc enim est verum, nā transactio sit iurata, non erit valida vt p[ro]actum nudum. Quintino hoc p[ro]actum nudum iore etiam ciuilis actionem producit, sicut paulo ante dicebam, sequens Abbatem & Galiaudam.

Septimus, potest Communia fratres etiam ad actus iudiciales extendi. Confessio namque facta in iudicio a lingante, eius adiutorio non potest, nec acceptante illam, minimis inferri praejudicium confituntur, nec alteri: tamen si iuramento huic confessioni accesserit, taliter ipsi confitentes nocerent: metu non nocet alteri leganti optimostum: ut de istac, quod interrogatur si de interrog. adn. Joan. Faber. In §. item si quis profligate, num. 13. Inflata. de alio vbi Ludouic. Consc. num. 13. idem approbat, dicens hanc sententiam: *Commentarii esse recipcam.*

Illud sane passim in hoc tract. queritur, t. vitrum legata pia debentur hereditate non adita. Et quidam respondent, legata pia debet, etiam si ex testamento non adetur hereditas favore pia causa. Abb. in testam. 1. volum. vlt. folio m. Bart. ml. 1. repert. ann. 66. C. de facili. et cetera. A nan. consil. 2. 8. colm. 3. Rom. omni. 493. & Ioan. omni. 18. Matheus notat. 16. 3. quorū opinio dubia est, ex eo, quod liberias non debentur hereditate non adita per scriptum hereditatem, aut per eum cui bona adjiciuntur, ut hereditate libera sunt. l. 4. C. de quatuor. et cetera. glosa in l. 4. folio s. f. d. de hered. in l. 1. q. 1. folio fiduciam. libert. vltim. C. de manut. sefam. ipse. p. 1. folio de eius causa libet. causa adda. Liberitas autem dicitur causa pia. l. 1. folio auctem. C. de em. ser. manu. quem text. dicit melioris iuris lat. ml. 1. §. si quis ut. num. 5. de rebus ob. notat post aliis Eocerard. in Topicis. 12. 2. proposito testam. 1. primogenit. §. que in facili. credere quem adnotauit Tiraquel. in l. si requam. C. de rebus. donat. serbi. donatione largiss. num. 269. Igitur non aliter legata pia debentur hereditate non adita, quam legata liberitas artoq; ex his dicendum est, legata pia non debet hereditate non adita quod oportet Bald. Sa. ic. quaff. 3. Fulg. & laf. 1. test. num. 19. & in 2. vlt. colm. in d. 1. C. de facili. et cetera. vbi lafon. 1. test. dicit hanc *Opinione eis Communem*. idem laton. ml. 1. can. quon. num. 19. & Alexand. consil. 20. col. pendulum. vlt. 1. & in l. 1. q. folio s. 1.

Vetus in haec perplexa ac difficillima questione attinga peculiares aliquot casus, ex quibus quidam hac re fit dicendum, diligenter conabar explicare.

5 Primus casus: Testator nullum iostitente heredem & volente omnia bona suam pauperes, aut pias causas distribuit ex eucruxib; ipsi pauperes censentur utiliter heredes in fini, aut pia causa. Atque nulla expectata auctoritate hereditatis, ex eucruxib; auctis non desigantur, episcopi poterunt illam distributionem ad effectum ducere, cap. in omnibus, folio s. idem erit si testator relinquat omnia bona sua pauperibus. I. de rebus. de hered. in l. 1. C. de facili. et cetera. num. 65. Barbit. in hoc specie. folio s. 8. volum. 1. num. 14. Anch. in cap. omni. folio s. folio num. 15. sensit Innocent. in. I. in am. folio s. 1.

Secondus casus: Testator t. heredem institutus, qui post mortem testatoris non vult adire haereditatem, nec successor legitimis, ne bona a creditoriis capiantur, & legata perirent, possunt bona illa addici alicui ex his, quibus legata pia fuere reliqua, ut conservetur legata pia: datis fiduciis suffitoribus de re alieno soliendo. Et hoc ad exemplum si illius constitutionis diu Marci, qui idem statuit, in legato liberitate, d. l. 4. ff. de fiduciam. lib. in prim. 1. folio de hered. in l. 1. cap. addi. Barto. & laf. in d. 1. etiam. quon. num. 19. C. de fiduciam. Rom. in amb. similiter. C. adl. Falc. in. 20. spretul. Et licet S. l. m. d. 1. q. 3. ab hac conclusione recedat, tamen ibi afferat, eas plures habere autores, & cum esse communem faciat. lat. in d. 1. can. quon. num. 19.

Tertius casus: Legata pia debentur non adita hereditate, quando quod deceperit habens suum heredem, licet abilitatem. I. can. quaff. 3. folio s. folio ff. de fiduciam. t. liber., quod textus loquitur in legato liberitate, & ad legata pia inducitur per lafonem in d. 1. can. quon. num. 9. poli Bald. in amb. hor. am. l. 1. C. de fiduciam. col. 2. Ang. & Inol. in l. folio qu. patr. in p. 1. folio ff. de valg. text. secundum gl. ibi in d. 1. can. quaff. 3. folio ff. s. 1.

Quartus casus: Legata pia debentur non adita hereditate ab herede scripto ex eo, quod vel ante mortem testatoris ei cognovit, vel post repentina morte heres existimat non potuit hereditatem adire. *Annon. ff. de fiduc. lib. quon. ab hoc ipsum adnotauit Rom. in amb. similiter. 20. folio s. 1.*

Quintus casus: In ultimo herede extremitate, & eo sponte repudiante hereditate, legata pia censentur repetita a successoribus legitimis, qui inter se fidei suorum, & ab eis adita hereditate debentur: quod videlicet laudem condere in d. 1. can. quon. num. 10. Argumento attingit a glossa ibi, que in vte. tradidit, dixit legata censeri repetita ab intentiis successo-

foribus ob affectionem, & libertatem, t. testamento, ff. de fiduc. lib. 1. can. liber. cuius ratio in legato pocum babet.

Sextus casus: Quando testator legata pia reliquit ad se, vel pellendum eius corporis, & alia, quod statim oportet velociter fieri, haec legata debentur hereditate non adita. Bald. consil. 4. & laf. num. 20. in d. 1. can. quon. 1.

Septimus casus: Quando testator iustis heredi, ut verbo tantum adiret haereditatem, nec ei realiter sic immisceret, donec ab executoribus legata pia sint soluta, executores possunt non expectata immixtione reali, aut additione ita dem reali, ipsius hereditis, legata pia solvere. Alberic. in prelib. C. de imbutibili. & alijs foli. volum. 9. Nico. Boer. de c. 41. laf. in d. 1. can. quon. num. 20. ex quibus idee erit, si simpliciter testator voluerit legata debet hereditate non adita: quod ad hanc opinio quoad legata pia posset optime defendi: quod ad alio vera legata non est admodum tutu ex his, que in hoc paragrapgo paulo ante diximus. Ex quibus opinio eorum, qui dicunt posse testatorem in quibusunque legatis prohibere additionem hereditatis, donec executioni tradatur legata, est intelligenda in hinc modum, ut haec res posset prohibere apprehendere possessionem hereditatis, non tamen adire, sicut in verbo. Erita sensit laf. ml. deb. 1. folio s. 1. col. 1. C. de p. 1. Ancha. can. 47. Boer. d. de c. 41. Ol. tradit. 1. 1. 1. 1.

Octavus casus est, in quem tendit tota controvicia: Quando testator heredem extraneum instituit, iisque hec 28 reditatem repudiavit, aut non vult adire, etiam ante additionem legata pia debet afferunt Doctores, quos initio hanc questionis nominavit citati, & id favore pia causa. Idem concedunt Anch. in d. 1. can. quon. 1. folio s. 1. & idem consil. 14. Bart. in foli. 1. num. 1. 4. dicunt hanc *Opinione eis Communem*. Idem expugnat fatur Bald. eam secutus in d. 1. folio de hered. in. 1. in quo refragantur Imol. Alexand. & lafon, qui contraria communem esse opinantur quibus ipsi non omnino accederint, quippe qui videant viros undeque doctos Barto. subtiliter: & maxime Bald. consil. 18. volum. 4. quorum sententiam probat Lupus. allegat. 91. num. 4. & Capella Tolosano 89. & probatur, quia testatore prohibente Falcidius deductionem hereditate non adita: legata debentur, in amb. de hered. & Falc. §. si vero expugna coll. 1. ergo etiam prohibente lege Falcidiā, non erit necesse hereditatis adiutorio: sicut si sit illuc prohibito in legato pia, autem similes. C. adl. Falcid. Factor sancte hanc ratione responsum dñe. Sylle. in d. 1. quaff. 13. sed dum considero sic nimirum habere subtilitatem additionis hereditatis, quod legata pia, que non tantum in actione, sed vel officio iudicis possunt existi, hereditas, sed peribet, non recuso sententiam Bart. probare, que Communiter servarunt, teste Carol. Molin. in addit. ad consil. Alex. and. 209. volum. 16.

Regia vero l. 1. m. 1. lib. 5. uirgin. [num. 1. 1. statut. 4. lib. 5. Recipil.] statut hereditate non adita ab herede scripto, legata non potest, fed & alia quecumque valere. Forsan tamen ea lex inducit legatorum repetitionem a successoribus legatorum, & ideo etiam necesse est corum aditio, tametsi hereditis scripti aditio non requiratur ex glossa in l. folio s. 1. folio de hered. in. 1. volum. nos mentionem fecimus in hoc. 5. Nec tamen dubitamus ab executoribus testamentariorum, etiam nondum adiutorio legitimi hereditibus & peti posse, & debere solvi: ex eo praesertim quod legis Regia verba nostra videntur placide admittere predictam glossam opinionem.

Addic praeferre cadem. Regia herede aut legatorum repudiante legatum ab hereditate, qui alteri ex testatoris voluntate erant relituente ab ipso herede vel legatorum, debet: legatum vel hereditatem sublimbito, atque ita sit, vt ex Regia confirmatione effet illa dubitatio, an t. legatorum rogatus legatum, ut aliquam eius partem alteri relituente, possit legatum repudiare, que tamen quibus examinanda est ad perfectiorum Regia functionis intellectum. Videmus etenim hanc repudiationem nisi possit. Nam & debitor potest hereditatem, vel legatum etiam postquam sibi cessit dies, repudiare, nec ex hoc dicitur creditores fraudare. Tunc enim creditoribus fraus sit, quando ex facto, vel omissione debitoris definiti p. aliquid habere, ita ut fibinicipiat illi de novo adefice, ut elegerit acquiratur Bart. per text. ibi in quod aet. in prim. p. 1. quod infra. et. 1. folio de hered. in. 1. foli. Paris. m. 1. 3. folio 3. n. 1. 1. ita intelligens text. in d. 1. qui quiescunt notat Ang. & laf. in s. num. 1. qui in fraud. infl. de aliis.

anno. m. 12. & nos eiusdem meminimus ab anno. ep. 1. t. 7. f. 1.  
anno. 12. igitur poterit & fortiori ratione legatarium legatum  
repudiare, etiam si dies iam cesserit, quamvis fia ex hoc  
prædictum illi, cui legatum illud erat ex voluntate hære-  
toris restituendum, quanto magis id licet, attenta Regia  
lege, que ab illo prædictum tollit?

Illi tamen hac in rem uitendum non est, hæretalem  
non posse repudiare legatum defuncto reliquit in præ-  
dictum alterius textus, sicut in libro ad legatum s. de bonis libertatibus  
& in lib. fund. sub condicione, §. Titus. f. de legat. i. quibus ex adver-  
so obiectur textus, m. f. m. f. de legat. i. in prædicto vbi lufurcon-  
futus exprimitur afferit, permissuus esse hæredi repudiare  
legatum defuncto reliquit.

Quamobrem Bart. in d. f. m. ita, ita nodum hunc dissoluit,  
textus m. d. f. Titus. intelligendu[m] esse ex ca[u]so, quo ex ali-  
quot coniecturis apparet defunctum voluisse illud legatum  
ab eius hæredi admitti & acquiri, non repudiari: nempe  
quia ex eo dispoluit. Cui interpretatione catери Doctores  
magis communiter accedunt.

<sup>31</sup> Ad aliam verò obiectiōnēm, t[em]p[or]e s. ex liberis, sicut Bartol. respondet, dicens illam decisionem esse intelligendam,  
quando hæres repudiando alteri p[ro]ximū infert, sibi  
verò nullum commodum acquirit, ne dannis evitatur: quo  
quidem causa minima et liceret repudiare legatum. sicut  
posset, quando ex repudiacione filii p[ro]p[ri]i commodi aliquod  
accederet, aut proprium damnum ipse hæres effigere, quod  
glossa in d. f. m. f. & prelievo nota, & idem post Bart. docet. ibi  
magis committuntur defundenti, & maxime Alexander. & Socini  
contra Paul. Cum. & Iason qui à Barto. recedunt, ex eo  
quod in d. f. liberis, hæres ex repudiacione commodum con-  
queritur: quippe cum facta repudiacione hæreditatis defuncti  
liberti non accedit ad aliam extimationem, & quantitatem,  
ex qua legitima sit patrono debita: acquisita vero legato  
liberti, hæreditatis eius effectus quantitas qui patrono ex  
iuri dispositione liguum omnino defert: ex hoc enim  
legato centenarius decessil[icet] in bonis ipsi libertus, liberis.  
f. de iure patrum. Igitur non licet hæres legato defuncto reli-  
quum repudiare in alterius p[ro]ximū, etiā si repudiatio  
in utilitate hæreditatis cedat. Rursus aduersor Bart. obicitur  
textus, indic. §. f. Titus. Cius verba sunt: Titus cui Stichum legatus  
fuerat, amequa sit, ut se legatum pertinere deferatur, & eundem Seo  
legatus, & hæres Titus legatum non repudierent: Stichum Seo emendat.  
Ecce qualiter hæres liberè potest legatum illud repudiare: & tamen acquiescere oculum eidamnum immittit.

Ego san[ct] Bart. dilinitionem ab his obiectiōnēs ita de-  
fendam, ut exhibem, ex d. f. Titus, necessariam t[em]p[or]e hære-  
<sup>32</sup> redi[us] acceptationem, ut siem Stichum possit vindicare iure  
re domini: atque huius tedium verbū illa: Et hæres Titus non repu-  
diaretur: non tamen hoc negatur posse hæredem compelli le-  
gatario petente, Stichum legatum acceptare: cum nullum  
ei ex hoc innominetur prædictum. Quod si Auct. & Dd. illius  
textus inter pretantur. Id vero quod adducitur ex Africano  
in d. liberis opinione Bart. nequam oblitus, si animadver-  
tamus verum lufurconfutum sententiam. Nam illud prædictum  
non sit con siderandum, item neque commodum, quod in  
eo ca[u]so ex repudiacione sequeatur, cum nulla alia velitas,  
nullum aliud damnum, ex r[ati]onib[us] ex repudiacione velac-  
ceptatione legati hæredi contingat, quam quod ex maiori  
vel minori hæreditatis extimatione ad hæredem perueni-  
re posse. Fruvolum tamen est nullam aliam causam repu-  
diacionis hæredem proponere, quam maiorem hæreditatis  
extimationem. Et h[ab]e[re] opinio esse proprium intellectum  
lufurconfutum in d. liberis, nec aliud arbitror Bart. sensisse: ex  
quibus plura infermur.

Primum, h[ab]e[re] oon[tra] esse cogendum acceptare legatum  
defuncto factum, etiam ad augendā hæreditatis extimationem,  
vt locas sit legiūm[us] patroni, quando repudiatis legatum  
tangam hæres, illud posset cons[ec]uvi tanquam legata-  
rius, ab aliquoq[ue] onere, ex d. f. m. vbi Bartol. & alii fre-  
quentiores calculo hanc sententiam probant, quod statetur  
Ias. & Alex. cap. 11. 2. v. 3. col. r[ati]b[us] ex hac opinione respon-  
dens quid[us] h[ab]erit pulchro casu, qui ibid. ab eo prop-  
nime, & sequitur Ias. in d. f. m. v. 2. 3. 4. licet Carol. Molin-  
in add. ad Alex. omnino difficiat ab Alexander, & a fre-  
quentissimo omnium fecotatio. Et idem in f. parcam. f. quam-  
adme f[ac]ta. ann. 1600. 7. 3. & sequitur, etiam rationes le-  
ctor cum iudicio examinare potest, vtque si h[ab]et in  
sentimeo verior opinio indicare valeat. Nos tenemus post te-  
stionem

tiam huins operisditionem in nouos intellectus, & Carol.  
Molin analyticos commentarios inciduntis.

Secundo, h[ab]e[re] deducitur grauiter errasse Alexand. in d. L.  
f. m. v. in d. conf. 11. 3. col. vii. qui defendet opinionem Bart. &  
communem extimationem d. liberis, repudiacionem nullum  
commodum alteri h[ab]ere credi repudiant, ex eo quod iure  
no[n]nullum terciā pars bonorum liberti & centenarij, sic  
patroni legitima, non dimida. §. f. m. f. Iustitia de pace, liber,  
cum vero tertiam partem ex solo legato quadragesima hæres  
solueret poterat, & consequentiam integrum liberti h[ab]ereditatem,  
in qua erant octuaginta: etiam si legatum acceptaserit. igitur  
nirum non est, si acceptare cogant hæres, qui ex ea  
acceptatione nec dannum patuerint, nec lucrum amittent.  
Hinc enim Alexander intellectus verè communiter est, &  
omnino rei censu[m] sibi vero fenu, & integro iudicio  
aliensem, Africani responso, iuxta consiliosius iusti-  
tianian intelligere scelus decisionibus, quae Africani atate  
vigeant: ex quibus dimidia bonorum liberti pars patrono  
competebat proportione legitima, & centenarij decel-  
sifler. §. p[ar]t. 10. tit. 1. de successione. Quod si Alex. commentum  
est ad admittendu[m], sequeatur non esse locu[m] d. liberis,  
quando liberto b[ea]b[et]i octuaginta, legarē trigesima, aut virgin-  
iniquine, quod si d[icit]ur] est, & ita ex hac posteriori ratione  
reprobatur Alex. intellectu Caro. Molin in dictis additionibus.

Tertio, ex his apparet, non re[st]e Bald. locutum iustitiae  
f[ac]ta, §. 2. c. 2. de curia fundum test. in d. liberis, d[icit]ur] singul[ar]e  
cum intelligens procedere, quando in fraudem patroni ef-  
fecta repudiatio, non enim ad verum illius legis sensum  
requiriatur: fraudem aliquam adesse, nec probari.

Quartum, eadu[m] tere radice corrigit ratio Ias. 11. f. m. v.  
qui scriptu[m] d. liberis, nō ad admittu[m] repudiariem, quia fuit  
facta in fraudem legi, id est, legum portione patrono debita:  
debit ex legi dispositione, i. si liberis minorum f[ac]tis de patre  
cu[m] decisionem sollemni[m] esse extinxit, quia ex ea  
patre alienationem in fraudem huius legitimi portionis  
faclam, esse nullus momentu[m], cum ex ea validē sint,  
quamus renunciare debent. H[ab]e[re] enim ratio Iasonis in d. liberis,  
non dicitur h[ab]erit, non dicuntur fieri in fraudem patrum, i. §. v. v. v.  
§. f. f. in fraudem patrum. Nec oberrit liberis, quippe que loqua-  
rit in alienatione rei proprii iam perfecte acquisit[us] ipsi  
liberto, non in repudiacione legati: quod licet post accepta-  
tionem singul[ar]e re[st]e, & legatarii iustitiae, tunc etiā repudiatur  
retores eius iustitiae, palam est, uti probatur m. §. v. v.

Quintum, multo minus placet quod Socinus afferit d.  
f. m. v. dicitur ratione dicta legi liberis, cum eis ut fauore  
paroni nullo pactu hærediti liberti sit permisita repudiatio.  
Id enim faliu[m] est, cum eadem deciso sit iherauda, cu[m]  
quod estimationem hæreditatis, rei p[ar]t[em] legatorum ut in  
vitio illius legis parte probatur.

Sexto, ut propositum est questionem redacto, inter e[st] 5.  
primitus debitoris, hæredem non posse repudiare legatu[m]  
defuncto reliquit in fraude, aut in prædictum creditori  
r[ati]onib[us] ipse debitor in vita posset, quod notant Nicol. de  
Nep[al] & Iason. §. 16. quid in fraude, iustitia de admitt. 2. Alex.  
in d. f. m. v. & ubi quod manifesta ratione probatur quia p[ar]t[em]  
legatarum repudiari non diminuit proprium patrimoniū: ipsum vero baro deninu[m] hæreditati debitoris, cul-  
us bona, iura, & actiones tenet[ur] diligenter cultu[m]. Hanc  
tamen dilitione ex principali dilitione Bartoli intelligunt  
quidam esse veram, quando ex repudiacione nullum  
commodum h[ab]er debitor obuenire, nec ex acceptatio-  
ne d[icit]ur ei immixteret quod si ex acceptatione danum  
ex repudiacione commodum h[ab]er[et] contingere posset,  
exhibitam cogi non debere baredem ipsius legatum ac-  
ceptare: nota[re] notant Alex. d[icit]ur] 13. canon 11. & Iason in  
d. f. m. v. 2. o. dicentes posse hæredem debitoris repu-  
diare rem legatam debitoris, & eam accipere ex alia iure,  
qui creditoribus eius rei ratione minime fit obligatus ipse  
hæres. Sed si res legata primo loco debitor defetur, & ex  
eis legari acquisti: one nullum aliud incommodū hæredi  
contingit, quam quod creditoribus defunctiteneat credi-  
tam pecuniam solueret titulo h[ab]eret, non opinio eliciat  
esse praeterea legatum repudiare. H[ab]e[re] enim repudiatio  
manifeste repugnat voluntati debitoris, quam eius beres  
qui tenetur: liquide presumendum est debitor[em] ipsius  
veli suis creditoribus omnino satificari, cuius satisfactio  
est necessariu[m] legatu[m] illud. Igitur nulla ratione iuste poter-

rit in praedictum creditorum repudiat: et idem quod  
hanc opinionem libenter Carolo Molin. contentio, qui  
ab Alex. recedit: male tamen ipse allequit. Ad hanc ad  
conclusionem in hac festi illatione deducunt, cum pre-  
dicta lex minime locum sibi vindicet eo causa, quia hereditate  
extrinseca utilitas ex repudiatione accederet. ut dixi illa-  
tione prima.

Supitimo, Bartadis iunctione cōprobatur, quod Salicet. &  
Iaf. m. 1. si m. col. per. notant, dicentes, monachos quibus  
legatum aliquod reliquum est, cogendos esse illud accepta-  
re ad effectum, ut clericis ecclesie rector, cui canonica  
portione ex legato competit, tandem quartam, & canonica  
portionem adsequatur, si ex hac acceptatione nullum  
damnum monachos accedit, lucrumve ab illo non aufer-  
tur.

35 Ceterum, & pli summa ex<sup>3</sup> haec decisione adnotantur  
ex P. M. R. exterrile pontificis iuris interpretibus, illud  
per maximam probat huc decretalis responsum: Haredem ro-  
gatum resiliunt hereditatem, etiam si tideicommissarium  
vulneralem hereditatem insituerit, non posse cum grauare  
res p̄fūdū bōtorum contentorum sub tideicommissario, fecit  
quam posset in bonis, & rebus quae vere sunt ipsius fiduci-  
commissarii hereditatis iniuriantur. Quinimodo potest tideicom-  
missarius Falcidiam, & Trebelianicas deducere ex illis  
bonis, quae confequentur ex intitulatione ultra fiduciocom-  
missum. Ex his facili apparet, distriuen maximum consilium  
inter hanc decisionem, &c. Raynatus, saltem in sequentia.

Primum, constat hic substitutio nē fuisse fiduciocomissa-  
riam, ibi, compendiosam.

Secundum, ibi, quod filius fuit rogatus restituere descen-  
deribus ab ipso testator, hic vero agnatis ex linea trans-  
versa ipsius testatoris.

Tertium, hic Raynaldus instituit heredes alterū ex sub-  
stitutis & cūs filiis, ibi nullum instituit heredem.

#### E X C A P . I O A N N E S .

##### S V M M A R I A .

- 1 Executio ultimorum voluntariorum pertinet non tantum ad episcopum, sed etiā ad suos subiectos, non habentem episcopalem iurisdictionem.
- 2 Capitulare, vacante sedi, potiū excepti regalmente, sicut poterat episcopum.
- 3 Proses & lacus ex tempore, sicut diligenter ad executionem, aut in eisdem id manus recipere.
- 4 Executio ad ipsa agere?
- 5 Executio in postea secundum res hereditariales.
- 6 Executio extrahens infra dicta causa hereditatis possit.
- 7 Expensa extrahens infra dicta causa hereditatis possit.

##### C A P V T I O A N N E S .

#### D e Executione ultimorum voluntariorum.

Circa executores ultimorum voluntariorum diximus, atque explicimus, aliud, quod affectiones in e. 3. et in. m. 1. &  
in. 1. heredit. hanc tit. quibus addendum est, non tantum ad  
episcopum pertinere curam, ut ultimae voluntates manu-  
denuit executioni, sed ad diocesum, id est, illam, qui iurisdictionem episcopalem habet excludit episcopo,  
tameris episcopus non sit. Contingit enim si frequentissimi  
abbates, archidiaconos, in iurisdictionem episcopalem habe-  
re, vel ex privilegio, vel ex prescriptione, s. iudicio de prescrip-  
tione, accedentia de receipta predi. Hanc appellacione dicitur canoniz-  
zum continetur glo. m. clement. vna ex se competeret verbo, das-  
tefū, vbi Imol. & Cardin. Ioan. Andr. & Barb. & Barb. hic  
colum. 9. Felini. & c. m. colum. 1. de prescrip. cum ibi per eam  
addidit. text. o. primis m. c. Abates de prescrip. in glo. m. stene. 1.  
verbo, propter de telo eccl. dicens. Abbatis contentum sufficeret  
in alienatione rerum ecclesiasticalium, it is habeat iurisdi-  
ctionem quasi episcopalem, dicit cam ordinariam. Abb. m.  
c. 2. ac prescr. commendat idem Abb. m. 1. de r. colum. 3. &  
h. 1. item in c. question. 3. et tab. de r. perm. Dec. m. c. auraria. 1. de  
prob. ultimae. Et hinc gloss. in clement. 1. de r. & heredit. cl. &  
in clement. 1. de r. patr. & velint expressio, appellacione dicitur  
sancti episcopum, tantum comprehendendi, non alium in heri-  
tatione, etiam si habet iurisdictionem episcopalem. Imol.  
m. 2. monach. 2. col. de prob. tam id prædictum in his, que  
potius exigunt officium episcopi, quamvis eius iurisdictionem: nam in his qua iurisdictionem potius requirunt, ap-  
pellatione die ecclesiæ continetur interior habens iurisdi-  
ctionem episcopalem. Abb. & Barb. hic, Felini. m. c. a. m. o.  
l. 1. in quo oportet metem, & rationem dispositio-  
nis cumque perpendere diligenter.

- 8 Ind canonorum collegium, quod capituloru vulgo

dicinor, poterit vacante sede episcopali, compellere execu-  
tores, ut ultimam voluntatem exequantur, & cis negligenti-  
bus eandem executioni mandare, cum hoc ad iurisdictionem  
episcopalem spectet. Abb. 3. colum. post Cardin. Ioan.  
Andr. & Anch. hic & idem probat Calder. confit. 1. 2. huic-  
m. Card. m. clement. vna. sol. 3. colum. mudi. dicens hanc opinione  
communione esse: id aliter erit cum secutor Francic. Paul.  
de prescr. cap. sede vacante, 2. part. quisi. 7. & Barba. hic. mudi. 15. licet  
ab eae recelerit. Hinc etiam arbitror, prælatum episcopico  
inferiore, babentem iurisdictionem episcopalem, ex-  
cluso episcopo, non tantum posse compellere executores  
ad executionem, sed etiam cis negligientibus exequi ultimam  
voluntatem: quod minimè dubium est, quando is  
prælator non est subiecius episcopo, sed ab eo exemplis  
simili eū his, quilli sunt iurisdictionis. Prælator vero  
non episcopus, habens tamē episcopalem iurisdictionem,  
a quo ad episcopum appellatur, licet possit cogere execu-  
tores ad exequendum: quod Doctor. hic concorditer assertur, &  
potest probari ex cap. quinquag. de r. mudi. glo. verb. loci. &  
Francic. de Dom. ibi forsitan tamē poterit exequi  
ipsa ultima voluntate negligensibus executoribus sed id  
officium episcopo defereatur, sicuti sensu Cardin. m. clement. 1.  
vnu. mudi. q. 8. Facetus tamen posse hanc prælatum inferiorem  
exigere ratione apud ipsi executoribus iuxta iustitiam clementis  
constitutionis sanctionem in quo glo. ibi. verb. locum  
ordinari dubitamus, quo sit ut ex premillii sensu huius cap.  
aperitissimum sit.

Colligitur deinde ex hoc cap. 7. executorem designatum<sup>3</sup>  
in testamento, etiā ad legata pia soluenda, non posse cogi id  
minus accipere, saltem paciē. Ioan. Andr. Abb. & Doa.  
hic communiter, quamvis si id recusaverit, amittat legatum  
a testatore reliquiū, authent. de hared. & Falcid. q. si quale ante. colum.  
1. authentic. de eccl. in. 5. statuta, tollito. q. Cardin. m. clement. vna.  
m. 15. nr. 14. q. 1. q. qui se p̄p̄lōrū. q. famu. de lego. & comp. f. 1. vnu.  
q. 1. d. conform. test. 1. q. legatum. q. amittere ff. si d. qui videt. Bald.  
in r. p. 1. 1. ff. de lego. 1. colum. 6. coninuāstantem ipsi testatorū  
idubio, non amittere ex hoc legatum. I. 1. q. qui anterior. ff.  
de exeat. inter. Barba. hic. mudi. 17. Rom. 1. 6. 4.

Quid si temet delignatus executor expresse vel tacite  
hoc officium receperit, omnino cogendus est id exequi,  
text. h. blas. celebris, ex quo frequentissime iuris viri usq;  
interpretes id dorant maxime. Abb. hic mudi. 3. & Cardin. d.  
queli. 4. Quorum primus addit. episcopale posse officium ex-  
equendi ultimam voluntatem delegare aliqui ei subie-  
cūs sit, ut eum compellere, ut exequatur: sicuti in qualibet  
alia delegatione, quando episcopo competit exequio, ex-  
notariis in ap. p̄fātūlū de offic. deleg. & in l. 1. C. q. pro. iur. iuridic.  
idem. idem Barba. hic. mudi. 1. & idem in c. m. colum. 20. h. mudi.  
Bald. m. d. 1. colum. 6. Alter verò notat, reliquum posse cogi  
ab eius prælatu accipere hoc onus exequendi ultimam vol-  
untatem, et enim monachos obtemperare eorū præla-  
tis, cap. vnu. dea. 12. quisi. 1. atq; ita est intelligēd. ultima pars  
huiusc ap̄līs, iuncta glo. & idem approbat Barba. hic. mudi. 17.

Quinimodo etiam quisquam præsumit delignatus executor ex-  
ecutor & tacuerit, non centenit ex hoc id manus accepta-  
re. Abb. & communiter Doctor. hic teste Barba. mudi. 1. & pro-  
baro. m. 1. glo. m. colum. 1. ff. de prescr. f. 1. mudi. 5. q. recepisse.  
f. de arbor. nam & is in quem prætestent fit compromissum.  
etiam si tacuerit, non videatur recepisse arbitrium. Imol. m.  
cap. quinquag. de iure suorum. 1. q. glo. 1. Rom. Alex. laus. mudi. 9. m.  
Liqu. dom. ff. i. j. i. marit. & Marcus anton. intrat. de compo-  
siti. p. 1. & quelli. 1. mudi. 36. quorum opinio communis est, que lo-  
cum habet in extraneis: nam copiundis, qui præsumit  
fuit executor delignatus, & tacuerit, cogitur ex hoc offici-  
um illud exequi: quia videatur onus hoc accepisse. Bald. qui  
& in amico loquitur in. mudi. 1. C. de prescr. ad fin. quem ibi  
terti. fequantur. I. 1. mudi. 1. atq; ita est in hac re tex-  
tus insignis in l. 1. foli. famili. obseru. ff. ad Macerat. & in clement.  
1. de prescr. Mathes. mudi. 22. Felini. 18. ap. nome de presump.  
Imol. Felini. mudi. 36. Dect. mudi. 2. R. Kip. mudi. 1. 31. in cap. sum. M. de  
coſſi. Barto. an. 1. ipso sum. ff. sum. talian. hab. & ibi Paul. Caſſ. Anton.

ton. Rub. in l. non. folium. §. mortis fidei non ipsius. non. num. 327. post Alex. x. b. Abb. hu. Hipp. in rubric. C. de probato. non. 246. a quibus latere traditum intellectus dicitur. plus fundatibus abstrus. & ex ea deducitur. executorum nominatum a testator recipiente instrumentum. i. quo executor fuit designatus. legente id. & tacente ex hoc munus istud recipisse. quod & Socin. senit conf. 63. in 4. volum. Vnde infero i. intellectu ad Regiam 1. m. 10. parr. 6. quo statutis posse testatorem designare executorem vltim z voluntatis: non tantum praesente aliquo. sed & absente.

Vlto. est non utilis quæstio. an possit executor agere. Et si executor sit ad legata plam nominatus. agere potest aduersus heredes. & alios quoque locis. I. ab. §. de alim. & cib. lib. 1. vlt. & l. p. q. ad quæd. am. C. de episc. & cleric. & est ab omnibus recepta i. hæc opinio. Quod si legata non fuerit causa pietatis solita. executor meritis non agere nec aduersus heredem. nec alium quemlibet posse. L. Ius. f. M. nia. f. ad Trebellian. quoniam officium iudicis possit implorare. ut heræ cogantur. aut quilibet alius bonorum pesseller. ea bona tradere ad execusionem faciendam ex i. hereditate. si de petit. hered. I. quatuor. f. de annua leg. Mixtus vero executor. cui vel pars ipsius legati competit vel ipsius legatum. licet cum onere restituendum agere potest aduersus quemcumque. I. §. quid Trist. vbi Bart. fidei legal. a. que ita hanc questionem expedient Abb. & Doct. Ric. Regia. 4. m. 10. p. 6. Oldendorp. de executor. test. a. Bald. m. 6. in quaduplex. p. 5. & C. de p. reg. & cleric. Card. in deput. m. f. tit. q. 13. & Imo. col. vlt. qui vñanmi confessu fatentur indubitate. executorum agere posse. si hac potest a testatorem eidem concedatur. f. p. plur. & i. quidem. §. p. scripta. de leg. 1.

Sic executor vñieralis poteris vendere res hereditariae ad effectum execusionis. l. m. C. de episcop. & cleric. Particulari res verò non potest vendere. nisi a testatore vendito ei per mitacta. J. ab. arde. §. de alim. & cib. lib. vbi Bart. col. 3. explicat. executorum vñieralem esse illum. qui nulli herede insituo nominandum eliguntur a testatore ad diffiri- buendam omnia sua. & legata. folienda. Præmissam etiam distinctionem Abb. hic. vñam. calme. lequior. & eam arbitrio remittens est. Expensas? autem. quæs executor fecerit in exigendo res. & fructus hereditarios ad peragendam execusionem. potest ex bonis decuncti iustissime petere. Archij. Joan. Andri. Dom. col. 3. & Franc. id. p. 1. vlt. g. St. in 6. & notat. Paul. Patr. conf. 26. num. 13. fol. 4.

### E X C A P . V L T I M O . S V M M A R I A .

- 1 Farz. mortis in celebrando defunctorum usq. 2
- 2 Continua superba cetera ostendit. & nihil conuenit Christianorum.
- 3 Aperte quid est in canonibus à Grossius concordat.
- 4 Non obstat factum factum pro defunctis.
- 5 Fabius quid est. quid Fabius est: ex de priviligei legatis pro ecclesiast. fabris rebus.
- 6 An monachus locum habet in qua parte parvulus occisa debita.
- 7 Monachis tenetur quartum partium foliencia parvulus testificari res de legato his expressae.
- 8 Quarta portio non debetur ex his que executor testamentarium distri- buens ex opere quatuor hæres. mensuram.
- 9 Duplex portio potest non ex eadem legatione debetur.

### C A P T V L T I M V M .

#### De Canonica portione in quibusdam Lega- tis non folienda.

**V**erbis solenne quidem erat. mortuorum execu-  
ta. p. deuotione. celebatur. vel tribus. vel septem. triges-  
ta. aut quadragesima diebus post obitum ipsum. auctore Am-  
brosto in lib. de obit. Theod. quem Gratian. retulit 3. quell. 2. cap.  
quis ali. sic scribens: Quia ali teruum dies. ali tricesim. ali festi-  
mam. ali quadragesima obseruantur. quod doceat auctor. con-  
deretur. Deinde. inquit. Jacob præcepti loquens patrem seipsum. et p. se-  
pulturem cum. et sepulture fratrum fratrum. & comp. et sibi quodaginta  
dies etiam diminueruntur dies fratrum. & tunc eum. Epiphi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-  
gma. dicitur. Hec ergo seponenda solemnitas. quam ex p. sepi-

nesta. & quæ gratia charitatis. & dilectionis sunt. etiam clericis permittantur. modo non fiancina ecclæsiæ. ap. canonica communi. 4. 4. distinc. cap. non operari. in 1. & m. 1. quæ ad distinc. qui Canon. & in cap. non operari. in 1. & m. 1. quæ ad distinc. coru-  
nia Christianorum. & quæ pauperibus exhibentur. Agapen. quasi dilectionem appellat. eo nempe. quod dilectionis & charitatis causa fiant. text. in d. cap. canonica communi. qua dilectione virtutis diuina Hieronymus ad Eusebium. de cu-  
stodia virginitatis. 1. sp. 1. Tanto. Cum ad Agapen. inquit. reca-  
viant. præco condutor. vbi Erasmus in schoolis huius vocis signifi-  
cationem adnotavit. Nam & Iudas in Epistola Agapen  
charitatem appellat in Gracis codicibus. Cyprianus lib. 3.  
ad Quartum cap. 3. Apapan. inquit. & dilectionem fraternali  
religio & firmiter exercendam. Tertullianus lib. ad Marryam. Per curiam. inquit. ecclæsiæ. & Agapen patrum. id  
in Apologo cap. 39. Cœna. inquit. nostra de nemine rationem suam ostendit. vocatur Agape id. quod dilectione pe-  
nes Gracis est. Dacet fanè his auctori Christianos frequenter corinata simul confutuisse. hancque cœnam Agapen  
appellar. quod ibi dñiorum epulū pauperes reficerentur.  
Cuius moris memini. Plinius ad Trajanum. Scribit. & ad  
hunc Paulinus in libelle in Geaphilea. mensam in ecclæsiæ po-  
ni solitam pro pauperibus reficiendis. quam Domini men-  
sam vocat. & a Domino positam. adhortans dñores. ut  
egentibus de suo libenter imperiant. que & beatus Rhæ-  
nanus adnotauit in librum Tertulliani de corona militis.  
Ex his fanè conturbat in dñis canonibus immundum  
esse. & si Alciat. libro. p. 1. p. 1. efficere tentauerit. Hinc &  
apud Hispanos plerique in locis mortis est. in funeribus ipsi  
plebi. defuncti heredes eius quoddam conuiuiu exhibere:  
quot vulgus charitatis appellat. Sic & conuiuiu istud. Aga-  
pen est. charitatis dicti suis constat ex telli monio Clementi. Alex. lib. 2. Pedagog cap. 1. [Exultat tamen cõtra  
rationem profanas coinas hoc fulatur nomine appellari.]

Est etiā vñ. & moribus apud nos receperit. vt pro mortuis  
Novendiale i. sacrificium celebretur: quod & apud Ethni-  
cos moris erat. sicut ex Horat. appetet. dum dixit in Epop.

Neurodus de p. apere palentem.  
& adnotauerunt Virgilis Polidorus lib. 6. de inven. rev. r. 1. o. & Ludovic. Celi. lib. de obit. art. 9. c. 45. [Huius moris. quo in nomum diuina iusta defunctis persolii solent. meminit Iustinianus Novell. 115. & 132. & Nicephorus Gregoras lib. 2. Rom. inquit. vbi de obitu Theodori Laferri senioris agit. Sed & hoc a pagani sumptum fusile tradit. Augustinus in quæf. p. Gen. cap. 72. & confitatex Xiphilino in Adriano: & adnotauit. Cuicac. in Novell. 60. & in libro de tempor. 6. 6.]

Septimi etiam dicti fit mentio apud Ecclesiasticum cap. 24. Luctus moni sepius dies: Luctus autem fatus omnis tempus vite eius. Quin & Strabon inquit. Dei cultores septem diebus excusas celebrant: meminunt & Tertullianus in lib. de Menagione Antiquissimorum. quo pro defunctis fieri. ac celebra solent.

Probat deinde textus hic ex legatis. t. que reliquintur ab aliquo ecclæsiæ. in qua iusticium p. feliciori. omnia parcialiter ecclæsiæ. deberi quatuor partem ipius ecclæsiæ parecili. idem afferit text. in r. 1. & 2. sp. 1. à qua regula excipiuitor legare quædā. & inter alia legatum pro fabrica ecclæsiæ. id est. pro inflaurandis aut reficiendis adiunctis ipsius ecclæsiæ.

Fabrics enim ipsum adiunctum ecclæsiæ dicunt. cap. de fabrica. de conf. distinc. 1. Significat p. rectera artificiis aliquod. quod manu fit. & fabris. deducta dictione. Apud Cæstium. con-  
stitutiones dicunt fabrica armorum factio. qui publice ab Imperatore quibusdam committebatur. qui Fabricen. edic-  
tum. Quorum memini nivulos. C. de Fabricen. lib. 11. & in  
m. 5. index. de fest. exom. in 6. atque bac commissio auctorem  
habuit. Conflantianum. qui in municipio Cemenonis pro  
Mediolanum. banc publicam armorum factioem com-  
mittit. auctore Ammiano. Marce. lib. 15. & Alciat. lib. 1. p. 1.  
temp. Fabrica vera à Canonis. & ex cœni viuis loquē-  
di. dicitur his illud. quod ecclæsiæ habet. ad percipiendum  
reditus aliquot ex bonis pro ornamenti. pro adiunctis: pro  
que aliis rebus necessariis diuino cultu. Verum Abb. hic  
notavit ex legato relitto pro fabrica aliquoris ecclæsiæ. non  
posse eum velles. ne alia ornamenti. quod in hec cap. proba-  
tur. cùm hic placeat differre legatum reliquit pro fabrica  
allegato religio pro ornamenti: sed nihilominus. si p. ram  
communem fabricæ significacionem attendamus. ne-  
quaquam poterit procedere Abbas' opinio.

K

Est

Est tamen hic textus intelligendus in principali decisione, quando ecclesia cum legatum pro fabrica sit, indiget adiuncta refutatione parietum: fecis enim si non indigent hisce subfidiis, auxiliis edificis nam tunc ex legato pro fabrica detrahitur quarta, ne fiat ratio ecclie paroeciali, aut episcopico, cap. ex parte, in 3. de verbis signatis, Holtiens. Ioan. Andr. & Anchar. hic, quibus accedit Sylleptus probat. etiam s. g. ratione pendulum. Tamen contra probare nitantur Gofredus, Cardinalis, & Barba. hic eadem, 3. per textum cap. natus, 11. quae si, siquidem ecclesiam non indigente legatu hoc est feruandum in quoniam parietum ecclie refutationem, quandoque necessariam. Quia ratione defendi posset Gofred. sententia, etiam si existimem priorem magis communitatem esse.

6 Secundo potest haec decisio intelligi, ut procedat etiam quod quartam portionem debita paroeciali ecclie, ex 2. de fep. cuius superius mentionem fecimus, quod sentit in hoc c. Romanus Pontifex, & primitus Abb. eti. iur. gloss. ordinaria, & ibi Dd. d. e. Sylleptus, verbo, nomina, s. g. column. Angel. codex verb. s. i. ver. etiam cap. Quia in re non recte Al- gelium reprobat Neapolitana decisione in nouis 23.

7 Tertio, haec continuatio locum non obtinet in his, que legamus monachis predicatoribus, aut mendicantibus, ab eo, qui apud eos elegit fepulrum. Nam ex his legis descendunt etiam quartae paroeciali, quamvis legata sicut expressis causis bulus capit, text. in item, ad hanc, de fep. s. ver. Abb. in column. fin. Alter. in fep. item. s. impetr. nra. ro. f. de legat. i. Nec mirum id est, cum monachis plura priuilegia concessa fuerint, que praedictum inferunt eccliesi paroecialiibus. Vnde ex omnibus iura eccliarum paroeciali extinguiuntur, hoc fuit statutum. Scribit tamen Cardinalis in d. s. verum, moribus obvientibus effe, ut eccliesi paroeciali, quarta portio a monachis solutur, ex his tantum, que offeruntur ex tempore, quo fumus, ut exequia defunctorum, quod est maxime notandum, & in ea questione postulatum est confutatio ipsa consideranda. & omnino ad controversias inter monachos, & presbyteros paroeciales legendus Alberi. in d. s. impetr.

8 Quartio, addet vera & iusta est huius canonis confirmatio, ut si testator inferit mille aureos distribui per Titum eius executorem in pios usus, ut si eos distribuerit in fabricam, ornamenta ecclie, aut in aliam cauam ex his nominatis, nihil dominus non debetur quarta portio episcopo, nec paroeciali ecclie: ab ipso enim testatore censetur facta haec distributione. immo ex familia. s. i. ff. de legat. i. vbi Dynus, Bartol. & Doctor. ita intelligent bonus canonis decisionem. Abb. in cap. in column. 3. idem, 110. column. viii. volum. 2. Corfe. s. i. ff. verb. compromissari, quorum opinione fatetur Barb. hic column. 4. communiter receptam esse.

9 Ex his contrastis, posse contingere ab uno & eodem legato deduci duas quartas portiones, nempe siid legatum reliquit ecclie, in qua testator elegit fepulrum. omisita paroeciali ecclie nam debetur ex qua episcopo, cui ecclie subdiaconia, item quarta paroeciali ecclie, Abb. & Docto. hic communiter, & prie careris barbar. num. 8. Prout tamen etiam descendunt quarta portio paroeciali ecclie debita, ut probat eleganter Abbas in cap. tercii. s. i. column. viii. de fep. quicquid scriptum Bald. confil. viii. lib. 4. num. 2.

### DES V C C E S S I O N I B U S A B I N - testato, brenis quedam resolutio, à iure Ca- faro & Regio collecta. S Y M M A R I A .

Continuatio.

- 1 Filius intercessus que sine liberis defuncto succedit pater & mater finaliter.
- 2 An fuit equalis duxus honorum, vel intercessus inter pater & matrem?
- 3 Parentes autem propter suos successores filii intercessi.
- 4 Pater & mater autem propter suos successores filii intercessi.
- 5 Parentes succedunt liberi intercessi non in causa.
- 6 Fratres intercessi decantati, ut admittantur ut fratres cum patre & fratribus?
- 7 Statutum quod matrem excludit a successione filii intercessi, non est admissum.
- 8 Fratres intercessi ut recte communiter, non alijs nisi admittantur.
- 9 In re rego fratres non admittantur cum parentibus ad successione in-  
cessi.
- 10 Fratres qualiter fratres sunt, qui non recte parentibus, mortu-  
obirebantur.
- 11 Fratres Germani sunt parentibus decedentes virgines ratione  
Bijuris exclusi.

- 12 Fratrum filii quoniam cum patre faciuntur.
- 13 Filii fratrorum in adiutoriis in fepulrum, non in capitul.
- 14 Fratres cum organis propter suos successores.
- 15 Patris qualiter usurpationis isti suos successores.
- 16 Pari hereditatis patrum, aut fratrum repudiata ab uno ex successori-  
bus, qualiter alijs adiutori?
- 17 Filii fratratus non admittantur ad hereditatem patrum deservit.
- 18 Predecessores successores intestatoe patrum pater & fratreis, & iuris ad determinare gradem.
- 19 Fecit successio utque ad quae gradum deferas proximioribus.
- 20 Illigatio velatio in decedentes, quos successores habere possunt.

Post tractatum de testamentis non inutile erit explicare, quoniam modo mortui absque testamento succedantur, cum haec quatio non tantum sit frequens, utrum & ipsi Casian & Regum legibus impedita, atque ido propria-  
tatis aliquot affectionibus cam conabimur pro viribus ex-  
pedire. Et quia cap. Raymunti dividimus de successione filio-  
rum qui legitimi sunt, de iure vero successione illegitimis  
liberis competenti in Epitome de sponsalibus, partis 2. cap. 8. §. 4.  
hac agemus de iure successione legitimis, que parentibus,  
& agnatis cognati legimus deferuntur.

Prima conclusio: Fili decedentes absque testamento, 2  
qui nec matrem nec fratres relinquit succedit pater, 1. &  
in autem definito C. ad Territoria, que quidem afferio adeo iure  
probatur, ut nefas sit cum in controversiam mittere. Quod si filius obiret mortem, matre & patre superflibus, oportet  
rem rem aliis explicare.

Secunda conclusio: Quantius luce Digestorum, & Co-  
dictis patre in successione filii intellectu matris preferatur. 1. 2.  
& ab aliis. s. dicitur Ordo. s. preferuntur. Infr. de Senatus, Territoria, 1.  
i. C. ad Territoria, hodie tamen ad successione filii intellectu  
patre & mater admittantur, text. in autem definito, & in  
autem de heret. ab intell. a. venit. s. i. sequuntur, & in 1. 2. cap. 6.  
quod vindicat filii locum, etiam si pater sit in manu superiori, id  
est, emancipator: nam nihilominus non praetermittat  
matris & auct. decessus, qua in re secundum est, olim solenne fuisse  
patri filium & emancipare contraria fiducia, & sic ex pressim  
feruato sibi successione demissa in emancipatione fuit  
a lege subiecta eae bac fiducia, nec oportebat ei successio-  
ne patri ferri, a lege patrideretur, d. 1. 2. C. ad Territoria  
num. 4. obiectus & s. i. iustit. de legit. agnat. iuris. Secundum  
hac ipsa principalis confluxo adhuc vera est, etiam si filio  
superflues pater & auct. ex auct. Nouel. Iulianini. &  
nor. Angel. Salic. Corn. & Dd. sommam in d. 1. 2. quicquid  
iusti gloss. dicitur. Tamecum iure veteri ausus paternum admittetur  
exclusa matre ob evitandam perplexitatem, ex qua  
mater aum paternum excludebat: mater autem a patre  
defuncti, patre vero ab auct. excludebatur, Lequimun. s. f. ad  
Territoriam. s. viii. lumen.

Est tamen circa hanc & coactionis egredia quistio,  
utrum pater & mater ad successione filii intellectu  
admittantur, an patri defensant bona illa que filius à  
pater, & vel patris causa acquisierat, matris vero ea bona  
qua à matre, & vel causa matris habuerat, in quo video non  
admodum inter Doctores concidenti: siquidem Bartol. in  
autem, & C. commonit. de successione in ea est sententia, ut existimet  
ascendente per linea paternam bona in etiam acquirere,  
que defunctus habuit à patre, vel patris gratia: atceden-  
tem vero ex linea materna illa bona, que mortuus filius ac-  
quisiuit à matre, vel matris causa, adducit Bartol. ad hoc  
textum dicit singul. esse in Lquimun. C. de bonis que liber, quo  
in loco candem opinionem iterum Bartol. probat. idem  
Bartol. in d. poff. dicit, viii. column. 2. f. f. f. f. matrimonio, dicens fa-  
gularem esse text. in d. 1. quod sita, id est conf. 18. cui subscipti  
Imol. Rom. & Iaf. in d. 1. poff. dicit, column. penult. & viii. Roman.  
viii. 10. Alexand. confil. 150. column. 2. Abb. in confil. 75. vol. 1. Bald. Nouel. de dote, part. 2. 3. quae 14. Joan. Oldendorp. Epitome  
successi. de m. quae admissum legit duodecim tabula-  
rum interpretatione total. 6. 1. 3. confil. allegans textum s. 1. in-  
fir. per quae prob. nolo acquir. Angel. & Paulus in cap. 6. 1. in-  
fir. Marcus Peritus in cap. 6. 1. 3. confil. Bald. in d. 1. quod se-  
cessit. m. Ricardus. verbis. ex ore, column. 5. 3. 6. Chaffan. in con-  
fus. Bergand. rur. 7. 6. maner. 7. & alijs pluris quod refert  
Andr. Tricell. de reddit. d. 6. 17. man. 12. dicens hanc opinio-  
nem receptam, eis apud Gallos, candem afferit communis  
esse Alexander in d. 1. 15. 0. Anton. Rube. confil. 79. & pro-  
banus Regia 1. 10. 11. 6. lib. 3. Fari.

Vero enim numero hanc ipsa frequentissima Bartol. & aliorum  
sententia

## De success. intestati Epitome.

11

Sententia minimè probatur in d. I. quod fuit. cum in illius legi p[ro]p[ter]e nepos non decellerit, ut falsi Barto. opinatur, cuius a[cc]uso paterno & materno: sed felicitis, & superfluitibus a[cc]uso paterno, & ipso patre: atque inquit ille text. que sita ab eo nepe ex eo quod mater habuit per partem patrem aliquam donationis propter nupias, pater acquiru[m] ad minimum, aut auctem quod viam fructum. Si lineallam descendensem interpretantur Cyna, Alberie Salic, Raphael, & Corn. in d. Leges fuit § 5. sententia. Vnde fit, ut minimè ex profata constitutio[n]e Cyna fuit Barto. opinio probatur, posset tamen def. n[on] pl[en]i p[re]missa opinionis in lucis nuptialibus ex l. c. de bon. quibus, et parentes h[ab]ent promptiores ad docem & donationem proper nupias constituendum. Bald. in auth. defensio, cuius opinioni plures accedunt, & exp[re]ssim Ioan. Lup. in d. Taur. mon. 19. Aliquis Barto. sententia & si receperit frequentius sit, tamen fuit eti[us] censa[n]da fuit pater, & mater filio in testate equaliter succedit. text. in d. auth. defensio, vbi Bald. al. Barto. discedit, & Salic. fecit. Petrus & Cynam. in d. auth. testate. C. comunitate de success. Corn. in d. auth. defensio, & in d. quod fuit. & idem Corn. mon. 265. volum. 1. idem consil. 7. volum. 3. Benedict. I. iure. sicuti Corn. consil. 3. volum. 3. Nicol. de Vbal. ab inst. 2. parti. col. 2. Cum. consil. 122. & alii quoq[ue] Tresq[ue]m. concegit, d. g. 1. a[cc]usa. 13. Quin & hanec est esse communem opinionem allelic[us] Bal. r[ati]o. 37. volum. 2. que probatur Regia[li]. 4. tit. 13. p[ar]t. 6. & 1. Taur. § 1. iure. 8. 6. 5. Regin. J e que patet iure Regio seruandum esse in t[er]ris Bald. opinionis eius in his locis, vbi Regia Foril. adiungit ut vii se receperit: cuius dicta sexa nominatim statuit. Porro, quamvis Barto. opinio seruanda fore, minimè procederet, quando pater ad successionem filii interstat f[ili]us admittetur cum proprio filio, fratre deinceps: ut in causa secundo d. auth. defensio. Successione tenere tunc equaliter competit, nulla constituta bonorum distinctione, cum in nulla sua in iuriu patrii, qui similis cum proprio filio ad successionem vocatur. Soci. Langl. § 9. col. 2. vol. 4. & no[ti]ficiis Aym. Sailli. consil. 176.

¶ Tertia conclusio: In successione liberorum, qui intestati decellerint, pater etiam constitutus sui aut potestate, preferetur a[cc]uso paterno, & mater a[cc]uso iudicio materno. text. in d. quod fuit, à quod colligunt Raphael & Corn. idem probatur. in d. auth. defensio. aque haec est communis sententia, quam & Regia lex probat. 4. tit. 13. part. 6.

¶ Quarta assertio: in successione filii intestati pater preferitur a[cc]uso materno, & mater a[cc]uso paterno. ita quem ita intellevis Accurli in d. auth. defensio. & sequitur. D[icit] communi[er]it sic affertur ibi Salic. & Corn. & Barbat. consil. 50. volum. 1. & consil. 1. eadem opinionem primit Alex. consil. 8. 0. volum. 1. & consil. 1. 5. volum. 2. quam probat d. Regia[li]. 4. Nec in hac specie ei admittenda distinctio Barto. immo mater preferitur a[cc]uso paterno, etiam in his honestis, qui filio a[cc]uso obiectuero Oldrad. col. 10. Ioan. Lup. imp[er] forstas. 1119. rub. de don. 6. part. 6.

¶ Quinta conclusio: In successione lib[er]orum, si plures parentes concurrant nempe in eodem gradu, sit diilibitio in stirpes, non in capita. Nam si autem & autem a[cc]uso generis, & autem paternus vellit succedere nepoti intestato, condicetur ei[us] hereditatis modo, vt autem paternus tantum ex ea confequeretur: quantum autem, & autem generis, text. ita communis intellectus in d. auth. defensio, & in auth. de hered. ab inst. 7. volum. 3. & d. Regia[li]. 4. tit. 13. part. 6. Sed quia quod[us]ci, ei[us] qui testator moritur, superlunt fratres viri que coniuncti, vel virierim, & præterea parentes, oportet in hac questione quid nre etiam sit explicare: id varie veteribus legibus fuit decimus, ut exp[re]ssit Alciat. bl. 4. defensio. 7.

¶ Sexta conclusio: Intestatis relinquentis fratres, aut sorores viri que coniunctos s[unt] mul[ti]plicet patrem, matrem, & aum vel anima habet legitimos successores simul fratres sorores viri que coniunctos, & patrem, ita ut diuina hereditatis sit per capita, non per stirpes, text. in d. auth. defensio. Regia[li]. 4. tit. 13. part. 6. sed in hac conclusione plur[us] sunt notandum.

Primum enim considerandum est, fratres etiam viri que coniunctos non excludere aum, nec aum a[cc]atu fratris successionis: imo ipsa midicitur simul cum aum, vel aum per capita diuina hereditatis glori[us] m. auth. defensio. & in Novell. 14. unde deducitur quia opinione in sequitur in d. auth. defensio Barto. Paul. Sallie[ti]. & Cornelius post alios communiter Nicol. de Vbal. de success. ab inst. 2. part. 4. & hanc esse communem opinionem adserit Bald. in consil. 2. 68. volum. 4. Cate-

rum Accurli in d. auth. defensio. contraria op[er]a retinuntur, quibus probatur Jacob[us] a bello viro a[cc]ubent defensio. ab inst. 7. volum. 3. p[ar]t. 6. quod nos ad successio[n]em intestatis nepos admittunt, quando de fidei obijt non reliquo patre nec matre, nec reliquo fratribus viri que coniunctos tandem sententiam sequitur Chassian. in comp[ar]atione success. rubr. 7. §. 6. 6. 6. etrat tamen is aucta, dum falso alios citat ad hanc sententiam.

Hinc appareat falliū eis, quid respondet Chassian. empl. p[ro]dicens fates etiam viri que coniunctos admittentes eis ad successionem fratris interstat, tunc cum ipsi fratres parentibus, & fidei obijt defunctus fratres viri que coniunctos, quos probatur eo, quid sub defuncto loquatur eo casu, quod denuntiatur reliquit fratres viri que coniunctos, non tamen ex hoc negat, c[on]sideratione successione deferti fratribus cognatis tantum, vel agnatis, l[eg]i p[ar]t. 6. ad Tertulian. a[cc]ubent p[ar]t. fratres. C[on]tra legi[bus] que quidem consuetudines eam opinionem non probat: & idem aduersis receptam sententia non licet Chassian. responsem defendere. Secundum eis animaduertendū, filios fratris viri que coniunctos in stirpes succedere simili cum parentibus ipsi patribus interstat, gl[ori]us communiter recepta in d. auth. defensio. text. in auth. m. fratres p[ar]t. 2. p[ar]t. quod[us] 3.

Tertio eti[us] notandum, filio intestato eti[us] succedunt parentes simili cum fratris viri que coniunctos, non tam sucedunt nepotes, & vires ab ipsius interstat parentibus glori[us] communiter recepta in d. auth. m. fratres. Paul. Chassian. a[cc]ubent p[ar]t. fratres in d. C. de agn. 4. idem in d. auth. defensio Gu. iel. Benedict. me. Rajon. 10. 9. 3. xvitem. 60. Angel. At[er] in rad. de cellam. verb. no[n] in melius. cōsider. 4. & Nicol. de Vbal. in d. rad. de fuc. et ab inst. 3. col. 3.

Quarto his est illud addendum, quod Bart. Soc. script. consil. 2. volum. 3. col. 6. planctum, quod tuarent intestatis filii a[cc]ubitis exclusi ab eius successionem dilipuerit, ita intelligendum esse, ut matr[is] præferantur fratres viri que coniuncti vel[er]i simili cum ipsa admittantur licet Mari. Soc. script. 1. 1. 1. volerit, solun fratres, etiam non coniuncti viri que coniuncti, exklusa matre admittendū esse.

Potremo constat iure Regio a successione intestato decedentes omnino excludi fratres, etiam viri que coniunctos, si utriusque aliquis ex parentibus, vel a[cc]ubentibus decesserit. Regia[li]. & Taurin. 2. § 6. tit. 4. n[on] 8. lib. 9. Regin. 3. lib. 2. quod[us] prius moribus receptum erat: sicuti probat d[icit] 10. 2. Falsus. 6.

Vixima conclusio: Intestato, qui decebat absque parentibus, fratres viri que coniunctos succedunt a qualiter, exklusa fratribus cognatis tantum, vel agnatis, sub. regale. Cod. de fuc. et leg. bar. Regd[icit] 3. 3. part. 6.

Ocata conclusio: Intestato decedente, non reliquo ascendentibus, nisi fratribus viri que coniunctos, succedunt fratres agnati tantum, vel cognati text. in auth. p[ar]t. 2. m. 1. C[on]tra p[ar]t. 6. leg. bar. d. Regia[li]. 4. Quo fit, ut existat natu[re], quo matr[is] a patr[is] exclusi, ne filio succedat, ipse patr[is] repulitur a fratre collanguineo tantu[m] ratione cognationis, aut agnitionis, ita ut sit decuncto coniunctus ex altero latere, sicuti respondet Hiero. Gratianus consil. 9. & 10. m. 1. hoc intelligens quando dicitur successio matre iam defuncta. Oportet tamen ad perfetta hunc[us] rei cognitione septima, & octaua alternatio quibusdam additis specie[bus] escelere.

Primum quidem ablique controvergia receptum est. si in illis fratris premortui admittendo eis ad successionem patr[is] interstat defuncti, fratribus quibusdam reliquo cum superfluitibus patruis in eam parte, ad quam eorum pater admetteretur, & sic in stirpe a[cc]ubent defensio. Accurli fe[der]at. Regia[li]. 5. quod[us] exp[re]ssim cautum est l[eg]i 1. 8. Taur. quia in re miror cui eius interpretatione Ioan. Lup. dixerit ibid. approbari opinionem Atonis, quam paulo post aducant: cuni in ea legi non factetur Atonis sententia.

Secundo, maxima in hoc tractatu contingit disceptatio, 14. an illis fratris admittantur ad successionem patr[is] intestati, nullo superfluitate patruis in stirpe aut in capita? Accurli fe[der]at. Opinio adserit admittendos eis, hos filios in stirpe: non in capita, ita m. auth. regale. Et in legi 12. tabulari. C. de fin. & leg. bar. b[ar]ber. 10. lib. 1. p[ar]t. conjugines, § agnati, alias §. bar. hereditas. d. auth. regale. Ioan. Fab. in §. ceteri. Insit de legi agnat. success. quam

132

quam opinionem esse communem sententiam Nicol. de Vhal-  
de faveat, ab inetta 3. p. 1. col. 1. Tiraq. lib. 1. de retral. 8. v. 11. ang.  
11. Alex. & ibi Carol. cont. 51. ann. 1. lib. 4. ad apud' ipsam test. in  
actis de heret. ad interf. remant. & sive quo in loco lex ypcar-  
cognatis post fratre filioque fratrum, in capita ad succel-  
sionem ipsam. Eandem sententiam dicit Doctores pluribus  
alijs rationibus, & autoritatibus probatae nituntur. Idem  
vero Accursius patim. ubi continet in s. hec etiam, l. 1. de legi-  
t. agn. sciss. & expellim. auctor. filios fratrum ut ororum  
admittit ad partum in cessionem in capita, & non in stirpe,  
qui sane opinio colligitur est, ut de heret. ab inetta rem. q. sed  
& p. q. s. & s. m. non patitur. ubi tunc in locum parentum ad  
successionem patim. vocat: lex ubi hinc per stirpe, quando cum  
aliquo ex patim. superflite admittuntur ad successionem pa-  
trum defundit, non alio casinque, ergo rex, qui hanc opinio-  
nem probata, pertinet, & tollit priors sententias prohac  
ratione. Atque ita hinc posteriori sententiis subscriptis Azo  
in s. C. de legi. her. Jacob. Butz-Salis & Bald. ad. i. s. 1. sententia.  
Huius in similitudine, ut de p. q. ab inetta. q. s. Zalins. lib. 1. p. 1. reg.  
repl. 1. 7. Fortius. lib. 1. q. 1. ad am. 1. de s. & c. p. 1. reg.  
col. 1. 9. penes quos ex ea latu hinc quisquis dilupatio. Et  
sane mihi videtur, pars rationis, consideranti pontis plati-  
cat Azon. opinio, quam auctoritas Theophilii plausu adua-  
tur in s. hec etiam, multa, de leg. agn. sive, qui in specie can. probat  
Reg. item L. 5. n. 1. 5. p. 6. Quin & Zalins tellunt can  
Friburgi municipali constitutione facienda est, pluribusq;  
Gallia locis feruntur. ac moribus receptam esse auctoritatem  
G. Benedict. in A. Ruperti de reg. s. & c. sententia, num. 66. 3. &  
Rebuff. imp. contra. Re. nov. gl. 4. 2. 200. Si quo in loco op-  
timum distinxi prasim hunc conclusione ab ea, quam pre-  
cedente vers. Taurina confutacione probatum, produc-  
tumque eandem Azon. sententia, lege famosa incertius Cato  
et Quidius Romanus et Imperator. primus Hispaniarum  
Rex in Comitis totius Imp. et Germanie habitanus, 15. 9.  
fuerit scribit Historiarum in s. nov. capita ins. 1. testatur quod ab inetta  
de p. q. & Zal. de s. p. 1. 8. cont. 5. cuius opinioni accessione  
plures citati per And. Tiraq. ad gl. 11. Et nosmismi Franci  
Baldwin. [in Nouell. 1. 6. in lugdun. & Chalc. 1. 2. 2. Foudr. 11. 11. quo in loco ad hanc opinionem adducit Gotthilfus le-  
gend. que apud nos existit. 4. Foudr. 1. 2. 2. 2. 8. & tandem  
sententiam probat. Contingit enim Harmenopulus p. 8. n. 1.

[Extant & in fragmentis in rive confiniorum Petri Pitchoe  
diligentia excusis, hanc ex libris sententiarum, Pauli VII.  
hac verba sunt si duorum fratrum sunt liberini non in stirpes  
sed in capita hereditas distributur, & tractat plane ex pra-  
cedentibus Paulus, de eo casu, quo non existente patre, ad  
hereditatem patrum detinere filii fratrum vocatur.

Non me laicr verba illa ex Nonella 118 p[ro]p[ter] Azo[n]i sententia adduc[er]e possunt, & nos adiudicium in causa Graecorum Nouellarum, non extare. Salim eo litteris ordine eti[am] sensu cum rediunt, quicquid ad Azo[n]i probandum opinione nec esset. Quod contra eum Codice Holoandri, & Mannini Montani adiudicatur, immo & non potest estare & ex adiudicata Nouella contulit filius fratrum succedere patrem in sacerdotem, etiam vbi succedunt enim patruo superiecti probantur & defenduntur, tunc quandoque Francie, Graecia, Hispanus in Appendice ad conciliaciones legum. Quia ratione questionem itam exilim disputatione digna, & omnibus obseruantibus esse certe Codicem Graecum Nouellarum ex Henteli Stephaniedone, & cum latino conferendum, & decius intellectu amplius de liberandum.

Representatio eiusdem qui ex ea Nontula tantum fratres filii datur, in id concepta videtur. ut à proximiori fratre nempe patris, non excludantur. Ex hoc tanquam non sequitur, tandem interpretationem non esse obiciendum, ubi huius primitivis locis non est, nec quicco indigent sicut cœlestes, quippe quin gradus aliqui vocentur, itemque omnes fratrum tamen deinde nonnulli huius patris intellectu, quod proximior erat et ripipi, hereditatem. Haec quidem dissimilat non autis ab Azonus sententia omnino dicere. I

Terribilis animaduertendum in successione si quis inter fratres, fratres patrem tantum sanguinis superficies admittendos esse ad bona, quae defunctus acquisitum a patre: fratres vero matrem sanguinis admittendos esse ad ea, quae defunctus a matre, vel maritico aut haberent: alia vero bona, quae ultra inter fratres dividatur. *Liber apud Godefridum, huius qui in praeter aliis dictis linguis Gallici, Benedictini, et de verbis ecclesiasticis, v. 66. Et in communione rebus socialibus non possunt nisi per unitatem.*

tres in 1. C. de legi. heret illis in auth. itaque. C. commun. de success. vbi  
Corn. & Iudicem d. id est manuteneat. & in d. auth. post fratres. & auctor.  
2.66. dicti hanc opinionem communem esse. idem afferunt Anton.  
Rupe. consil. 76. latius in p. post dicti s. scilicet matrimonio. ad fr. &  
probatur Regia. 16. in 13. p. 6. licet Corn. d. auth. itaque.  
post Raphaelem diversi contrarium iure verius esse. huc  
vero communis opinio est intelligentia in fratibus. coru-  
que filii. non autem in fratrum nepotibus. si enim quan-  
titer adiumentum. Petr. & Bellaparticular. d. auth. itaque cui ex-  
teri Doctores communiter affentimur. Verum exstante  
municipalitate. que in successione fratris intellectu prae-  
ferat confanguineum fratrem veriori: tunc verius iure  
excluditur a fratris intellectu successione. etiam reipublica  
bonorum. qui deinceps a matre vel mari confanguineis  
habuerit alii. Cos. consil. 89. solv. p. eti. Pan. Calixtus  
Corn. d. auth. itaque. contrarium notaerunt.

\* Cateri sepiam <sup>2</sup> conclusionis non procedit in patruis re- 14  
specie fucellensis negotio intellectu decadentis ad hac eie-  
citur successione admittuntur patrum eque portionibus. &  
ad bona. quae definitur h. sicut. & reliqui. nisi patrum sint  
fratres. confanguinei. Hoc verius patris ipsius nepotis. qui  
modo intellectu decessit. ratione quod auct. ad fratrem & vi-  
ven. fratrem. qua dictam conclusionem probat. & h. iuris lec.  
expressum statutum. illam confirmationem esse ferundam in il-  
lo casu. nempe cum agitur de successione fratris. Bare-  
dum probat p. Rub. consil. 7. legimus in p. de fin. & leg. inter  
cuius opinionem dicti esse veriorum. Corn. auth. p. p. 15. in  
2.6. d. id est legi. heret. & Rub. consil. 22. dicitur hanc opinionem. ob-  
tinere auctoritatem. Latius. Cor. l. 1. m. 16. gloriatur.

**Nona conclusio.** Pars <sup>2</sup> hereditatis paternae, ab uno ex <sup>15</sup> filiis repudiat, ceteris filiis debet equaliter, tam viri que coniunctio est, quam vel confusione, vel vice versa. agniti etemne de hereditate paterna, vel fraterna, & ideo locutus est de <sup>1</sup> ante*cessante*. Sic Barto. ceterum dicendum esse ut *Luzia*, filii de *valde penitentibus*, vbi iafonem, scilicet eius *progenitorum* communem etiam *Bartu* in *terre cognitis*, *di de* <sup>16</sup> *30*, *cop. vel* *loin*. Cetero eis sequitur dicens itidem cum opinionem committit *sol. 12. fol. 4* idem *factum curam* *euclit molte*, *et* *metu* *de regim* *de materia recipio* *et* *subliniosis Alex. 10. lib.* *2. cap. 2.* *Rip. m. d. l.* *Luzia*, *colm. vlt.* *A.v.m. conf. 43.* *Cur. Jun. conf.* *12.4. fol. 1.* *eadem opim. sequuntur* *Dce.* *conf. 10.* *pot.* *Alb. sub. 1. sub. qd. 16.* *bal. 4.5.* *Arg. Salic.* & *Rom. in Linguistis,*

**C**ontra illud. Mol. Alex. & Aret. in d. *Ecclesia*.  
Decimus conclusio: Hæreditas fratera ab intestato de-  
lata fratri verinque coniuncto, superstiti, & filii alterius  
fratris verinque etiam coniuncti, tam tamen interiti, sed  
repudiatis a fratre, non confutari filii repudiatis; hinc fo-  
rum competit filiis fratrius, etiam defuncti, et quamcum proximi-  
oribus: siquidem hi iure patris defuncti succedant, et obi-

nenz qualem gradum simul cum patre repudiantur, licet repudiatis non obtinet locum parentis, qui repudiavit, ut deinde in temotori gradu exilientes non possint proximioribus aquales esse. Corin. in auctoritate p[ro]frat[us] t[er]cii, t[er]cii & t[er]tio. Cu[m] tamen ipse non accedit in modo potius sequitur. Salic. ibi et ratione, quod si h[ab]it frater primogeniti tunc admittuntur loco parentis ad patrem inter fratres succedentes, quando simul ipsi & patrem supererit deformes hereditas quod si nulla ex patris supererit, aut hereditas in repudiante, ac subinde exiliante & patrem, qui supererit illi, proprio filii sit atrus admittuntur, non inter patres, & inde cu[m] eis ocurrunt sibi patres repudiatis, cu[m] sint in pari gradu

successione deficiente vxor admittitur ad successionem viri intestati, & è contrario vir ad successionem vxoris, l. 1. C. inde vir. & rem. Regial. 13. tit. 11. part. 4. aliqui fisco de seruient bona, l. 1. §. dum si de rute fiscis l. 1. & 4. C. de bona re. can. lib. 10.

Hic verò & istud eft? adnotandum, in Feudorum successione locum esse septimo gradui, non viteriori, text. in cap. 1. §. hoc autem fundam, qui fad. dare pos. cap. 1. de feud. successione feudum sit constitutum nomine & cuncto Regni, Ducatus, Comitatus, aut Marchionatus. In his enim feudis etiam ad centrum gradum successio progrederit. Bald. in cap. de feud. Marchi. §. capitanei. Iaf. pof. diu in d. Cris. 2. coll. C. rem. de legi. Deci. conf. 89. Catellanus Cor. in ritmo memorabilis dicitur ne agnati, quod eft menti tenendum propter auditoratem eorum, qui huius opinioni confenserent. quos prater latro. & Crot. sequitur Capoll. ante. 256. quamvis Bald. ipfe afferat huius opinionis auctor, dubius ut in huius questionis decisione.

¶ Duodecima conclusio: Filiis? ut liberis illegitimis defunctis intestato, tunc parentes succedunt, quando ipsi parentibus intestatis, non existentibus legitimis liberis, nec alio, qui eis impedimento foret, filii illegitimi iure succederent: atque eo modo, quo successio parentis intestati, non existente prole legitimâ, nec alio impedimento, liberis illegitimis deferatur, eadem parentibus successorio liberorum cōpetit. text. in ant. quibus modis natu. off. sui. §. de nepotibus. Azo. in summa. Cad. de legi. bared. in fin. Bart. vol. viii. 3. colum. 5. de his quibus ut indig. idem. in l. 1. in principi. §. de bonis. pof. C. contra tab. Bald. in subh. libert. C. de natur. liber. Nicol. de Vbal. de successione.

ab intest. 3. part. principi. colum. 9. Angel. Arct. in tractat. de test. in verb. nolum. intestatus. estat. 5. Ale. xandr. ampl. 139. volum. 1. & idem in conf. 1. 50. volum. 1. & Ioan. Bapolla in. si qua illig. C. de orbi. fol. 39. optim. text. n. 1. Intit. de servitate cognat. & hac eft frequentissima omnium interpretatum sententia, ex qua plura possent deduci per sensus his, que notauimus in Epitome de fons. 2. part. cap. 8. §. 4. & 5. quo in loco explicuimus, qua ratione filii illegitimi parentibus succedant: atque ex hoc aperient intellectus ad gloss. in §. nra. Inf. ad Terral.

¶ Decimaterna conclusio: Fratres, ceterique ex linea transversa cognati, vel agnati, intestatis fratibus, cognati vel agnatis illegitimis ex parte succedunt, qui ipsi illegitimi eidem fratibus, cognatis, & agnatis, intestato cedentibus succederent, non existentibus alijs cognatis legitimis, saltem in pari gradu, vel illegitimi, & tamen proximioribus. Est enim hac reciproca successio. text. in ant. quib. mod. natur. off. sui. §. folium. Angel. Arct. dictis verbis, nolum. intestatus decedere, colum. 9. & Nicol. de Vbal. de success. ab intella. 3. part. colum. 3. & 4. Si quis igitur scire velit, qui sit legitimus successor ei, qui cum illegitimus sit, intestatus mortem obiit, querat diligenter eum, cuiusque intestato moriens, si vivet, succederetur cognationis, ac modum etiam & formam successioni inquirat: quibus animadueris, statim cognollet legitimum intestati successorem. Et quibus etiam apparat, an filio presbyteri, diaconi, vel subdiaconi, intestato pater, mater, fratres, aut cognati succedant attenta prefata conclusionis regula, & vitis his, que in d. c. 8. §. 5. nos scripimus.

## F I N I S.



PERILLVSTREM, AC REVEREN  
DISSIMVM DOMINVM, DN. FERNAN-  
DVM VALDESIVM, EPISCOPVM SEGVTNTIVM, CAROLI  
CAESARIS, HISPANIA RVM QVE REGIS, PRAETORIO SVMMO  
Præfatum, DIDAC COVARVVIAS, Toletani, & Collegio Maximi Saluatoris,  
Salmanticæ verisque iuris disciplinam profentis, in cuius de Spm salibus,  
& Matrimonij Epitomen, Prefatio.

**V**I Iuris verisque peritiam penitissime secluntur, Præfus amplissime, eorum huius  
segniter debent impendere, quo ceteris propria studia publicè censenda exhibeant, atque  
Reipublicæ utilitas consilente exæstissima cura elaborata vulgo tradere nitantur. Eam  
etenim prouinciam iurus professores assumpsumus, in qua maximo cum periculo aeternæ, non  
tantum temporarie, salutis halucinamus: plerisque quid patrimonio, rebusque huius-  
modi conueniat, ac frequenter quid anima utile sit, per trotautes. Proinde totis viribus oendunt,  
et, que in verisque iris interpretationem excoigitamus, doctissimorum virorum examen subire fe-  
ssinent. Quæ fit, ut nobis non parua utilitas comparetur: quippe quibus ex sapientum hominum &  
cordinatorum candido iudicio, quemodo edimus, maioris estimare licebit, quin si priuatis proprio decre-  
to probarentur. Neque palinodiam canere, quod aiuit, nobis indecorum erit, modò grauissimi viri, qui-  
que in his studijs etiam omnem exegereant, quibus nos ipsos exponimus, id effici debere censurint. Hinc  
etiam augentur publicis hys experimentis honesta ingenia: artes miro modo crescunt, ab illoq[ue] vetustatis  
situe regiæ vindicantur. Prisci siquid illi mortales, auctore Plutarcho, agrotos palam curabant: ut corum  
vniuersi que, si quid habuissent conduibile, quod vel ipse agrotas, vel alterum curvus compresisset consideret  
ei, cui opus erat Appelles etiam nobilissimu ille pictor, teste Plinio, perfecta opera proponebat in pergula  
transluntibus, atque post ipsam tabulari latens, vixit, que notarentur, aufculabat, vulgum præse ferens di-  
ligentiorem quam se iudicem. Quibus persuasis, præfus ornatisime, uniuersum induxit, ut quæ in librum  
Quartum Decretalium in hoc totius orbis celebratissimo gymnasio, anno ab hinc quarto frequentissimo audi-  
torio dictauimus, in publicum sub tuo patrocinio prodirent. Iuris Pontificij studiosi operam hanc, qui pos-  
tumus diligenter impigre navantes. Quod si p[ro]ses ipsa nos fecellerit, id tamen hic conatus aſsequetur ut mul-  
to impensis, atque accuratis nostræ hac studia ab alijs onim aduersa, nō mediocre compendium huic traſlatui  
fint allatura. Ceterum cum in mentem venisset, urbium conditores Deos proprios ipsiis urbibus, ac prouincijs  
aſsignare confuerisse, ut municipali conſecratione colerentur, veluti tutelam illius loci subiuri, quas viceres  
Tuelares appellant, unde & Tuelarij deorum sacra eorum annalibus celebrantur, in quibus patrocinium  
& salus orbis, velat à certis numinibus rogabatur, hosque Patrios Deos primo Georg. Virg. nominat.

Dii patrij indigentes, & Romule, Vestaque mater,

Quæ Tufcum Tyberim, & Romana Palatia serua.

Quorum sub indigetum nomine Hispanus Poëta meminit lib. 1. de bello ciuili:

Indigentes fleuſe Deos, verbisque laborem

Teltatos fudore lares.

Ac denique, ut scribit Tertullianus in Apologetico, vnicuique prouincie, & ciuitati suis Deus erat, ut Sy-  
ria Astartis, Arabia Diaferes, Norico Tibilenus, Africa Cœlestis ea ratione nobis, qui diuina auxiliis ab  
ipso summo omniū opifice, ac Deo Optimo Maximo lesu admira da totius Christiani orbis felicitate petimus,  
& humana patrocinia invocare, iure licere arbitramur: quo nostro studio tuto in omnibus competetum prodire  
possint, insigni alicuius Herois entela ipso limine premunita. Te vero Præses vigilissime, multis titulis,  
ac nominibus selegit, cui haec lucubrations, nostrorum studiorum primiæ, nuncuparentur: nō quod dignas  
tanto nomine villo pælo eas existimemus, sed quod animu in rebus litterarioris addictissimū semper cognoverimus  
ne in iurio si quidem iustitia, que inter virtutes primas obtinet, cuius ipsa clarissimā præfecturā geris, tota  
ciuitibus literis, iuris verisque studijs, ac legum humanarum professione comprehenditur, quippe quæ res no-  
stræ, vitam, corpus, & nos ipsos tueri doceant, noxios supplicis coercendo, bonos premissi honorando. Agno-  
scimus igitur te vere iustitiae assertorem: litterarum & disciplinarum omnium vindicem profitcamur: qui sa-  
cratissi-

eratissima iurisprudentia templo boni & equi peritia fretus hac tenus constitueris, ipsiusque primaria ac quererande virtutis solemnia circumspectissime progeris, quique verum illud feceris, Rem publicam sine summa iustitia regi non posse: quod apud Ciceronem, reverente Augustino, Lelius atque Scipio egregie aferunt. Hinc sane sit, ut quisque te duce iustitiam amplexus, optimi cuius officium expletat, mente, & toto animo pendens, quod apud Xenophonem Euthydemus ad Socratem pulchre dixit: *tu in iuste deinceps exinde gaudijs. Testis Hispania est, que inuictissimo Carolo absente, instauranda totius Ecclesie causa, hereditarie prouincie tutela, alijs rebus arduis impedito, sub eius unico humine, atque herede Philippo, spectatissime in dolis Princeps, tanta animi sui magnitudine, tanta constantia, tanta denique diuini, & humani iuris cognitione, atque prudentia, iustitiae exercende te sincerum antisitum habuit: ut res ipsorum, veluti numen quoddam dolis, vi, potentiorumque tyrannide circumducti, & oppressi, pro iure liberrime exigendo non secus appellant, quam hi, qui quadam barbarica Afrorum rabie, agitantes furij, extinco pene Hispanorum imperio, proprijs sedibus expulsi ad tuum natale solum, & ad sacra anchoram, confugientes, indignarum, qui tui maiores fuerere, auxilio fortissime adiutis, paulatim totam Hispaniam à Maurorum fancibus, ignominiosa seruitute, alijsque Saracenorū & Arabum iurij strenue vindicauerint. Age ergo Præsidum deus, & ornamentum, hōbet nostris labores, quos auspiciatissime tuo nomine dicamus, sub tuo sanguine suscipe sub tua perspicatissima censura corrigendos, sereno cauili animo benigno admittit, meque tui obseruantissimum ea, qua soles, benevolentia protegere: Bene vale, atque iterum felicissime vale. Salmantice è Collegio sanctissimi Salvatoris, Calendis Decembri. Anno M. D. XLV.*

## Ad Lectorem.

**R**VNT fortasse, benevolentissime Lector, quidus nostri instituti rationem exigeret velint, causasque requirant, cur in hanc iuris pontificij partem commentarios ediderim, eisque omisso cuiuslibet capitis paraphras, quæ vilior quibuldam videretur, ad summam redegerim. Quibus non iuria vita, & studiorum ratio reddenda est. Annis namque duodecim in triaque iuris prima relectione exactis, admissus ipse ad hoc selectissimum, rotiusque orbis celebratissimum collegium, quod in hac Academia Salmanticensi adiudicatum illustris, ac reverendissimus vir Didacus à Muros Ouentensis Ecclesie præful meridissimus, sanctissimo humani generis Salvatori dicauit, Doctoris tandem Decretorum Laurea anno millesimo quingentesimo trigesimo nono, statim vero vicissimo sexto, insignitus, cum post biennium honorario publice accepto, manus iura Pontificia interpretandi natus essem, librum quartum Decretalium sicut prælegendum assumpsi: ex cuius interpretatione cognoui operæ precium me facturum, si quæ apud iuris pontificij, ac Cesarei Doctores, nec non apud sacra Theologiae professores ipsarum circa eundem tractatum legimus, ad breuem quandam resolutionem prauia rationum cognitione reducerem. Quia in re veterum parlimonijs, prolixosque nimis, ac sapientissime difusos, quamuis multe, ac varia lectione, Cardinalis Alexandrinus commentatoris ex professo fugere curauit. Nec temere caput distinctam adnotacionem omisi: sed ne mihi foreot eadem sapientia repentina, utique ab extraneis questionibus recedenter, quæ in proprijs sedibus raditz lectorem erudiunt facilius, & suauiter delectant: locis autem alienis congettæ fatidum generant, atque nauferum provocant: phrasis cam, quæ nobis forte coniungit in ipsius ordinarijs lectionibus, expolit noluimus, quo facilius ab omniibus hi nostri commecarij legi possint. Nec tamen eam sequimur, que barbaris dictiōibus onusta, abfusile vilo delectu paucim in veterum glossematis sece obtulit. Legi igitur hac nostra, & quæcumque sint, boni consule, ac perpetuo V A L E.

**H**VIV Sigillar opere, candide Lector, duas erant partes, quarum prima de sponsalibus: Secunda de Matrimonio trattabit. Rarissima inquitque capita dividuntur, quibus sequentia explicabatur. Primum sponsalorum divisionem. Secundam, etiam ad sponsalia requiriāt. Tertium, quibus verbis sponsalia contrahantur. Quartum, sponsalorum effectum, & quo pacto p̄ea sponsalium in matrimonium transirent. Quintum, qualiter sponsalia dissoluntur.

COVARRVVIAS TOLETANI,  
EPISCOPI SEGOVIENSIS, AC RE-  
GII SENATVS PRAESVLIS, IN QVARTVM  
LIBRVM DECRETALIVM  
EPITOME

## DE SPONSALIBVS.

## CAPUT PRIMVM.

De Sponsaliorum Definitione.

## SUMMARIA.

- 1 Sponsaliorum definitio & eiusmodi summa ratio.
- 2 Repromissio quid.
- 3 Aduersus & ipsius in nuptiarum solennitate aliquatenus remisit.
- 4 Nuptiarum solennitas veterum remisit.
- 5 Sponsalia etiam dictamque pars de hisq; sponsis dari faciat.
- 6 Sponsalia propria dicta que de futuro appellatur, non ad hanc rationem & ad usum frequentius, sive de professo ut purius & proficiens appellatur, & non s.
- 7 Spousa autem ex pialetis bequedatibus, vel carnis copulam: uxor vero potest alia ratio, quia confit, sponso & dici eum, qui pro aliis promittet, & inde sponsalia dicta, quia is, qui vox & re ductus erat, non ab ipso, sed ab eo, unde dictus erat, nempe à patre vel à fratre stipulabatur, tam in matrimonio nunc ducumur. v. rex Aulo Gelio lib. 4, cap. 4. deducit Alciat. lib. 1, parag. cap. 2. Quibus illo adiunctum est, sponsalia & etiam dicti munera, quae ab sponsis dispensabantur. L. 1. C. 3. cap. 1. ex script. petri, & in rubr. & l. 2. c. 2. scilicet prouincia C. fons. s. dicitur, lib. 3. Theod. S. I. Regum. 18. scribitur: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum preputia Philitinorum. Quin & Varro lib. 5. de linguis Latine scribit, olim à veteribus pecuniam nuptiarum causa sponsi promisiunt, dicunt huius ipsam.
- 8 In matrimonio exinde per perspicua verba Bart. in codice 5. dico.
- 9 Adiutorium misericordia cum alterius sponsa, quem de futuro appellamus.
- 10 Adiutorium quid.
- 11 Sponsa vestrum cum sponsa sua quomodo vindicare posse & utrum ipsius sponsum in d. 4. dico.
- 12 Eiusmodi interpretatione q. si minor sub exinde lego.
- 13 Adiutorum non est, qui sponsam alterius vocem dicit. & Papuanus nunc elegans interdictionis i. maled. 9. queritur q. de adiutoriis.
- 14 Permissio clericorum ex sponsa formicorum, quoniam extenueruntur sacerdotia.
- 15 Filii natus ex formicione, iam alterius sponsa de futuro contingentes adulterini non est.
- 16 Qui cum alterius sponsa de futuro formicione in interiori ratione induit, non tenetur hanc qualitatem sponshorum factorem indicare.
- 17 Pseudoalterius non habet latitatem in formicione cum sponsa alterius.
- 18 Feminas ante 2. annos nuptias reservare posse.
- 19 Regulae 7. lib. 7. cap. 8. dicitur, ad uiginti exponit.
- 20 In sponsis permissio committitur & ueritas ac germanus sponus leg. sacerdotum si ad. de parcer.
- 21 Sponsi were gan piet.



- 2 Ponfalia, & Autore Florentino, sunt futurum nuptiarum mentio ac reprobatio, ex eo sic dicta, quod veteres per stipulationem futures libi uxores spondentur. 1. c. 1. cap. 1. fons. 1. ff. de reprobatione & ceteris. & lib. 1. cap. 1. multas 30. quell. 5. sec & eleganter & reprobationis dictione turifconsulutus vius est, quod ex propria significacione pro reciprocis promissionib; accipiat, qui vere in sponsalibus hi quia hinc inde reciproca est promissio. [V]enit vero turifconsulutis dictio, mentio, in ead: definitione, & ut cum iudicis adnotauit Onomastus uortis apud Grecos & de sponstatione & memoria significat. Ipsi vero turifconsulutus id est, quam apte ea dictio fuerit vobis, quod sponstatione & hac quidem stipulante prececedebant nuptiarum federa, qui variis genitum moribus solenniter faciebantur. Nam & Libanius Firmian. lib. 2. dom. infra. 1. 10. auctor est, aqua & igni nuptiarum federa contrahit solere, eo quod humore ac calore animalium sumps corporarentur. Cuius solemnitas meminit iurisconsulutus in lib. 1. ff. de donis ueris & uxori. vbi Budus et eleganter explicat. & Plutarillus interproblematis Romanus cap. 1. Dionysius Halicarnass. lib. 2. Roman. Amis. & Quiddius. 4. Fas. signe aqua & igni:
- An quod in his ueris & fas, has perdit exst?
- Huic nota fit conuenit das magna puritas?

Cui subscrivit Felius Pompeius in dictione, aqua. Sed & M. Varro lib. 4. id significare videtur, qui in re, qui priuorum riuis & ossibus cupit, legit Quintum Curtium, lib. 8. vbi

agit de Alexandri & Roxane connubio. Alexan. ab Alex. Diuersum genit. lib. 1. cap. 24. Virgil. Polyd. de invent. retuum. lib. 1. cap.

4. [Bri]ton. lib. de ritu nuptiar. Petr. Pithoxum inuent. regnum. Turifconsulutum. tit. 16. 3. Ludovic. Caecilium lethi. amig. lib. 15. c. 15.

& 17. Nobis, qui Christi fidem prothromperem, fatus sic ab ecclesia sanctam esse in nuptiis contradicimus morem religionis maxime conformem, quem tradidit, in ead: & ceteris, & ceteris, & c. f. s. 30. q. 5. nec est ad vinculum coniugis nullum effictum annecti, vt probat cas. 1. 1. de sponsal. com. cum communis Doctor intellegatur. Huic etiam sponsaliorum significacioni aptari potest alia ratio, quia confit, sponso & dici eum, qui pro aliis promittet, & inde sponsalia dicta, quia is, qui vox & re ductus erat, non ab ipso, sed ab eo, unde dictus erat, nempe à patre vel à fratre stipulabatur, tam in matrimonio nunc ducumur. v. rex Aulo Gelio lib. 4, cap. 4. deducit Alciat. lib. 1, parag. cap. 2. Quibus illo adiunctum est, sponsalia & etiam dicti munera, quae ab sponsis dispensabantur. L. 1. C. 3. cap. 1. ex script. petri, & in rubr. & l. 2. c. 2. scilicet prouincia C. fons. s. dicitur, lib. 3. Theod. S. I. Regum. 18. scribitur: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum preputia Philitinorum. Quin & Varro lib. 5. de linguis Latine scribit, olim à veteribus pecuniam nuptiarum causa sponsi promisiunt, dicunt huius ipsam.

Non tam in fieri, tamen sponsalia dici quandoque non est, tam futuri coniugalis confeccus promissionem, quam sponsalia de futuro magistra voce appellamus, verum ipsam mutui coniugalis confeccus datonem, quam sponsalia de presenti dicimus: vnde sponsalia cum dicimus, quia vere matrimonio adducta est: quod facta scriptura & iura canonica pallium obseruant, capitulo 1. de praem. cap. 2. cap. fin. de spons. cap. 3. cap. 1. cap. qui de sponsalib; 27. quell. 2. non ex eodem, quod futura traditio corpori promitterat, v. ex dictum Abb. in cap. penult. de sponsal. & Felini in rubr. sponsal. colom. fed ex eo quod matrimonium per sponsionem est, per stipulationem, vt moris est, contrahatur, per interrogacionem & responsioem, cap. penult. de sponsal.

Quod enam apud veteres fieri solebat, si quidem vxor interrogabatur a viro, an vellet sibi esse materiam, rursum vir ab uxore interrogabatur, an vellet sibi esse patris autoritatem Boetii lib. 2. Tert. quem Alciat. reculit in L. premissum, s. matrem & de verb. fug. & Tiraq. attingit. imm. 1. 3. colum. 3. Hinc nostrarum & uxorum ab sponsa, que coniugium confundit, praeferunt, hoc loco distinguunt, quod vxor post nupialem benedictionem, & solennitatem, seu carnis copulam, dicuntur: antea verb sponfa appellatur, ex publico, de coniug. tunc, quam significacionem diuinam etiam scriptura obseruat, & eam frequens vius recipit, secundum Abb. in d. c. ex publico, vbi text. ex virtut. notar. Ancha. res. 1. col. pen. Felini in rubr. de sponsa optimo Dec. 1. 1. 1. 1. 1. 1. fed & habet sponsas quandoque dicti coniuges vel uxores constat, non re praesentum, sed pro futurorum, ex eo, quod propter fidem, quam in defensione dederunt, potesta efficiuntur verè uxores, & c. sup. p. 27. qu. 2. vbi Gratia ex pluribus autoritatibus hoc ipsum probat, cuius est locupletissimum tellis Hieronymus aduersus Heluidium de perpetua virginitate beat. Alcia. 2. Tom.

Verum apud turifconsulutis propriior ac frequentior est prima sponsaliorum arque sponsaliorum significatio, quas sponsas proprie intelligimus, quas de futuro appellamus: quod Abb. Anton. & Felini in rubr. de sponsal. & Contra. Lagus in Methodia iuris de nupt. faciuntur.

Ex quod inferitur primo intellectus ad L. ann. fine. C. de quibus sponspas largitas ita conuenit, vt minime de hoc du-

bitate

bitate liceat. *i. cum veterum. C. de donat. ante nup. auct. vi. spon. laeti. colla. 8. Regia. 2. tit. 1. part. 4.* nam de sponsis de prestantiam idem flamerat. *i. c. de boni que lib. sub nomine vero. & vero.*

**Secundo.** *Ex his patet. fixus. & diu. ss. ad. dict. dum coenum alterius cum sponsa vindicare per matrem, spona quā de futuro vocamus. intelligentiam dñe, ut propriam interpretationum significativa sequatur. Non hinc interpretatione Bartoli, ibi adulteratur dicem, sponam matrimonii, quam ibi violari prohibet lex, intelligi, quando sponsalia sunt contrata de prestantiam enim exigit Bartoli, sponsaliaque nos de prestanti vocamus, esse contrata; sed contraūm sponsaliorum iam precepsisse cum promissione praestitum futurum conseruare, ut spes matrimonii possit dici. Nam alias inquit ipse, sponsibus non praecedentibus non diceretur ipe, matrimonii excedere. *i. s. quia vero. vbi maritus non accedit exorem propter adulterium, quod committit, ante matrimonium contractum, cum iob nulla sponsalia ipsius matrimonium praecelerint. Nec decebat opinari incepit bar. fons nubile, ut minimū putaret, spem matrimonii dic pote possit futurum matrimonium prouidentia. Ita vero constat Bartoli, adulterio, non potest dici spem, nisi ex aliquo acto precedenti, quod proat text. vbi Bartoli in 1. cap. feruauit de condicione causarum, itari, idem in 3. libro. 8. de fratres, si de returno vel alij. Abb. & Iniol. in cap. 2. de remuneratione, optimè Aymon Salmantico, capl. 11. colom. 2. & 3. sequit text. in 1. non spon. s. 5. In liberu. si de evanescencia. notar. Sic etiam dicitur 1. t. xxi. s. 4. spon. intelligit glori. in 2. ap. quemadmodum. in resolutio. & veretur. Abbas & Propstius. cap. 2. retinete quaeque cor. fixus. Oldrap. & Albe. in lib. 5. quaeque bar. si de adulterio. Quae omnia non temere addimus, sed vix quodam obliter est ostendimus hallucinari, quippe quia in sponsa de praestiti dictum s. Diua. intellixerit, quatum primas obtineat gloria. in cap. 3. spon. 1. de fide, excommunicatio receptio committit. An. ap. 1. de adul. Fcl. m. 1. de fide, p. 2. colom. id certe fallim, & ab illius legi vero spon. et alieni. Quia nolle s. de sponsa, quidam probare conantur adulterio, compiti cum alterius sponsa de futuro, glo. de fili. cap. 1. p. 1. admodum. Abb. & Propst. in 2. cap. disre. omnes. Oldrap. & Albe. in dat. 5. queretbar. pro quibus spon. potest text. sub. 1. spon. s. 5. vbi iure spon. potest qui adulterium cum propria sponsa committit, acquisuisse mariitum non poluerit adulterium cum sponsa alterius committit. Quod centum abelit ut probem, ut aperitulim argumentis id fallim illi consenserit. Primum tenet a definitione adulterii in genitum alium. Est autem 1. adulterium, & cōsiderans mentalis, vel realis, per quem alterius thorax violatur. cap. 2. spon. 2. 3. ap. 1. liberu. s. 1. de adul. 1. iure spon. 1. de fili. cap. 1. de fili. quippe & colligit hanc definitione ex dicto Thom. in 2. cap. 1. 4. articulo. 8. iof. in rubr. C. de adul. 10. q. membra spon. de adulterio, sed contra cum sponsa non violat thorax alterius, enim sponsio non competit, accedendiad sponsam, ante coniugalem conseruare, exprimunt vel tacitum: igitur non erit adulterium coitus, cum sponsa alterius contingens. Secundum eadem liberu. affectit, adulterium solum cum nupta comitatis: sponsa revera nupta non est: ergo coitus cum ea adulterius & iuste confert, quod est probat cap. 1. p. 1. spon. s. 5. quia vero. Tertio eadem opinionem probabo, nec istate glo. ap. quidam deponunt. 2. quidam. 2. quia negat adulterium cum coniugio cum sponsa alterius de futuro, locutus est ad cap. 2. de remuneratione, cur sponsalium de praestanti adulterium committit, notar. vbi Card. hanc opinionem aperie sequitur: idem probat glo. ap. 2. spon. p. 1. de fide, excommunicatio quibus concuerit, quod Anton. in 2. cap. 2. p. 1. de remuneratione, notar dicens adulterium committit iniuria illa à vinculo matrimonii, ejam ante copulam, idem recent Anan. in 2. cap. 1. de adul. 1. clm. in rubr. de sponsalib. 2. colom. ap. 1. Iohannes Lupi huius sententia est videtur, iudic. C. de adul. 5. 2. ou. 1. princip. Militiam hominem hoc ipsum alterius obiectat. Ille enim lector, me contra opipari, quippe quia s. Diua. in spon. fa de finitur intelllexerit, & negem cum ea adulterium se committit. Cui ergo respondeo, ex re scripta. 1. In peccatorum licere sponso coitem alterius cum sponsa vindicare: per textum in 2. s. Diua. non tam ex eo, quod illi coitus sit adulterios: sed vel quia iniuria aitri sponso inferunt, propter spem matrimonii, unde sponsa non vindicatur, ne fornicationem, et quod sit adulterium: sed ratione aitri iniuria sponso habilitate, quia modius iniuriam sponsi illatum**

vindicare licet, et ob eandem matrimonii spem. 1. item apud La-boren. s. 5. spon. queque ss. de incurrando, vel altem in dict. s. Diua. sponsis non vindicat illam formationem iure adulterii, quod nulli latet: atque hunc opinio esse verum, sensum dict. s. Diua. 1. Qui probatus omnino ex Pauli Jurisconsultorum fragmento, quod inter alias veterum Jurisconsultorum reliquias typis tradi curavit Petrus Pithocus ms. 4. inquit enim Paulus, in xvorem vindicatur adulterium, iure mariti, non clavis in spem, quo in loco nullum est opinione ipse Petrus in 2. m. non probat, que & probari poterit ex 1. m. s. quae habet ss. de adulterio.

Non obstat s. si nuptia, post eadem 1. quia loquitur in accusa-tione, qua sit iure sponsi, non iure adulterii: quod aperte ex eius littera contaret. Veleuille textus intelligentis in sponsa ad domum tradita: cum qua ex illa traditio consentit coniugalis. Titem tacitus intercellerat, cum illa esset nubilis, matrona super hanc etatem, ut ibi constat, & pro batur haec traditio: illi, etas milie, multierat, s. de remunera-tione, atque tamen sponsa appellatur ante duodecimum, am-num tradita, non vox, quia lex vilam etatem xvioribus flamerat, hanc spon. 1. de fide, quod nuptiam matitia praeuenire poterit, quod nuptia noncum lex chilii minime permitterit, ita clavis nuptiana ante dies decimatum annum non app. Itari exorem, donec duodecimum annum sit complectus, probat spon. 1. de remuneratione, & sponsalibus praecedentibus li. m. 1. p. 1. quod autem ante duodecimum, unum annum loquenter, nomen sponsalium & spon. adhuc durat. L. quaeque s. de fide, alibi, tamen eti ad matrimonium vim malitia scatent implicata, quod aliud alemus.

Eis his 1. labitur invenire in celo, his ad textum in lib. m. s. que-15  
dict. 2. de adulterio, dum dicit, vici non est adulterium, qui sponsa alterius accipit ex uxore, & ei pronuntiat carna-lierum iudicium est dicendum. Si cum ea dolite coniugio fornicetur, sponsum iniuriatur et roget sponsus: ob quoniam vel iniuriam actionem in indicium sponsus deducere poterit, vel utrum sponsi illud etiam vindicare, non iure marii, nec ratione adulterii.

Secundum eadem affectione constat, 2. quod quamevis clericum cum vxore fornicationem percibit, non teneat ut abolutione excommunicationis petere iuramento pontificis, et 3. ad suorem fratrem exorem, eam tamen petere debet ab ipso Romano Pontifice, si clericum, cum sponsa s. de futuro fornicantem, percibent, vix sponsa gloria & animos approbat, 1. 3. ledicatione immo regi ipsi fornicationem, ut hoc crimini credere cripum exculpi, & tenuere abe-priope eundum absolu: man & ex eodem cap. apparere, percutient clericum cum fornicatione exculpi.

Tertio hinc patet, filio ex talis fornicatione natos non esse adulterios, quod ad plurimum legum & canonum in-tellec[t]u pluri[m]inu[er]e conducta.

Quarto colligitur ex his cum, quicum alterius sponsa fornicatione fuerit, non teneri ad contentendum la-cerdotum hanc in circumstantiam, seu qualitate, sponsalium: nec inplamtum sponsum ad hoc admitti, et cum hac 8. qualitas speciem peccati non mutet: omnibus tamen in-8  
iuriis pauli faustitate debetur, recepiunt enim est frequen-tia, subtilis, circumstantias, quae non mutant criminis precie, non esse reuelandas facerentur in interiori animi iudicio. Thom. in 4. lib. 2. cap. 1. liberu. p. 1. 17. 17. 17. 9. 5. Sy-lvestris in verbis confessio. 1. quidam. 9. Et rebatur Salmantica, ac Martinus Nasarius, quem praecoptem Salmantiz habuitus: ac nunc Comitibus non vulgari dilapidio ius canonicum prohabet, propter eius humaniuris virtus sapientiae, & morem, et per rimo, venerabur, hi, aquam, ac consideret de peccato. dicitur. 2. s. in prim. dicit tractatum de circumstantiis ex officio diligenter expediet, hanc communem quatuor probat.

Quinto consequitur ex supradictis, penas 2. a canonibus legisbus, pro adulterio criminis speciaml[em] celsignatas, locum non habere pro cito cum alterius sponsa ante coniugem consenserit: perpetrat, quam alterius pluri-19  
tum coadiuvant Regia leges, vniuersitatis 11. 15. lib. 8. in ordina-tio[n]e, et altera 18. [1. Inter legi Tari, sanctitas. Dic]ta mons[ter]ia: exigunt adulterii penas ipsos sponsos, qui coniugem conseruent perfractum, confitentes fore in re se-lecta, duodecim annorum in feminis, quatuordecim in viris, per canones ad matrimonium requiri, quia lex illa velit lanceare, penas adulterii non habere locum quando violatur

violatur matrimonium, quod ante perfectam etatem contractum, matrimonia suppletere etatis defectum, verum matrimoniū indicavit, ut alibi dicimus, si se mina t' ante etatis annū duodecimum distinctionem habens, contrahat matrimonium, & ex eo quod ab aliis quam à marito cognita fuerit apparent apud matrimonio, verum coniugium indicatur, glōss. & ibi Doct. in cap. mo. §. 1. de def. sp. in 6. sequitur, eam Proposito, dicens e'f'c' communis approbatum in cap. de dñ. n. 21. 2. edem id. & tamen leg. illa Regia hoc casu non videtur permettere adulterii accusationem, cum oportet permissiū factum in iure sponsaliorum, scilicet permissiū iurisconsultus in dict. Lj. Exer. §. 6. mon. quo si, ut Regia lex sit intelligentia. Primo, ut verum adulterium, commissum tamen ante etatem nubilite, autem diffinitam, lege Regia impunitum sit quod probare videtur Regia lex. 4. tit. 19. par. 6. arg. eam. si minor, s' de adul. ita ut licet iure communis butus criminis accusatio sponsaliorum iure sit permisus adulterii veritatee ratione prohibita, ex d. l. minor. admittit. §. minor. s' iuris iure tamē Regio omnino impunitum sit adulterium commissum ab sposa de presenti, malitia etatis defectum suppletum eadem Regia lex probat innumen eis secundum maiorem etate nubili adulterium committentem, si sponsus minor sit quatuordecim annorum: quod durum est, si spes sponsus matrimonio apud sponsalia de presenti contraxerat. Unde secunda Regia lex intelligi potest: quando sponsus nondum erat perdictus etatis ad matrimonium, nec ex eius parte confabata potencia ad carnalem coitum: tamē sponsa potens ad eum esset, quo casu matrimonium non est: idem nec adulterium committunt: non enim arbitror, velle legem illam impunitum relinquere adulterium cum nubilum cum sponsa de presenti, qui viripotens est ante duodecimum annos, ni ipse sponsus etatis sit perfecte, vel coniugio aptus ex prematura potentia coitus: cum in his cibis verum matrimonium contratum iuris.

Nec obstante leges prohibentes minores nubili etate accusari de adulterio, quia ex presumptione procedunt, quati non sit verolime, luxuriz crimen abici committit. nec prohibent accusationem omnino, sed per presumptionem innocentis inducent: non tamē inferior, adulterios minores etate nubilis, non itaracter, vt maiores, puniendo esse, etiam adulterio vere probato. Tertiō potest lex Regia intelligi, vt etiam vere adulterio commissu, in hoc casu suarito non licet occidere adulterios, nisi ipsum matrimonium iam inter maiores nubili etate constet, etiam si malitia supplete etatem sit illic verum coniugium, quod lex induxit propter defectum etatis.

¶ Tertiō, principaliter ex premilla sponsaliorum cognitione deducitur interpretatio vera sed secundum s' ad leg. Pomp. de pars. vbi iurisconsultus afferit, legem Pompeianum in sponsis locum habere, vt intelligamus, sponsos illos, qui promiserunt per se coniugalem consentiū, quos de custro appellavimus in sponsis de presenti aperie in causulis & exponimus fuerant. ¶ Ad leg. Pompeianum de pars. natu glōss. s' dñ. dñ. de p. iuris. vbi probatur, in occidente vero rem locum habere legem Pompeianum, aque eadem ratione in uxore occidente virum idem scribatur: sicut probatur in dñ. & eleganter expressis doctissimis ille vir. qui Alphonsus Regis impenolegos, quas Partitas Hispani vocamus, concinnatus in dñ. tit. 8. par. 7.

¶ Denique, vt illuminatum agamus, cum de sponsis mentio occurrit in aliqua lege, aut alia quavis parte, que explicanda sit, de his intelligentiū est, qui nondum matrimonium contraxere coniugali consensu prædicto: si alii fidant communis ac frequens vius loquendi, eiusve intentio, qui legem condidit, contrahent, aut testamētū fecit: qui in re prater Felini in rub. de sponsal. legitio Paul. Par. cap. 6. col. 3. tit. 4.

## CAPUT II.

## De etate ad sponsalia requisita,

S V M M A R I A .

¶ Atque septim annorum ad sponsalia requisita prematura iudicatur, ne minus sufficiat etiam sepietim.

CAPUT

2. Sponsalorum contractus annū sepietim ita complectus exigit ut in sepietim minima sufficit.  
1. Sponsalia ante sepietimum contracta ex consensu tacito post sepietimum consumata est.

¶ Terciū ad sponsalia contrahenda non ita manuā, ac prouecta ut ad matrimonium exigenda est, cū sit fatis ipsius sponsos, quid agant, intelligere: vi inquit iurisconsultus in L. sponsalibus s' de sponsalib. sepietim annos requiriens, quod iusta canonica pallia probant cap. litera. ac accelerat ap. ad iurisconsultum de defensione, impuber. adeo, vt nec malitia contrahentium præsumti hanc statim potest existimet Abbas in cap. litera de sponsalibus, quia vbi certa etatis ad intellectum & distinctionem potest ratiōne diuire, non potest sufficiat malitia nec præcosi iudicio: s' utrūq. de celatum ex communione intellectu quecum etiam sequitur Francisc. in rub. de restituente, p. 6. vers. primo produtor. legit. glōss. in cap. sp. patet, verbis impuleret de restituente, in sexto, unde in impubes ante legitimam etatem religionis in proficieatur solenniter, profectio non est nulla, cap. : derig. in sexto, etiam si maximè differetur sit puer, ac doli omnino capax, glōss. ibi communiter approbata in cap. potest. leg. reg. quam in bals. sequitur in cap. significativo, codice utrūq. identikit Card. in elementis final. de etate & qualitat. quæst. 2. Abbas in cap. sepietatione de defensione, impuber. Sylvestris in verb. religia. 1. quæst. 2. & in rub. religio. 3. quæst. 2. & Caietanus in verb. ratione, verba imperfetta. His ergo probari potest Abbas opinione dñ. cap. numer. cui etiam fluit agatur Regia. L. C. iust. 1. p. 4. quæ dum matrimonii mentionem facit, etatem malitia sufficerit dicit. sed vbi de sponsalibus loquitur, de suppleta etate verbum nullum: erit tamē dicta lex reducenda ad canonum decisionem. Eandem Abbas sententiā sequitur Brunellus in tractat. de sponsalibus conclusione. 4. Sed Bernardus in dict. cap. sepietatione, contraria palam afferit, dicens in causa illius textus: sponsalia ante sepietimum validia esse, quia malitia etatis defectum suppletat: & quamvis quad intellectum illustrius non recipiat glōss. illa: tamē in hoc dicto communiter eis probari, testatur ibi Praeposi: qui quidem opinio probatur ex ratione iurisconsultum dict. leg. in sponsalibus, fatis esse, sponsos, qui agant, intelligere: igitur si præcosi iudicio parvulus, quid in hoc contrarium agat, faatis intelligit, non video, cu etatis exacte expectantur sit. dñ. & ea ratione, qua ante etatem matrimonio designata prematura potencia ad generandum ipsum etatis defectum sufficerit, in sponsalibus ipse intellectus omnis efficit: qui fit, vgl. opiniōnem veriorem esse existimet: quam etiam Thom. alicet in q. dñ. 27. quæst. 2. art. 2. glōss. in cap. sponsalibus de sponsalibus. Ioan. And. Dominic. & Franciscus, in q. dñ. 20. in prima de sponsalibus. In falso Bald. confl. q. 4. in 2. volum.

Hic etiam annus etate sepietim annorum ita perfecta esse debet, et non sufficiat sepietim annū esse, incepit, nisi complectus, s' cap. litera. & cap. sequenti de defensione, impuber. & potest fidei, si ex verbis iurium, quae exigunt sepietim annos in contrahentibus sponsalia, quo quidem calo non est fatis annū esse incepit, sicut esset, si hanc permitterent sponsalia contrahiri potest ab existentibus in sepietimo anno, glōss. quia ita diffinitur invenit in sepietimo fin. de etate & qualitat. ibi ab omnibus recepta. Bartol. & alii leg. fidei, legem s' de legatis. 1. Abbas in cap. cum in causa in princip. dict. c. clausus in cap. cum ratione de officiis, de legatis, columnas penultimas. quam distinctionem communem & faturam Corine. confus. 2. in 3. primo volumen. dies tamē vñimus anni vitroque casu sufficit etiam incepit, lumen nondum sit complectus. I. quæ etate s' de restituente: quam ad hanc rem allegat Abbas in cap. attestatione, de defensione, impuber. etas vero sepietim annorum ex eo ad sponsalia sufficiens videatur, quod voluntas, que in naturali consensu quieticit, cadit in impuberem, qui etiam sepietim annorum complectit, ut similius. s' vñus tamē a lat. potuit. Cod. de iure delict. tradit. Zafius in quæst. 2. de iudea.

¶ Exteriū, si sponsalia ante sepietimum contrahantur, & nulla sint: post sepietimum tamen consuleantur, ex tacito etiam consensu ad sponsalia deducto, glōss. quam ibi notat Abb. & Doctor. in cap. litera. de defensione, impuber. potest. secundum. Abbas in cap. dñ. puer. cod. s. 1. & inc. r. 1. p. 2. p. 1. p. 3. p. 4. hinc enim consensus ad hunc contractum sponsaliorum sufficiens est.

## CAPUT III.

## Quibus verbis sponsalia contrahuntur.

S V M M A R I A.

- 2 Sponsalia contrahuntur verbis, ex quibus futurum coniugium contractum promittetur.
- 3 Sponsalia verbis praesentibus confusa optime contracta, que causa est ut impedit esse possit effe de profecto, ex una interpretatione erat de futuro.
- 4 Vera ratio testinam cap. unice, & de defensa impetrata in testo.
- 5 Alterum non videt ut regulariter, videlicet ut "valde potest".

**H**ic est verbus, quibus ad futurum matrimonium contentus promittitur, vera sponsalia contrahuntur. cap. primum vbi notant Abb. & Propri. cap. ex litteris S. Sylvani, cap. fo-  
c. cap. de spousa, cap. iur aut de prob. & ibi Abb. illi autem verbis, quibus coniugialis consensus significatur, impedito tamen statu defectu, legimus ad matrimonium non censem-  
fetur, contrahuntur sponsalia iuris interpretatione: quam-  
vis ex conceptis verbis matrimonium censemendum fore.  
cap. iuris §. 3. defensa, impetrata in 6. & ante illum textum probatur idem in cap. a nobis secundum Propri. & in cap. singulare, & m cap. sed sit. tametsi ex antiquioribus quidam nec spon-  
salia contrahi exstibant, quando minores astatate ad ma-  
trimonium requirunt, per verba coniugio apta contrahentur:  
ex eo enim, quod aetus intensus minimum valebat ut mat-  
rimonium impedito a statu defectu, nec valere debet, ille  
actus eo modo, quo fieri poterat, nempe ut sponspalia, quem-  
admodum disputat glossa in dist. cap. a nobis, cuius controveriam refert glossa in cap. m. rite de defensa, impetrata in testo, recta de futuro.  
Nec videtur procedere illius textus decimo, si adiuramus ad opinionem Bart. qui Commoni eti. l. signo n. 5. de verbis obligatis, vbi scribitur per illum textum actum eo modo, quo agitur in iudicium, minime valere eo modo, quo fieri potuisse si traetor de obligatione contrahenda, quia a duorum voluntate penderit, probare videtur textus in *Les tempore*, recte fiducie, cap. ff. de prob. & leg. 1. q. dende. ff. quod iure cum ergo actus huius penderat a voluntate duorum, & agitur de obliga-  
tione contrahenda, nec fit fatus est, valere ponit, scilicet ad matrimonium, nequaquam prodest debet ad sponsalia, que contrahi recte poterantur ratione non ab illis, sed ex cessione discederet, nosler Coriphetus Panormitanus cap. iuris cap. de prob. & leg. illum textum contra Bart. & communem notat ac eadem opinione recedens. Verum quia Bart. opinio-  
ritur recepta videtur, consenserit, vt ad illum textum dicit. inter.

- 3 aliquot rationes affligimus, ne subfuerit que dū a juris-  
consultis recepta sunt, & primo Alexander, 3. Socin. col.  
prud. lafon. num. 9. Lanc. Galatian. concil. 7. in dict. §. si quis non. &  
Franc. ad dict. cap. §. 1. col. 1. Anton. & Propri. in dict. cap. a  
nobis. & Felin in cap. num. super c. 3. intelligenter videtur text. in  
dict. §. 1. quando aetus non valeret, vt agitur, ex dictu causa  
efficienti, id est person, quo causa actus deficiens in causa  
efficienti, valeret eo modo quo agitur, non valeret vt a-  
gitur, etiam si traitemus de actu a duorum voluntate depen-  
denti, atque ex Bart. d. §. si quis, colligunt hunc intellectu  
duum iuniores quidam paulo ante citari. Bar. tamen loqui-  
tur, quando traditur de obligatione dissoluenda, fauore li-  
berationis: non enim aetus, qui non valeret, fit ex dictu per-  
son, & sic causa efficienti, valeret eo modo, quo fieri  
ponit. *Quemque ratione* si de precusat, non auctor loquuntur lar-  
toi, quando agitur de contrahenda obligatione: vbi per-  
pendunt Alcia. & emelius. & Cor. sancti. & c. 3. allegatus text. in  
cap. ex parte de conc. prob. & in Litteris a C. de rebus ad probandum  
quod aetus invalidus, vt fit propter defectum causa efficienti,  
non valeret, vt fieri poterat, quando agitur de obligatione  
contrahenda, & quamvis Crotte responderet poterat, ta-  
men quia hoc ipsum est, quod Bartol. volunt., tunc in dubiu-  
m renouari poterat communis opinio, quod modus adfa-  
re non vacat, fit secundus intellectus ad text. in dict. cap. 1.  
§. 1. vt procedat matrimonii fauore: quis forte quibuslibet  
non placet quippe quibus huiusmodi repositiones radio-  
ne nulla definita minima applaudant. Potest igitur tertius  
ille textus intelligi, vt eius decimo locum habeat optimo iuri-  
re, quia sub contractu matrimonii etiam sponsalia con-  
venient comprehenduntur: vbi enim id, quod fieri poterat, sub  
eo quod fit, includetur, aetus invalidus, ex pacto, quo fit, va-  
let eo, quo fieri poterat. *Ita angusti. ff. de iuris.* vbi Angel. Alb.  
Flor. & communis hoc ipsum notant, & iequum. Docio-  
res in dict. §. §. quia ita. Hinc ergo dari potest ad dictum §. pri-

num decidendi ratio, quam Crote in dicto §. §. quia ita, conclusio-  
nem. & reddit. & ante cum opinor Ioann. Monac. Domin. wi-  
des cap. viii. §. prima, claudens sententia frustis: nec detrac-  
tit Henric. qui in dicto cap. i. m. dixit, illum §. primum  
procedere ob intentionem contrahendum, qui videtur  
sponsalia voluntarie contrahere, cau que matrimonium for-  
mer. Quibus igitur verbis sponsalia contrahantur, ex dicto  
legi regula constat, quam diligenter tractabimus, vbi, qui  
huius verbis matrimonium contrahatur, explicabimus.

## CAPUT IV.

## De sponsaliorum effectu &amp; vinculo.

S V M M A R I A.

- 2 Promissio contractum ageret, nec non ex hoc contrahentur, contrah-  
entur.
- 3 Promissio aliquam familiam ducere in uxorem, etiam absque iuramento,  
cum accipere tenetur prestito coniugialis consensu, ad quoniam mortale  
est, ex parte.
- 4 Sponsalia prima suorum coniugialis consensu, praefectio secunda est iurato.
- 5 Eccl. xvi. 1. vix vel potest scelus consensu eorum, qui consenserunt, sibi  
matrimonium efficer.
- 6 Fera interpretatio cap. 10. regimur, de sponsal.
- 7 Matrimonium mea contrahendum est nullum omnino, etiam si tempus  
coincidente cum iure accipere, sine prae consensu alio consenserit pro-  
miserit.
- 8 Eccl. xvi. 1. vix quid melius, potest melius.
- 9 Formicam populus peccatum mortale est, ex parte naturalis prohibita.
- 10 Concessio que datur, & quo patitur meretrice in republica tolerantur.
- 11 Loparum ac talocanda.

**E**sponsaliorum testefu & obligatione auctor illud  
x premisso, quod is, qui sponsalia contraherit, teneatur  
coniugialis consensum prælare, & si promissum absol-  
vitur: in exercitu enim contractibus, is qui contrahere pro-  
misit, nec nondum ex hoc contraherit, contrahere tamen  
teneatur, lib. fiduciar. §. monach. ff. de leg. 1. lib. si qui sponspalia est  
Stichum. §. ultimum ff. de veteri obligat. qui enim promisit fiduciebe-  
re: & si vere fiducios non sit, teneatur tamen fiduciebile:  
& quicunque promisit, locare tenetur. In bona fide. §. statumen.  
ff. de se quidetur, & que vendere promisit, vendere tenetur.  
Non. m. p. fidei. §. penitentia. ff. de ali. emp. Bartolos & alii m. 1.  
ff. sum. §. qui inviatur. ff. qui caret, ex quo paret, prominent  
aliquam in sponsam accepturum nondum sponsalia con-  
trahisse, sed sponsaliorum contractum promisit, ve docet  
Vincent, qui eni sponsa loquitur. Andre. in cap. i. inter. de  
ff. Henric. cap. i. si suum penitentia col. ceder. Nicol. Mil-  
li. in cap. i. in verbis sponsalia non contrahentur & Andr. Tiraquell. lib.  
2. de retratu. ff. sum. 5. 3. longe equidem diffat promissio  
contrahendis ab ipso contrahere, etiam si promissio fit facta  
cum iuramento. vt tradit Nic. Boer. de iur. 3. colum. 1. & 2. di-  
cens, ex hoc filiam, que iuramento prestito promisit renun-  
tiare patrem, non teneri ad remittandam iuramen-  
to actio, sed latius est simpliciter renunciare. Quod a re-  
modo non disrupto, tam traducto in cap. quoniam pallium  
patris. n. fidei. m. sum. 2. per numer. 3. Sed tamen in matrimo-  
niis contracto conflatur, omnino debere illud contrahere  
eum, qui promisit aliquam in uxorem accipere, textus est  
in cap. ex litteris S. Sylvani, in cap. iuris, in cap. requisitione, ff. ff. & in cap.  
2. edent. licet in hac promissione sursumtum præsumit  
non fuerit, probat textus in cap. illu. el. 1. recte, multe-  
m. de f. imp. vbi hoc notat Abb. poli Hostien. & Henr. idem  
Abb. in dict. cap. ex litteris col. 2. aperte textus in cap. iuramenti. 22. q. 5.  
vnde mortaliter peccat sponsus, quoniam vult coniugalem  
consensum prælare. Thom. in 4. difflm. 2. quell. 2. column. 1. fil.  
3. part. iur. 1. cap. 1. ff. sum. ff. 5. f. Sylva. in cap. sponsal. & probat  
in cap. 1. de sponsa. dicit nota F. Et in cap. 1. de f. 4. declarat. Immo-  
re teneri qui primam sponsam, cui fidem dedit futuri con-  
sensus, ab eo sursumtum religiose, uxorem accipere, etiam  
si post primam sponsaliam altera aetate sub iuramentum in  
coco prælittere, notant Innoc. Ioan. Andr. Abb. Prop. &  
Raen. in cap. sum. ff. f. Floren. in 4. f. sum. Regia 66. 8. num. 1.  
part. 1. quorundam sententia plurimum probatur ex Thom. &  
Palud. in 4. difflm. 28. 4. i. assertentibus, sponsalia de futuro non  
efficiere matrimonium, ex eo quod postmodum iuramentum  
firmiter vnde in propria questione non dissolubilium  
prima sponsalia per secundam iuramentando præfito contra-  
dictio ad hoc ipsum tendit, quod notant Hofst. Anton. Abb.  
& Henri. in cap. iuris, de iuramentis, dicens, iuramentum di-  
recte contrarium priori pron. illio, quam quis seruare te-  
netur

actur, temerarium esse, & minimè obligare, cùm sit in dispensum salutis eternæ, & fœcœ peccatum mortale, quod comitaretur. si promissio prior non seruaretur, nec aduentant. Inno. ibi, quia ipse dicit fernandū iuramentū, & priori promissione factis faciunt ebe. vbi innuit, non esse omnino priorē promissione violandum, vt secundū iuramentum seruere: sed iuramentum seruandum esse, quando id non obviatur de cœpioriis promissioneis farsatione, causa quo illis factis, si id, quod interest, solvatur. & hinc ego opinor esse fœnum Inno. ex Anto. Abb. & Henr. ibi, quamvis l' mo. verbis Inno. mordicis adherens alter sentiat.

Ex his opinio glo. d. de illi. erit oratione est, dum dicit, sp̄bos, qui promiserunt coniugalem confessum sine iuramento, non esse compellendos a iudice matrimonium contrahere etenim fœlum est, rametis idem aferat. Contra. Lagus in Methodia iuu. ut de mptis.

Secundo, hinc statut perperam dubitasse Abbatem non cap. sequitur de fœn. ac peccat sponsis, quiescō sponso non vult coniugalem contractum, quem promisit perfidere. Est enim hoc dubitatio turis naturalis, diuini, & humani principijs maxime aduersa.

Nec refraganis his, quæ modò diximus, text. lib. memo- randus in d. cap. requiri, ex quo constat, non esse ab Ecclesia cogendos sponsos, promulgam confitentia præstare, in cuius interpretatione illud animaduertit ex Holtien. Anto. & Propri. msp. fin. de fœna. lib. Abbas & Prepoli. in cap. 1. quod. fidem. de fœna. Ecclesiæ nisi velle, nec possit matrimonium aliquod confitentia sine confessu eorum, qui coniungendi sunt, quia impeditur finis ad quem tendit matrimonium, si aliqui ab Ecclesia in ius coniungentur: in ius etenim coniugibus, non bene procederent procreatio atque educatio prolis. item in ius sic copulari ad alios, coitus fornicarios liberetur accederent: atque illa animorum societas omnino ceſſaret, quare constat, ab Ecclesia tale matrimonium sine confessu iniungit non posse: quod probat efficaciter Franciscus à Victoria, religione, quam ex diu Dominici influente proficitur, insignis, ac eruditissime egredia inter primarios sacra. Theologis professores confendit: ita, inquam, in relectioce, quam Salmantica de matrimonii contractu discussit, affectio hanc pluribus rationibus veram esse ostendit: eandem probat Dominicus So-

nus in 4. fœna. dñm. 27. quæf. 1. art. 1. Ecclesiæ t' ergo id statut, vt sponsi admonerentur, ac censuris Ecclesiæ si cogerentur, promulgam coobligare confessum præstare, vi in cap. ex iuris 5. Sylva. de fœna. sed cum libera debent esse coniugia, neque a iudice merito inferri debet sponsis, ne corum confessus auferatur, oportet vt huc sit moderata coactio, unde si index videat sponsum ita oblitinatum esse, vilibet consentire coniugio nolit, potius monitione viti debet quæ ex aſſumpta coactione, ex qua confessus sequitur nec liber est, nec vere dici confessus possit. faltem ad huiusmodi sacramentum, atque difſiciles infelices exitus ē talibus nuptijs euenire pareret: huc coit. vitanda sunt, quemadmodum Papa in dicto capi. requiri, iudicatus Ecclesiæ ſilicis iniungit, ne forte corus auditorius, atque indiferentia coactione matrimonia, que nulla sunt deficiente confessu, adulteria forent, vt optimè explicat Fortu. in cap. 1. de p. numeri. 36.

**¶** Ex quibus t' consequens est quod si sponsus, quilibet sponsalia contraxis, menu compellantilium confessum coniugalem præstare, matrimonium erit nullum ipso iure, quod Abbas nota in d. cap. requiri. & Fortun. in d. num. 30. qui idem repetit in d. cap. 1. art. 1. col. 12. dicent ad hoc eis dictiſſionem Singularem in d. cap. requiri.

**7** Secundū subinferat, Ecclesiæ t' quandoque tolerare minus malum praesens ob evitandum maius malum futurum, quod verisimiliter concurrit sperauerit, probante in d. cap. requiri, quem textum ad hoc dicit Singal. Ioan. Lop. in cap. de fœna. §. 18. num. 1. opus. textum in cap. inter opere, de fœna. Vbi Ecclesia Meretrices tolerat, ob evitandum promiscuam luxuriam: in republica, sedisimisca coniunctiōnes: tamenē meretrices esse, & cas nos accedere morale peccatum sit. cap. meretrices. 12. quæf. 4. etiam si ipsa meretrix soluta sit, & qui ad eam accedit a coniugio, ordine, arte, religionis, fœlicitatis vobis sit: simplex t' coit fornicatio mortale peccatum est, & iure naturali verita vbi probat Thom. 2. 2. quæf. 1. 5. 4. art. 4. idem Thom. in 4. fœnent. dñm. 33. quæf. 1. art. 3. 3. maior, in 3. fœnent. dñm. 37. quæf. 29. Laſt. Fir-

mian. lib. 6. cap. 23. glossa per texum ibi, in elem. ad usitatum, de hacten in dñm. Ioan. a Medina de resili. queſt. 18. Nam a Medina de resili. queſt. 18. Nam & hæresis effet afflere fornicationem, etiam simplicem, nō esse peccatum mortale, quam hæresim egregie concuinxit Alph. de Castro, ut acutissimo ingenio, ac præstigiis eruditissimus, lib. de heresib[us] in dictio, celum. His etiam suffragat Aug. Homil. 49. à Gratiano relatus in cap. audite. 34. dñm. idem denique August. in sermonibus de tempore, dominica. 23. fœna. 2. qua in re audacter nimis nostrates loquuntur. dum Bar. int. p[ro]misit de concubi. Alexan. in T[er]c. fœna. 6. si qui regatu. num. 13. f[ab]r. ad Trebel. & Anto. Roscel. in tract. legi lib. 2. ad. 5. affert, simplicem. Concubinae iure naturali legitimum cotum esse, ad differentiationem adulterii, incestus, & coitus contra naturam, qui illegitimi complexus dicuntur, etiam iure nature: rectius enim dicere, simplicem concubinatum lege ciuii non puniri: maximè quis etiam iure ciuii simplex fornicatio illicita, quamvis cum concubina, text. in cap. 1. de fœna. 18. ex marri. ad Mors. in consuetudine. Illud tamen adnotare liber, à canonibus antiquis veras t' vxores dici quandoque concubinas, eo quod absque doto talibus instrumentis, exterris, & scilicet solemnitatis, a iure ciuii introductis, fuit coniugium celebratum, quod Grat. probat in cap. omnium & cap. leg. 34. dñm. que iura inter prima Memorialia retulit. Catec. Conta in dñm. uxores, sacra autem scriptura eas feminas, quas sancti patres præter proprias uxores carnaliter cognoscunt, easque in coniubiorum veluti vxorum ancillas retinebant, promiscue appellat uxores, vel concubinas: veras tamen uxores precedenti nuptiarum folennitate coniugias, nequam concubinas nominauit, auctore Augu. lib. 1. quæf. 1. Sylva. super Gen. cap. 19. & Magistro in dñm. 32. 13. explicat idem lib. 16. de Ciu. Dñi. cap. 3. 4. scribens, Cethuram Abrahæ uxores peculiariter mysterio dicit concubinas. Gene. cap. 25. Etenim auctore Tho. in dñm. 3. 3. quæf. 1. art. 3. ad 3. vbiunque in veteri Testamento legitur, aliquos sanctos viros concubinas habuisse oportet dicere, eas illis fuisse matrimonio ionas, & tamen aliquo modo concubinas diliguerat liquid habebant de ratione uxoris, & aliquid de ratione concubina. Nam secundū quod matrimonium ordinatur ad sumum principalem finem, qui est prolis procreatio, sic erant & uxores. Sed secundū quod ordinatur ad secundarium finem, quicquid dispensatio facit, & nutua comunicatio operum viri & uxoris, & simil habitatione: sic uxores non erant, que prima uxori accederent, sed coacubini appellabantur, quasi simile aliqui habentes eis concubinas, in hoc scilicet, quod poterat: ejusq[ue] lecto, & à domo, & curilla, qui vere eis concubinas. Vnde & de Agar dicitur per Sarum ab Abraham: Ejice ancillam hanc, & filium eius: quam tamen prius dederat ipsa viro suo uxorem. Talis dicitur fuisse Balalipli Jacob. Gen. cap. 35. & dñm. 12. dñm. 10. Aloisius Lippomanus super Gen. cap. 22. inquit, coacubina olim erant: non illegitimi & fornicari, sed uxores minimè principales, quartum filium, & debebatur hereditas, nec ex qua, honor, non sacerdotium, non primogenitura: mutuaria tantum recipiebant, & mutua se charitable complebant, sicut iuvabant. Hæc Alious. Alibi & frequenter concubina dicta in iuri mulier domi in contubernio retenta. cap. 10. num. 22. quæf. 2. arte, quæ eadem pacto iura civilia Pandetur, que de concubinis loquuntur, intelligenda sunt: erat enim apud veteres concubinae nomen honestum: cum ea loco uxoris haberentur, atque circa crimina notam, uxoris autem minime dicebatur, quia non fuisse folenniter duxta, ex iurisconsulto, in I. Matr. lib. de vni. signata, vbi hoc ipsum notat Aliac: Ecclesia igitur, actioris Christiani orbis Catholicæ Principes Lupanaria t' permittunt, non quod illud to peccatum approberi, sed vt adulteria, incensus arque calia luxuriz criminis compescant. Nam & diu August. lib. 2. de ordine, scribit: Tolle Meretrices de mundo, & Sodomia turas efficeret reprobus, quem Thom. citat 2. 4. quæf. 1. art. 2. Cap. 1. de regim. prim. cap. 1. 2. tribuit hoc Aug. lib. 13. & Ciu. Dñi. Sed si ipse Aug. lib. 1. 4. de Ciu. Dñi. cap. 18. dicit, terrociatates licetum fecisse scortorum viuum. Idem Ioan. Ecclius proficit in Homal. 1. super cap. 7. Matthei in festo diei Magdalensi. His adde que de locubus propriis domus publicæ meretrices, ut lupanaria sint, scribit Iurisconsultum I. Matr. lib. de vni. 2. 2. & de ipsa meretrice Dom. 3. 0. mis. in 4. 5. 1. dñm. 12. quæf. 1. art. 6. Hinc Solon Atheniensis, prælibidinis impetu quid turpis cogitare desiderant, quod adnotauit

notauit Ludo. Celius, lib. 8. de cito antic. cap. 4. & Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 1. & Alcici. ad d. I. Matrem. Potest hoc comprobari ex c. duabus mal. 1. 3. defini. & ex Artib. lib. 5. Eius. cap. 3. quo in loco inquit: minus malum boni vice in habet, illi maiori malo comparetur. Nec sequitur, hoc sit, & tamen nec lege ciuii, nec canonica punitur, ergo et licitum: hanc enim collationem defutavit textus Sing. ml. art. q. v. §. denuo autem Mat. f. de relig. & imp. fuit, quem dixit notabilis Baldus. cap. 15. m. 1. 10. & Andr. 11. trac. de mat. i. l. comm. 8. optima glori. m. c. denique. 4. did. poteratque huc nostra interpretatio pluribus alii timulibus adducit redditior: que omittimus, ne praeceptum nostrum limitem transgrediamur. Illud tamen obiter adnotamus, aliud esse, offere materiis minoris mali, aliud, inducere ad minus malum, remansum euitetur. Illud etenim licet, hoc verò peccatum est, non sint factenda mala vt euentur bona, nec minor mala, vt morsa euitetur. Nec enim Loth, offerendo titulus suis: subtili impiorum, & ostendo materiali minoris mali, induxit impios, nec filios ad stuprum. Hoc enim illi nec licet, secundum Caier. 2. 2. quod. 8. art. 4. qui Loth a peccato excusat, autoritate Petri scribitur, 2. lipp. 1. Loth virum iulium a nefandorum iniuria liberatus tuisse à Deo idem ex Ambrosio, Chrysostomo, & Augustino probare conatur Joan. Arboricus, lib. 10. Theophylax cap. 1. Sic & Genes. 37. Iudas obstat futribus matricarum minoris mali: nempe venditionem Joseph venturam mali: occisionem inquam illius, quo consilio vius fuerat Ruben, qui eudem animo contulit boniciuimus eidem fratribus dixit: non occidamus eum, sed proiciamus in cisternam veterem. His addenda sunt quae tradit Augusti in lib. vno de mendacio cap. 18: Et lib. contra mendacium cap. 7. & 9. Ecce autem feminas, & in forniciis deruderet, vel inuite sui quibuscumque copiam facere, improbus est, et ita si lega lata id in penitentia ab eis censetur. Quod aliqui legi Romanae instaurati, Theodosius Imperator, probante Socrate, lib. 5. b. 1. 1. Multa de meretriciis, & in re quā tradidit post quarta huic operis editionē scribit ac refert Cladius Spenceus, lib. 3. de citoantic. c. 3. & 4.

## 6. PRIMVS.

In quo de coitu medio inter sponsalia & matrimonium agitur, cuiusque effectu.

## S V M M A R I A.

1. Quaratione sponsalia, sententia carni cognita, matrimonium et citoanticum.
2. Presumptione matrimonii ab ecclesia indultum, ex ipsius sponsalia scriptura, ut de re confiteretur.
3. Conf. Hippolyti ad amorem presumpcionem et de usu.
4. Autem conf. in causa matrimoniali fit probatio legitima et n. 6.
5. Dicitur entram in coniugio contra recti et admittenda, an non? Et num. 5.
6. Iuramentum suppletorium non deferitur in matrimoniali causa, habentis completem probatum.
7. Confessio mali non est admittenda contra presumptionem sponsalis coniugio ex causa preterdetem.
8. Indubitate probatio admodum presumptio presumptio admittenda est.
9. Ex causa sponsalis mali ex causam, etiam si ipso ab aliis quodammodo cognita fuerit.
10. In confessio foro defensio confessio affectus ipsius confititio probatur, ergo ideo non indicatur matrimonium ex ipsa, que haec ipsius confititio.
11. Matrimonium ut sine confessio facta Ecclesia efficeret non potest.
12. In dubio certum est melius eligendum.
13. Contraria dubius sponsalis sententia in matrimonio transire per carnales rationes.
14. Causa probatio matrimonii presumpcionem indecens etiam si matrimonio dissidente.
15. Vir operario et feminis carnaliter non potest.
16. Causa voluntatis voluntatis, quae inimihi explicatur res, in cap. merito. 15. q. 1.
17. Inimicorum.
18. Causa sponsalis presencia, vel conductus ad coniugium in confessio presumptio.
19. Peccatum sponsalis datum sponsa, lacratura dimidiat, partem dominante sponsalem, ex regia farsi explicatur.
20. Matrimonium per ipsam confirmationem, non potest diffundiri per dispensationem Pope.
21. Matrimonium nomine confessio, nec dici potest confirmationem, propter expeditum procedendum.
22. Optimus est Bellus ad. 2. de confess. avowing.
23. Carnale confirmationem ipsius, etiam secreta, coniugio et presumptionem inducit.
24. Profectus diffusus non impedit dictam presumptionem eriri.

17. Ne sibi ergo habeat presumpcionem minime inducit.

18. Conatus in ipsa causa sponsalis sententia interpretatione de futuro, ut in tempore praefacto, aliquod operatur.

Nunc agendum est, qualiter sponsalia in matrimonio transtinent, & in primo constat, sponsalia in coniugio transire per carnis copulam: quo potest ipsa sponsalia inter sponsos contigit, cap. remedium 2. de spos. cap. 1. qui sicut ed. secul. non ex eo quod canones velint sine novo coniunctu conjugali, ex sola copula matrimonii inter sponsos decernere, sed quia Ecclesia presumit ex illa carnali coniunctione coniugium: quia presumpcionem merito canones statuerunt ex praevalenti confititu coniugalis promulgatione, & simili ne dicamus copulam illam carnalem esse mortale peccatum: quod dubio procul dictum est, nisi in sponsionem & sponsiam animalium affectio coniugialis, presumpti confititu, daretur: nec presumendum deliciunt illi. Item vero, proposito. Quem. ille datur, meritis suis & rati, inflis est rationibus Ecclesia presumit sponsum, carnaliter ad sponsam accedentes, praemissam promissionem ad effectum deducere, potius quam crimen velle committere, ad eam formicari affectu accedendo.

Ex quis plurima deducuntur sunt, & primo, Ecclesiastiam ita virgentem hanc presumptionem indicat, ut super ea, tantum super certi confitenti statuerit, & ideo presumptione hancurit & de iure censetur: ex gl. m. 1. c. 8. qui sicut. Communitate recepta per tex. ibi gloss. m. c. ferme. 50. distinct. nos. ut. s. s. populus. C. de probat. Abbas & Feli. m. c. de. pr. f. Alcia in tract. de prel. p. in prim. quo fit, ut in contrarium probatio non admittatur. ut in dicit. e. ut qui fidem. probant & ut. antiqua. C. ad Vellias. & in l. p. C. ad Macero.

Secundo quamvis contra presumpcionem niris, & de iure probatio per confessionem eius, pro quo his, presumpti recipienda sit, ita quia gloss. in i. c. ferme. 50. distinct. nos. ut. s. s. populus. C. de probat. Abbas & Feli. m. c. de. pr. f. Alcia in tract. de prel. p. in prim. quo fit, ut in contrarium probatio non admittatur. ut in dicit. e. ut qui fidem. probant & ut. antiqua. C. ad Vellias. & in l. p. C. ad Macero.

Hoc Communis receperunt eti: aduersus tamen hanc canonis presumpcionem probatio non admittitur, etiam per confessionem illius, qui pro matrimonio contendit, quod nontant Abbas & L. Octo. Communis in dicit. cap. 1. qui sicut. Feli. in c. quanto. de pr. f. num. 3. Alcia in tract. de prel. p. in prim. q. 4. a quibus illa ratio traditur: quia in matrimoniali causa non habet confessioni litigantis, et super eo, de quo regn. conf. rex sic, qui mihi non placet ex eo, quod licet confessioni litigantis contra matrimonium credendum non sit, tamen confessioni illius qui contendit matrimonium esse contrafuturum, & valuisse, alii debet aduersus ipsum matrimonium gloss. cap. art. 1. et 2. de spon. imp. in verbis, easdem, quam ibi Abbas & Raudenadicus singul. & Roman. sing. 614. notat Holtiens. Abb. & Doct. m. c. penit. de rapto, non enim est presumendum quemquam sine causa libipisci contradicere. Hoc tamen conclusio non omnino recipienda est: non enim vindicat ubi locum, quando estet presumptio aliqua collisionis inter litigantes. Ita Holtiens. Abb. & Propof. d. art. 1. quoniam tenent plurimum in hoc valere iudicis arbitrii, quod non nota. Brunel. in mediat. de spos. quod. 29. pro quo est optimis gloss. quamvis intelligent Holtiens. Abb. & doct. m. c. penit. de rapto, ex qua confitit confessionis in praedictum matrimonio standum esse, quando fit ab vitroque coniuge, & eam fama coadiuat. Secundo non procedit, quando ex illa confessione alii, qui in eadem causa non litigant, heret praedicium: ut notat Areti. cap. 13. q. 5. & sentit Abb. in c. matheri. de iuremar. dum afterit in causa matrimoniali non esse deferendum 5 iuramentum actoris ab ipso feco, nec reo ab actor, etiam si nulli ex istis probationes, quando ex hoc iuramento potest praedicium alii quam deferenti, inferri: etiam ille, qui non delicti, contendat cum altero ex litigantibus matrimonio contrarie vel contraria vel contractu non tenibile: si enim ex delatione alter iuraret pro matrimonio, & illud iuramentum temerit: tertius, qui pretendit matrimonium cum litigante contrarie, maneret aliquo pacto elius: sic etiam si ex delatione iuramentum heret contra matrimonium: tertius, qui contendit matrimonium, per cum cum altero ex litt.

ex litigantibus contractum, non valuisse, propter primum coniugium, super quod litigant, frustrare locum iure, quod forsan habet, quo sit, vel delatio iuramenti, etiam cum nulla est probatio in causa coniugali, sed reus est omni modo absolvendus, minime ut admittenda, quando ex illa delatione potest alii in momentum aliquod inferri; qui tamen eandem licet in minimo, detraha, et ex eius veritate decisionis sperat damnatum, aut communitum quodammodo propriam causam. Intra maritum & familiam? confessio affermentum matrimonium inter eos contractum iusse, abesse testibus tamen, & clam, admittenda non est, vi ex ea praesidium feret alteri coniugio, glori, ut ex quippe *Actu 30. quod est. 5.* *Domini 17. Regia 2. an 3. par. 4.* Se etiam ei intelligendum est, *mc. 2. de clandest. def. 4.* dicens, posset matrimonium clam contractum, ex confessione virtutis coniugis, ab ecclesia publicum iudicari quecum nuncari. Sic fane virtutique coniugis confessio matrimonium probat, quoties fit ad tempore, qui alteri matrimonio minime fit praesidium, & potest ex propria sententia conuenienter contrahi coniugio, & illi patrem, & datus caput etiam 2. res fit, *feudal. i. 14.* *Probat. iuris p. 2. de clandest. def. 4. non tantum Holieni, in *Junius de penal. & matr. 5.* qualiter contrahatur celi., 2. 17. *Sed si solum censuram, & Deci. omni. 13. 2. 1. & 2. quorum Opini Communis et secundum Curt. l. an. 20. 27. 1. 2. ex quibus opimine perpendi potest. lex. 10. si. 11. part. 3. dicens in iactacionib[us] causa poite iuramenti ab actore iusi re defordi.**

Ex quo infero, quod licet actor, qui pro matrimonio agit, possit, non data probatione legitima, reo qui ad solutum aliquoquin est, iuramentum deferre super ipso contractu matrimonii, an praecellere, vel ne; sicut ex alterius ipse reus posset actor etiam idem iuramentum deferre, celsante alterius prauidatio: possit enim non pralito consensu matrimonionis contrarie: tamen li contendit actor, non habuisse, in matrimonio iam legitime probato, aliquod impedimentum, reo id allegante, non potest ipse actor reo deferre iuramentum super illo impedimento: quia matrimonio legitime contractio, & iam probato prauidaret. & est maxima collusio fulpicio, ut dicit opimie Abba-  
*i.e. mulier colam.*

Huc etiam perpendi potest gloss. in dñi. cap. mulier. que  
dixit: in matrimonio causa non ed. defendendum iuramen-  
tum habenti probationem templa- mentam quād gloss.  
prater alios dicit nota. Alexand. in 1. v. 2. in prim. f. de ure-  
tānd. & singul. ibi. in retepe L. aduenient. f. cedat. n. 27. vbi  
Barto: idem nōr: colas. amys. & loan. de Selua in tracta de  
uretānd. 3. p. 7. t. 1. p. 1. Et enim dicta conclusum vera, nū  
in dñi concurrens aliquot conciebitur, atque atentus  
per sonum qualitate arbitretur iuramentum. esse defendendum  
habenti probationem templa- mentam, quia ita dictis concie-  
bris coaduatur, vt non simpliciter dici de eis templa-  
re probatio. His enim rebus iudicentibus, potest talis de-  
lacio iuramenti fieri, sive aptatus de aliquo impedimento  
ipius coniugii. Abba in dñi. c. mulier. n. 27. & 4. p. 1. p. 1. Alex-  
and. in 3. l. 3. latim in L. aduenient. 3. m. 1. Cirt. in 1. m. 6. sicut bene  
Opimus esse Convenit. quam ibi ipso probat. Cirt. Senior,  
falestris 6. 10. 20. Corall. 3. 3. p. 1. 8. Hipp. f. 2. 8. Re-  
gial. 1. 10. 11. 11. p. 1. 3. que patet intelligenda est. cap. 1. p. 1.  
duo. quod dicitur quod isti in coniugio calid. c. dñi. eiusdem  
iuramentum ei qui tam plen. probat: quibus illis. addi-  
cunt ei flaudis fore contellionis ligantur, quando agitur  
ad horis separacionis, text. quoniam ibi dñi. notarii. ex le-  
tione duorum. novem. ex iuri dicti hinc. Romanus. 10. 1. 1.

igitur ut ad initium re. Jeann. II confituum illius qui pro matrimonio fuit, coram ipso matrimonio creditur, celantem collusionis suspicione, alteriusque matrimonii prejudicium, cœquens eni. in uero fidem, ut ex hoc contra illi presumptione refutetur confessio illius, qui pro matrimonio agit. Verum ergo rationem esse nos optinamus quia confitentes non posse illi non defecus coetus in altero coniuge cum illi in animo cofabunt, nec crede et debet sponlat ipsi ipsorum protrecti diligenter ante contum, ne præsumat ab eo committi mortali crimen, & quamvis post hie defecus apparere illa tamen cognoscere plena non est, defecus autem confitens in ipso confidente, non satis constatque ei fidet nondetur propriarum turpitudine proficer. Cum ergo cognoscit illius rei, que probanda est, non sit factis sufficiens in consciente, nec dico taeta die, ut iuri canonici virginitatis præsumptione in praeterenda, admittente da no et.

Tertio ex predictis coniugis. Confunduntur in causa  
nisi presumpzione admittendam esse probationem, quae  
indirexerit, & per obliquum ipsi praesumptioni obtutum. Si  
enim spousus, quia contra matrimonium stat, probare ve-  
llet, illa sponte ante coitum fuisse motu consenti, vel  
aliter legitime, soluta, ut in cap. 2. de f. vel nulla fuisse pro-  
pter aliquod impedimentum, admittendum est, secundum  
Abb. & Pragol. col. 4. mod. cap. 10. nro. 54. & Felizian. tunc M.  
volum, remitti de consu. & probat. C. gl. celebi in tem. rura de pro-  
prietate, qui dixit probationem in iudicata eam admitti contra pra-  
esumptionem de iure & de iure, quam dicti fijgul. Inml. de ar-  
ea regni Felici. in cap. quanto de presump. & follemento idem l'elin-  
e et cum ab. nro. 21. mod. 3. notari Aletianus de presump. 2. par. 3.  
Quarto inferius ex ratione dicta decretal. sponsalia  
in matrimonium transire per coitum, etiam si post ipsa-  
lia ante coitum cum sponsa, fictio sponsa cum alio forni-  
cata. Nam quantum propter illam tornicationem dislo-  
ci post ipsa sponsalia cap. quemadmodum de iure, donec tamquam  
iudicio Ecclesie dilata dilolita, manet sponsaliatum  
vinculum, ut notari glossar. et de illa cap. 1. de f. depson. mpp. Hen-  
ric. & Pragol. de f. sponsa. fin. Regia. 1. ist. 1. par. 4. nondum  
ergo per sponsum sponsaliorum dilolutione petita, non  
video cur sponsalia per coitum, matrimonium non effi-  
cientur. Ex dicto coniugali consenti a canonibus pra-  
esumptio, quamvis Iosan. de Neuella in Sylva resp. lib. 2. numer.  
duum plurima congelitur contum non noratur, id falso  
tribuens Feli. indebat. cap. 10. nro. 54. collam. prouult. apud quem ego  
nondum hoc notare potui, etii sapis ex consilio autho-  
re legi sum.

Quintus ex primis patet, quod in foro interiori anima vbi tibi creditur ipsi confitenti, si sponsus diceret se ad ipsos <sup>12</sup> sicut accusat affectione forniciaria, non coniugal, non iudicant illa sponsalia matrimonium: nū ex quo coniugium illud veniat in foro exteriori: non tamen in interiori, sed quia iudex exterior judicare debet ex illa canonis primum prone, nisi probacionem recipiet in contrario, & idem iudicat matrimonium esse, quod vere non est et iudex interior judicat ex defecu confitentis coniugialis, qui libi contulit, ita notant Abba. Anton & Preposi in dicta, & quidam Socin. conf. 2. 1. relata. Auctor in reg. postular. x. 7. de regat. In 6. epist. Thom. quodlib. 5. art. 15. & est hoc Opus, à Theologis & Canonibus recepta vi Sylvestri asserta in verbis matricorum. 2. qustion. 15. & probatis in cap. tria mī de sponsis, cuius intellectum alibi attingimus. Huius tamen in d. cap. ut quidam munici p. à dicta opinione dicens, liber Aet. ubi contra eandem opinionem allegat, opificari ab Ecclesia confirmationem, in qua sponsis, qui cum sponsa carnale commercium habuit, redireetur inhabilis ad matrimonium cum alia contrahendum: sic ut ab ecclesia redditur inhabilis ad contrahendum matrimonium consanguineum inter quam gradum, que errat Holtius, quamvis enim Papa polis ex causa iusta reddere aliquem inhabilis ad contrahendum matrimonium (quod proprio loco dicitur) non potest, ut videtur.

non tam tunc potest Ecclesia matrimonium † continere nisi  
ne consenserit, ut dicitur ad ipsam fidem. idem Hosti. & Abb. faten-  
tus Sylvestri. q. 4. i. 5. & nos idem probauimus in interpreta-  
tione tex. m.e. re. p. sylvestri. de s. t. Item Sylvestri. q. 4. i. 5. in hac eadē  
concl. credit. in hoc interiori non esse matrimonio censu-  
endum, si sponsus, qui cognovit sponsum, faciat se omni-  
oio dubitate an tempore coitus affectum habuerit coniugalem,  
an fornicarium. Ego ve. d'opinor in hoc casu iudi-  
canorum esse matrimonium certius enim est affectum ha-  
buisse coniugalem, quam forniciarem, & sic censum  
mortale crederet, vt constat ex penitentiaria c. v. quia sacer-  
tatione: nisiam post copulam cum sponsa. verum & indubita-  
tum matrimonium cum altera contrahentes etenim  
utilem locundum coniugio certiori adhucere. ex s. i. i. uent. de  
p. f. c. a. g. item p. de p. s. d. f. t. nam si res vere † dubia est,  
et tangit latuum anime, oportet eligere certius, & bi immi-  
nac placita eleci. quod in dictis iuribus probatur, adiuviis  
his, quia nota Floren. i. pat. ut. 3. c. 10. p. 8. 10. calum. 3. doct. &  
eleganter Marti Naur. ap. p. qui inter. de penit. dist. 7. n. 3. 4.  
Sexto, ex his etiam constat † contractus duabus sponsali-  
bus secunda sponsalitas in matrimonium tranire per copula-  
lā cū secunda sponsa contingent, quod loan. Maior affir-  
m. in. d. f. t. 7. quest. 4. 1. 1. 2. 3. & luef. in. verb. sponsalis. quaf-  
told. in. loan. Andr. Anton. & Prz. pos. sol. 3. tametsi du-  
bius in d. s. p. q. quidam. Idem Prz. op. in. 4. illis de f. g. col. pen-

## De cōitu cūm sponsa ante nupt.

123

& Brutus tractat de sensu q. 8. num. 3. pro quibus opere text. &c. penit. de fons. cap. lxxv. cap. fin. de fons. das. vbi coniugium primum nondum copula cum consummatio non tollitur per fecundum, et si carnali copula consummatur: quia in primo coniugio iam aderat coitus coniugalis: igitur si in primo non intercessisset coniugalis coniunctus, sed tampon sponso, tolleretur per secundum, quod hic datus ex eo constat. Præterea tex. in cap. duo pvers. de desp. imp. ibi hoc ostendit. Proposit. i. probat sponsalia tollis per matrimonium, quod ab initio sponsaliorum vni tantum habuit, sed succelui temporis effectum est coniugium: sic ergo quamvis matrimonium ex secundis sponsalibus statim contractum non fuerit, sed tantum in sponsis quedam futuri coniunctus: quia tamen ex coito coniunctus ille coniugaliter datur presumptum: non canonis, si tollunt priori sponsalia. Scio tamen rem esse dubium ex eo quod secunda sponsalia prius non preferuntur, nec eis praividunt, et fons de fons. nec coniunctus coniugalis ex copula presumi debet, ne presumimus peccatum mortale in sposo, quo ipso frangit fulmen priori sponso. Veritas his respondet, secunda sponsalia concipiuntur: quia minime praferantur, nec praividunt, valuisse tamē vi promissioneis ad hoc, vt si quando contingere nōri primā sponsam, vel ad matrimonium impeditur, vel diffidetur sponsalia, teneretur sponsis cum secunda contrahere matrimonium: non ergo nulla fuerit secunda sponsalia. Secundo dico validorem esse presumptionem coniunctus coniugalis, quia ex coito à canone colliguntur, cum habeant in iūti voluntatis in contrac̄ti sponsalibus cum secunda, quā illa praesumptione difficitur ad eundū mortale peccatum, quod violado fidem committetur potioribus enim rationibus adducor ut potius coniecter sponsum voluisse violare fidem promissionis prima, quam ut presumatur coitus cum secunda sponsa forniciationis fuisse.

<sup>16</sup> Septimo hinc etiam irofero <sup>17</sup> sponsalia in matrimonium trahere et prædicto coniunctus ab Ecclesiæ presumpto, per coitum sponsi & sponsæ, etiam si sponsus timore mortis sibi illato coactus est sponsam cognoscere: illa cœnem copula si fornicatio affectu operata fuit, etia mera accersitio, peccatum mortale fuit, cap. fact. sive quia in mensa eam, non ergo debet praefumiri sponso hoc crimen mortale: sed potius, mensuello, in animo affectum conjugali habuisse: nam potius moridebat, quam peccato coniuncte, vnde iuris sibi est praefumere ab sponso cum actum sine mortali peccato perpetratum fuisse, quem autem voluisse animam reatu mortalis culpa committacare, huius opus, autoritatem in iuri Hoffi, de iure fidei dicens 2. volum. quod mulier potest allegare contra praesumptionem illius iustus se corporellam fuisse, vii præcita, virtut autem hoc non posse dicere: quia viri corporis primi non potest, neque solent viri a feminis præcitatæ ad colum cogi: sentit ergo Hoff, quod collato prædicta oportet fuisse carnis mixtio per metum contingens, matrimonij praesumptionem inducit. idem test. Paul. in 4. diffidit. 29. q. 4. 40. 4. pro quoibz optimis est tex. in cap. qui dicitur, vel ruit, neque illi timer posset dici cadens in constantem viru, quod in interpretatione e. com. Iudic. de sponsis. ollen-dæ dicitur in verb Hodiensi: vim praesciam fere abdolita à vi conditionali, ut diffinxit textus e. facie de bu que vi misere eam. capio. contra Christianos, de bate. in 6. cap. maior. q. item queritur, de lypsi, vienam præcitatæ est, que nos aliquid ita complicit agere, vt in nobis impotest virum agamus. vel uo agamus: sicut ventus impellit ac defert in aliquem locum, ad ipsissimum text. in cap. 1. quelli. cap. predictissimum. q. qui au-tum. q. o. diffidit, conditionali autem mixtam habet voluntatem: si quidem in nobis voluntas est: atamen timore quedam illa voluntas elicetur: quod ex Aristo constat 3. et bte. 1. & Damasceno lib. 1a. De tribibz cap. 14. vnde Thom. 2. a. q. 1. 08. 18. aut. fin. dicit <sup>19</sup> conditionem timoris non facere simpliciter involuntarii: sed habere voluntarium mixtum: idem Thom. 2. 1. 2. 6. 4. 5. 6. Almain in Moral. c. 2. & Forum in trad. de s. fac. M. 21. id. 16. idem eleganter probat Epiphetus apud Arrianum lib. 1. 1. 17. Hinc dicitur in 1. merita. 15. p. voluntate co-stant, voluntate effe, & idem in 1. mulier. q. finem. q. quod mulier. et enim voluntas simpliciter, ita ut libera non sit Tho. in 4. diffidit. 29. Abb. int. de muliere de fons. Card. in 1. veritate de muliere. fensit Bald. in 1. p. C. que. & quenad. quāvis Dec. in 1. velle. fidei. in. dicat coacta à voluntate esse secundum quid, id est coacta, non simpliciter: quia dicat non esse absoluam & libera, & licet Deci optimum sensum habuerit, redicto ell

primus decendi modus, feliciter, coacta voluntatem simpliciter voluntariam effectiones enim, qui per timores sunt, nix sunt, magis tamen sunt similes spontaneis: quia principium carum est in nostravoluntate, & idem denominantur simpliciter voluntariæ actiones illæ. Verum quia feculio membro illo, agens illas minime eligeret, dicuntur involontariæ. Imò Arifit. d.c. 1. dicit simpliciter dici iniusta ea, qui timore sunt, non tamen intelligas quoad actiones<sup>20</sup> ipsas: illæ enim in actu simpliciter sunt voluntariæ, vt ipse docet quod ad apprehensionem dici possunt simpliciter iniuste: quia cas agentis non eligeret esse ante timore: ita intelligit Arifit. Thom. in 4. q. 6. m. 6. id vero quod in actu consideratur, debet considerari simpliciter: quod autem confidet, ut appetit, ut docet Th. ex Arif. dicente, ea que sunt timore, per se iniusta effectiones autem circa particularia sunt: hoc autem spontanea esse, cuius sensus est, auctore Eustacio. Per se enim perinde est ac vniuersaliter in agendis autem rebus, vana omnia est vniuersalis ratio: actiones enim in particularibus sunt: in particularibus vero spontanea concipiuntur: quare coniunguntur, vt in quibus maximam vni habent actiones, vt vel spontanea dicantur, vel iniusta, in his constituta, spontanea magis quam iniusta sunt: ex quibus omnibus habet septimam interpretationem cum Hoffi. probamus tamet refragantibus Abb. & Propof. in. consultatione de fons. Floren. 3. par. 1. 7. ad fin. Paul. Parisiens. 8. ann. 69. q. 6. d.o. 3. q. 34. 4. Ani. & Henr. in d. s. u. qui fidem. col. pen. vbi Propof. col. 1. faciunt, coram opinio. contra Hoffi. communis. ¶ Octauo, vt quibzdam rem haec graue intelligentibus occurramus, perpendimus iuris canonica dictam praesumptionem, inducentem copulam contingentem post sponsaliam, coniugalitatem, ut ipsa ipsa sponsalialia precedentem minime nimis, ut sponsa illa matrimonium iudicetur. Sic test. m. c. venient. in 2. de fons. inquit, si post fidem praestitam cognovit. Sic et quodlibet de fons. dixit carnali copula subiecta, ignor non in hunc præcedens coitus. Abb. in c. venient. in 2. de fons. Solut. cap. 28. vñ. ad. 3. Heor. in 1. assurgit. sol. fin. de desp. imp. & ex Theologis loqu. Maior. in 4. diffidit. 18. 1. & Sylvius. in 1. vñ. diversa. quelli. 1. & in verb. sponsal. quelli. 10. unde concludens Titum cius sponsam Semperim cognovisse, non esset rellis sufficiens ad hoc, vt matrimonium indicaret: potius enim eam cognoscere ante sponsaliam: oportet ergo probare post sponsionem illam cognovisse, vt notat. Abb. in d. c. venient. & ibi Anton. & Propof. & Deci. in c. prefatis de probat. m. 20. l. 10. Crot. in trad. de tribibz. 28. Thom. Orat. in matr. conf. 26. cal. 1. Hinc etiam Regia. 1. 2. Tanc. à Caroli Clariis matre codita. [que. ej. 4. 20. 2. lib. 1. Recipit.] que statuit propter osculum, sponsionem lucrari dimidiabit pars etiam, quia ei sponsus dederat, etiam iam prædicto coniunctu ante copulam, est intelligenda quando osculum post sponsalialia præsumbitur, fuit, fucus vero si ante. Ut ibi eius interpres Ioan. Lupi, notaur. num. 8. & q. quod etiam subfieri uiet ad intellectum l. 1. ab fons. C. de dimic. aut. neq. à qua differit Regia. L. qui in sponsis etiam de praesentiam maritali coniunctus coniugatis ante copulam loquitur: illa verb in sponsis de futuro ante coniunctionem confirmat. Ceterum octauam hanc conclusionem Hippo. nothia etate via doctissimum, sed in referendo aliorum dicta quam in perscrutando diligenter, in singul. 500. propria ipsius autem dictis auctoribus non citatis impugnat, contradicit probans ex Claudio, in Rebus. ff. foli. mar. & Ioan. de Neuiza. in fons. npi. lib. 2. 1. 2. querunt neuter id tenet, quantum id argumentum sit, quod Claudi scribit dicens matrimonium censori copula carnali consummatum, etiam ex coito precedentem: atque ob id sicut Papa non potest dispenpare, vt diffolueret matrimonium copula carnali consummatum, quando copula post matrimonium, contingit: ita nec dirimere potest matrimonium cui praemissa fuit cum mixtio carnis, citat ad Bald. in c. 1. c. de translat. Epiph. qui tamen in hoc est validus dobitus. Ego vero si compertum haberet, q. am posse diffolueret coniugium<sup>21</sup> non possum, dñe carnali copula consummatu, quod alibi trahabo: minime dubitarem posse illud solvere, cu præmissa fuit carnali copula, non secuta non enim dicunt coniugium consummatum ex coito precedentem, sed ex fecuto: illi si quidem fornicariet, illi, huc verò coniugaliter sicuti Socin. fatur et. res. 28. 1. r. 1. r. 1. nec omnino ab eo dioenit ipse Ioan. de Neuiza. que pro se aduocat Hippo. vides ergo qua-